

שאל דעוה. מנן סין מנן בה
מערך המערכות

כולל לקט שכחה ופאה קודש הילולים לה' מכל המלות מהשרשים
 בו נערכות ומפורשות בסדר קל כרוכות מסיר המבוכות מיישר המסלות
 וההליכות יסדו גם חברו וכוננו **פיליפא דאקיאן יצו**
 המלמד הלשון הקודש תחת ממשלת המלך **לואיש דבורבון ינ**

ירום חורו ויתנשא מלכותו אמן : פה

פאריאש

נדפס עי איש היחס והמעלה בקי בלשונות ואומן
 מעשה ידיו עד נאמן **אנטוני ויטריא יצו**
 בשנת פתח פין **שפט** צדק לפק :

**DICTIONARIUM
 ABSOLUTISSIMUM**

COMPLECTENS ALPHABETICO ORDINE, ET
 facili methodo omnes voces Hebræas, Chaldæas, Talmudico-Rabinicas, quæ in reliquis, quæ uspiam sunt, Dictionarijs extant, Innumerâsq; alias quæ à nullo lexico-grapho siue Christiano, siue Iudæo hætenus observatæ sunt: variarum præterea legis ceremoniarum, sectariorum ac locorum difficiliorum in Rabinorum & Cabalistarum libris passim occurrentium explicationem, necnon compendia scribendi, seu abbreviaturas omnes Hebræorum.

Authore **PHILIPPO AQUINATE**, linguæ sanctæ Professore.



LVTE TIAE PARISIORVM,

—Ex Typographia **ANTONII VITRAY**, in
Collegio Longobardorum.

M. DC. XXIX.

Cum Approbatione, & Priuilegio Regis Christianissimi.



ILLVSTRISS. AC REVERENDISS.
PRINCIPI, ET DOMINO,
D. IOANNI ARMANDO
S. R. E.
CARDINALI
DE RICHELIEV

NON abs re profectò prima
apud Celsitudinem tuam ad-
missionis honorem sibi iure
vindicat Linguarum mater
& princeps (CARDINALIS ILLVSTRIS-
SIME)
ut ceterarum veluti nomine, Te, non secus
ac publicis priuatisque beneficiis omnium
pridem animos conciliasti, sic omnium
etiam linguas hominum praconiis tuis
eternum addixisse profiteatur. Quæ prima

recenti adhuc Orbe nascentis Ecclesiæ, imo
& Dei loquentis lingua fuit, non est certe
mirum si te Dei exercituum castris, ac rebus
Ecclesiæ maturè promouendis occupatissi-
mum, uniuerso procul orbe tanquam au-
diente predicandum suscipiat; si modò va-
cuam ac ignaram laudum tuarum gen-
tem, & Historiæ tuæ silentio mulctatum
locum reperire est. Non desinet illa tamen,
& quo longius ac latius Pietatis, Erudi-
tionis, atque Magnanimitatis tuæ fama
permeauerit, eo quidem altius personabit,
ut officii sui moras redimat, & desidera-
tam antea pro materia tam laudabili fa-
cundiam insolita, cuiusdam alacritatis stu-
diis accendat. Ingens equidem est ac planè
dicam magnitudine tua non inferior huius
idiomatis sacri Genius & Spiritus: Rem
exploratam & perspectam loquor, Gentilis

lingua pene materna mihi est, ac præterea in
ea excolenda ac perpolianda, imo etiam lo-
cupletanda per tot annos nullis vigiliis &
laboribus quāquam admodum ingratis,
peperci. In ea siquidem professione, si rei do-
mestica ratio habeatur. Nihil aliud præter
laborem seui, ut est in paræmia, quod,
æquiori tamen animo ut ferrem, Deus Opt.
Max. doctrinæ reconditioris opulentia ex
Hebræorum voluminum arcanis & visce-
ribus velut effossa, fœnus meo iudicio hand-
quaquam penitendum reposuit. Continui
diu multumque hunc fœtum in sinu tan-
quam immaturum: Amici, quos celare,
nec modestia ipsa poterat, vix conspectum
pene rapuerunt, neque profecto ab eorum
manibus recipere ac vendicare licuisset, nisi
Opus tibi cum Auctore suo mancipatum
intellexissent. Fortunatum imprimi; hac

occasione esse me arbitror si ex curis ac lucubrationibus meis observantia erga te singularis pignus atque monimentum aliquod possim decerpere, si aliquà ingenii parte arridere tibi tanta mentis Heroi, cuius aciem & splendorem prius quam Solis ipsius lucem, publicæ utilitati proditurum opus salutare necesse est. Vtinam brevi, quod speramus, præsens vultûs tui serenioris sydus intueri liceat, cum post tot Urbium obsidiones, tot Arcium Excidia, tot Exercitûs profligatos, tot victrici Regis Christianiss. dextera confectas terrâ marique expeditiones consiliis tuis susceptas, Exoptata Pacis Otiique tempora votis & victoriis succedent. Tum demùm lauros tuas colligere, laborum annales percensere, titulos apicesque conferre, Occurrentem renouata facie Sorbonam amplecti fas erit: atque

*inter eruditorum votivas acclamationes
& plausus nobis forsitan obrepenti locus
erit inter extremos saltem clientes nomen
obscurum, sed fidem insignem daturis:
Abundè nobis futurum est, si vel ipso
nutu conatus nostros probes & auctoritatis
tuæ præsidio confirmatos bono Publico, cu-
ius tu administrationi nos obsequio desti-
namur, mancipari iubeas, ut quicquid in-
dustriæ ac operæ imposterum enitemur illud
Imperii tui legibus aut modestè excusari,
aut feliciter gloriari possit. Vale.*

ILLVSTRISS. CELSITVDINI T.

DEDITISSIMVS

PHILIPPVS D'AQVINO

ANAGRAMMA.

ARX SPECVLVM MARMOR. *noſtro tria
nomine ſigna
Iuſtitia, lucis, roboris, orbis habet.*

*Gallia quid dubitas? aqua tua mœnia terra.
A noſtra robur firmitus ARCE petes.*

QV is ille, cuius ſanguineo rubet
Amictus oſtro: cum ſinus intimo
Claudat reſceſſu, quidquid vſquam
Cuita ſolet generare virtus.

Si regna quiſquam deditic pati,
Hic efferatis impoſuit iugum,
Et gentis audacis ſub illo
Fracta gemit domitore R V P E S.

Quôcumque ſigna mouerat, huc ſequi
Armata cœli ſidera vidimus:
Fluctuſque dum parent coacti,
Oceanus ſcopulis remugit.

Hæc fama (quamuis ſemper erit minor
Hæc fama rebus) perculit exteros
Audita reges; nutat orbis,
Et ſolidi tremuere montes.

Dilecte cœlo, purius influunt
In te aſtra lumen, clarior aspicias
Mortalium vulgus, nec aſſert
Occiduus tibi veſper umbras.

Creſcant virenti ex arbore ſurculi
Fructus daturi gentibus, vt nouas
Poſſint futuri olim nepotes.
Texere principibus coronas.

Longè ſeniles ſol ſapientiz
Præceſſit annos; lilia vix viro
Commiffa florent, & feraci
Læta ſolo ſara germinarunt.

Erumpit ingens ſpiritus, & decor
In fronte fulget, lux oculis micat
Interna, ſed lux quæ perennis
In populi vigilat ſalutem.

Splendet verendi Purpura pallij.
Verum laborum ſplendidior fuit
Cum raptus in Chriſto bibiſti
Perpetuos laticeſ cruoris.

Inquire: fatiſ iſta fatebimur
Promiſſa naſcenti, an tua te parens
Filo lacertos aut labella
Coccineo peperit ligatum,

P. C.

תמורה

ארמן יאן דו פלאשיש דירנהילאז
אני ארמן הגדול ירא שיש פלא

מעשה שמחי צרפת גם השפלי כל מבצר:
די לך מסגן הנורא פי לו נאה הגדולה:

מיוזה חמוץ בגדים:
תוכו מלא בגדים:

השפיל גאון למורדים:
גם הכניע לב לזרים:

בוכבים נלחמו:
גלים זעפו והמו:

עם תבל נשתממו:
חרים רקדו ועגמו:

אלהים יחנך זרח:
ושמש הודך יזרח:

יפה ענף פרה ורבה:
ומטה ענף יפרח:

שרם עופר בכבו זרח:
ובגן לחיו שושן פרח:

לילה ויום זוהר פניו:
זרח על פן נקרא זרח:

על דם שפתיך אדמו:
זרח שאל נא מולדותיך:

עת לזרחך אי קשרו:
שני על ירך או על שפתיך:

P. D.

מלה שאיר מכל חביו. שגאות ושיבשים ולא יחלפו זה מזה כי אם יתחילו
 בהיותו הוא המחבר ועוד איש אשר אלה לו עסוק בכמה טרדים ועסקים למצאת טרף לביתו
 ושביעות זמנו יבהלוהו ורוח עיתו מבעתו שבאמת הכוני פצעוני הממוני בכור התלאות
 לרוץ בשווקים וברחובות אל יעצור כי איילות לדקדק כראוי והעולה בלבבות אך זה ינחמני שמי
 שיהיה לאל ידו לעיין בו ולהבינו לא יבצר כח להשלים החסרונות עם שיהיו רבות זול קרי
 כי רב ועוד אחרת כי באמת מה שעשו קצת המעיינים בלשון הקדש עטרה לראשם הייתה
 היא עקב למסלותי ולעקבי היות דבר שיצא שכרו בהפסדו ועוד שבהיותי נבן יב שנה המקרא
 הייתה שגורה בפי כפי מנהג התנא שבטרים ידע הנער למאוס ברע ולבחור בטוב הוא בקי
 במלאכת ההגיון באמת ובתמים בלי שגוין ולא יחטיא אל השגרה ליכנס אל שגרה כי לא
 לירע בין חטף קמץ לקמץ חטף תליא מלתא אך ידיעת צהות קשירת הלשון תליא מלתא
 ובבקיאות נעיסמותה בתקונה ותורתה ודוק שלעולם לא תמצא בכל ספרי הקדמונים דבר דובר
 ממנה ושמישימים לב לתועלתיה ומעלותיה ואינם דורכים במעגלותיה וחוקותיה והנהגותיה
 הרחק במטחוי קשת שדברי תורה לחור ודברי תלמוד לחור ובמפורסמות אין להביא ראיה
 עיין כונת אבן בוחן שבכל חכמה בבינתו בחן ושכספריו לזולתו חנן וזה תורף התלונה אשר
 התלונן ויש שיתפאר בחכמת הדקדוק בעשותו לרוח משקל בין בנין הכבד והקל אין ממנו דבר
 נעלם באותיות בכלם וכו' עד אומרו כמה מאלו ראיתי בזמני בחכמת הללו חלוקים העמיקו
 בפרטים ודקדוקים וגבהו לפי דעתם מאראלים ומצוקים וכו' עד אומרו שהם כקליפות והתורה
 לבבות היא לבדה תרומם נבר תולכנו קוממיות דקדוקיה עושר וכבוד והללו דקדוקי עניות
 וכו' והאריכות בזה אין בו תועליות ובא אבא לבאר הדרך אשר דרכתי במעשה הזה אשר
 התחלתי איך כל השרשים בידי אספתי עד רת שחבר ברוב כחו וידעתו כי רב הוא ההגה
 בושטורפוא לא מנעתי ובדרך קצרה וצלולה תוכם לקטתי וקליפתם זרקתי והרבה פסוקים
 ומאמרים וקשי ההבנה פרשתי ודברים רבים שברעתי שקלתי שיעילו למעיין בתלמוד
 ומדרשים אנדות קבלה ומפרשים עם שהם בעיני נלוזים וקשים גם הרבה מלות שהובאו
 סוף הערוך והמתורגמן סתומים גליתו טעמם ואחרים שמדלי כיד השם הטובה עלי הוספתי
 עם מורה מקום מהספר גם שם המפרש מהמלה אשר חדשתי שבספר החתום מצאתי
 למען תדעו כי בניס פתרוני ומלאכתי ושללא נהיה הדבר מאיתי להרבות שמי ומלאכתי ושללא
 נהיה הדבר מאיתי להרבות שמי ותהלתי וידעתי כי נוסף על הנזכר עוד יועיל לקורא בו
 שידריכוהו בעיינו בספרי החכמות מהקדמונים להגיעו למקום חפצו וידלג כאיל פסח והחלש
 יואמר גבור אנו ויען שבו סדרתי כל השרשים ערוך ומעריך קראתי שמו מעריך המערכות
 שבתוכו כוללים כל המלאכות שאגדתי ובריכות מים שחפשתי והצמא ירוה בו צמא ויראה
 מלואו ויתן תודה ותהלה לבוראו ואם בתחלתו דברתי בתרג ובמקרא בדרך קצרה אל תתמה
 על המראה כי כך בלבי נגזרה אך לבקשת איש חיל וגברא חזרתי מזאת הסברה ובמקום
 שהסכמתי הפעולה קצרה ארחיב להשלים בה הלמידה והשמירה ויתנו השבח וההודאה
 לאל נורא אשר בו האוי הכבוד והגבורה שהיה על ימיני לעזרה להתחיל ולהשלים המלאכה
 המפוארה עלי כבדה ויקרה ושלכבודו ינחני לגמור פירוש אילן הקבלה להודיע ולהכיר אשר
 לו הגדולה כזאבה רב העלילה שלכל העילות הוא עילה ובכז אל אל רם ארנן בתחנה
 ובתפלה לפניו אתחנן שיתן לי מתנת חנם דעת ובינה והשכל אותי יחנן וכשם שהאיר האור
 מתוך החושך והענן כן יאיר עיני ואזכה לעולם שכולו אור ושאנן

מה-לך אל-חכמה סודרת :
 כל מדה רעה צודרת :
 כלם רגליה גודרת :
 עמה כל כבוד שודרת :
 טובה בלתי מתאודרת :
 השיגו חכמה בודרת :
 סער ים אף אל מקדרת :
 כל שד רוח רעה פודרת :
 מטוב ערן מתעודרת :

בלשון עברי כל סודרת :
 היא כוללת כל מהדרת :
 כל חכמה בעדה נסתרת :
 קדש קדשים אומרת :
 חסדונה מכה בוערת :
 חלפו בעדה כל יותרת :
 עמה הדר גם תפארת :
 מעשיכם טובים אונרת :
 חנפוש אל אל חוברת :



E X H E B R Æ O.

*Veritas perplexa atque inuoluta Similis est argento testâ tecto:
Apertâ fenestrâ illustratur domus, Sublatâ testâ palam fiet argentum.*

P R A E F A T I O

E X H E B R Æ O,

quoad licuit, expressa.



L T E R V M atque iterum reperam, ac studiosos linguæ Hebraicæ admonebo rursus, ne fortè quis suâ opinione decipiatur, & aliter rem, atque est, accipiat. Ex quo dego Parisiis amplissimâ ciuitate, Deoque gratissimâ, quæ sapientissimorum virorum, & grauissimorum Doctorem veluti emporium est, omnisque doctrinæ atque eruditionis parens optima, ac sedes eorum hominum, quos Deus electissimos suos alumnos nuncupet, eorum scilicet hominum, qui splendore suo non modò tenebras depellant atque illustrent, sed etiam stellarum splendorem faciliè vincant, à meâ professione ne latum quidem vnguem discessi, sed totis viribus in eam incubui, vt fouendæ senectuti atque familiæ meæ consulerem. Nobilissimorum ciuium foribus astare non destiti, & ad perdocendam Linguæ sanctæ cæterarum faciliè parentis proprietatem, ac leporem me contuli, adeò vt meritò de me Sapientis cuiusdam dictum vsurpare possim, *Multa à magistris meis didici, plura à socijs & condiscipulis, sed longè plurimum per discipulos profeci.* Ipsi ipsi sunt qui excitauit me atque impulerunt, admonentes Lexicis & Dictionarijs omnibus multa deesse, quamuis pleraque Latine edita sint à doctissimis Viris, quorum industria admirabilis mihi semper visa est, ipsisque, vt sic loquar, abietibus excelsior, quæ palam testatur & declarat ipsos principes & summos fuisse in linguarum cognitione, & subtili dictionum examine. Verumtamen magnoperè mirari soleo eos veram ac legitimam significationem vocum, etiam in veterum & recentiorum libris familiarium ac tritarum, sæpissimè non assecutos, iisque lucem ad inuestigandam dictionum vim ac sensum necessariam defuisse: vnde sæpe peruersum alienumque dimanari iudicium, necnon prauæ atque illegitimæ significationes verbis sint attributæ, ita vt, quod dici solet, dulcedo abierit in amaritudinem. Accedit quod in Lexicis illis duæ simul aut tres

dictiones quæ conjunctæ, alia videntur induere significata, quàm quæ habent seorsim, atque in alienam veluti conuerti vitem. Neque verò existimandum hoc defectu eruditionis & scientiæ factum, sed quod res eorum iudicio esset perspicua: *Scienti enim & nescienti omnia facilia*. Hæc res in causa fuit cur multi in laqueum erroris inciderint, & ab authorum sensu longè interdum discesserint, dum quisque pro suo interpretatur arbitrio, vt in mentem venit, & ex suo ingenio fingit res à iudicio alienas. Ideo zelo Dei incensus dixi, Tempus faciendi Domino, & in robore manus excitaui me, in fortitudine ingenij mei, licet exigui, virtutem accinxi, & sicut vir lumbos meos, vt amouerem offendiculum ab hominibus mei similibus, quibus spero opus hoc meum maximo fore adminiculo. Atque ecce loquendi initium facio, quamuis sentiam parum me instructum viribus ad tantum opus, quin nec verba suppetere, meque longè imparem tanto oneri intelligam, nec vllâ ratione conferendum cum magnis illis luminaribus, quæ suâ luce complent omnia, ipsamque lucem illustant; quorum virorum minimus digitus crassior est lumbis meis, Clarissimos viros intelligo, & in re litteraria facile principes, quos omni amore, vt par est, complector, ac magnifico. Statueram igitur prorsus silere, & manum ori apponere quòd viderem mihi deesse sapientiam, scientiam, & solertiam. Nihilominus tamen sitit anima mea & concupiscit caro mea, quamuis sciam rem à me absconditam, & supra facultatem meam positam, quam aggredior. Verum fretus eius ope ac misericordia, cui pro corona est sapientia, eiusque integerri-
 mâ lege adiutus, spero non futurum mihi pudori consilium meum, quin nihil mihi defuturum à Deo, vt quæ hactenus delituerunt, in lucem proferam. Namque si verum est Deum omnes hominis conatus adiuuare, quid non sperare de-
 beam qui tam ingens ac sublime opus aggrediar? Quamobrem initio operis veniam peram à Deo Opt. Max. qui solus gloria mea est, & in quo reposita est omnis spes mea, ac precabor vt ipse meum consilium perficiat. Deinde nobilem & illustrem Lectorem rogabo ne meam prauum in sensum interpreteretur mentem, existimans fortè me inanis cuiusdam gloriolæ stimulis impulsus, hoc opus suscepisse. Non enim mihi sum illius culpæ conscius, qui hoc tantum ago vt cibum è cibo colligam: Atque vtinam cibum non conuertam in fecem, cui non alius est animus, quàm vt aliis meâ possim prodesse operâ, atque exequi quod mihi præceptum esse intelligo, *Ne prohibeas bonum à quoquam, si potes*. Hoc præterea à Lectore peto, vt si quem offenderit errorem, præsertim in punctis Biblicis, pro suâ beneuolentiâ condonet, nec me condemnet. Quod si fecerit, precabor vt à flamma futuri seculi liberetur, ac magnâ coronâ donetur à Deo. Noui profectò me maioribus potiore non esse, neque etiam cæteris doctissimis viris, & in corrigendi arte versatissimis, qui facere non potuerunt, quacumque adhibita diligentia, quin in omnibus ferè libris aliquot errores & menda reliquerint, hi plura, illi pauciora. Ac cum difficile sit librorum correctori errores vitare, tum verò præsertim, quando ipse author est operis, ac præterea variis distringitur negotiis, vt victum familiæ comparet; atque hinc inde aduersis casibus & tempestatibus illius animus percellitur: id quod profectò mihi hoc tempore accidisse, dum huic operi corrigendo vaco, omnes sciunt qui me norunt. Deus bone, quot molestiis vexatus toto isto tempore, quot curis distri-
 ctus, & quasi in catino contusus, dum vicos & plateas perreptare cogor! vt

P R Æ F A T I O.

mihi non licuerit ad omnia & singula, vt par fuisset, diligenter attendere, eaque aduertere, quæ vel tyronem non fugerent. Verum hoc me consolatur, quod quisquis poterit vti hoc libro, facile & etiam per se poterit supplere defectus, etiamsi multi sint, vt de quibus vel facile iudicaturi sunt qui à limine Hebræam linguam salutarunt. Accedit quod mihi nullo loco est atque instar calcanei ducō, quod ex studiosis Hebraicæ linguæ, nonnulli eximium aliquid putant, & quasi coronam suo capiti imponunt: cum sint res eiusmodi quæ plus adferant detrimenti quàm vtilitatis. Præterea autem dum adhuc annum duodecimum agerem, Scriptura mihi erat familiaris: is enim est Iudæorum mos, vt puer, antequam teneat Grammaticæ leges & præcepta, & in ea arte bonum eligere, & reprobare malum, sciat loqui; ita vt postmodum in eo exercitatus euadat, ac perfectè & sine vllō errore discurrat, nec vel pilo aberrer, quin, vt dici solet, rectà in portam ingrediatur. Neque enim putandum est magnum aliquod momentum positum esse in cognitione discriminis inter **H H A T E P H C A M E T S**, & **C A M E T S H H A T E P H**, sed in cognitione elegantiae; mitioris ac venustatis genuinæ ipsius linguæ. Atque hoc loco velim obserues nullibi apud antiquos autores, vel vnum verbum reperiri de Grammatica, neque illos ad eam addiscendam animum adiecisse, eiusque viam iniuisse: quin potius longissimè ab ea semper recessisse: illud enim celebre effatum semper veniat in mentem; *Sermo Biblicus seorsum, sermo verò Talmudicus seorsum*. Atque hæc restam clara est vt probatione non indigeat. Attende, quæso, ad id quod ait author libri; cui titulus, *Lapis Lylius*: qui quidem author, quâ fuit mentis acie, nullum scientiarum genus non probauit, atque editis à se libris palàm bene meritus est. Ecce autem tenor verborum, ne dicam querelæ ipsius. *Est qui de scientia Grammatices gloriatur assignando pondus ventq, dum inter coniugationem grāuem & leuem subtiliter distinguat, nec quicquam eum latet, quod ad litteras biclam spectet, &c. vsque adhæc verba, Quot ex illis vidi hac meâ aetate cognitione eiusmodi rerum discrepantes, qui aliòquin minutas quasque Grammaticas subtiliter & accurate indagassent, atque in eo, vt ipsis quidem videbatur, ipsos Angelos superasse se putarent, &c. vsque adhæc verba, Quia (minutiæ videlicet Grammatices) sunt velut cortices scientia vero instar medullarum: hæc sola virum exaltat, & erectum facit incedere: eius quæque minutiæ diuitiæ sunt & gloria, cum Grammatices minutiæ sint egestas, &c.* Sed nihil opus diutius in hac re immorari. Nunc tempus est vt consiliū meum breuiter exponā, viamque indicem, quam teneo in toto hoc opere. Omnia Lexica, quæ in manus meas venire potuerunt, compilauī, Abbreviaturas quoque, quas doctissimus & in linguæ sanctæ scientia versatissimus Buxtorfius tanta industria collegit, vt ea cum alijs eius operibus editis non leue specimen ostendant sublimis illius doctrinæ & dignitatis: sic tamen, vt breui & perspicuâ ratione ea tantum, quæ necessaria visa sunt, ac præcipua collegerim, missis superfluis, & abraſo, vt sic dicam, cortice. Versus multos, & intellectu difficiliora loca explanauī: res multas obseruaui, quas existimaui vtilitatem ac fructum aliquem afferre posse legenti Talmud, & Rabbīnorum libros, tam Allegoricos quàm Cabbalisticos, ac literales; etsi ab ijs, vt fabulosis, plerumque abest mens mea. Multas etiam voces, quæ in Aruch & Methurgeman adhuc obscuræ essent, illustraui ac declarauī: noua quam plurima, quæ in istis libris desiderarentur, ipse addidi, semper indicato libri loco ac nomine interpretis, vnde desumpti

quæ de nouo attulit, atque instar obſignati libri reperi : quò omnes, qui volent adire citatos locos, ſciant ac cognoscant, rectas eſſe meas expoſitiones, neque credant aliquid à me; honoris & gloriæ aucupandę ergò, fortè eſſe confictum. Profectò ſcio, illudque affirmare auſim, ea, quę ipſe adieci, non fore inutilia, quin priſcorum libros legenti ad rectè intelligendum, & perueniendum quò uolet, neceſſaria, ita ut ſaltaturus ſit deinceps ut ceruus, claudus, & infirmi quique & indocti dicturi ſint ſe nihil non poſſe in euoluendis veterum monumentis. Quoniam autem in hoc opus compegi ac digeſſi omnia Lexica, ac præſertim עירך quod eſt *digeſtum*, & מעריך quod eſt *digerens*, ideo huic libro nomen feci מעריך המערכות quod ſonat *digerens digeſta*, quò in illum omnia, quæ undique ex omnibus Lexicis ſurripere potui, ſimul coëgerim, & lacus omnes, quos ubique perfodi, huc coaceruarim, adeo ut qui deinceps ſitiet, hîc facile ſitim explere poſſit, & omnia inuenire quę cupiet, indeque daturus ſit laudem Deo. Quòd ſi initio huius operis tibi fortè videbor paulò ſtriſtius voces Chaldaicas & Biblicas perſequi, non eſt quod mireris : ſic enim apud me conſtitueram: ſed nobiliſſimi & grauiffimi cuiuſdam viri precibus adductus ſum ut mutarem ſententiam: ſtatimque cœpi prolixius, quàm conſtitueram, omnia enarrare, quę cùm ad doctrinam, tum etiam ad cautionem pertinere viſa ſunt. Itaque terribili Deo laudem & gloriam omnes impendant, cui conuenit gloria & fortitudo, qui dexteram meam ope ſuâ fulciit, ut glorioſum, arduum ac difficile hoc opus inciperem ac perficerem ſœliciter, quique, quod in ipſius honorem cedat, faciet ut explicationi Arboris Cabbaliſticę vltimam imponam manum, quò ipſius nomen longè lateque diffundam, cuius eſt magnitudo & potentia. Faxit hoc ingentium auct̃or operum, qui omnium eſt cauſa cauſarum. Itaque Deum excelſum celebrare nunquam deſinam, eumque orabo ac deprecabor, ut me indignum ſcientię & intelligentię dono liberaliter impertiatur, ac quemadmodum lucem è tenebris elicit, atque è medijs nubibus quotidie elicit, ſic illuſtret oculos meos, ut dignus efficiar mundo, qui totus eſt lux & tranquillitas.

AD LECTOREM



HEBRÆICAM linguam appellasse, laudasse est: hæc non magis obseruantia honorum, quam multorum ignoratione sacra si fuit hætenus, vt quam venerantur omnes, attingere plurimi non auderent: an quod ab eius ambiendæ studio reuerentiæ legibus prohiberentur aliqui, an quod eius adeundæ difficultas quam plurimos deterreret? sanè religionem illi suam me non repugnante sibi gratulentur, horum enimvero natiuitatem, expedito si possim aditu, conabor excitare. Age, te vocabulorum multiplices illæ atque ferè sibi inuicem aduersariæ notiones ab his litteris abalienarunt? Iniuriâ queris quod in vnius voculæ ambitu teneas; quicquid in plurimas voces linguæ cæteræ disperferunt. Te sub eodem plerumque sono infinita significationum varietas offendit: quasi verò non suppetant indicia plurima, in syllabarum serie, membrorum interpunctione, verborumque commissura, ex quibus haud difficile legitimum sensum expisceris. Ecce tibi ad manum quod à nobis aliquot annorum spatio diligenter elaboratum est linguæ principis Dictionarium, in quo verborum omnium nominumque potestates suas in classes tributæ non magis ingenii vim fatigare; quam oculos morari queant. Hoc ingenii nostri studiorumque fœtu sic vttere, vt nullum à te pretium intelligas exigi, præter gratiam; neque tamen illam mihi totam ambitiosè vindico, cuius amplissimum fructum iis velim impertias viris Illustrissimis, Augustino Potier Bellouacensi Episcopo, Comiti ac Pari Franciæ, Henrico de Mesmes in suprema Parisiensi curia præsidi, Petro Gayant in Inquisitionum curia præsidi: Francisco de Hautteman, Petro Berger, Ioanni l'Aîné, Francisco Olier, clarissimis in Parisiensi curia Senatoribus: Nicolao le Bigot de Gastines rationum regiarum magistrò, Francisco l'Huillier generalis Gallicæ Contributionis Parisijs quæstori, Iacobo d'Auzoles de la Peire nobili Auer-no. Quorum largissimis sumptibus, perfectum aliquando, quod eorundem hortatù susceptum alias, vtilitati publicæ iam denique consecratur. Neque verò te celeri quantum doctissimo viro debeam Gabrieli Sionitæ, cuius vt plurimum opera in Arabicarum Syriacarumque vocum indaganda vi sic sum vsus, vt iniuste sim facturus, si cum eo non communicem quicquid laudis in hoc genere, nostra qualiscumque tandem consequetur industria.



NOS SIMON LE GRAS, miseratione diuinâ & Sanctæ Sedis Apostolicæ gratia Episcopus Sueffionensis; Regis Christianissimi Consiliarius, fidem facimus, quod ex prouinciâ nobis à generalibus Cleri Galliæ Comitij Lutetiæ Anno millesimo sexcentesimo vicesimo quinto & sexto habitis demandata, examinauimus atque examinandum curauius; Hebræum Dictionarium Philippi d'Aquin, è Iudæo Christiani, in quo nihil repertum quod Christi doctrinæ aduersetur, permulta autem, non Hebræorum tantummodo interpretum, sed Sactorum etiam Bibliorum studiosis perutilia. Datum Sueffione in palatio nostro Episcopali sub signo & sigillo nostris, die quarta mensis Iulij, Anno Domini millesimo sexcentesimo vicesimo nono.

SIMON LE GRAS, Episcopus Sueffionensis.

לה קרואי העדה נשיאי מטרות אבות ראשי אלפי ישראל הם: אילופי מלא שירה כים • ולטוני רנה כהמון גלילי ושפתותי שבח כמרחבי רקיע • ועיני מאירות כשמש וירח • וידי פרושות כנשרי שמים • ורגלי קלות כאילות • פעולתם לא יהיו ככ גדולות • שמספיקם להגיד תהלות • על אהת מאלף אלפי אלפים ורוב רובי רבבות טובות וגמולות • שעשו עמי ובפרט איש האלהים נגידו מיכאל Le Iay נדיב על נדיבות יקום • לא ראיתי כמותו בכבוד ויקר בכל היקום • שמו מורה על מהותו מיכאל שר הפנים • שהוא חקריב מעריך המערכות לפני לפני • ואני עבדיהם צעיר כנפים • מתפלל בלב נפש ושפתים • טיהיה משכורתם שלמה שמים • ממי שרקע הארץ על המים • ושם כסאו ממעל שמי השמים • יאריך חשם שלומם כל הימים • ויוסף כחם אף פעמים • ועמדו ימים רבים דשנים רטובים • ורעננים וטובים • כשלה ובעושר מרובים • ובמעשים נכבדים פרים ורבים • נחלה בלא מצרים ורחבים • על שלשים עירות ומדינות רוכבים • ועל כל רמה נשגבים • וירבו יטע עד מעל הנכים • ובחפזם שכרם הטוב גובים • ומכל מעדנים יהיו ערבים • ויכרתו המזיקים בתער הגלבים • ויהיו הפך העצבים • ומזאליהם יהיו קרובים ויושבים • ודירה עם עירין חוצקים • ונפשמ יאירו ככוכבים • במדרגה עליונה מהטובים • ומן מקור המעיין ברכה שואבים • ועד תחיית המתים שקטים יוצאים • כן יאכל מי שמשביע הרעבים •

הרא קושטא במשכשתא • דימא כספא תותי חספא •
איפתח כותא אינהר ביתא • אידיל חספא איגלי כספא •

הקדמה:

ס אני היום מגיד משנה לגלות אוון מי שבלטון עכרי שונה למען לא יהיה בעינו האמת שונה כי בהיותי עדיין פה פארוש עיר גדולה לאלהים הקהלת של חכמים ושל סופרים אם הדעת והתבונה ומושב החוקרים אשר ה קורא ברורים נחורים מאירים מחשבי נטיון וזהר הכוכבים מאומנותי לא זותי וכה התחזקתי לכלכל את שיבתי וביתי • לשקוד על דלתות נדיבי עם ישיבתי • ללמוד ולהורות טוב טעם ומתיקה לשון הקדש אם כל הלשונות שקדתי וכי נתקיים מאמר החכם הרבה מדבותי למדתי ויותר מחברי ומתלמידי יותר מכולם הועלת • והם אשר זרזוני ופתוני • במליצת דבריהם הציקוני והעירוני • וגלו את אוני מחסרונ ערוך ושרשים • עם שהרבה יתחברו גם בלאטון • מתחרשים מעשיהם נפלאו בעיני וגדלו מברושים • ויעידון גידון שהיו ראשים וישישים • על הבנת הלשונות • ודקדוקי המלות • אך תמתי הפלא ופלא שפעמים רבות פירוש הנכון מהמלה השגור תוך ספרי הקדמונים גם חדשים חסורי מחסרה • ונעלמה אורה להבין פשר דברה • לזה יצא מהמעין משפט מעוקל וזרה • וטיב טעם מהמאמר סרה • ונהפך הנתיקות למרח • עוד שנית שלא הביאו שנים או שלשה מלות • שבהתחברם יחד נהפך לגפן נכריה • וסורות הפך ענינים וכוונת מתדנים • ואין ספק שלא חיתח כל זה ממעוט הבנתם • וקוצר ידיעתם וכינתם • רק שהיה הדבר ברור בסחשבתם • כי הכל קל למבין ולבלתי מבין • האשנא הוא הסבה מסיבת • שרבים נפלו בפה הטעות והשיבוש ונתנו לדבריהם כתף ספורת • כל איש שונה כחפצו כאשר יעלה ברוחו ויבדה מלכו • הרחמא מאד מאד • לזה קנאתי קנאת • ה' ואמרתי • עת לעשות לה' • ובחזק היד • נתעוררתי בעוז שלי • הקט כוח אורתי • כגבר הלצי ואילי וחילי • להרים מכשול מאנשי כגילי • ויהיה להם למשענת מפעלי • וזה החלי לדבר • עם שאני כדי חיילים לגבר • וגם כי לא מלין לחברי ואני כדאי גם לא עצרני כוח לגבר • בפני המאורות הגדולים אשר באורם נראת אור • וקטנס עכה ממותני • ה' אנשי היחס והמעלה היושבים ראשונה במלכות החכמות • אשר מצות אהבתם מוטלת על כחפי • על שכמי אטאא אענדס • עטרת לי בצניפי • וגמרתי לשים ידי במופי • כי אין בי חכמה • ודעת ומומה • ולא אתי ידוע עד מה אמנס צמאה נפשי ובשרי • כמה אם נסתרה ממני • ונעלמתי • אך בהסדר המוכתר כחכמה • ובתורתו התמימה • אבטה שלא יבאני לכלימה • ויהיה לי לעזרה תמה • להוציא לאור תעלומה • כי חכא לטחר מסייעין כמה וכמה • עם שחמלאכה גדולה ורמה • לכן תחלת דבריי וראשית מאמרי אקח רשיון מהשי • תפארתי אשר בו תמיד תוחלתי • וימלא אז מחשבותי • ואחר כך אני מחלה • כל שר וטפסר שענינו בו יתלה • לבל ידניני לכף חובה שיהיה בלבי שמץ גדולה • כי לא כן אנכי עמדי • לחזיק בזה טובה בידי שאני רק כמלקט אוכל מתוך אוכלי • ולוי לא הייתי מחזיר אוכל לפסולת • שלא הייתה סגמתי • רק להטיב לזולתי ולעשות ולקיים מצוותי • אל תמנע טוב מעלוי לחיות לא ידך לעשות • עוד זאת אבקש ממני לעשות • אם ימצא אי זה טעות או שגיאה בפרט בנקד המקרא • חלילה שידניני לכף זכות ולא לכף חובה • רק שיתקן באהבה רבה • וימלט מהלהט היום הבא • אך מוכתר מאלהא רבא • כי לא נעלם ממני כי לא טוב אנכי מאבותי ומכל יתר רבותי • מגיה דפוס אשר לא יכלו להמלט מלהשאר מכל חבר שגיאאות ושיבושים • ולא יחלפו זה מזה כי אם בפרט ויותר • ובפרט בחיותו הוא המחבר • ועוד איש אשר אלה לו • עסוק בכמה שרדים ועסקים למצאת טרף לביתו • ושיביות זמנו יבהלוהו ורוח עיתו מבעתו • שכאמת הכונו פעוני הממוני בבור התלואות לרוץ בשווקים וברחובות • אל יעצור בי איילות לרקדקס כראוי והעולה בלכבות • אך זה ינחמני שמי שיהיה לאל ידו לעיין בו ולהבינו • לא יבצר כח להשלים ההסכונות עם שיהיו רבות • זול קרי בי רב • ועוד אחרת כי באמת מה שעשו קצת המעיינים בלשון הקדש עטרה לראש • הייתה היא עקב למסלותי ולעקבי היות דבר שיצא שכרו בהפסדו • ועוד שבהיותי בן יב טנה המקרא הייתה שגורה • בפי כפי מנהג התנא שבשרם ידע חננו למאוס ברע ולכחור בשוב הוא בקי במלאכת החנון • באמת ובתמים בלי שגיון • ולא יחטיא אל השערה • לזכנס אל שעה • כי לא לידע בין חטף קמץ לקמץ השתתליא מלתא • אך ידיעת צחות קשירת הלשון תליא מלתא • ובקיאיות נעימותה בתקינה ותורתה • ודוק שלעולם לא תמצא בכל ספרי הקדמונים דבר דובר ממנה ושמישים לב לתועלתה ומעלותה • ואינם דורכים במעלותיה וחוקותיה והנהגותיה • הרחק במסחוי קשת • שדברי תורה לחור • ובמפורסמות לחור • להביא ראיה • עיין כוונת אבן בוחן • שבכל חכמה כבינתו בחן • ושכספיו לזולת חנן • וזה תורף התלונה אשר התלונן • ויש שיתפאר בחכמת הרקדוק בעשותו לרוח משקל • בין בנין הכבר והקל • אין ממנו דבר נעלם • באותיות בכלם • וכי עד אומרו כמה מאלו ראיתי בזמני בחכמת הללו חלוקים • העמיקו בפרטים ודקדוקים • וגבחו לפי דעתם מאראלים ומצוקים • וכי עד אומרו שהם כקליפות • והתורה לבכות • היא לבדת תרומם גבר • תוליקנו קוממיות • דקדוקיה עושר וכבוד • וחללו דקדוקי עניות • וכו והאריכות בזה אין בו תועלות • ובא אבא לבאר הדרך אשר דרכתי • כמעשה זהה אשר התחלתי • איך כל השרשים בידי אספתי • עד ר"ת שחבר ברוב כחו וידעתי כי רב הוא • ה' בושטורפיא • לא מנעתי ובדרך קצרה וצלולה תוכס לקטתי • וקליפם • ודקתי • וחרבה פסוקים ומאמרים קשי • ההבנה פורתי • ודברים רבים שבדעתי שקלתי • שיועילו למעין בתלמוד ובדרשים • אגדות קבלה ומפרשים • עם שהם בעיני נלוזים וקשים • גם הרבה מלות שהובאו תוך הערוך והמתורנמן • סתומים גלתי טעמם • ואהרים שמדלי כיך חשם חטובה עלי • הוסמתי • עם מורח מקום מהספר גם שם המפרש מהמלה אשר חדשתי • שכספר החתום מצאתי • למען תדעו כי כנים פתרוני ומלאכתי • ושלא נהיה הדבר מאתי • להרבות שמי ומלאכתי • ותהלתי • וידעתי כי נוסף על הנזכר עוד • יועיל לקורא בו שידריכוהו בעיינו בספרי החכמות סחקדמונים להגיעו למקום חפצו וידלג כאיל פסח • ותחלש יאמר גבור אני •

וען שבו סדרתי יורה בו שרשים ערוך ומעריך קראתי שמו מעריך • שכתובו כוללים כל המלאכות שאנדתי • וברכות מים שחפסתי • והצמתי יורה בו צמא • ויראה מלואו • ויתן תורה ותהלה לבוראו • ואם תחלתו דברתי בתרגי • ובמקרא • בדרך קצרה • אל תתמה על המראה • כי כך בלבי נגזרה • אך לבקשת איש חיל וגבורא • חזרתי מואת הסברה • ובמקום שהסכמתי הפעולה קצרה • ארחיב להשלים כת המלידות והשמירה • ויתנו השבח והחודאח לאל נורא אשר בו ראוי הכבוד והגבורה שחיה על ימיני לעזרה • לתחיל ולהשלים המלאכה המפוארה • עלי כבדה ויקרה • ושלכבודו ינחני לגמור פירוש אילן הקבלה • להודיע ולהכיר אשר לו הגדולה • כן יאבה רב העלילה שלכל העילות הוא עילה • ובכן אל אל רם ארנן • בתחנה ובתפלה לפניו אחחנן • שיתן לי מתנת חנם • דעת ובינת • והשכל אותי יחנן וכעם שהאיר האור מתוך החושך ורענן • כן יאיר עיני ואזכה לעולם שכולו אור ושאנן •



AD LECTOREM.

HEBRAÏCAM linguam appellasse, laudasse est : hæc non magis obseruantia bonorum , quam multorum ignoratione sacra si fuit hactenus , vt quam venerantur omnes , attingere plurimi non audent : an quod ab eius ambiendæ studio reuerentiæ legibus prohiberentur aliqui , an quod eius adeundæ difficultas quam plurimos deterreret ? sanè religionem illi suam me non repugnante sibi gratulentur , horum enimvero natiuitatem , expedito si possim aditu , conabor excitare. Age , te vocabulorum multiplices illæ atque ferè sibi inuicem aduersariæ notiones ab his literis abalienarunt ? Iniuriâ quereris quod in vnius vocolæ ambitu teneas , quicquid in plurimas voces linguæ cæteræ disperferunt. Te sub eodem plerumque sono infinita significationum varietas offendit : quasi verò non suppetant indicia plurima , in syllabarum serie , membrorum interpunctione , verborumque commissura , ex quibus haud difficilè legitimum sensum expisceris. Ecce tibi ad manum quod à nobis aliquot annorum spatio diligenter elaboratum est linguæ principis Dictionarium , in quo verborum omnium nominumque potestates suas in classes tributæ non magis ingenij vim fatigare , quàm oculos morari queant. Hoc ingenij nostri studiorumque fœtu sic vttere , vt nullum à te pretium intelligas exigi , præter gratiam ; neque tamen illam mihi totam ambitiosè vindico , cuius amplissimum fructum ijs velim impertias viris Illustrissimis , AVGVSTINO POTIER Bellouacensi Episcopo , Comiti ac Pari Franciæ , HENRICO de MESMES in suprema Parisiensi curia Præsidi , PETRO GAYANT in Inquisitionum curia Præsidi : FRANCISCO de HAVTTEMAN , PETRO BERGER , IOANNI LESNE , FRANCISCO OLIER , clarissimis in Parisiensi curia Senatoribus : GILBERTO GAVLMINO , Regi à Consilijs & magni Consilij Aduocato. NICOLAO LE BIGOT de Gastines rationum regiarum magistro , FRANCISCO LHVILLIER , CAROLO de L'ORME , generalis Gallicæ Cõtributionis Parisijs quæstori : IACOBO D'AVZOLBS dela PEIRE nobili à Verno. Quorum largissimis sumptibus , perfectum aliquando , quod eorundem horratu susceptum aliàs , vtilitati publicæ iam denique consecratur. Neque verò te celem quantum doctissimo viro debeam Gabrieli Sionitæ , cuius vt plurimum opera in Arabicarum Syriacarumque vocum indaganda vi sic sum vsus , vt iniuste sim facturus , si cum eo non communicem quicquid laudis in hoc genere , nostra qualiscumque tandem consequetur industria.



NOS SIMON LE GRAS, miseratione diuinâ & Sanctæ Sedis Apostolicæ gratia Episcopus Sueffionensis; Regis Christianissimi Consiliarius, fidem facimus, quod ex prouinciâ nobis à generali-
bus Cleri Galliæ Comitij Luteti Anno millesimo sexcentesimo vicesimo quinto & sexto habi-
tis demandata, examinandum atque examinandum curauimus; Hebræum Dictionarium Philippi
d' Aquin, è Iudæo Christiani, in quo nihil reperiit quod Christi doctrinæ aduersetur, permulta au-
tem, non Hebræorum tantummodo interpretum, sed Sacrorum etiam Bibliorum studiosis peru-
tilia. Datum Sueffione in palatio nostro Episcopali sub signo & sigillo nostris, die quarta mensis Iulij, Anno Do-
mini millesimo sexcentesimo vicesimo nono.

SIMON LE GRAS, Episcopus Sueffionensis.

THESAVRVM Hebræarum, Chaldearum, Thalmudicarum, & Rabbinicarum vocum à Philippo Aquino, natione Iudæo, professione Christiano, summa cura & industria collectum; è quo paucula hic excerpta
visuntur; vtilissimum simul & prælo dignissimum, ea potissimum de re, quia hætenus excusis Lexicis pleraque
adijciat & superimpendat ex authenticis manuscriptis vocabularijs, & alijs Hebræorum, tam editis in lucem quam
non editis voluminibus: prætereaque Rabbinicarum dictionum interpretationes exemplis è Thalmud aliisque
Hebræorum codicibus petitis, communiat atque illustret, sine quibus omnibus & singulis cæcutire & plerumque
à vero sensu aberrare in legendis Hebræis auctoribus foret facillimum; censemus nos Parisij Theologiæ Doctores
Sorbonici, testamurque adhibitis chirographis, quarto nonas Maias MDCCXXIX.

PARENT GARNIER.

EGO Achilles de Harlay de Sancy, Oratorij Iesu Christi Domini nostri Presbyter, Philippi Aquinatis ex Iu-
dæo Christiani, literarum Hebræicarum peritissimi dictionarium Hebræo-rabinicum quod מערך המערכות in-
scribitur magna ex parte legi. Mea quidem sententia thesaurus est dictionum Hebræicarum, Chaldaicarum, & Ra-
binicarum copiosissimus. Complectitur enim non tantum omnia vocabularia, tam Hebræa quam Chaldaica quæ
Hebræo-latine hætenus prodierunt, sed etiam ea quæ vati Iudæi è Thalmude, & Rabinis non indiligenter colle-
gerunt, ita vt qui hunc librum sibi comparauerit cæteras omnes *אגרות* ordine & enucleate digestas possi-
deat: Neque verò nudam & ieiunam Dictionum interpretationem lector consequetur, hoc enim opus animad-
uertit eruditionis Hebræicæ & Rabbinicæ referissimum, quæ literarum sacrarum studiosos semper recreare possit,
æpius vero adiuuare. Nam data occasione non quæcumque occurrunt verborum explicationi ingerit, vt facere
sunt quibus tenuis est supellex, sed vir in eiusmodi rebus versatissimus ea potissimum se legit, quæ legem Mosis
traditionesque in lege fundatas edisserunt, antiquorum Rabbinorum axiomata, & præcepta moralia explicant,
Cabalistarum præcipua mysteria quæ nemini possint esse iniucunda aperiant, ex quibus præter verborum intelle-
ctum, nonnunquam multa decerpi possint, quæ fidem Christianam & Ecclesiæ Catholicæ disciplinam confir-
ment & illustrent, nulla verò quantum conijcere possum, quæ labefactent aut obscurant. In huius rei fidem Pa-
risijs subicipsi anno Domini millesimo sexcentesimo vicesimo nono, die Maij quarta.

DE HARLAY, Presbyter Oratorij Domini Iesu.

LEXICON tuum, doctissime d' Aquin, vidimus & legimus: Multi te maximam laudem adeptum prædi-
cant, plures bene opera tua posteritati, etiam rebus tuis non malè, consultum putant. ego contra censeo: ete-
nim quamuis vnus præstitisti, quod post Heliam Germanum, nemo: non tamen aut nominis tui dignitati, aut re-
bus tuis magnum aliquid accessisse puto. Certe quod ad famam attinet, ingenia nostra sic hodie comparata sunt,
vt alienas laudes propria conuitia obscurant, scilicet in alijs ea decora non ferunt, quæ in se non esse fatentur, sed
non dolent nimirum quia de ignorantia dolere, principium virtutis est. Itaque contemnent, quia non intelligent,
aut si quid improbo labore percipient, vt supra te sapere videantur tibi detrahent: tunc enim homines nostri ma-
ius superbiunt, cum odia maxime tuta sunt. De rebus tuis vix est vt verba faciam: nam apud quos ipsa virtus vi-
lis, illi totum Hebraicum teruncio non ement. itaque immani tua diligentia hoc comparaueris, vt popularibus
tuis infensor, nobis famosior, euaseris: nempe istis odium quorum arcana prodidisti, nobis ludibrium qui te non
intelligimus, debebis. Vel duo, vel nemo te in amicitiam aut clietelam suscipient, præter istos cæteri omnes ami-
citas aut vitorum similitudine aut eruditionis odio conciliant. Si quæ superest spes, illam in Illustrissimo Riche-
lio bene collocaueris. hic solus post compositos Regni tumultus, post domitos terræ marique Gallici nominis ho-
stes, de restituendis litteris cogitare potest, hoc si fecerit, tum demum opera tua de tota posteritate bene mere-
bitur. Interea in sinu tuo gaudere, & eruditionem quam alij negligunt, quia nesciunt, propagare perge: hoc sal-
tem omnium tibi iudicia concedent, aut accipies quæ à nobis meritis es præmia, aut merenti magna nostri, &
cuique iniuria negabimus. Iudicium melius posteritatis erit. Vale & me ama.

GILBERTVS GAVLMIN, Doctissimo viro Phil. d' Aquin, Præceptori olim suo.

DOMINI Philippi Aquini è Iudæo Christiani opus, valde probo, & vtile cum primis Ecclesiæ iudico: vt
de maiori illius linguæ studio parata copia sit, cum ad Scripturæ sacræ intimam cognitionem: tum ad hæ-
reticorum, & Rabbinorum errores arguendos.

DIONYSIUS PETAVIUS.

L E G I Dictionarij Hebræo-thalmudici specimen hoc à viro reip. Christianæ & sacrę literaturę amantissimo Philippo Aquinate à Iudæo Christiano compositum. Opus Ecclesiasticis Doctõibus & sacrę Scripturę interpretibus vtilissimum fore iudico : cui si, vt feliciter & diligenter edi cęptum est, coronis tandem imposita fuerit, nihil hætenus in eo studij genere comparandum vidit Europa.

IOANNES MORINVS, Congregationis Oratorij Presbyter.

H O C Dictionarium D. Philippi d'Aquin, si ita vtinceptum est perficiatur, dici non potest quantum vilitatis sit allaturum Reip. Christianę. Datum Lutetię 28. Iunij 1629.

LVDOVICVS de MORAINVILLIER Doctõr Sorbonicus, & Presbyter Oratorij.

E GO Simeon de Muir Hebræarum literarum apud Parisienses Professor Regius, postquam legi aut percurri haud indiligenter Dictionarium Hebræo-chaldaicum, necnon Thalmudico-rabbinicum D. Philippi Aquinatis à Iudæo Christiani, censeo ipsum omnibus, qui in Hebræorum Magistrorum Commentarijs, ac scriptis, cuiuscumque generis sint, volent vtilui, fore perutile ac necessarium, & deinceps facili præstiturum omnium Dictionum vicem,

DE MVIS.

Q V O N I A M cætera vocabularia, quod inopia laborent, vel dictiones Rabbinicas à Biblicis omnino separatas aut longe distitas contineant, multum Hebræicę linguę amatoribus facessunt negotij; hoc Dictionarium viri doctissimi D. Philippi d'Aquin ea digestum industria & eruditione, vt non modo locupletissimum sit omnium quę hætenus in lucem prodire, verum etiam vniuersas Hebræorum voces eodem intuitu studiosorum oculis proponat, vtilissimum atque adeo per necessarium arbitror. Lutetię Parisiorum anno 1629.

GABR. SIONITA Doctõr Theologus, & Syriacarum atque Arabicarum literarum Profess. & Interpr. Regius.

D I C T I O N A R I V M Hebræicum à Domino Philippo Aquino ex Iudæo Catholicę & Apostolicę Confessionis eximio cultore compositum, tum hærescos, tum Iudicę perfidię extirpationi totum conducere, censeo, dico subscriboque apud Sanctum Victorem, quinto Calendas Maij, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo nono.

F. M. PAULMIER, Subprior Regalis Abbatie S. Victoris Parisiensis.

V E R I T A T I suprascriptę subscribere non denegauit Claudius Iauinus Professor Hebræus Laufannensis apud Allobroges, nunc Lugduni degens. Datum Lutetię 29. Iunij 1629.

CLAVDIVS IAVNINVS.

EXTRACT DV PRIVILEGE DV ROY.



L E Roy par ses Lettres patentes a permis à Philippes d'Aquin, Professeur en langue Hebraïque, de faire imprimer par tel Imprimeur qu'il voudra vn Liure par luy composé, intitule *le Dictionnaire en Hebreu de tous les mots difficiles de la Bible, & des Rabbins*, & ce en telle marge & caractere qu'il voudra pendant le temps de neuf ans, à compter du iour qu'il sera paracheué d'imprimer, avec defences à tous Libraires & Imprimeurs, qui n'auront droit de luy, d'en exposer en vente d'autres que de ceux qu'aura fait imprimer ledit d'Aquin, ny le desguiser sous autre tilre ou autrement l'alterer en quelque sorte & maniere que ce soit, mesmes aux Estrangers d'en apporter en nostre Royaume, pays & terres de nostre obeyssance, à peine de toutes pertes, despens dommages & interests, confiscation des liures, en quelque part qu'ils se trouuent, & de six milliures d'amende, moitié à Sa Majesté, & l'autre moitié audit d'Aquin, comme il est plus à plein contenu audit's Lettres. Données au Camp deuant la Rochelle le 19. Septembre 1628. signées par le Roy en son Conseil.

SENAVLT.

Acheué d'imprimer le 2. Iuillet 1629.



מעריך המערכות:

י.ה.

מגדלות בקרקע: והמעריך מפר בעגו ובעגסיו:
אבבנים: ראש היחס:
אב זיני: או **אב זינה**: דבר שטולל דברים רבים
 או שמחזיר ממנונים מחולפים כ"כ: ב' **אב** **זיני**
 מיני מדגליות שהנשים תולות בגזאריהן משום עין
 הרע והיא הנקראת טמפת או דומקרא דקטפיתא
 פ' קשר לקטף ע"ה שלא תזיק:

אבא

אבא: אב. ב' **אבא** כשליא פ"י יער שנשלים
 ב' העברים ושנים: ואל שהוא שם עיר: ומרבות
 דעה: או דעה שה' עד התורה כ"כ: **אבא** **אנודה**
 חילן של ערבה: ד' **אבא** **זרדא**: יער של ענים
 ה' **אובא** **טמא**: ר' חייא פ"י שהוא שם לנ"י
 איבו שם עוף:

אבב

אבב: שיטלת: והזמן שמתחילים להראות: ב'
 בהיותה קדומה מתיבה חדש אז מורה חדש
 גימן: ב' כח ומיירות בשול הפירות: ואל **אבב** ה'
 הפירות **באבי** הנחל: ואינו מתפעל ומתרבה ו
 ומתרבה: והשטלים תל' פגים: **אבב** **שבורל**
 מ' **לילה** **ברמל**:

בשורש: חזק: בטר: פרה: ר'

אבב: פתח הבית: אבב חנוואתא כפשי אחי
 ומרחמי: אבב בזיוני לא אחי ולא מרחמי: שבת פ' ב'
 עד אהבו עשיר רבים: וכל אחי רש שנאווה: משלי י"ז:
 אבוב רועה: שם עשכמה:

אבוב: כל זמר שהיה במקדש מימיו משה והיה
 קולו ערב: אבוב לחדאי יזמר לגדלי פ"י
 נגון מעולה שהוא לשירים הייטב שישרת לטיפוטים
 ופחותים: שגב ת' **אבובא**:

כל מנוקב ככברה שט היו מיעץ השעורים
 לעשות העומר:

אבבית או **אבבית**: עבבית עבבית: מין
 מחלה שאינה רק לנבי אדם:

אבד

אב בידד: אין בית דין:

רומזת על יחוד שמו כ'ה
 אור פשוט ישר: ואור חזר
 המתיחד: כאחד: ועמוד
 באמצע: הרי יו"ו: ועלה
 כמספר שם הנכבד ו
 והנורא: כוטרקון: אלה:
 אמת למד פיד: פיד למד
 אמת: אלה ראש המספר: ושלמות המספר:
 אלה ראשון אחד:

אא

אברהם אבינו: ארני אבי: אי אפשר: אם אין: אנו
 אומר: אמת אוננו: אחד אומר: אמת אומר: אמת
 אליהו: אמן: אמן: ובהדבק להן ז' ל' זכרוננו
 לזכרה: ע"ה עליהם השלום או עליו: ועם כ'
 אלא אם כן: ועם ס' סלה: אלא אמן אמן סלה: אלא
 אברהם אמן עזרא:

אארא: דלגני: פ' לנבים מסודרים אחד על גבי
 חברו או אצלו: וכל דבר סדור באיזה אופן

שיהיה כ' וכמא בנסחאות **אארא**
אא זרד: היא תיבה בלי טעם ולמשל הוצא ו
 והמפרשו כמו קמיעא אינו אלא טועה
 מקומו יוכיח:

אב

אלפא ביתא: אחד בתורה: או בנביאים או בכתובים:
אב: מוליד בדומה לו: ב' ראשון אם בזמן אם ב
 בעבוד: ב' מחדש דבר מה: שעדיין לא היה: ד'
 יועץ ומנהיג ושלט: ונקל להבינו לפי עניינו כפי
 מקומו: ולרבים אבות: ולזהו אל המוליד בדומה
 לו תל' ל' פגים: **אב**: שדים: הורים:

בשורש: ארץ: קדם: ואינו מתפעל: ר'
אב: חדש יולט: משנכנס **אב** ממעשים בממחה
 העיקר והשורש מדבר מה או מדה אם טובה או רעה
 כ' **אב**: אבות הטומאה: ר' ההתחלה ושורשה:
אב לכלל: ר' שמהמקום שהוא או מהתיבה ההיא
 יוקח ראיה ודין בעד אחרים: ומההפסעם על העגף
 שהפרי מחובר לו: והעגף שיש בו ענפים אחרים
 נקרא **אביהן**: וכן **אב** קישות: המקום שהקישות

אונות ר' ע:

יום טוב ב' **אב** **אשליך**
 דף לו

שבת ב' **אב** **אשליך**
 ה' **אב**

ב'

שבת דף כב'

מנחת
 שביעית פ'
 פ' כל
 משנה מקט
 ז' דפ' א' ה:

ה

מכשול • ואחר שנעשה בעל הבית לנאות גם עליו ולוועצו להחטיא את אחרים וקראו ישעיה כן שבימיו היה מנשה שהחטיא לאחרים כמו שנא עמי מאשרי מתעיס:

י

אבן • וכיון שהגיע למדרגה הנא מקשה לבו כאבן עב יחזקאל קראו כן שבימיו הקשו לבדם כאבן לבגלתו שמוע עצמו:

ז

צפוני • ואחר כך מצפון מעשיו ועשה מעשה זמרי ומבקש שבר כפנחס ודומה לחזיר שמראה עלפיו לאמר ראו טהור אני ולזה יואל קראו כך שהיה בבית שני שהיו חנפים ונוטרים איבה ו שנא את חנסי או מפני שמדת זאת הוא תכלית הרעה ונא מצפון תפתח הרעה:

יכניה א' טו:

וטעם לא שמות ולא יותרי שכינו שיש ככבת לבת שמניעים ענה השפל הכה הם משפיעים כיצר הרע גדול ולרמוז זה קראו הנה ב' שמות שכל אחד מאלו הכבדים נותן לו שפע הר' צמנו:

לבנה גורם להיות בעל מחשבות אוזן וחושב רק רע כל היום והוא כנגד שמו רע:

בכב

גורם מעט אמונה והיותם בלתי מאמינים כלל ועכ"פ מנשה רעה קראו ערל שכן בימי מנשה פרעה לא היה מאמין ואמר לא ידעתי אתי הי ויהי העם כמתאוננים רע:

שמות ה' ב: יודבר יא' א:

נוגה גורם חופת חתנים ואהבת ושטוף בזמה לכן דוד אמרו היותו אוהב הנשים והוא כנגד עמאי יען שרבינו הקדוש כ"ע שהיה נוהג מנזאת העברה ומקדש עצמו מהנוותר לו:

ד

חמה גורם הגאווה והשולטנות ונותן תשועת ל מלכים מהעדה מלכין ומהקים מלכין ודברים כאלה גורמים היותם שנואים מהכל או שהם שנואים החכמים והיועצים והעוין ולזה שלמה קראו כן מפני שהוסר רוב מלכותו יען שנתגאה מפני שהעשה משחקת לו ויען שכנו בזה הזקנים ולא קבל עצתם אבד מלכותו:

ה

מאדים מורה הפסד וכליון ומלחמות והרג ואבדן לזה ישעיה קראו כן שבימיו היו מתעשים מדרך טובה ונתגבא על ממלכות רבות מחרב וינלחמה:

י

צדק אע"פ שהוא טוב נמשך ממנו תכונת רעה שאינו שומע לעצה וזה בא היותם קשה לב כאבן ולחזק כל דרך בעצמה רבה והוא מוציא העצמה ההיא לאבן נגף לבגלתו שמוע לעצה:

ז

שבתאי נוטר איבה במצונו לבדו בלימיו ולכן יואל כי יטי קראו כן שהיה בימי בית שני שהיו נוטרים איבה ונא את חנסי וזאת התכונה רעה מכל ולזה דעהא היה לו בעוזריו וגם אנורו חבור עצבים אפרים הנח לו ונא חלק לבם עתה יאשמו וגם אמרו שלא נא ביום כי טוב

תולס ק"ח יו: הושע ד' יז: לשם

מפני פרוד המים:

וכנגדם נרמו בדריק המושל ביראת אלהי שבע יפול דריק וקס' כלומר ראוי היה לו שלא לקום מ מחמת ה' מדות ותבונות רעות הנזכר אך קס' רל נתחזק ונזרז וקס' כנגדם ושלט בהם כמו שכתוב ואלך תשוקתו ואתה תמשל בו וכנגדם יש' היכלות קדושה ראה בזהר' ובראשית חכמה שער היראה:

בראשית ד' ת:

אברומה רג שמניחים אותו בחמה עד שייבש וחותרים אותו לבתמים ואז נכ':

סוכה פ' א:

אבדן שם איש ששמו אבד ורץ ובלשון בזוי קרו ליה כן:

אבה

אבה לשון חפץ והסכמה לא אבה: כמו לא ה הסכים: ב' אביון עני' ב' אביונה יה מצד הערוה או כנוי לאבד המושל: ומורה תאבה בלי טעם ואב לכלם לא תאבה האשה אבה שם הפועל ואינו נהוג וכפי קצת מפרשים אותו שם מקום והוא היותר נכון לענין ואין שם ובמקומו אומרים תאבה או תאבון ג' אבוי כמו אוי' ל אבי בשורש אב ביתו:

מ' דברים כ"ה

בשורש רנה ענה:

אבו

אדם בשורש ודס:

אבוקת • עש ורקטון: ובלשון אבוקה ולא ידעתי אנה:

ברב פ' בן סנדר ומונה דף עב:

אבור קרבן ואיגור וכל אבזרהו הוא וכל קרבנותיו² העלתי מאמין בדת נכ' אב זר כלומר זר לאביו שבשמים³ התכלין הנזכרין לקדרה:

סנהדרין דף ע"ד יחזקאל כ"ג מ'

אבה אבחת הריגה ע' חרב ויא רעה ולא נהירא והעגין והמשכה הדברים מוכיח ואין לו חזר במקרא ואינו מתפעל ומתרכב:

אבטאות אבטי אבטאות: בריכה מהמרחץ פילא בלעז מעריך: דבר שהוא כעין עביט של מי רגלים: ונמצא אבטילאות אבטיליות רל כמו בריכה הנל' אבטיחיא כמו אבטוחים:

בגמ' סדר ברה דף ת'

אבטליא כרך קטן:

בב' דמנשר

אבטינס שם אדם ממנה על מעשה הקטורת:

במה דק וו' יונה במשה דף יח'

אביה

אליעזר בר יוסף הגלילי: אשר בך ירחם יתוס:

אביע

אנילות בריאה יצירה עשיה:

אביונות פרי הנקרא קאפרים בלעז² הוא הראש מהפרי הנקרא בוטיחא שהוא כעין הנץ שיש לרימון: עיקר הפרי: אביון הוא תרגו' אתים:

פ' היובל במועדות דף סה: לשם במשנה פד'

אבית שם מקום:

אביתא או אנטו:

ב'
נשעיה עי'ת:

אבך זכין התפעל התאבך לשון גאווה וגבוהות
כלי קיום והעמדה. צ' משרת מלשון סבך
ושרג: ואין לו חזר.
בשורש: רוס.

אָבֶל • לֶשׁוֹן בְּנֵי יִבּוֹן וְהַסֵּפֶד וּכְפֹרֶט עַל הַקְּרוֹבִים
שָׁמָּה • ב' לֶשׁוֹן חֶרֶב וְשִׁמְמָה וְהַשְׁחָתָה ו
וּכְפֹרֶט כִּסְהִיּוֹ נִקְשְׁרֶת עִם תִּיבָה אֹמֶלֶלָה: **אָבֶל** שֶׁ
הִתְעַלֵּי: **אָבֶל** אֲבָלוֹת שֶׁ הִשְׁעֵל: ב' **אוֹבֶל** נֶהַר
וְיִיאֹרֵי: ד' **אָבֶל** בְּקוֹשְׁעָא מוֹרָה אִמְתָּ וְחִיּוֹב הַדְּבַר
וְכִירוֹדוֹ מַעֲנִינֵי: ה' כְּמוֹ: כֶּךָ הוּא: ו' **אָבֶל** בֶּן אֵין
לָהּ: ז' אֵין זֶה הַדְּבַר לְבַד כִּי בָּס זֶה: אִזְּ אֵין זֶה: כ'
אִם זֶה: **אָבֶל** מִישׁוֹר: וְהַמְלָה אֲשֶׁר הוֹנְחָה לְהוֹדוּת
עַל הַיִּבּוֹן וְהַאֲבֵל תֵּל לִיב פְּנִים: **אָבֶל**: גִּבּוֹן: אֹין:
דְּאֲבָה: מִפָּח: דְּאֲנָה: וְלִוְיָתָן: מִרְחָ: מִגְּנֵת לֵב:
עֲנִמַּת כֶּסֶף: אֲנִי כֶּסֶף כִּי אִוְתִּיּוֹת הַגְּרוֹן מִתְחַלֶּשֶׁת:
זֶה הוּא הַיּוֹתֵר שְׁגוֹר וְכִילֵל עַל כָּל אֲבָדָה אִם בְּמֹמֶן
אִם בְּגוֹף:

זאת נהר: ר'

אָבֹרָא ועד סכר־י. מצית האכל עד הקבר ונכ־
ססוגרים בי המת: ² כל ברזל מנוקב נקבים
דקים ומנחיל תחתיו גחלים וגופרית ושרשים עליו
העבדים ללגס: ³ האבן שהכובס מכה ומחכה
עליה העבדים כדי שיתלכנו: ⁴ עריבה של כובסין
שהיא מנוקבת: ⁵ אָבֹרָא. כסוי המצית שאינה
גדבוקת אלא הנחה לבד.

אֲבִלְיָא מִיָּן עֵץ שֶׁלֹּא מוֹדַע שְׁמוֹ: אֲבִלְוִיָּת: שֶׁסֶּ
מִקּוֹס:

אֲבִלְרוֹסִמוֹס • כִּלִּים שֶׁל עוֹר קָשִׁים וְעֵצִים :
אֲבִלְאֲרִי • חֹמַת הָעִיר : וְיֵאָמַר מִגְדָּל :

צב דף כב
סנהדרין דף
צב: צערוכין
דף ו' יונא
דף יא'

• צהגדה
• ילמדנו

תנאים דף
ס"ג
תנאים דף יא

אמן

אֲבָן • כְּמַשְׁמַשׁ • וְהוּא שֶׁס' טָלַל לְכָל מִינֵי אֲבָנִים
אֶס מִרְבָּלוֹת וְזוֹלָתָם • אֶךְ בְּסֵתָם מוֹדָה א'
אֲבָנִים לְבָנוֹת • ב' • מְקוֹם נְפִילַת הַזֶּהוּלָה • ג' • כְּלִי
הַיּוֹצֵר מֵעֵץ הַדּוּמָה לְרִחִים • ד' • יֹצֵר הָרֶע • תּוֹלָדוֹת
הַזֶּהוּלָה דף ג' וְהַסִּירוֹתֵי אֶת לֵב הָאֲבָן • ה' • אֲבָן
שֶׁרָאֵל • מִנְהִיב נֶשִׂיא וּמִלֵּךְ וּכְמוֹ שֶׁהָאֲבָן מַעֲמִיד
הַבִּינָן כִּךְ הַמֶּלֶךְ וְהַדִּיק • ו' • הַבְדִּיל מִהֶבְנָאִי ז' • מִשְׁקָל
לְהוֹדוֹת כִּלְלֹת הָאֲבָנִים תֵּאֵל לִי פָנִים • אֲבָן •
צוּרֹר • חֲצִץ • בִּזְק • מִעָה • קָלַע • כְּפִים • צוּר •
חֲלָמִישׁ • שְׁמִיר • ³ • וְצִנְאִי מַעֲדָ כְּמַעֲשֵׂיו ר"ל
הָאֲבָנִים שֶׁסָּם עַל שְׁפַת הַיָּם • וְאִינוֹ מִתְּפַעֵל •

: אָדער : 7

אֲבָן תְּקוּמָה: אֲבָן יְדוּעָה שֶׁהַיּוֹתֵם תְּלוּיָהּ
עַל אִשָּׁה הָרָה אֵינָה מַפְלֵת וּתְקוּמָה ד"ל מוֹעֵלָת:
לְשִׁכְת הַבּוֹיֹת כ"ל לְפִי שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהָ נִשְׁקָלִים:
אֲבָן שׂוֹאֵבֶת תֵּלָה לִּיהָ לְחַטָּאת יִרְבָּעִים ד"ל שֶׁ
שֶׁשְׂוֹאֵבֶת הַכְּרֹזל וְיִרְבָּעִים שָׁמָּה לִבָּנוּ וְשֶׁאֵל הָעֵבֶל
הָעֲמִידוֹ בְּאוֹרֵר לְהַטְעוֹת:

גמ' דצמ' דף
סו' גמ' דיומא
דף עה'

ביטה דף ינא

אֶבֶן מַכְמָא • מְכוּסָה : ² אֶבֶן שֵׁשׁ עֲלֵיהָ עֵץ : כֹּהֵן דָּף א
³ אֶבֶן כֹּכַב בְּדוּלָה שְׂאִינָה מְטַלְטֶלֶת : פ' אִמֵּר ר'
אֶבֶן שְׁעוֹת : אֲדוּרְלוּגִי : וְיֵאָדָּם מֵאֲזֵנִים לְרַעַת בָּהֶם
כֹּהֵן שְׁעַת הַלֵּךְ מִקְהוּס :

אָבן טועים הייתה בירושלים וכל מי שאבד אברה פֿאלה מציאות
נפגה לשם. גם המונאה מביאה לשם. והיה נותן
סימניה ומועלה:

אַבְן הַמִּנְגֵּעַתִּי אֲנִי הַרְדֵּד:

אבן כתר • שאיז ביכולת האדם לנטלה בידו •

אֲבֹנֵי דִּאֲבָיִי שְׁאִינָה נִשְׁאֵת רַק בְּכֶתֶף וְהִיא
שִׁמְשִׁימִים עַל הָעוֹמְרִים שֶׁלֹּא יִפְזְרֻם הָרוּחַ:

אבני בית קילום פי' מרקולים עז:

אבני שיש טהור. שם מקום שהיה במקדש:
אבן.

אָבֹם • הַשְׁמִיץ • בִּי • אָבֹם • מִקּוֹם מִיּוֹחַד לְבִהְמָה
לְאֹכֹל • וְלַהְשִׁיץ בַּסּ הַשֶּׁף • גִּי • מֵאָבֹם • אֹנֶר שֶׁל
מַעֲטִים וְקַטְנוּתִי: אֹבֶבָה שֶׁסּ הַמִּקּוֹם הַמִּיּוֹחַד לִ
לְבִהְמָה לְאֹכֹל תֵּאָל לֹד פְּנִים • אָבֹם • אֲרוֹת אֲרִיּוֹת:
מֵרַבֵּק: בְּזֹרֵשׁ • אֶרֶץ שֶׁמֶן: רִי

אובסין את הגמל: פי מפטמין: ². אבוס שלפני הפועלים. ר"ל הכלי והקערה שמאכל הפועלים בתוכו ואוכלים יחד:

אֲבַעַר לִי . פִּי הָרַחֵק מִמֶּנִּי .

אֲבָעֻבֻעִין : אֲבָעֻבֻעֻת . אֲמֻפֻּאֲלָה בִּלְעֻז' .
 אֲבָעֻעֻת . עֲמִים' וְיֵא חֲסִיסוֹת וְרֵאיוֹת : ב' .
 אֲיֻבָּעִין רוֹעִים :
 אֲבָצָא בִּדְלִל' .

נדרים פ' בין
המודר דף
מ"א :

אבק.

עפר דק העולה על הרגלים הפועל נאבק
 פי' לשון חבוק כמו נפתלתי עם אחותי שנים ש
 שנאחזים ומחזיקים איש חברו להפילו ארצה ואינו
 נהוג רק בבנין נפעל בשורש עפר: רי'

אֲבָק דרכים: פי' חשבון ע"ש שעושים חשבונם על האבק בדרכים:

אֲבָק סוּפְרִים • הָאֲבָק שְׁמֵימִים עַל הַכְּתוּבָה לְ
לְהַשְׁחִירָה :

מֵאֲבָקֶת שֶׁל שְׁבִיעִית • פ' ריוח מסחורת פירות
שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁאֵסוֹר לְסַחֵר מִסְחוּרַה הַפִּירוֹת בַּשָּׁנָה
הַהִיא עַד שְׁמִינִירָה:

אַבְקָה רִיבִית ל"ל שְׁאִינוֹ רִיבִית בַּמּוֹרָה:

אָבִיק שְׁבַמְרָחִץ • לֵלֵהָמָה שְׁהַמִּים קָרִים וְחַמִּים:
גַּמְשִׁים בָּהּ וְיוֹרְדִים אֶל הָאֲבָטִי פ' פִּילָאָה:
עַל מַאֲבָקִין מַעֲשִׂים.² מִסִּירִים הַנֶּחֱק מַעֲלֵהם:
וּבִמְנָה פִּו"ל מַכְסִים:

אָבֹקָה • כּר גָּדוֹל • וְתַעֲזִי מִפְּרֵשׁ מְנוּחָה שִׁשׁ לָהּ
נִכְרוֹת הָרֵבָה לְאַנְפִּיָּאָר אֹו גִיאַנְדִּיָּלִיָּאָר :
אַבְקָאָתָא • כִּלְדֵּר נִקּוֹב כְּדִי לִהְיוֹנִים בּוֹ דְּבַר אַחֵר
כֹּל וּפְרֵט לְפִאטָא מִהִפְתַּח שְׁהַגּוּשׁ נִכְסָּ בּוֹ :

מקורות
דף סג

מנחות צג'
דף' כ"ט :

אב בן רוח הקדש:

אבר כנף יעלו אבר כנשרי יצמיחו כוצה וכנף כנשרים הפעל בבנין הפעיל האביר א הגדיל הנוצה או שם הנוצה בחנים כדי לשרש ב אביר ענין חוזק ואומץ אס בכח הגוף אס בשכל להנהיג אחרים ג לחס אבירים אכל איש לחס מעלה ויקר וימ לחס מלאכים: אביר הרועים אשר לשאול לל ראש סנהדרין

מ

חילום עת: במולד כ

תשנ: סנהדרין גמ ד' הדיונות דף קז:

ביומא דף כט סנהדרין פו ערובין פה:

גמ' דסמיני בהמה:

ערובין נב:

בבב גמ'

עלויות פ' ד'

כלים פ' כו:

פ' ב'

ברכות פ' ו'

שנת פח:

הגדה למגלה:

בראש מעשר דף סא:

מוקין דף כ:

מדרש רבות פד' כ' יפה תואר דף קמב:

בד פ' יב:

בשורש חזק כנף ר' אבר נתח וחלק מדבר מה אבר מן החי לל חלק ממנו: כמו פרק: היר והדונק תרגו' נתח אבר: ערות הזכר כמו אבר קטן יש באדם מרעיו שבע ומשביעו רעב: ר' אברא' עשרת: ועל זה נאמר פתלה של אבר לל העופרת שמשקים לנהרג בב' 2 כל דבר שכלט מחוץ בגון אכני הטמל היוצאין לחוץ: גם האשה בהיותה הרה נכ:

אברא בעי רחמי פ' אבר וחזק במצוות בקש רחמים:

אברוני פ' שלמים כך פ' האוי:

אברורי פ' רב וזערי יחד:

אברוי אילני פ' מזבלין האילנות:

אברזין זהב 2 מכסה המרכבה נכ ובלשון מ משנה טפזן שלסוס:

אברנים דבר שלא נתבשל כל נרבו אלא מעט:

אברסקי מוכסים מתורב:

אברושי אברושך דבר עשוי מקמח ודבש ושמן כך שמו:

אברתא יוון: 2 מין אזורי:

אבישתא אבשונא פ' שעורה שלא נתבשלה כל נרכה קיסחא דאבשונא קמח משעורה שלא נתבשלה ויש נוסחאות שכלי דשערי רטיבתא והכל אחד:

אובשין פ' תפחים העגבים והאובשין משיבאישו פ' משיעשו גרעגוס אז נקראו באושא:

אג

אית גרסינן או אית גרים או אחד גרים: אגב הדא הרתי עז על כפי הכל לפי מקומו: אגב אורחך לבעל דבכך אשתמע:

אגג שם אדם ר'

אגא בבבלין של ירושלים לא משמעו לשון אגא כל לשון שאינו עברי נכ:

אגאא מין לבוש ויכ איניאה אגניא אגניא כלם שמות בגדים חשובים ורכים שמשמין קרוב לבשר והלעין כתבו בגא ולא ידעתי מאנא בא לו:

אגבאבסטס אגבאסטס ממונה המדינה נכ:

אגניא מין לבוש ויכ איניאה אגניא אגניא כלם שמות בגדים חשובים ורכים שמשמין קרוב לבשר והלעין כתבו בגא ולא ידעתי מאנא בא לו:

אגבאבסטס אגבאסטס ממונה המדינה נכ:

אגניא מין לבוש ויכ איניאה אגניא אגניא כלם שמות בגדים חשובים ורכים שמשמין קרוב לבשר והלעין כתבו בגא ולא ידעתי מאנא בא לו:

אין גזרא דא:

אגד קשר ולשון עצה והסכמה: אסיפה וחבור מ' אחדות הדברים אגודה קשיה וחבורי ועל האגדות תא לל פנים אגדה אלהים עפרים צבתים: בשורש דבק: ר'

אגדה או האגדה קשר מה שנהוג לאמרו בלילי החג מופסח:

אגודות ירק ודברים של אוכל שנימכרים הרבה יחד קשורים: 2 באגר שגל גבי המכה פ'א פ'ו ב':

פ' כתיבתן שגל גבי המכה פושטולאה בלעז:

3 ולשון הינשכה ולזה אומרים מדרש אגדה לפי שמושך לב האדם הקורא בו: 4 אגודיאאות א

אסיפת ואגודות: 5 אגודה דהר מלכא פ'י

שפת נהר פרת יומא פ'י י'ה דף עו:

אגדא' לשון איטר: עו פ' אין מעמידין בגמ' אגדו:

אגדו הוא שם העץ ולפני יחד ויוצן לפי מקומו מ' ואינו מתפעל:

אגיו משרי בעין ישראל:

אגו של כפינה פ'י התוספת שעושים לספינה: שנת תכ

אגיו לשון מלחמה:

אגוטט אגוטטוס קיסר:

אגיא בבבלי לאגיא פ'י כתלמים לשדה: ויא

שהשורות שהחורש עושה בעת חרישתו המקום הגבוה שהוא לורע נקרא בבבלי והעמוק נקרא אגיא:

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

אגיא

ממנו
פסח פ' גמ'
מגלה איכה
ע"פ מי יתן
ראשי מים
ילקוט
ילקוט תולדות
סימן תתקנ"ג

אב

א

אד

על תרגו ארץ בעננים מישל אבניא:
אבנא ערבה ללש העוסה בתוכה: ² אבנא
רמיא נצנת או חמת למים: ³ החרין שעושים
להולך המים מהמעין או מהאמה למקום אחר:
⁴ שפת הכלי ונקל להבינס לפי מקומם:
אבנסין מיוחסים נכבדים ממשפחתם:
אבנסטור פי מיוחס:

אבס

אית גרסת ספרי

אבס אבסיב פרי הנקרא ביאריא בלעז:
אבסטון אני אני האדים ויא אני בתוכה ו
ומחזיק ויכ אבסטון על החיוב ומשא העם
למלך:
אבסטלא אבסטלא פי קיסר: אבסטוראן
הבטחה מהשילטון למי ומי:
אבף

מעשרות
בראש כלאים:
סנהדרין פ"י

בר פ' ג'

מ'

פסח פ' ו'
בגגים פ'
אחרון:

אבף כנף גדול וחזק ב' חיל וצבא גדול: בשורש
כנף:
אבף סגר מלשון יגפיו גיפפו מ' דוחותיו סגרו
מ' צדדיו: ² הקיף: ³ גדותיו שפתיו ונאמר מ
מהאדם והעוף והנהר ופתרון אחד לכלם ונקל
להבינס כפי המשכת הענין:
אבף

אית גסות רוח:

אבף אסף וקבץ וצפרט אצל תבואות הארץ:
והשם אינו נהוג ב' אגרת ג' אגורה מטבע מה
קטנה ואינו נתפעל כי אם לענין הראשון:
והאגרת תא' לב' פנים אגרת
בתב' גליון: בשורש קבץ:
אינר חומת העיר או כל הגב' או הגב עצמו
ולפי מקומו יפרש: ² אגרי בליס ובשרש גר מ
מקומו: ³ כמין גשר לרדת מהחומה לארץ:
אינורא מוצא תרגו:

מ'

בגמ פ' ה'

פ' דברכות
דף ו'

אגרא שכר איגרא דפירקא ריהוטא שכרו
מזריותו לרזן לרש' הוא שיטמע מתחילת הדרוש:
אגרא דטולא דוחקא שכר הישיבה הוא הדוחק
שסובל שם אגרא דבי נמיא שתיקותא שכר
לבית האכל השתיקה לקבל יסוריו באהבה וידוס
אחרון: אגרא דהספרא דלויי להשתיקו לו בהספדו
שכר וישא את קולו בבכי: על השבח שהשכיח
בגרא הקפך דל שפחיתת ומעטת מעטו ו
ומשבחו:

אגרי שמו פי זית ונקרא כן ששמו אגור בתוכו
וחשוב מאד: שלמה נקרא אגור שאסף וחבר
החכמות ונקרא יקא שהקיא ונקרא לאתי אל
דל שהוא היה אומר שהשם עמו ואוכל להרבות נשים
ולא יסורו לבטו:

כלים פ' גמ'
דף כז'
היף גמ'
דגטין
דף פה:

אוגרי תרגום ויעשו גל: אגרו כך גירי פי חצ' כנפ פ':
אשלח כך תענית סימן סז עין ישראל:
אגיר לשון מכירה:
אגרי עשכ הנקרא מישטיק: ² אגורי הס' פי' פ' אלן
מלאים הס': ³ אגיר חומה שמתקצת מעט
נמעט:

אגרוין לשון בהמה או דבר מה שהוא מגדלת ב' ילקוט דף נט'
במדבר הרבוי אגוריות:

אגורדש מעט:

אגורדמין אגורדמין שומר וממונה על לחניות
כדי שימכרו כפי הערך המוסכם והיה כח בהם
לדנות אותם אפילו במקל ונקרא גל פרוורדין:
אגורבוזי פי שהבוזי עד שנעשה על גופו חגגא פל':
כמין גרב:

אגורה לשון חוזק ואומץ:

אגורטמון שומר וממונה על מדינה או עיר:
אגורייסין מזוויינים כמו כלב אגריאן אגרוין הכל
אחד: וכך תי' על סוסים מזוויינים:

אגורמי אגורמי פי' עו ויא נכסף: ² ר' לוי הלך
ונטל אגורמי פי' רשות:
אגורנימון בזר המדינה:

אגורף או לי מאגורפין אגורפא כלם לשון

זרוע וכח חמה וכעס: אגורף גדול זה פי'

אדם גבור על פס יד כפופה בלא בזהן מאי זה

מתנת להכות בהם בני אדם וזה הוא שכתוב להכות

באגרוף רשע:

אגריפס סופר: על אגורפה של חנופה: פי' כח

של חנופה: סופה פ' ג':

אגריקום ממונה:

אגרת פי' פסולה או טההסין משחיטה יש לו

אי זה פגימה: ראה בלכות שחיטה:

אגרת שומא גור דין למה שנובע ליתומים:

אגרת מוזן מזונות האלמנה:

אגרת של רשות פי' של שאלת שלום:

אגרת כתב פי' ההכרזה שכתבין ומכריון מועד קטן

בזיקר ובערב שזה או ביתי פלונית עומד למכר

בכך וכך ממון וכל מי שירצה להוסיף יבא ויתן:

ונקראת גל איגרת בקורת על שדבר זה נהוג

לעשותו בבקרים:

אגשתון לשון חנופה ועזות פנים חנופה אפלו

כלפי שמיא מהניא: ויכ אקשיתון אפיון:

אגושת אסר והכל ענין אחד:

אד

איכא דאמרי: אין דרך:

אידיא כמו אידיא דרא' הזאת:

אדייה אדויי פי' שנפח בפיו ודחה השלכת פ' משולין

מרשותו לרשות הרבים: על הגביהו:

בגמ דף לט':
בפ' פ' ט'

כר פרי

אד ענין יה שמות נקראו לו אד שהוא שובר
 לבעל שערים : עב. שמעבב את פני הרקיע
 שג עבי שחקים : ענין שהוא עושה הכריות ע
 ענינים אלו לאלו : נשיאים מעלה נשיאים ואדמות
 חוזה : שעושה חזיונות לרקיע ומשרת רוח הקדש
 על הכריות : חזן וסעיהו בן אמוץ שמועו שמים
 ולשון שער : ³ וינשפה הוא כנוי לחגית של
 ע"עו :

אדב

אדב : לאדב : כמו להאדב : ענין עצבון וענר
 ודלפה רב הבא מפאת קנאה ודוק היותו מחוסר
 שראוי להיות לאדב והוא יחיד בגינו ואינו מורגל
 לא כשעל ולא בשמות : פסוק אבל : ⁷
 אדרא עצם מדב שהוא עקום ולכך יש סכנה לאכול
 הדב ההוא וזה וכונא בו נקראים איסורא
 רסיבנותא :
 אוררא מבי סדיא נפק פי : הכונה יצא מן הכסת :
² מנעית בגון כדים וכסתות : ³ חתיכה של
 צמר :

שכר פי

כרמית פי

ענפי

כר גמ

דחליל דק

פסחים עין

ישראל

ממנוחמן

קדושים פי

שכר פי

נדרים פי

שבת בעין

ישראל סיון

קד :

כר פי

אדם : כל כלל העם : בני אדם כל הגדולים אנשי
 היחס והמעלה : ⁶
 אדבה ארץ : אדם עולה כשם השם ית במלואו :
 כללות הארץ תא : לו פנים אדבה תבל : ארץ :
 אדרא : אדם בן לוי כפד ד תקופותיה : כר
 פי : כב :
 אדום : טכז מאלם :

בבוריאדימי ופירי דכשי : פי : דגים שנתאדמו ספר רפואות
 כל שבעת יודם הם לבנים ולאחר נתאדמו :
 וכשי פי : שכתבו : הם סימן שיש זמן מה שנקטו
 וכידו :

אדמגני פי : גרני עגבים שנשארים בחוף
 הגני : ויש מפרשין אותו סמנכין ולא נהיר לו
 כי בערבי קורין העגבים דמדמון :
 מגעגעין באדמה כל דם :

אדן

אדן אדן : מושל ולשון שלטנות : אדן יחוד
 העמוד : כנוי הית והוא לשלם קמוץ אדני
 והאחרים עם פתח : ומורח הממשלה בהחלטי מנה
 שקנה העבד קנה האדון : ואינו מתפעל :
 ועל קדימות המעלה תנא לנה פגים : אדון : מלך :
 אב : אבן : אלהים : אלוף : איש : אצילים :
 אדשרפנים : בעל בית : גרול : גביר : בבור :
 השמן חורים : טפסר : בהן : ברים : חוקק
 הובש : ררש : מנזרים : נגיד : מושל : נציב :
 משיח : גדיב : ניר : נסיכים : נשיא : סמונה :
 סגנים : סלע : סרגים : סר שים : פגות : פקיד :
 ענארי : פרתמים : פחת : רב : רוזנים : ראש :
 דרה קועי : שבטי : שבירים : שר : שליט : שוטרי :
 שלישי : תערובות : תפת : קצין :
 אודנו : אהל :
 אדן : בעד אז :

אדני השדה : בני אדם הגדולים ביערים : וא
 חיה דומה לכן אדם ונקראת גב אבני השדה : פי
 אודנא דמיא : אבטי : פילאה לונים : ויכ אונא
 אונא אונני בור מים חיים : יפה תאר :
 אידן : מין צמר שגל בערב לבד :
 מואדנין כמו מאזנים :
 אדנאקיי תיבות חמודות להבין להסתיר כונתו
 על אדנאקיי חשובים : חולין פי : א :

אדעת

אזנר דוד הגלך עליו

אדק

אדוק : לשון חבור ודבוק אס בגגיעה אס : באהבה
 ורצון וזריות : ולשון : אשר דק לעפר :
 אודיק : לשון וישקף : ולשון פרישה :
 אדקולאון : או אלקוליאון : שם אדם :
 פי : ישקני :

כנא מציעא
 כמ דק ז
 סוף גמ
 דעזובין דק
 קד חולין פי
 במדעשיר
 פי : ישקני :

אה אדר

מ **אדר** לבנין כפעל נאדר. לשון חוזק וכבוד וממשלה השם אדר אדריו גדולתו וממשלתו אדרת לטו יקר. אדר הדך וכבודי נאדר נאדרי. הקנה נקרא אדר. אדר שם חדש פיכריד. באורש חוזק. בגי' רי' אדר מין ארז. ויא' גופר: ² אדרא קלע של ספינה כעין דגל מדוק: ³ אדר הדרי מתרגם: ⁴ אדר אדרא גרין: ⁵ אדרי גוי ונקטה הגוי קפץ ולקח בעצו ספ' רי' ישמעאל דף נט: אדרינגטים אדרינגטים לשון היכל: אדרבה הפך אינו דין רק בו הוא וזאת המלה נהוגה כשהצגל דין שסחרימו משיב על מי ש שהחריס אותו ומהפך החריס לבעלו: אדורא אדרייתא פי' נבלה ויא' עורה והוא ה הנכון יביא אדורא לבית דין. רל יביא ער הבהמה לבד לבכות שווייה על הכזק שחזק: ויא' אדורא וטעות סופר הוא: אדרדא לשון זרז ויא' חותם בטבערת: אדרבין שם שרי לפני אידיהן פי' א: אדרבתא קיום מה שהיו רגילים לעשות בגד לחזק השער: אדרמלך אליה ספרוים: אדרימון היכל של המלך: אדרעא זרוע חוזק ויכולת: יפה תאל: אדרפקום חולי ההווה לרוע מזג הכבר: אדרופיקו: בלגני ארש באורש דוש: ודש: אדישי כיון סנהדרין פי' א:

גרה פ' בגי' צב צב' פ' ה: צמח' בגי' פ' ה: ילמדנו פ' אלה פקודי ובר פ' ח:

קפ' נכשת פ' ג' ופ' פ:

גמ' פ' ג'

סנהדרין פי' ויקרא רנה פ' לה: לקוט דף קנז:

אה

אמר הפסוק: אפילו הכי: אי הט אליהו הנביא: אומות העולם:

אהה

קריאת צער אהי הווה: באורש אוי: **אהב** חשק ומורה אהבה בדבר טלו לא ב במקנת ערמא על דובר משרים יאהב: ² אברהם אהבי ³ רק באבותיך חשק ה': חשק מורה יותר מאהבה שגדול האהבת האב לבן מאיפכא: השם אהב אהוב נאהב אהבים אהבה: ותא' לו פטים אהב: דוד: חובב סגלה עונב ידירות רחם אלוף: אהרבו לי הדבי דחיותא סדרו לפני נתיחי הבהמה לנתיחה אהדמו לשון נתיחה: איהו בי קרי ואתתיה בי בוני פי מין אחד היא אך אחד גדול מחברו: והוא משל שבמה שהאיש עוסק אשתו עוסקה אל יוחנן כל המזנה אשתו מזנה עליו: **אהי** כמו איה ויא' מלשון אהיה:

משלי י' יד: דברים ז' זג: מאימתי פא:

סוטה פ' א:

א

או

א

אהל בבנין הפעיל האהיל עשה האוהל: ² גם מ' לשון חזק: השם אוהל אהל: בי שם נושם מר: ועל חזקת תא' לב פטים אהל נאור אורם פ' כוכבת נאור: והאוהל תא' לב פטים אהל שפיר: קבה: באורש: אור: ר' אהרר ליה כלילא דנאלי שמו לו עטרה מעוף הנקרא אריצון ששערו קשה כמחט: אהרלא אדום: ² בבור כפי תרגו באהלא ודאי ודאי ענין בורית: וכמלא אהרלי: אהן אהיני פרי של תמרים שאינם מבשלים וכן נקרא כל בוסר בלשון התלמוד מאן דאכל אהינא מיריא אליבא דיקנא האוכל פגי תגורה קודם שיטעם כלום: אהרי סלי חוריי סלים עשויות מחריות של דקל רחבים מלמטה ונרים מלמעלה להסגר העופות או דגים בתוכם: אהוריני שומר אורוות קוסים: אהירייה דר' עין ישראל הוה עתיר משבור מלכא: תרגו אבוס בעליו אוריה דמריה: ובספר דברי הימים של מרעה אהרן נכ כי בימי הורחה החל פרעה לשפך דמי זכריהם ארנה או ליאור: **או**

בא ממעל פ' יע: פסמי' בגי' פ' מוקם שנהג דף נב: פ' המקבל בגי' דף יב:

עין ישראל סימן עא: שבת פ' עז:

איסור והיתר:

או מלה ידוע ויש שמשרת כמו אס או עשית מ' בפשי שקר כמו אס ובלשון איך: ובמקום ויו העטף: דק: **אוב** מין מקסם מה: ² נאד ובקבוק והקוסמים ומעשנים ודומה תא' אוב קוסים בלטי מבשף ידעוני מנחש חרטום אשף בדים אטם לחש לטים: ר'

אוב מין אילן העלה מאליו ביער ופריו אדום ומעליו מתקנים הערור:

אוד

אודי עין שמדדין בו האש: ואינו מתפעל: מ' אוריות סבת הדבר בעבור כך: באורש דבר: ר' אוד כלי שגורפין בו התגור: יוס טוב פ' **אודה** לבנין פעל הדגוש לשון אבה וחשק ודבר שהוא ראוי והבין השם תאודה: ² נאודה בית: ³ ענין יופי ובבנין התפעל מורה גבול באורש שוק יפה גבול: אודי עוף הנקרא לל אודים: ויא' אודיא הרבוי אודות: אוד שם חיה נקראת נפיה קוף יא חוליה: מ' **אודי** מלה קריאת הצער והאד ובתוספת הא' מ' אודה: ותא' ליל פטים אוי אי אודה אללהי אללי הה אהה הוי אחי אבוי הבל:

פסחים עין
ישראל סימן
לט

או

אוי לה לרבות שמקברת את בעליה: או חברתא
כחברי דאיוב: או מיתתא: או לטון חייבא ד
דאמיתו מתו חיון דחיון מתו: השיבו מיתו לא
חיון. דלא הוה חיון דהוה לא פש: סנהדרין פ"א:
א"ר. ענין שיטות והוללות: אולת שם דבר:
אולי אלי. מלה מורה על דבר מסופק בין ה
השלילה והחיוב כמו שמא. וזה הוא היותר שגור
וכללי ואינו מתפעל:
ותא. לה פנים אולי. פן. כי אדי. שמא:
בשורש. סכל.
אולא. תחילה:

בקדושין דף
ק"ז

און. מאונא. לאונא. ממקום למקום. או מלון.
אונא. פו. מקום או מלון: אונא. דמיא. בערך
אודנא:
און גליון. דלשבוש או טעות או זיוף שנעשה תוך
כתב מה: ענין בשורש גליון: אונין. פי. אבודה.
אונני. שטר. אגיא. שם מקום:
און. לשון שקר. ועמל ותלוה אד. ומתפעל בבנין
התפעל מתאוננים. וענין אכלות אונן אכל. הון
ענין כח וחזק ואינו מתפעל:
בשורש. חזק. חון. אבל יגע. שקר:
אונבריו. עשה מלאכת הנשיא ככ:
אוס של זנים. פי. הזנים בהיותם דבוקות הרבה
יחד ככ. עיקר המכה ושורשה ככ:
אוף כמו אף:
ארץ. ענין מהירות אץ מיהר. צד ורחק בחזקה:
ואינו נהוג לעשות שם כלל: בשורש. מהר:
ועלה דחוק תא. לה. פנים. אץ. אלץ. לחץ. פשר.
צור. אנסי. כפף:
אור. להב: ועם שנמצא בבנינים הרבה. אך רוב
תשמישו שגור בבנין הפעל השם אור אורה מאור.
אורים ותומים שם תבשיט לכהן גדול. לשון
עמק. מאורת. חור. אורות ירקות. מער.
ז. לאורות אבנים. האור תא. ליג. פנים. אור.
בהיר זוהר. גוגה. נהרה. תהלה: תעוף עשת:
קרן. צח. צהל. שחר: בשורש. שרף. מער. עמק.
מערה. אבם: אהל.
אור ידוע. אורא. מגדל שעשה נמרוד.
אור תרביצא. רחבה של חצר:
אוריא. נד המערב:

סוכה. דף
דפ. לולב הגזול
דף ל.

מ.

אור ידוע. אורא. מגדל שעשה נמרוד.
אור תרביצא. רחבה של חצר:
אוריא. נד המערב:
אורי. ואמברי. ויפתא. ויף הוא כמו משל פי.
כשאדם מת ואין משלו לקנות תכריכין. הנשים מ
מקוננות עליו אמברי. פי. מעברתו מן העולם הזה
לבית עולמו הוצד ויפתא ויף. פי. ליקח לו תכריכין:
עא. רהיט. וכפל. בי. אורי. ואמברי. ויפתא ויף.
פי. רץ. וכפל בין האובדים ועל המעברות מלה
ילה. הוא כמו משל שהוא רץ בכל כחו כל ימיו ו
וכשנפול שהוכרח לעטר הנהר צריך להתחנן או

בחלק דף קט'
סוף אהל דף
ע"א.

דף כה.
סוף משקין דף
כח:

א

או

ללוות כדי שינצל ויעטר הנהר:
אורה. פי. שם המלקט התאנים ככ:
אורשנא. יא. שהוא שם אדם גדול:
אורש. אורש. יסוד. קרקע טתל לפי. מקומו ויבן:
אורש. אורש. עלמא. פי. קול הצרה של רבים:
אור. כמשמעו. הרבוי אוריות. אות. סימן מ
מופת הרבוי אוריות. ויא. שצא. משורש אהה: ו
והאוריות ככ עש שהם סימן ואות על קול מונאה
ראה בזהר: ואינו מתפעל: בשורש. יפת. ס
סימן:
אותיא. תנשמת. הסימנים הנעשים לבגדים ל
להכירם: אות המשך אות כפולת ומנוודות:
והלצון. והחיד. השנים. והשפה. והגרין ורבים כזה
ונקל להבינם לפי. מקומם והם נובעים בדקדוק
או הקבלה:
אותיאום. אותיאום. פי. לאלתר ותקף ומיד ב
בענתו:
אונטי. אונטי. אונטי. אות. פי. שם נהר פרת.
והמלות ההם מורה קנין ושולטן. ועל שם שמקיף
א. ככ עד דרך הדבק לשחור ויסגדון לך:

אז

אז. מלה משרת לעתיד ולבא וענין העת ההוא:
וכפי מקומו ויבן. אזי. עם תוספת יוד: ותא. לז.
פנים. אז. בכן:
אזא. עזניה. לשון יסיק. אזיא. אזא: שם כל
מה למד במקומות ההם:
אזב. אזוב. שם עשבמה:
אזביון. מין שרץ: בשבת פ' שניס דף כט:
אזגרי. שליח ציד: בי. אזגורי. שם מלך פרס: כ
כתובות פ' ה.
אזרא. יא. והלך:
אזרבוני. דל כשמנענעים הכלי המים שבתוכו
כתנים לחוז.
אזרקור. ענין ריקוד ודלוג. ויכ. אזקור. או
אזרקור. בהגדה דהנזקין:
אזל. הלך. ולשון כליה. אכן האזל אכן שהיה
סימן לעוברים ושבים לדעת הדרך:
בשורש. הלך. כלה:
אזלי. מצודות. אזלוי. של חזיון פי. חבילות של
עשב מה: תרגום מטוה. אזל: אזול. בקרתא אזול
בנימסא. מדבר ממרעה וממלאכים:
אזמל. של רהיטני פי. הכלי שהנגדים משתמשים
ממנו. רהיטני לל נגרי: תרגו. חרבות נורים א
אזמילין. חרישין. תרגום יעשהו במקצועות ב
באזמילא: שבת בגמי. דבמה. אשא דף כח:
אזמרגין. אכן טובה ויא. שהוא ספיר. ויכ. ז
זמרגין. אזמרגי:

מסכת שמעית
פ' א' כ'

ברכות בגמ'
דאמר ר' ע'
כא:
מ'

ג'ג' בברכות
דף יז'

כ' פ' נון
וכ' וכ':

כ'נה ס'ג דף
כט.

כיומא פ' יוס
הכפודים דף
עה:

כ'ג' דיוערוני
דף ט' לשם רב
דבכל מערב
דף כח:

כ'יש ויקדא
כנה:

אָז הכנה הדבר מדבר אחר: ² און כלי ה
השמייעה מאזנים שיש לה שנים כפות לשקול:
³ כלי מלחמה מה ויתר תהיה לך: ועל כללות
מיני זין תא' ל' פנים אונים חוצין נשק בלי
ועל הכלי המיוחד לשקול תא' ל' פנים מאזנים
קנה פלם בשורש שמע שקל חקר:
אזנייה אשפתו: ² גדין: ³ משקל: ⁴ תבשיל
לשים באוזן:

אזניקא פי' הוצאת בנין הטתל:
אָזק אזיקים ובלא א' בזיקים ענינם שלטת
למאסר ואינו מתפעל: בשורש שרשר:
אָזר ענין חגיר וזירו השם אזור אזור: ב' מאזרי
זיקות מוצא אש מהאזנים כאשר יפסלו אותם
כ' ועל הכלי המיוחד לחגור תא' ל' פנים אזור:
חגורה אבנט מוח:
אזר אזורו מוכיח פי' החלוק שלו יוכיח כי ע
עני הוא:
אזרקור לשון שמחה:
אח

אח חסר ארץ חיים:
אח מחתה ויא' האש עצמו בעשותו שלהבת:
² ענין שמחה וגיל האח: ³ אח ענין נער ו
ואחמה: ⁴ לשון אחד ומעט: ⁵ לשון אחיה אח
הרבי אחים: לבקבה אחות ומורה ב' לשון חבור
ודבקות ומשפחה או קרבה או דרך חבה ואהבה:
ואחיבם כל בית ישראל ואינו מתפעל: אחו' שם
צמח למאכל הבהמה או מקום המרעה ר'
אח לשון תפירה אברהם איהו את כל העולם
פי' קשר והדביק העולם באמונת הש'
עא ענים הנלקים באחיה פי' בלא טורח ובלא
כפיחה ויא' ענים שאין נשרפים אלא ב' או ג' יחד:
אחיין מין נחש יפה תאר:
אחאב אח לשמים ואב לעז: פי' אח לשון כאב
ונרה: פא כל הזוכר אח לראשו: אב לעז עש
שהיה מרחם ואוהב אותה כאב אל בן:

אחוא כמו אחו לשון שדה ומקום מרעה:
אחד יחיד וראש המספר ולשון מעוט ראש
העם והנכבד מהם כמעט שכב אחד העם:
מיוחד שבעם רשי' כבש אחד היותר שמן ובריא:
ולשון חבור לאחריים בידך ומתפעל בבנין התפעל
התאחדו ל' התבודדי באחת המקומות: השם
אחד אחדות: נקבה אחת: ועל ראש המספר
תא' ל' פנים ראשון אחד אחד: בשורש
מעט אדן:
אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכין לבו
לשמים:

אחד אהרית מגדל שדי פי' מגדל שהוא מוחזק
בש' או אחזנו מגדל שעומדים בו לפנים השדי'
צרכות עין
ישראל: סימן
צריש מגלה
דף 197

ולשון חוזק אחרנא בר:

אחה כמו אח הנז' ומשפט אחד להס':
אחז לשון תפשה ודבקות ולקחה בחוזק וכח: צראשית כו'
² חבירת החרב: ³ אחזה חזקה: ⁴ אהז פני
כסא כסה: ⁵ אחזת מרעהו חברה ויא' שם
איש ויאחז את הבית רל קרה אותה בקורות יען
שהקורות קושרים ומדבקים הכתלים: השם
אחזה: ועל האחיזה תא' ל' פנים אחזה:
תפשה חזקה לבירה: בשורש עס נחל כ
כסה חגר:
אחזת דס' פי' מין חולי שאם לא יקיווה דס
ימות:
אחזל
אמר חכמינו זכרונם לברכה:
אחיה יבנה המזבח חכניה ינגן בכינור רל זה
יהיה כהן וזה יהיה לוי:

אחזת דס' פי' מין חולי שאם לא יקיווה דס
ימות:
אחזל
אמר חכמינו זכרונם לברכה:
אחיה יבנה המזבח חכניה ינגן בכינור רל זה
יהיה כהן וזה יהיה לוי:

אחב
אחר כך: ועס א' אחב אמר או' אמרו:
אחל אחלי' לשון תמינה ובקשה עם זרות וכח
מלשון חולי ויא' שהוא לשון תכלית רל תכלית ו
ושלמות מה שאוכל להועיל או הכח והיכולת ב
בתכלית שיש לי עליך לבקש זאת ממך: ויא' מלשון
אשרי ראה רדק בשרשים שלי בשורש פלל:
אחילי פי' קדחת שמייבש הבשר:
אחכנא ירושה וחזקה אלפסי:

אחר נתענב: בבנין פעל הדגוש: ² אחר הוא
הפך הפנים: ³ סוף וקץ: ⁴ אחרית שכר על שם
שבא באחרית: ⁵ באחרי החנית העץ שאחר
הצרול מהחנית: ⁶ אחר פאת המערב שהוא הפך
הפנים של מזרח: ⁷ בניס' עש שנשארים אחר
האב: ⁸ אחרי נמכר רל תבך ומיד מ' דף קיו'
אחר זולתו: נקבה אחרת השם אחר: ואמר
אחר נדדו נתבשרה פגסו: אחרי מוטלג
אחר סמוך: צראשית טו: רשי' והאחר ועיטבתא'
ל' פנים אחד מהמה: בוש' עקב עבטי עיני
עגה: וזה הוא היותר שגור אס במקרא אס ב
במשנה:

אחור ביתמוצא הרע וההמוץ אומרים תחת:
אחר או אחרים אומרים רל זה ר' מאיר עש ש
שהיה תלמידו ממלשע אחר: אחר אומר רל אלשע
בן אבייה: אשה אחרים רל אשה מכות: אחריות
שעבוד והבטחה למלוה אין אנו אחראין לרמאין:
עא גמל האחר בגסיכה הומה נועק כשנושך:
ווא' שהוא מלשון מחרחר ריב רל מועד ל
להזיק: אחר תלת בגמל לא מיקטל פי' אל תתמה
על איחור פרעון הרשעים: סנהדרין פ' א':
אחית לשון בעול בשורש נחת תמצאנו:
אט לשון נחת לאישי: ² אטיב מין מכשפים
שעשים כשופס בנחת ודברי בלע ואינו מתפעל:

צרכות עין
ישראל: סימן
צריש מגלה
דף 197

ומורה הנהגה או מעשה שנפעל במתן:

בשורש נוח אוב:

אטו פ' מפני מה:

אטבא אטבי: העץ שהאומנים אוחזים בו הקלף שלא יתהפך: ² המסגרת שמשמים על ה העבלה סביב שלא תפול דבר ארצה: והרבה ד דרכים יש ראה ספר בינת אנו:

אטבח: הוא חילוף האותיות: או לזווג התשעה אותיות ראשונות לעשות מנין עשרה: אט' בת ג' ד' ה' והוא מה שאומרים המקובלים שהיה אין לה בת זוג:

אטד קוז ודדר ואינו מתפעל בשורש: קוז: ר' אטדין מיני הדם ודקות שהן מרים הרבה:

אטיגמא אטיגמה: פי' כתב המלך: אטיגמטון: דבר כל מוס או דבר בלי ערך: ילקוט נביאים ד ראשונים דף ז:

אטימם שם איש: שביעית פ' כלל גדול דף ע"א: אטול לשון קהילה: ת': אטיל בשורש: נטל:

אטליו: המקום שמוכרים בו הבשר: ² ה השווקים ונמצא עטליוה של עזה:

אטל' שון: אכנים החובקים יחד ומתאבקים להפיל האחד חברו:

אטלם מין מסמדות קרוניא בלעז לתלות בהן הבשר: ע"א אטל' שון: שווקים:

אטלק ר' ל' איש מאטל' כנים ודודנים ת' אטל' רש' על פסוק ומשמני הארץ יהיה מ מושכך:

אטימטון או טימי פי' ערך:

אטיפי פי' החלב שהוא תוך הגבינה קודם ש שתתיבש:

אטס סתם: השם אטום סתום: בשורש: סתם: ר' אטם אטם בריאה: ר' שיש תוך הריאה מקום שאין הרח מהלכת בו שהוא סתומה מפאת ח חולי:

אטמא ירך או גדי אטמהרא דשורא: פי' בירך וגד מהשוק ונמצא אטמהרא עם תיו:

אטימום מוכן והוא תרגום להיות עתידין: אטימיסיה הכנה וי"נ אטמם:

אטון יתר ועבותות: ואינו מתפעל: בשורש יתר:

אטני שם כלימה אטנא חבל ועבות: אטני לשון טעות ושגגה: אטיוף בשורש נטף:

אטפיל ביה גדלו בתיי קוטה פי' טי' אטקטקיא: שרים:

אטר סתם אטר הפקד השימוש מהמוש או מ מהאבר: בשורש: סתם:

אטרגולים פי' מחוז טריפול: אטרגי אטרגו:

פ' הקומץ רבה דף ל"ב:

גרש גמ' דהחליל דף כ"ב:

מ' מסכת ז' ילקוט דף קל"ו:

בכורות פ' ט' מ"ד פר' כ':

תמורה פ' אלו קדשים דף פ"א:

זר פ' ל"ה: בב' פ' א"ז:

מעמידן כגמ' מ':

פ' אילו ערשו דף מ"ו:

ד"ב ד' יוחסין דף כ"ז:

ז' פר' מ"ט מ"ד פ' שלך לך:

מ' ילקוט קב':

מ' מעריך: מתורגמ':

אטרוץ תרג' פפה ואגמוץ שלטון ואטרוץ: ² פ"ק דחלה:

אטרי מין מאכל עשוי מעשה מאקארוץ בלעז: אכא בעי מיעבר אנוותי אטרי אצוותי עיכה:

אטורנא שר גדול אצל המלך שאנישקאל בלעז: כתובת פ' ד' אטרוניא לשון כעס:

אטרפא דנחיריה דופן של חוטמו: בכרות פ' ד' א' ענין שאלה על הדבר: ² ובלשון איך: מ':

א' איה העדר נתן לך הוא לשון הפלאה והפלה כלומר מה נאמר ז' ⁴ א'יים מחוז שהמים או הים מקפיים אותו: ⁵ בלשון איך: א' אי:

⁶ ולשון איו: ⁷ דהאיה שם עוף את א'יים שם חיות: ⁸ א' לואת אסלח לך כמו בעבור מה יעשה לך:

אסלח לך: בשורש איו: א' איך איפה: אפוא: ר':

א' כמו איך חכמה מטארה בכלי מטערי והא איכא דשפירי ובמירי: השיבו: א' הוון בנין טפי הוון גמירי ר'ל אס היו מטערים היו חכמים יותר: אינו דומה לומר מעגמו ללומר מרבו:

א' לשון דלמא אלא דהא' אי מנא: אי לא מנא פי' כמו: א' לא דכסיבנא כהנתא לא איעתרי:

ללא לא נשאתי אשה מזרע כהונה לא התעשרתי: פסחים: א' בטל יהירי בטל אמושי: כשזכר בסי הרוח בפרשים יבטלו המינים המשיניים: א' סלקת לאגדך בכנפך פי' כשתנא לדרך נא ומזונותך בידך:

א' זינג עלך ספרך כאן: פי' אס נתבאית על כל מלחמתך שנחת אדונך: ספר יוחסין שלך בדינו שממנו נדע שאתה עבד נאמר מהורדוס: ³ זב פ"א:

איב ענין שנאה ובפרט הבא מפאת קנאה: מ':

איבה שנתערב בו הקנאה אין לה תרופא: השם איבה: איב' שוכא: בשורש: שנא: ר':

איבוהא תרגו ואת האיה: ת': א' דלת דורא דלינא ואי לא אל דלינא פי' אס תבגם בעובי המשא נשים כפשינו לשאת: ואס לא לא נכנס: קדושין פ' ד':

אי' הוראותיו יבון ומקרה רע: ב' ענין או העשן העולה מהארץ ואינו מתפעל:

בשורש שבר ענין: א' איד אידין כמו אי זה: אזהו מי הוא: מאידין מאזהו: אזה שעה בשעה מה: ולפעמים א' בדין באזה אופן: איהו: הוא עצמו:

א'ה: אס יעזור השם: או אס יגזור השם: אס יש ה השלם:

איך ועם הא' איבה איבה: הוראת השאלה אצל האיתות: ² ומשרת על דרך התקנה: ³ ויש מהם:

מ' מעריך: מתורגמ':

שאלה על תשנת הדבר היאך נעשה או יודע
 ד' ויש שמשרת כמו אנה : ונמצא בחולם איבה :
 בשורש' אן :
 איבא' משרת כמו אנה' אן : הנה הס :
 איבות ופירות ופירות : רל און הוא : ומה הוא :
 וכמה הוא : מעט הכמות ורצ האכזר :
 איבדן' און ומה :
 אי' כח ועז ואינו מתפעל' ונמצא אולה :
 ובחסרון יוד' אל' חזק : וכמו הוא לש' ולמלאכים :
 ב' איל אלה' שם טלל זכרים ונקבות' טלה ב'
 בהיותו בן יומו נקרא איל' : אילת השחר' כוכב
 הדיקור ו'א' שהוא משל לכנסת ישראל שמתגברית
 על יצנס לקום בשחר להתפלל ושחר המזמור יוכיח :
 ד' איל אלו' מישור : ה' מזוזות וז' מה' אילה'
 אילן מה' בשורש אלה מקומו' בשורש' חזק' אלה' :
 דד' :
 איל קמצא' מין ממיני חבבים שראשו ארוך :
 אילה דדרתא פי' כמו איל החצר :
 אילת מן הדרוס' פי' שם מקום :
 מומחה באילה' שם אדם שהיה מן הדרוס :
 אילה דספנתא' כמין תיבה הוא שעושין הספנים
 לעמוד ממוניהם :
 אילוני' רבדניתא' פי' בת מעשרים שנה שלא
 הניחה שתי שערות נכ' והיא עקרה נוספק :
 אים' איום איומה' השם איומה איומה : הרבוי
 אימות' לשון פחד ויראה : ב' אימים' ענקים
 שיראתם נופל על הכריות : ג' הפסילים נכ' : רך
 לעב' על דרך סג' נהור : ד' אנשים אכזרים גולנים :
 ה' ירעשו האיים' רל כפרים :
 בשורש פחד' כפר' בעל :
 ה' אימות יש בעולם חלש על גבור : א' מפגיע
 על הארי ב' חיה קטנה שקולה גדול : יתוש על
 הפיל' ג' : סממית על עקרב' ד' סנונית על הנשר :
 ה' אימת' : כלבית על לויתן :
 א' אירניא' : א' ארנני' : שרץ קטן שטבעו ליכנס
 באוזן לויתן :
 אים' המכשפת רגילות לקרא עצמן כך ו'א'
 אוים' והכל אחד' ופי' המלה קדושות :
 אם לעקל אם לעקלות הלביות פי' לבו של אדם
 יודע אם לשרת הש' או הופכו : סנהדרין פי' ג'
 איבא' כלי הנקרא כיסור בלשון הקדש :
 אין פתרונו על שאלת מקום כמו אנה : ב' וכמו
 לא' און מלת לא' תשמש בפנים שלא תשמש מלת
 און : ומלת און' תשמש במקומות שלא תשמש לא'
 אעפ' ששניהם ענין אחד כי לא תשמש און' על
 העוברים והעתידים רק על השמות והמלון ב'
 בכל ענין ועל הכינוי בדרך הודעה או בדרך
 הסתר ואין דובר אליו' און מי שדובר אליו :

תשני

מ

תולס כב

ונבך דף סה

דלק

מתעב

מעשר שני

בכורות פי' ד

נדרים פי' ג

יכונות פי'

אחרון

מ

סכת פי' ח

במנוה

ונסנהדרין

כלים פי' א

מ

ומלת לא' יבא' על העוברים ועתידים ובינונים : רלך כשרה :
 ועל השמות אם תבוא הודעה עמו שיבא על דבר
 מיוחד' כי לא דבר רק הוא מכס : כי מלת הוא' וכן
 הוא בן לא חכס' מלת הוא תיחד הדבר : שאלמלא
 הוא יהיה' לא' יבוקן מיוחד ויהיה כמו און חכס
 בעיר' שיהיה כולל' ונמצא און והכל אחד : ג' כמו
 כמעט ומאפס זמן : ד' ודרך שאלה' ואין יש תחת'
 כמו הלא יש' ובא עם הכנויים איני וכו' :
 אך צריך לדעת שעם אות פ'א' מ'אין' הוא שאלת מ' דף לה' :
 מקום או מהדבר' ואינו מפתרון און' און כמו
 אים :
 בשורש' או' לא' אם' כפר :
 אין אדם נוקף אנבע מלמטה' אלא א'כ מכריזון חולץ פ'א' :
 עליו מלמעלה : רל שיהיה נכר : און אדם רואה
 חובה לעצמו : אין מיתה בלא חטא' אין יסורין
 בלא עון : אין הקונץ משביע את הארי : און הכור
 מתמלא מחוליותו : מלשון קמנו רל מלא כף
 מחציר ומיני מואכל : און עני אלא בדעת' דלא
 ביה כולל ביה' דלא דא ביה מה ביה : דלא קני'
 מה חסר' דלא חסר מה קני' נדרים פי' ד :
 איומאיות פי' אומורן :
 איה' איה' קמוך איה' שם מדה למדוד דבר
 היבש והיא משלש סאין : ב' איה' כמו אנה' וכמו
 מה תאר וענין מהדבר הנשאל : ג' איה' עתה :
 לפעמים עם א' ולפעמים עם ה'א ועם ו' אפו :
 בשורש' אי' :
 איש
 אדני יתבך שמו :
 איש שם משותף לחי מדבר ולמלאכי השרת גם
 להקב' בית נאמן דף מ' וכולל זכר ונקבה :
 ב' וכל דבר יקרא איש ואשה אעפ' שאינו חי מדבר'
 כרובים' איש אל אחיו : כוכבים איש לא נעדר :
 בבהמה איש ואשתו : ומורה כלל האומה בכלל'
 איש ישראל מאה איש' ג' : גם מורה המיוחד אם
 במעלת המדות אם בגבורה' הלא איש אשה ומי
 קמוך בישראל' רל גדול וראש שבהם : אם תמצאו
 איש' רל חסיד ונאמן שראוי להגן הדור בעבורו'
 וכן איפכא מורה על הרשעות' ופחיתות' במוחלט'
 ושם האיש נכל' אל איש הבלעל הזה : ד' גם
 מורה האפילה וחשיכות היותר גדול' באישון
 לילה ואפילה : ה' גם מורה בת עין :
 ואינו מתפעל' הרבוי אישים' : נקבה אשה ואינו
 מתרבה : ובקמוך אשה' ועם הכנויים' אשהו
 כלם בחיריק האלף חוץ מאחת תולס קכח' ג'
 אשה' כבסן פוריה' ודורשי רשומות אומרים'
 שהשם נקודות נהסבול במקום הזה לפי ענינו'
 דמוזות לשלשה שותפים שיש בבריאת האדם אביו
 ואמו והש' ושלוה שם בתוך שם המיוחד להם
 חני

חולץ פ'א

כתובות פי' ג

שבת פי' ז

כח

נדרים פי' ז

לוקט דף קב

מ

ר' מנחם

שופטים ז

שמואל א' כו

ירמיה ה

שמואל א' כה

תולס קכז

אונ' א

מלכים א' ב

חני שמו י"ה יוד באיש והא לאשה ובהסתלק
האותיות השם מהם אינו נשאר כי אם לש לכל
אחד על דרך כי אין ה בקרבכם ולא תגטפו לפני
איביכם במדבר ידי מב אך בעוד שיראת שמים
עמהם אז הווננו עולה ופה ומנלחים ומשיבים נפש
יקרה לבניהם ולזה דמה אותם כשתלו זתים סביב
לשלחך: שרמוז לאורה לל שבניהם יהיו מאירים
כוכבים ויאירו לעולם בהנהגתם הישרה: ודוק
ששם נקודה סבול מלשון סגלת מלכים גם נודתה
נושני נקודות שוכבים בקו ישר רמו לאב ואם
והנקודה שלמה שמטון ביניהם הוא כמו יסוד
הבנין והאודן שמעמיד העמוד שהבית נכון עליו
תלים קכו' א: כמו שכתוב אם ה לא יבנה בית: הדמיון קרוב
עין בהפר שיש בשמותם מורה על היחוד שראוי להיות ביניהם
שהוא לקיום המין ולקיומם באיש: ה' איש שפתים
לל בעל ונח שפתים: ו' איש את איש: כל האחד
מנהם הרב האחד הבא לגדול: איש כמו יש:
על החיים מדברים זכרים תא' לז' פנים אישי
אדם: אנוש: גבר: מתים: בן: עץ: אך זה מורה
איש מלחמה: אב לכלל ה' איש מלחמה: האשה
תאמר לב' פנים: אשה: אדם: לחם: ר'
איש אשה: איש של אשה עדיפה ונוח להדליק יותר
מהאיש שאות הש' שלה היא באחרונה ואינה
מפדדת כמו לאיש שהיוד בנתים: שהשם י"ה עמהם
לרמוז אל הדרכה בהיותם על דרך נכון ובסוד
האות הכ' נשאר כ"א איש: ר' יהושע אומר אשה
פרושה: חסיד שוטה: רשע ערום: ומטת פרושין לל
שמכה עצמו בכתלים להראות שהוא עניו שאינו
מגביה עניו: הרי אלו מבלי העולם: רוצה אשה
בקב ותפלות: מתשעה קבין ופרישות: לל להיות
פרושה מאיש:
אישא צמירתא: איש חקדמת:
אשה אהרנית: פי טהנת מורע אהרון:
אית: איתן: לשון חוזק וקושי: ב' ובהיותו מוקדם
ירמי' אז מורה חדש תשירי לל שיטוימברי: ג' לנחל
איתן מקום דשן ושמן שמאז והלאה לא יעבר ולא
יזרע וזה לפי דעת חכמים הקדמונים: ד' שער
האיתן: שער האמצעי: ויש שפתרו ביאה
שמהשער ההוא היו נכנסין בעזרה להתחנן:
בשורש חזק: ר'
אית: כמו יש ומגבלים לאמר בך איתא: לל כמו
שיש כאשר הובא: ב' איתא הנה הן: ג' איתנהו
הנה הוא:

אך

אם כן: אחר כך: אין כמוך:
אך: מלה ממעטת אטון ורקים מועפים הם: איתם
ובמים מרובים הם: אין מיעוט אחר מיעוט אלא
לרבות: הרק אך במשה: לרבות שמרים נתגבאה
בינדר יב:

קודם שנוכל משה: ואין רבי אחד רבי אלא למעט:
את אחיו את הכל: רמוז לקמח ימיו: ב' לאמת
הדבר: ג' אולי שמא: בשורש אמן: ר'
אך: פ' מכה: אברך: כמו איך:
אברא: שם בהמה זכור: בערובין בלב דכור
מערבין דף כג' ויא תרנגול וטועים הם:
אובגיתא: לשון הכנעה ושירות: בזוהר:
אבורגין: אבורגא: פ' נטיעה: אבורגא: פקיד
על סעודת המלך: נכ:

אבוותא: כמוכס אי כפי דעתכם: אלפסי:
אבטא: מין מאכל מקמח ועשבים ושורין אותם
בחלב: אביר:

אמן כן יהי רצון:
אבל: כמשמעו: ולשון ביעור כליה והשחתה
ושרפה וחורבן: ונקל להבין כל אחד על דגלו כפי
הענין: אובל מאבל אבילה מזון: ובחסרון אלף
מבולח: ב' מאבלח: סיכין: אובל בערים: לל לחם
חטה: ואכלת את כל העמים מכאן שכל מי שאינו
בעל דת נחשב כבהמה ונפקרו הם ורכושם: נכ
פר ואתחנן: בשורש כלה: שרף: חרבי: זון: ר'
אבל: ער דייטל מלכא עילאה: לל ער שיתפלל לה:
אבילה גסה: פ' שמצא לשד נכ: הרע שבמעו:
אכול כול ושכ בצל ואל תיבול אווזין ותרגולים:
ויהא לך רודף עלך:

תחילת אובלא וסוף אוכלא: פי בתחילת החול
ובסוף החול: אובליה: רמוז: בגדדים:
אבלא: אור:
אובלוסא: אובלוסין: המון וחיל גדול: ויכ לא
נפקי רבנן בהדי אבולחא: פי עם המון העם היות
דבר בזוי להם: ויכ אבולס:
אבלסין: אלבסין: קו שאינה ישרה והולך בשיפוע:
אבלושי דאי לא עבדי חלשי: פי הכתפים שהן
נהוגין למשא: אם ינוחו יתחלשו: ויכ אבולשין:
וטענת קופר הוא:

אכ

אין כאן מקומו: ועם ה' אם כן מה הגיד:
אכס: אובמי בחיורי לקיא: חזירא באובמא
לקיא: פי השחור שימצא בין לבנים אותו שחור
גרוע ובזוי הוא אצל הלכך: וכן בהפך:
נתאבמו: נתפחמו ונעשו שחורים:
ולשון נערות: בתרגו יונתן:
באובמא הא בציריא: פי או בשחור של העין: או
באדום הסובב את השחור:
אובמן: לשון שררה: ילמדנו:
אבמוותא דארבי: פי הירק שגדל על הספינה
כשהיא שוה ימים רבים במקום אחד: וימ כלשון
אחר ועושים מדרך האמת:

אכס

אין כאן מקומו: ועם ה' אם כן מה הגיד:
אכס: אובמי בחיורי לקיא: חזירא באובמא
לקיא: פי השחור שימצא בין לבנים אותו שחור
גרוע ובזוי הוא אצל הלכך: וכן בהפך:
נתאבמו: נתפחמו ונעשו שחורים:
ולשון נערות: בתרגו יונתן:
באובמא הא בציריא: פי או בשחור של העין: או
באדום הסובב את השחור:
אובמן: לשון שררה: ילמדנו:
אבמוותא דארבי: פי הירק שגדל על הספינה
כשהיא שוה ימים רבים במקום אחד: וימ כלשון
אחר ועושים מדרך האמת:

אבמוותא דארבי: פי הירק שגדל על הספינה
כשהיא שוה ימים רבים במקום אחד: וימ כלשון
אחר ועושים מדרך האמת:

לשם דף ע:

אובמותא דחריצוי הוא הורק שמתגבל במים
ששוהין בחריצין: וכן אבמותא:

בסוף קדושין
פ' ד'

אבמר שרא ביה ונחרו ביה רקק בתוך הטס'
ובעדרו ויא טושיר או אישטורניא:

מ'

אבן, אמות הדבר וקיום מציאותו ואמיתו:
אבנרי דני ריש גלותא פ' מסדרי שולחנות:

מועד קטן
פ' דמי

או הממונה עליהן מבית השר' וכן אבונגר:
אבסדרה צית שאין לה אלא שלש דפנות תרגו'

שם דף ק'
פ' דפסחים

המסדרונה: אבסדרה:
אבסא: אשא בלכא אבסא תרגומא: פ' זקן

גמ' פ' ז'

כלב שוטה תרגומא:
אבסגרון מים הבאים מהרבה עשבים שליקים

ברכות פ' ו'
ילקוט דף ק'

וכן אבסגרון: אבסלגם: מין עץ:
אבסן יתר הארצ' כמנוד אורגף תרגו' אבסן

שבת פ' כב'

דברדאי: אבסנאי פוגה ונפגס פ' אס בעלה הבית:
ישנה עם האכסנאי יאמרו מוכער צה שלא יוכל

לסובל' וגם את האכסנאי יפגמו ויאמרו מוכער
היה שלא סבל את צה' ואכסנאי סובל לפעמים

האורח ולפעמים בעל המלון הכל לפי מקומו:
בכבוד אכסנאי פ' מכהם אורחים בביתו:

ברכות פ' ו'

אבסגורין עשב מה ערובין:
אבסנחא לשון בהלות ובלבול:

פאה פ' א'

אכסר: כל זמן שהוא מוכרן אבסרא פ' באומר
בלי מדוד ולא שקול: כי בסרה פתרונו לשון

ידועה' והאלף מהפך הדבר והענין לל אינה
ידועה: ויש שפירשו אותו בלשון הפסד' אך המעריך

מגמגם עליו והדין עמו' כי המלה לשון יוני הוא'
וענינו דבר בלתי ידוע:

ויקרא רצה
ס' יח'

אבסיריה פ' שילוחיה וגרושיה' וש שהביאיהו
בשורש כסר ופירשוהו בית הסוהר' וטעות הוא'

והמעריך לא נהירא ליה והדין עמו כפי הענין:
אבסניי פרבא: פקיד מהמלך שמחלק אנשי הצבא

ירושלמי
דקמא דף ג'

לבעת' סך ומניין מה מהם בעד כל בית בית
מתושבי העיר ופירכא פ' מחלק:

תענית פ' ג'

אביספא דתמררי פסולת של תמרים:
אבף: כמו כסף והם קרובים בענין בלי חלוק:

מ'

ואבפי עלך לא' אינו מענין זה והוא מלשון כפי:
ואכן עזרא במשלי יו' כו הכרחה ולשון תפילה:

איוב לב'

בשורש: כסף שם ציתו:
אובף אבפאו: יא מרדעת' ואחרים שתירין העץ

שם פ' ה'

שהרובץ סומך ידו עליו כשהוא דוכב: ויא הענים
שנותני' על המרדעת שהמשא לא תזיק לבהמה:

איבפת לך את מוגע בדברי או הדבר מוגע לך
ואתה חסרת צו: ילקוט: אבצן עייפות:

גמ' פ' ו'
מ'

אבך שם החורש האדמה עש שהשדות ככ ואינו
מתפעל' בשורש: חרש:

האיבר עבד לל עבד האדמה' אהלות פ' יו:
אבריחא: שם מקום: ויא ככרות שאוכלים

ערוגין פ' ק'
ד'

הרועים מלשון אכרו נמרו ירמיה' כא:

אמר לו: אמרו להם:

אל' כנוי לש: ובהיותו עם סגול אל כמו לי

השימוש: ויש שמשרת במקום מן אל יוסף' כמו
מיוסף: במקום על אל מנחו כמו על מצחו: שמואל א' ז':

במקום עם' ואשה אל אחותה כמו עם אחותה: ויקרא יח':
ובמקום צ השימוש: ואל הארון' כמו בארון: שמות כה:

ד' ובמקום בעטור' אל שרה אשתו' כמו בעטור ונקל
להניס אים על דגלו: ויבא עם הכנויים אליו וט:

אל' ובהיותו נקוד עם פתח אל מורה מניעה
וצווי על דרך תחינה ואהבה ומוסר' לא כן מלת

לא' שמורה צווי דרך שלטנות כמו הארון לעבדו:
ב' בלשון אן ואכה' אל פשטתם היום ור' יונה שמואל א'

מפרשו כמו עלי' והוא הנסך' שהתשובה מוכיח כי
כן הוא באומרו על נגב' אלקים מלת מורכבת משל:

מאל וקום: והכל אינו מתפעל: והוראת שמוש
אות ל' תא' לר' פנים אל' את' על ער: ובהוראת

צ השימוש' לב' פנים אל' עם עלי' ער: בשורש'
אין: לא עלה:

אלל אליל' לשון הפסד התועלת ומציאות הריק
ודרך בזוי כנוי לעז: לשון אוי: אלול' חודש

אחושט' ואינו מתפעל: בשורש' אוי' בעל: ר' מ'
אלא כמו אס' לא א' אך: ובלשון משנה כמו כי אס:

או רק: והרבה כמו בלבר: אלא לשון קינה ותלונה:
אילא דספינתא פ' דבר שהיו רגילים הספנים

לעשות בהליכתם דרך כסוף כנורת איל לומר
שהספינה תלכי בנקל: איל:

איליאוס' שמש חמה:
אליבא דכולי עלמא פ' כפי סברת או דעת כל

העולם או הוא דבר ודעת מקובלת בכל האנשים
מאיזה דת שיהיו:

אלבן אולבנין אלבונין פתרון אחד לכל דל לבנון:
אלוגין דברים הכתובים ושטר חוב' וגור דין' שמות רבה פ'

הכל לפי מקומו:
אלה' לשון שבעה וקללה יען שנעשית בהזכרת

אלי אלי כבתולה לל קונני: וואל א':
השם' אלה תאלתד' לשון קינה: אליה' איכה ג' כב':

זנב: אלה שם אילן מה הרבוי אלים:
אולמו בלעז: אולי' כמו שם: אלה אלו

מורה הדבר באצבע והנמצאים עם יי איהו טעות
הוא בזה הלשון כי עם יי מורה כמו אס' או שם

או קרוב לו: בשורש' ספד' יגע קלל' עץ שבע:
אלולי' בשורש לול:

אליהו רבא' ככ יען שהפסיק למודו ובפעם כטעות:
ראשונה למד יומר משני החלקים: ובפעם שש

ללמוד השאר קראו אליהו זוטא' שם ספרו:
מפני חזון כלה קשה ואליה שבה רכה: שאס ישמע

אדם דבר שאינו הגון יטף אליה לתוכה': מ'
אלה עם דגא אלוה ודרך הרבוי אלהים שמות כב':

כנוי לש' ולמלאכים והאציל' ונבאים גם השופטים
 יען שעסקים במלאכת השי' להנהיג בצדק את
 ברוחיו וזכר לאלהים הוא כאלו כתוב לאלהים
 אחרים כי הקמן שתחת לי השימוש מורה זה רשי'
 ונכתב על זה האופן להודיע שאין מן הראוי
 לעבוד השי' מפני מוראו רק מאהבה ולזה לא
 נאמר קרבן לאלהים וכיוצא אלא לשם יהוה:
 בזה נאמר בלתי ליהוה לבדו: שהוא
 שם שמורה ההוייה ומעור שהוא ברא העולם על
 כך ראוי לעבדו לא על מנת לקבל פרס או יראה
 מהעונש: שם אלהים מורה על היכולת ולזה
 התחיל הכריזה כי מצי' א':

שמות כ"ט:
 לשם:

אלהי או' אלהיה דבר שנוגע בהכרת עצמות
 השי' ובשמו בה כ"ג גם המתעסק בה כ"ג חכם
 אלהיה מערכת אלהית פילוסופיא אלהית:
 אלה' לא באלה' כלי כמו מקל מצרול:
 משתעקר האלה' כמו ערלה ר"ל ערלה ה
 הפירות: את אלה רב ואנא חובץ רבובין
 פ' כחועזו וכן מורה אלהותא טח:
 אלה דעינני פ' תולעת שמתליעין העגבים:
 מן עגול:
 אלהם הם עצמם:

שבת פ' ו:
 תרומות פ' ז:
 שבת פ' ז:
 ד"ר על פסוק
 ויתן לך:
 בשבת פ' ט'
 שבת פ' ד:
 מתורה:

אלהי מלה מורה כמו כי אס: אשר ולפעמים
 בלתי וזולת: אס לא: אלין כמו אלה:
 אלהעצרי חומר ראשון:
 אלוין אילן מה ויא קוראלי בלעז:
 אלארבי פ' דח ועוזי ויכ אלארבי:
 אלווי כמו לו ואילו או מי יתן ובלשון רבים
 הלוואי:
 אולוגלוגין שלי פ' שטר חוב שלו או גזר דין: אין
 הקבה כפרע מן האומה עד שהוא קורא אולוגלוגין
 שלה:

בהגדת ילמדנו
 מנחה בלילה:
 דף קמא:
 ד"ר ויטע ה'
 אלהים:

אלדד ופידד אחי אהרון מן האב לא מהאס:
 אלוס מן בושם:
 אלכ:
 אס לא כ: ועם ש' אס לא כ:
 אילולי כמו אס לא:
 אלוותא מין עץ שמעשנים בהם: ויא אלוים:
 ואלוותא ואלווא פתרון אחד להם: אלוותא:
 חתיכות שהן קשים: אלוותא מקל ושבת לשון
 לא באלה ולא בדומה:

פ' ד:
 פ' ד:
 מ:

אלח:
 אלח אף כי כתנב תאלח השם נאלח: והוא
 הפוך חלאתה: ואינו נמצא רק ב' פעמים
 במקרא: בשורש תנב:
 אלטיבסא אמיתית מעריך:
 אלטיין רבי יוחנן כד הוה אכיל אלטיין הוה אמר
 לא אכלית מזון יומא דין פ' מיני פירות גנוסר ר"ל

אויב טו' ע:
 יחזקאל כד:
 ד"ר כ' ז:
 שמים פ' א':

ים כינרת שפירותיה טובים וקלים לעבד: אמר ר'
 מפני מה אין פירות גנוסר בחשלים: שלא יהיו
 עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול
 פירות גנוסר דיינו: דהיינו כגדת שהוא שם מדינה
 בארץ ישראל: ונמצא דוד מפרשו ארמונים: גבוהים:
 אוליסין פ' בקיעים:
 אלטיבסא פ' אמת: ד"ר פ' ח' ויש מפרשים תכשיט
 אוחותם והוא היותר נכון ונמצא אלטכסא: ויש
 שפותרים בפנים שונים ואינו אלא טועה:
 אליין פ' ביהן:
 אלייסטון פ' שמש ונמצא איליופוליס פ' עיר ד"ר פ' י'

אליסין חסידות מדבר מה:
 איליון צפרק של גודל: גם מורה הגדל:
 אליירין מיני בגדים הם: ויש נוסחאות שכתוב בשבת פ' טו':
 הגלמא: מיני עבדים שחשודים על הזמה:
 נבעים מה קרוב לאדם: ויש שפותרין חלונות
 ולא כהירא:
 אילת היא כלי עבול ארוך אמה והיא חלול ונפתחו בגלים פ' כ':
 האחר משימין יתרים של מעים ועל גבם יש מכסה
 עור ומכין עליו וקולו ערב ועושין אותה לחופה
 ולמת: פ' חילת מלשון אלי כבתולה חבורת שק'
 והיא אשה שמלאכתה לכך לקוין ופעמים היא
 יושבת על אותו כלי: אלי תקונני: אלא מקוק:
 אליה קינה:
 אליתא זנב:
 אלכסין פירות שריחם טוב מאד:
 אלוותרופוליס פ' חירות עיר ונמצא דוד מפרשו ד"ר פ' ז':
 עיר של שמש: ובנוסחאות כתוב אלוותרים:
 אלכסין או אכלסין ואיסטרובלן ומוכסין: פ' דעו דף יד
 מיני פירות חשובים הן: קו שאינה ישרה באורך
 או ברוחב:

אלך:
 אס לא כ' ועם ד' דאס לא כ':
 אלך מבאן ואלך כמו מכאן והלאה: אילך
 ואילך: מכאן ומכאן או מזה הגד ומזה הגד:
 פעם א' בקש אגריפס המלך ליתן את עינו
 באוכלי ישראל אמר לכהן גדול תן עיניך ב
 בפסחים: נטל טליתא מכל אחד ונמצאו ס' רבוא
 זוגות כליות: כפליים טונאזי מנדים חוץ מעמא
 ושהיה בדרך רחוקה:
 אלכסין מין פירי שריחו טוב ממיני ארזים:
 אלכסנדריא שם עיר:

אלל:
 אלל פ' בשר מת: הנשר שנשארת עם העור
 זער כאן זער כאן משעת הפשט הבהמה ו
 ושהססין פלגתו מעם כאן ומעט כאן ומתגוס
 מרגלים איליסי שחשודין בגל הארץ: אילל לשון

בשבת כגמרא
 דף כ'
 פ' קמא
 דעירות:

מתגלים מתורגמן גם דל גר מה מהנזאר:
 אילולי מלה כמו לולי: אלל ענק:
 אללא פ' פריזי זמים ועגבים והם הזמים
 הקשים שאינן נסרין בבית הדב' גם אללא כמו
 עללא תרגום והיה בתבואה ויהי באעלי עללתא
 והוא כמו אללתא:
 אילולי אם לא:
 אילולפון אם לא מי יתן:

מ פ ט טבת:
 כ

אלם מאלמים אלמים בתוך השדה השם
 בלשון נקטת אלמתי תלים קכו לשון אגדה
 וקשירה ב' לשון שתיקה או מי שנחסר ממנו
 כח הדבור והיכולת לדבר או מו ישום אלם הפעל
 גאלמתי דומיה וכן יונת אלם רחוקים רשי
 והמתרגם כך פרשו: אך אלם נדק תדבדון לשון
 רבוי אך רשי ואחרים מפרשים כמשמעו עיין בו:
 ג' ולכן האשה שמת בעלה נקראת אלמנה כי לא
 אלמן ישראל ויהודה מאלהיו: השם אלמן
 אלמנות חיות שמואל א' ב' ב' ד' ולזה האיש או
 המקום שלא נודע שמו או רוצים להעלימו או
 אומרים עליו שבה פה פלגי אלמוני אל מקום
 פלוגי אלמוני: ה' לשון היכל בית ויניע סגרו
 דלתות האולם וידע אלמנותיו כמו ארמנותיו
 ויש אומרים שהוא מלשון אלמנה כמשמעותו יען
 שהמקומות שהיו מושבים ונחמדי הם כאלמנה על
 דרך העיר רבתי עם היתה כאלמנה איכה א' א'
 ו' ואולם אתם טופלי שקרי מלה מורה אמיתות
 הדבר והמחזק הדרוש או הדבר שנדבר בו:
 בשורש אגד' אמן בית' לאך: ר'

מ:
 כראשית לו:
 שמות ד':
 תלים לו:
 לשם ט':
 לשם נח:
 דמיה נא:
 רות ד' א':
 שמואל ב':
 כא ב':
 דה ב' טו ז':
 יחזקאל יע':

ידוע שבעלה שמת היה נקי מפסול וכו' פוסלה
 להיות נשאת לכהן: כענין שאמרו כל הארצות
 עיסה לארץ ישראל ואף עיסה לבבל ועיקר הדבר
 הוא כי יחסי בבל יחסים מבוררים וכל ממזר
 ונתן וחלל וגר ועבד שבהן ידועים הן מדור לדור
 שעורא עשאה כסלת נקיייה לסיך כל הארצות
 כעסה מוצלת הן כנגדן כי הן בחזק שלהם
 ספיקות ממזרות ופירוש אלמנה עיסה כל
 אחד ואחד מאנשי אותה משפחה ועיר שנשא אשה
 שאינה ממשפחת עיסה ומת הבעל היא אלמנות
 עיסה שידוע כי בעלה שצא עליה פוסלה מן
 הכהונה כגון כהן גדול שצא על האלמנה אעפ'
 שמת הוא פוסלה מן כהן ההדיוט:
 אורמיה מין תאנה שלא תתבשל לעולם:
 אלים זאלמות אלשון חוזק אלם איש זרוע ופריץ:
 אלם

אלמונ קוראל כמו עני אלמונים:
 אלמלא שולוי:
 אלוך ולבנה שם אילן ערמוך ויא פין בלעז:
 אלוך מישור או מקום גדולי אלוני ממדא:
 בשורש עץ:
 אלך כמו אלה: אילך עץ:
 אלגשית מין בגד טבול לשים על הבטן לרפואת:
 או מיני ריחנים: ² יין ישן ומים בלולין ו
 אפרסמון יחד: אלונטיאה סדין לקנח ו
 ובגוסחאות נמצא אילונטיית: ואלנטיית אלגשית:
 אלגניא פ' תפוח ויקרא רבה פ' יב:
 אליוני בהונות ילקוט נביאים דף קכט:
 אלוך אומי דסובריהון פסיק מן ברייהון ילקוט
 נביאים דף יד אלה שתקוותם פסק ממי שבראם:
 אלנסתין פ' יוח' כ ויא אלבגיו:
 אלנקי אלונקי מרדעת של כתפם להקל המשא:
 ויא שק' וטועים: פא שלא יכתף פ' שלא ישען
 בידו על חברו וחברו אחר על כתפו:
 אילונית עקרה מטבעה סדר נשים פ' א':
 אלנותית דבר מעורב יין ובושם ומים נכ' ² בנר
 דוק מה מפשטן:
 אלים תרגום כתיב ודוניס אלם וטרסיס פ'
 איטליאה וסרדיאה: ² אלם אכל: ³ אלים שם
 מדינה: ⁴ תורא דאלם ירא דינוקא פ' ששבר
 ושחת' כוסתא אחרינא איליסיים פ' חורבה
 מדרש קהלת על פסוק מה יתרון העשה אלה:
 אילוסום מקום התפילה: ומדרש:
 אלסטריס: תרגום תרגיש הוא:
 אליוסטין המתקוות הבא מעגבים שנתלו בשמש: נר פ' פ'
 אילוסום בית התפילה של ענא:
 אלסטריס תרגיש מתורגמן:
 אילקובילק לשון חורבה ובלקא ויא שדים שדות: נר פ' פ':

כצנתי נגמ:
 מ:
 הושע ד':
 בראשית יג'
 נח:
 בצנתי פ' ג':
 מנחות פ' ו':
 שבת תולין:
 נבטה:
 נבטה פ' ב':
 גיטין פ':

אלם ר' אליעזר בן יעקב מטהר משום שהוא
 פקח' והוא אומר אלמים ומהו אלמים אלה מה
 טיבו של כלב אדם משליך לו פרוסה סוכר את פיו
 כך היו דייני ישראל זשה כלם כלבים אלמים לא
 יוכלו אלם אמיץ ופריץ שנוהג בחוזק
 ואכזריות וסורן גדר הדין והמוסר עד כל דאלים
 גבר' ונמצאים בעון עליהם שהם אותיות מתחלשות:
 אורמיה עמרים מתורגם: ² כל דאלים לשון
 חוזק: אלימות עזמה:
 אורם בושם נכתם עם המלח טבול יום פח
 דף קא:

בילמדנו בריש
 פרשה אלה
 הדברים:
 ישעיה נ"י:

אלמא לשון אלם: גם אמיתות הדבר:
 אלמלי כמו לולי או אלו ועם א' אלמלא
 אילימא פ' כאילו תאמר: ²
 אילימא בדינים פ' לראות לו זכות בדיון:
 אלמנת עיסה פ' עיסה משפחה או עיר שיש
 בה ספק פסול שפוסל מן הכהונה ואין ידוע איזו
 היא אותה משפחה כולה או אותה עיר נקראת
 עיכה כלומר שדומה לעיסה של שאורי שאינו
 ידוע מקום של שאור: ² אלמנה עיסה פ' שאינו

כמו אם לא
 חולץ פ' י'
 כתובות פ' א'
 ובקידושין
 פ' ד':

לקוועדן צו: אולסירקה: מלכוש מצוייר בזהב:
 2. אולוס ירקון: פי כלו משי כפי מעריך:
 מדרש קהלת דף סח: וצמדרש במקומות רבים: כל
 שלטון:
 אלעשה: לשון סבלות: ומשווי נדרים פי ו:
 אלעקי: פי הביאו לי: במעריך:
 אלה למטה: מספר עשרה: מאות: פעל: נאנו
 מאליפות: יולדות לאלפים: ב: אלוף נעורי אתה:
 פתורנו ומהדומים לו: שר וגדול כמו ש
 שאמרו כל אלוף: מלכותא דלא תבא: שאינו חסר
 רק העטרה: מלך משמע מוכתר וכן מפרשים
 ונלע האלף: גדול או בחיר כמו כבש אלוף: ג:
 בבין פעל: יאלף עונך פיר: לשון למוד: ד:
 אלופינו מסובלים: פי שורנו שמנים הם ובעלי
 בשר: אלופי ומיודעי: יש מפרשים אותו אורח
 דבק מאח וכן מורגל להשתמש ממנו באגרת של
 שלום עין: רשי: בשורש: מלך: למד: אהב: בית:
 אולפן יולפנה: פי חכמה:
 אולפא: כאלפא דאזלא בימא: ספיכה: 2. אלפא
 ראשונה: כמו אלפא שהיא אות ראשונה של לשון
 יון: אולפן: מוסר מתורג: ענין אחר אלפסין:
 כלומה: ויש מפרשים מין עשב: פ: אחרון בעוקצין:
 אלפא ביתא כל אלף בית: כל האותיות:
 אלפבטרין: אלפבטרין: ספור:
 אלפליין: פי אוהל פאוליון בלעז: בר פי ד:
 אלפס: מחבת:
 אלץ ותאלצהו: לחץ ודחק ומצוק גדול: ואין
 לו חזר במקרא: בשורש אוץ: ר:
 אלץ: תרגום בימי רעבון: בימי אוליצא:
 אלצנין: מין פירי:
 אלצרין: מין פירי:
 אלקטיות: בתים העשויים מחוץ לעיר להתקרב
 בהן בקץ ותרגום חדר המקרה: בית קייטא:
 אלווקי: פי אני הובע: פסיתא דבחדש השלשי:
 2. לשון ראה:
 אלקף ואלקפתא: ממונה על ריש בלותא: מ
 ברופילא: ממונה תחת המלך או משנה למלך:
 אולר והקולמוס: פי עץ שחותבין בו הקולמוס
 ומערב בו הדיו: ויא כל לקצינת הקולמוס:
 אלקריא: המשמש מטתו מעומד אוחזתו עועית:
 מיושב אוחזתו אלקריא: מין חולי:
 עא כמו צניף:
 עא לשון שמחה:
 אולרירון: חלונות:
 אלש: ששי: בנה אלוש: בנה השישי: 2. מדבר
 אלוש: מפני זה לקבל המן בשביל לזשי ועשי עובות
 בר בריש וירא אליו ה: 3. שם מקום הר סיני וכן

מ:
 צמדבר: לא:
 תולס: קינד:
 לשם: כה:
 יהושע י: ח:
 איוב טו:
 תולס קמד:
 תולס נה: טו:
 ערובין עיה:
 צמו:
 שופטים יו:
 בירושלמי חק
 דנעשרות:
 פ:
 בריש גמרא
 דשטעות:
 כלס פ: ז:
 בעטין פ: יו:
 ירושלמי כמה
 אשה:
 צפהיקתא
 דכוס א
 ערית:
 שם דינמא
 דף י

שלטות אברהם נתנה תורה שאמר לזשי ועשי
 עובות שהיה לו מדה אכסניא:
 אלשין: מהדק דבר:
 אלת: כמו אלה שפי למעלה: 2. כמו מקל או צב פ: ה:
 עגים ארוכים שמתמשים להנחיה הספינה:
 אליתא: מין חיה שמכבה האש: 2. עגים קטנים
 להנחיה בהם אש של עני המערכה: פרה: פי ג:
 תרגום שני זכבות האודים: האלה:
 אלחא: תבף בלי איחור:
 אלתר לאלתר: תבף ומיד: ובנחמיה: אכפרא:
 אלתת יחיתת האילנית פי דב נצוד במקום
 הנקרא אלתית: ויא אומרים: ששמו כן:
 אם:
 אם לא תשמע לי: מלה משמשת לתנאי: ב: עד
 אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך: משמעו הוא
 לא אעובדך אלא אם עשיתי יווש הרבה כמוהו: ג:
 לשאלה: שיש ה בקרבנו אם אין: ועם הא השאלה
 לתוספת ביאור: האם תמנו לבוע: במדבר יח:
 ד: כמו כאשר: ואם יהיה היוכל כשיהיה היוכל:
 ויש מפרשים אותו אפילו היה היוכל: אם יאז
 בנות שילוי: שופטים כא: ורצה כאשר יאז: ה: במקום
 אשר: עד אם דברתי דבריי: עד שאדבר דבריי:
 בראשית כד: ו: במקום אמת והבטחת וקיום הדבר
 והענין: כי אם תם הכסף: באמת תם הכסף:
 ז: במקום שבועה: אם לדוד אכזב: כל אם
 שבתורה רשות חוץ משלשה: אם מזבח אבנים
 תעשה לי: שמות ב: כה: ואם תקריב מנחת
 בטורים: ויקרא ב: יד: אם כסף תלוה את עמי:
 שמות כב: כד: ואם עד אלה: סופי תיבות מדה:
 ולזה אמרו מדה כנגד מדה לא תבטל: ואינו
 מתפעל: להורות אם תא: לב: פנים אם: אלו:
 אשר: בשורש: אכן:
 אם עם צירי: אם כל חי ידוע: ועם הכנויים: את
 אביו ואת אמו: ב: המשפחה וקטן וקהל נקרא
 אום אופה: מונע בר יקבוהו לאם: משלי יא: ט:
 ראש אמות וכן בעטרה שעטרה לו אמו מלשון
 אומה דלק: ג: אם הדרך: יחזקאל כא: כמו פתח
 עינים שהוא המקום שהדרך מתפרד ומתחלק
 לשנים או יותר: ד: העיר היותר גדולה מהמחוז
 נקראת כן: עיר ואם בישראל: כי היא כאם
 לקטנות ממנה: כי כן בהפך: ויושבי מדגו ובנותיה:
 ה: מדה מה והיא אורך הזרוע: והאמה מזה:
 ו: המוזות שהמשקוף עמד עליהן: וינועו אמות
 הסיפוס: ישעיה: ו: ד: ז: אמה: בריכה או הנהר
 שמתפרד ממנה יאורים יאורים נקראת כן והוא
 שגור מאד: ואינו מתפעל והאם תא: לב: פנים:
 אם: רהם:

בסנהדרין
 פי יא:
 סוף מכשירין
 דף קמ'
 בראשית לד: י
 לשם כח:
 שמות יו:
 במדבר לו:
 בראשית ינו:
 תולס פט:
 במדבר:
 מנחה בלילה
 דף קלא:
 בראשית ג:
 כא:
 שיר ג:
 שמואל ב: כ:
 שמות כו:
 ישעיה ז:

מקום אהרנים פונת לו מזה מזה תא' לב' פניס' אם' פרק' פתח: ועל המדה תא' לב' פניס' אמה גומד: כוזמך קח: אם הנליחו' פי' עם כל זה הנליחו' ² כל מלה אס' תרגום ירושלמי' אין: אם' לשון בהלה ופחד: נדרים פי' ד: אם בקשת ליחנק' התלה באלן גדול: אם יאמרו לך זקנים סתור' וילדים בנה' סתור ואל תבנה: קדושין פי' א: אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש' לל היגר הרע: אום' אומי' לשון שבעה: אפא' אם' לשון רבים אפחות: ² יסוד: אמאיך' לשון עונה: אמבר' אונר של תבואה לכד נכ והערוך מפרשו כל אונר ואינו דעת המעריך: אמה' אמר הכתוב: אמר החכם' אמר השם: ועם יי' יתבך: מ' אמה וגם את בן האמה' הרצו: ואמהותיו וילדו: ב' שפחה ותשלה את אמהת' י' אומרים שהיתה שפחתה' ואחרי' אומרים זרועה' עין רש': בשורש אס' שפחה: פ' ו: נב גמ' אמת בת השלוחין אני מוכר לך' פי' אמת המים להשקות ממנה נטיעים: ² אמה בית הקילון' פי' האמה שעבדת תוך החצר שרומזין שם כלי הבית: ³ אמה דרחאי' תפשה הרחיס של יד נכ: ⁴ העץ שמעמיד את המבורה נקרא אמת הכנין: ⁵ אוחז באמה' אבר הזכר המולד' גם האצבע היותר ארוך: יד לאמה תקנץ' פי' שליה מהאס: בשבת בגמרא שרנים דף קח: אמתא' שפחה' ² מדה אמה: אמהות של בגלים' פי' הנגלים הנעוצות בארץ לעשות זרע פאה' פי' ג' ד: האמהות סתם' לל' ד' נשי האבות: שרה רבקה רחל ולאה: אמאיך' לשון דלות ועוני: אמבואה' או אמבוהא' סייעת אנשים' ילקוטי' נביאים קנב: אמט' ערפל עשן מתורבם: נדרים פי' יד' אמבטי' כמו אבטי' הלל ואמבטי' וסולמא' פי' אמבלי' אמבלי' פי' זוגין ועגבולין' אמביניא חומת העור: אמבוקא' סיעת אנשים: אמבר' אונרות' ואינו מוכן רק של חטים' לפי דעת המעריך' ואומר שהוא לשון עורקי' ² לשון קודם: בטיץ' פי' עין ישראל סימן ב' דף כו: אמבניא' כד הוא קאי איניש על אמבניא דסדום לא הוה יכול למיחזיא ארעא מן חיליהון דאילנאי: כמו קומבנאס דפודא' לל' בירליש מהחומות:

מ'

בראשית כ"א
לשם כ'
שמות כ':

פי' ו: נב גמ'
ברכות פי' א'
גמ' פב
בבלי:

בבלי פי' יונא
דופן דף מג:

צית נאמן
דף כב:

מקרא רבה
פר' והוא
משקיע ומי
גרשע:

אמנחא' אגוז: אמגושא' מטף: אמד' באומר הדעת: למדוד דבר מה בשקול הדעת: אמדלא' פי' סולם: אמטא' הקריב ושם: אמטול' אמטולתיה לשון בשכיל' או בעבור יומא' פי' ו: אמיטתא' אפילה' ערפל' עשן: ונמצא אמיטא: אמד' לשון חוזק: אמל' מה אמרה לבתך: לשון חולשה' כריתה' מ' ובלי מנחס' אמלל' יא' שהוא תאר: ואינו מורגל לתפעל: והחולשה תא' לב' פניס' אמל' חלש רפה' כגו: בשורש כרת: אמלין' תרגו' תכלת ורקמה אמלין דזהוריתא: אמלתרא' פי' קורה ועליה כמין קיני עופות: ² רג' דערוכין: לוחות שהן תחת הקורה ויש בה כנורה קינים ופעמים העופות שם יקוננו: אומי' עלמא דסוכריהון פסיק מן ברייהון' פי' ש שתקונתם נכרתה ממי שבראם: אמם' אמום פי' דשם של מנעל' ולפעמים משרש בער דשם דומה לנורת ראש אדם' ² אימום' דבר נא ויבש' מעריך' מדרש שיר: אמן' אדני מלך נאמן: אל מלך נאמן: אמן' בבנין הפעיל והאמין בה' לשון הבטחה שבעל בראשית ע"ג הדבר נעש ומתחזק בו שלא יכזב' והוא פעל עומד ויוצא' שהאמין נותן אמונה בו: השם בניס לא דברים לב' אמן בם' בניס שאין בהם אמת: נאמן אמונים שם הפעל' ויש שהם התאר ויוצבו לפי מקומם' כמו אבותים נדר ה' כי פסו אבותים מבני אדם: אנכי תילים לא' שלמי אמוני ישראל שמואל ב' ב' שלתם שם התאר' לשם יכ' דרך' אמת' אמן כן יעשה ה' פי' אמת יהיה זה וכן יעשה ה' וכן כל לשון אמן: וכן אמנה אחתי בת אבי וכן אמנם' רוח אחד לחם' ולכן הבקי באי זה אמונות נקרא אמן' כמו כל אמן סני בעל אומנותיה: ב' וקרוב לזה ארוחה או דבר שמתמיד בכל עת ועת מה' כמו ואמנה על ה' נחמא יא' המשוררים דבר יום ביומו: לחמו נתן מימיו יעשה לב': נאמנים' כלומר מתקיימים' ונתונים בלי הפסק: קדושין פי' ד: וכן אנחנו כותבים אמנה' ירנה קיום' וכן יתר נחמיה ע' במקום נאמן: חזק ועומד: ג' האמנות אשר נפה מלכס ב' כח: חזקיה פי' עמודים' להיותם קיום והעמדה הבגין: ד' האמנים' עלי' תולע' לשון גידול והדרכה אס' איכה ד': במזון או בענה: ה' יתר האמון הבנה: ירמיה' כב' כמו ההמון: ו' המושג במלאכה מה יקרא אומן' ידי אמן תרגו' חרש וחושב' נגר ואומן: שיר יו: לשלם ילמד אדם לבנו אומנות נקייה וקלה ויתפלל

גמ' פ'
הנזקין:
במזקת הכת'
פאה פה
בשבת:
גמול דף
קנה:

למי שהעשר והנכסים שלי כי אין אומנות שאין
 בה עניות ועשירות שהכל אינו תלוי באומנות
 אלא למי שהעשר שלו: התחזקות הדבר וקיומו על
 אמתתו תלוי לו: פנים אמנם אמנה אבן
 אבל: המופלג במלאכה מעשיית תלוי לו פנים
 אמן יוצר הרש חושב:
 וזה מורה שלמות יותר מכלם:
 להורות על האמת תלוי לה פנים אמת קושט
 בן אם אף בשורש אכן פתן רי
 אבא אומנא ספר שמקו דס כי הוא עבד
 מילתא פי כשהיה עושה אומנותו לל מקו דס:
 מאמן ידו פי מלמד ידו או מרגיל: ² ונותנין
 פאה מכל אומן ואומן פי מכל ד: ³ קרנא
 ראומנא פי קק של מקו דס: ⁴ אמן קיבצס
 ובנוסחאות כתוב חמרן עמרן והכל אחד:
 אמנה שער: אמונה הדת הדתית: ומרגו
 האמן הימן הימנותו יוד תחת אלה: השם
 הימנותא המנו כמו אמן אמונה:
 אמנה פי נהר:
 אמנם שם מקום פי גי בשכישת
 אמוס דפס מדבר מה: ונמצא אמוס עם מ:
 אמוס כמו מסס:
 אימוס שירי במעריך אומר שריך אומוקסירוס
 פי נא ויבש:
 אמפליא מנעלים קטנים שחופין רוב הרגלי
 ולי מנליח פי שהן כמנהג הספרדי שמכניסין
 בו רגליהם עד קרסוליהן וכשהן מעור נכ
 מבד נקראין ערדילין בלשנא דרבנן:
 אמפולי כלי שהחבולי משים מעותיו ויא דמי
 המשכיר ונמצא אמפולר:
 אמפומיות חלונות פתוחות מנר לנר:
 אמפר תרג' לטושים ולאומים אמפוזין ורשי
 אומין בר אמפוזים אומנים עין ישראל
 אמיץ כי אמצו ממני התאר אמיץ השם
 אומץ לשון חוזק הלכ והשכל בסתם: ² בדים
 אמצים אדומים בשורש חזק: רי
 אמיץ אין מאמצין את המת פי אין סותמין
 עיניו: ² אי בעו למיכל באומנא פי נא:
 ויא בשר אפויה על הגחלים קדושין פי אי ³
 אומצא ראסמיק פי חתיכה של בשר שהאדימה
 אמצע תוך אך להבתי המצוץ חזיו פתח וחצו
 קמץ:
 אמר ואל אשה אמר: כה תאמר לבית יעקב:
 שמות יע: גי מורה בסתם דט' של אהבה או תוכחת
 בלשון רבה עיין דש: ולפעמים בחסרון א'
 ולעמאל תמרו וכן ובכבודם תחמרו: ישעיה
 קא: יוד במקום אלה: ועם סגול תחת חירק

תענית פ' ג:
 בשבת דף קב
 פאה פי יד:
 מכות פי יב:
 עוקצס:
 תנחומא פי
 יב:
 יבמות פי יב:
 בשבועות פ' ו:
 בבביתא רב
 אליעזר פי
 יב:
 מ'
 תולים קמב:
 זכריה ז'
 משנה שבת פ'
 ג'
 חולין פי ז':
 פסחים פי ז':
 מ'
 בראשית ב' י'
 אסתר יב'
 שמאל ב' יט:
 קא

אמרתו אמר מאל: השם אין אומר ואין דברים
 איוב ו: ועם מן האמנותי באמר מדרכי אסתר
 עושה אמרה ובהסמך אמרת ה' תולים קה:
 חשב חלהגני אתה אומר: האומרה ישעיה מו:
 בלכנה ישעיה מו: גי סעוף הגבוה בראש
 אמיר ד: וקרוכ לזה בכנין הפעיל והתפעל לשון
 דוממות וגדולה וגאווה: ה' האמירך היום וכן
 יתאמר כל פעל און לשון חפץ ודבון מה
 תאמר נפשו ואעשה לך מה תחפץ: מנחה
 בלולה דף ב: זי לשון שבת יוס ליום יביע
 אומר משבחים או פעולתם גורמים שהבריות
 משבחים לאל: רשי ואחרים: ההבדל שש בין
 אמירה לריבוי הוא שאמירה אינה בלתי סמיכה
 לאחר והריבוי אינו כן שאומרים חי מדבר ולא
 יתכן לאמר חי אומר: אלא בלשון שתסמכנו לאחר
 כמו אמרי נא לל אמרי לשאלים אותך: מ' נא
 דף כס: בשורש דבר סעף חשב: דוס שבת:
 אמירה לבטוח כמסירה להדיוט:
 אמר אמר כמו שזה מתורגמ:
 אמרי לשון בהלה ועצבון: ² אימרי אשפה
 אימרייה לשון תמורה וחלף במגלה איבת על
 פבוק בני אשפתו:
 אימרא דלבושה פי פי חלקו: אימרי על ה פ' ב' שבת פ'
 האומר על שפת הבגד: אימרוות תפירת פי
 יא' בכלים: טלהו שרו ואסרי אומר בחד זמנא
 פי טלס מתירין הקשרין שעל מכותיהן ביחד
 ויקרא רבה פי אל תהי עד חמס:
 אמורא: לשון כובש ושומר מתורגמ:
 אימירון פי בהמה בייני: ברי על ויותר יעקב
 לבדו: על דרך אמוריים פי דרך האמוריים: ² נמצא פי
 מאי אימרייה פי ימי הכעוסך:
 אמוראי דנהרדעא: בפך לסנהדרי פי תנאי
 הם האנשים שחיברו התלמוד: אמירון מקום
 שלומדין בו: שמות רבה ספ' יתרו המעריך
 מפרשו כ'
 אמר רבי כל שדעתו מיושבת עליו ביינו יש בו
 מדעת של שבעים זקנים: יין נתן בשבעים א'
 אותיות וסוד נתן בשבעים אותיות: נכנס יין
 יצא סוד: פי יק וסוד אותיותיו עלים ע: אמר
 רי פפא בשפה דברים אדם נכרי בכוסו בכעסו
 בכוסו ויא אף בנחקו:
 אמרפל פי נשיא
 אימת מת:
 אמשי
 אשי מים שמים:
 אמש אמר אלי הלילה שעברה
 ותא ב' פנים אמשי אהמול:
 מ'
 בראשית ב' י'
 אסתר יב'
 שמאל ב' יט:
 קא

מ'
 בראשית לא

אמש

אש מים שמים:

עיונון פי: אמש בטלתם תמיד של בין הערבים פי אתמול:

אמת

שבת פי יב: חיוב משל תהלים: אלה הדברים מלבי יתרי עשר: גמ: אמת פי רחב מלמטה כמו לכוונה אמת יש לו רגלים שקר כל אות אחדא כדעא קאי: אמיתית: סוף פק רב: אמיתיים לשון אמת: צריכה שירטוט באמיתה ערוך: של תורה פי כמוזזה שחיא אמיתה של תורה: אמיתא עש הנקרא מינטא בלעז: אמתו לל עדותו:

כתובות פי: אמתלא פי יש הוראה בדבר שיוכל להיות כן: גמ: ונמצא אמתלאה:

אמתין לשון המתנה: אימתנין אימתא לשון אמתניטין או אמתניטין פי חשבון מחנה פחד:

אן

אם נאמר: אי נמי: מ' אן הלבתם שאלה על מקום ונמצאים בהוספת שמואל א' י' ה' אנה אנחנו עלים דברים: א' אנה אלך מרוחק: ונמצאים בסגול: ב' ולא תנא משא אנה ואנא מלכים א': הוא כמו לכאן ולכאן: ג' עד אנה ינאנני עד מתו: ד' אף אני בחלומי מלה מורה המדבר בעדו בראשית מ' ולרבים אנו שולחים אותך: ה' אל נא רפא נא לה כמו עתה ולכן תחנה ובקשה יחד: והכפל בא בכבוד ללמדך דרך חרץ שהשואל דבר מחברו צריך לאמר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך ישאל שאלותיו: ויש שנמצאים עם האלף: אנה שא נא פשע אחיך והוא תמיד מלעול: ונמצאים עם האלף: אנה ה כי אני עבדך והא ששה עיון במורה: והם לשון תחינה ובקשה אך יש מועטים בלשון הודאה: אנה חטא העם הזה שמהה הודאה על חטאת העם: וכן אנה ה כי אני עבדך דוד הודה היותו עבדו ושלמה הגדיל חסדו עמו: באורשיתתי עלל: ר'

אן אניתא אניתא לשון אכלת ונער: תשני אין מלכות נובעת בחברתה כמלא כימא:

אין ערוד ממית אלא חטא ממית: אין משיבין על הרדש כמו שאין משיבין על החקים:

כרית פי א' אין הקומץ מושביע את הארי ואין הבור מתמלא מחליתו:

בב פי: און אונא פי שטר שחרורו או המכר כן: ובמקומות פי שטר הנזכר שניהן באוני אחת:

אוניות פי שטרות פי במה מדליקין ונמצא אוניתא: אין בתרגו ירושלמי: כמו אם: אין אשכול כינוי על אדם גדול כלל מהחכמות ומעלת המדות: סוטה פי ע' על פסוק הנזכר:

אונאת אוניות אוניתא לשון רמיה:

און חוזן הריאה:

אונאי הסית:

אוניא אוניתא אונאת אוניות כלם לשון חמת ועל: תואנה עלילה:

אנבא

אנב או אנבא פרי: תשני:

אנבא מין שרץ: ב' ביני כינים ויש שפיתרין תולעת: ונמצא ינבא: גם יאנינא והכל הולך למקום אחד:

אנבא מדה מה שמודדין השמן: והיא רביעית של תורה: אנבא טס מחזיק רביעית קדושין פי: ד:

אנבטאות חמרים מחטה וכיוצא:

אנבלי כמו חזון והעכטל פי פטיש של פעמון: אנבונין האשטל שתלוי בו הפרי נכ: מדבר רבה פי: ב'

אנבקראותי פי כריכות של יריעות:

אינבא מעט ביטין פי: ה:

אנגלי שמים בלגלים: ולשון מלאכים: מתרגם: כלם אנגלי תרגו: ושמים לא זכו: ואנגלי מרומם לא זכא: אין כמוך באלים ה' תרג: לית בר מינך באנגלי מרומא: ספכל קטן לשמוך הרגלים עליו: אנגלין נרתק של עור: בזוהר פי: נח: אנגלין שלו לל עוונותיו: פסיקא דשוכה מעריך: אנגרא פי מין מטבע: בריש גמרא דהוהב:

אנגרביטים כושא: סבל:

אנגורא מין מטבע:

אנגרביטים פי כתף כמו ארגמים: פי ויקח קורח פנימא דויה דשלמי:

אנגרוך מין עשבים וילוקים ובשולים:

אנרבות פי שבת בגמרא דאב רועה ח' שרצים דף קט' ילקוט דף קסו: מי בשול ירקות או מי מני סמנים: כל פ' עט:

אנרובתרי כל מה לגיר נורות:

אנרבתרי פי כתב שנעשה דרך רקמה או נבע בעיני פי: א: כמו שעשין הישמעאלים במחלאת: וגט כתוב כזה אינו גט:

אנרדיס: אנרדיס: מין תכשיט של נשים: אנרדיסקי פי בעלי המם נכ: פטור שעושה פי: ג:

המלך למי ומי שיהיה חשני מהמם:

אנרדיפי כל זמר טינפלא בלעז: מין יפוי שבת פי: ח' שמישים הנשים לגד מה בפניהן: ואנרדיפי פי מקצוע הפנים:

אנרדוניום או אדרוניום: ידוע:

אנרדואנשים כלם מהמלך באבן או במתכת: ומתנות כהונת פירשו אוקונין: של מלך לל נורת: בסמינים: והערוך לא נהירא והדין עמו ומקומו מכות:

נכונ רי: פ:

ואיקונוי. אינו מורה חלה הנורה שאינה בולטת:
 אנדרטא. פ. נורת איש. בולטת. שהפרסויים
 עובדין. והעמידה בבית הכנסת על כרחם:
 אדראנים. מנהיג ושומר העוף לגור מהמלך
 כץ. פ. פאלקון בלעז:
 אנדרומסיה. פ. דבר. וכר. פ. כו בכל מקום
 שנמצא זנות. היא בא לעולם והורגת רעים
 וטובים:
 אנדריונים. שם אדם:
 אנדרפתא. פ. עוף מה שהוא אסור ונקרא
 פירוז בלשונם:
 אנדריקוס. המנגד נגד בעל דין אחד: ונמצא:
 אנדריקוס או אנדריקוס: בעל דין שנגדו:
 ופ. פנ. רל סניגור:
 אונח. אורה: בכורות. פ. ז:
 אנהרותא. מאור:
 אנה. דאב אכל. ויבון שבעבורו מוציא הנשימה:
 שושפיר בלעז: השם אנה: ² אנהנו. נחנו:
 כנוי לרבים למדברים בערס. ואינו משתת לחיד:
 בשורש. אכל: ³
 אנה. שוברת חצי גופו של אדם ברכות:
 אנהותא. מין תבשיל: אתאנה. תיגחתא. כלם
 לשון נער והוא ואגחה:
 אנהותא. סל:
 אנטיגרפין. או אנטיגרפא. כתב. או אגרת:
 אנטיפוס. שם מלך יון:
 אנטובי. אנטוביה. לבא חמת. תרג. אנטוביה:
² מין כלי לחמם בו מים:
³ כלי שיש לה ב שולים ומשמים המים למעלה
 והאש למטה בין שני השולים משניות. ג. ד:
 אניצי. פ. הפשתן דייק ונפיץ מוכן לטוויה:
² דבר כמו תיבה להצניע בו:
 אנטספיון. אנטיפתא. אנטיפתוס כלם: לשון
 שררה. ערוך:
 אנטרד. מקום הנקרא במקרא ארודי:
 אנטל. כלי לרחוץ הידים: אנטיליא. בור ודלי:
 אנטים. לשון תימה:
 אנטל. שיעור כביצה ומחצה: ואיספרגוס:
 רביעית של תורה:
 אנטלאנב. אנטלין. העולם הזה דומה לאנטלין:
 הוא כמו שני כלים לשאוב מים. הריקן יורד
 והמלא עולה: אין צור בתמלא אלא מחורבנה
 ירושלים:
 אנטלר. פ. אשטרופוס: פרקליט אחד: ירושלמי
 פ. כהן גדול דן ודנין אותו:
 אנטנים. אנטוס. פ. לשון. ויש מפרשים ענות:
 ויש שמתנין לשון תימה ולא ידעתי:

מתורגמ:

בסוף ויקרא
 דבר פר'
 משכיל אל דל:

בר פ. לב:

אנטיפתא. אנטיפאטא. פ. שלי:
 אנטיפטר. שם מקום. שבת. פ. אמר. ר. עקיבא
 דף ב:
 אנטיפטרס. שם אדם: אנטפדס. שם מקום:
 אנטיקוס. פ. תארו ממלכותו כמו מלך ספרד: בר פנדי:
 מלך בבב אנטיקוס שלו:
 בפרשת נג. פ. שר ופקיד. שעומד במקום המלך:
 אנטרדנאי. שם אומה:
 אנך.
 אוריתא. כנאים. כתובים:
 אנבי.
 אנא. נפשי כתבית: אמירה נעימה כתיבה יחיבה:
 שבת עין ישראל סימן. סד:
 אניקי. שם משפחה. ויא תוכל: ויש אומרים
 שם עיר:
 אנך. משקל או הדיל שהבנאי משתמש לככות:
 עיוס. ז:
 אנבי האל. כמו אני: כנוי המדבר: ואינו מתפעל: בראשית מה:
 בשורש. מדה: ²
 אנך. פ. אבן השוהם. בעו לפני אידיהן. דף ח:
 אנרוגין. שולחן מה:
 אנמלין. מין משקה נעשה מיון דבש ופלפל: כלים. פ. טו:
² מין תולעת. וכן לפעמים מורה דם מה העשוי
 להמית התולעים שגל בפשתן:
 אנני. פ. תקוה חוט: ופשתן עם עזו: אנלגין
 אנגלין. פ. ספסל. ויש אומרים. נרתק לשים
 ספר תורה:
 אנונה. מזונות. בר פ. מא. ובריש ויקרא רבה:
 יהיב אנונא. פ. כל מה שזומח בארץ: ² מס של
 מלך: ³ אנונה הקטנים: פ. אכילה ופרס לפרנסתו:
⁴ לעבד אנונא של מלך. פ. ריע המלך שמדבר
 עמו תמיד: ויש שפותרים אותו בשם הערוך יפה
 ומכובד. והוא לא הבין הערוך וחלם חלם:
 אנינא. לשון נהי:
 אננקי. שעת הדחק. אהל אננקי: פ. אוהל. בר פ. יג:
 שנעשה לפי שעה. בר
 אננקי. לשון נרה ונער: ² אננקי. מין שרץ:
 אנס. דחק ועשק. מכריח והכריח אחר מ'
 לעשות דבר נגד רצונו: ואין עוד: ר. השם
 אותם. התאר. אנוס רחמנא פטריה. בשורש. און:
 שבת. פ. ב:
 אונסא. פ. עשק:
 דאנסו ליה עידינה. שלא יכול לשהות נקביו:
 דאכסי ליה רבנן בעידינא: פ. התלמידים
 היו סבה לו להשהות נקביו כדי לגמור להם
 ההלכה ונאמר מרפא:
² אונס. אותם. פ. חמור. תל. כהן מדין. אונס
 דמדין. דרך בזיון קרו ליה כן: ויא עש שהדיין
 וגשיא נריך להיות סכל כחמור. ולשון גזל ו

מ'

עיוס. ז:

בראשית מה:

ר'

דף ח:

שולחן מה:

כלים. פ. טו:

פ. טו:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

ריש שבת:

מת, ה'ים בעריהם וקורין בעגין הקרבות ו
ובענין מעשה בראשית ובעולם ממלכה כל
אותה שבת וישראל שבמשמר נקראים אנשי
משמר בשביל שעומדים בתפלה ותחנונים:
אנשיהם שבוה: פרק הנודר מן המצול:
אנקתא כמו אנקת ולשון נעקה:
אנישמת נרפא: פאה בירושלמי פ' א:
אנשין כמו אנשין לשון שבוה מלשון א
אנוש:

ארבעה תעניות בשבוע: באותו יום מהשבע
אנשי משמר שעובדין נקראים בית אב והיו
אסורים להתענות באותו יום עיין בתענית
פ' ד:

אנת כמו אתה:
אנתא שמן קרוש כלחם עבול תרג וקרח בלילה
וקרוש:

אנתיקי הממון שבתוך הספינה שהוא משותף
בין הסוחרים:

לוא יקרא אשה כי מאיש נחש הנחשת מכאן
אתה למד שנתנה תורה בלשון הקדש וכשם
שנתנה תורה בלשון הקדש כך העולם נברא
בלשון הקדש שמעת מימך אומר

אנתרופי זכר: אנתרופא נקבה כמו שנמצאים
בתורה:

אנתרופיני כמו אנתרופוס: זכר ונקבה יחד:
אנתרופוס איש ונמצא אנתרופוס:
אס:

אמן סלה: אין סוף:
אם עליה טיבא באוסיה פ' שרץ קטן שנקרא

כנ' פ' ה'ג': טיבא נכנס בנחיריו:
אום אוסיא נקבי האף וגם מורה לפעמים
השדה:

אסאסא רפא: אסותא רפאה ונמצא
אסותא אסי פ' רופא: אוקירו לאסי עד דלא
תנערך ליה:

אסא דדא פ' הדם דעגן ולח:
אסובי הוא ערלת הגרון שגורם מיתת לנערים:
מין אזוב: מכסה של קנה:

אסבמה לשון הסכמה:
אסבוהי פ' הטהו במקלות: סבו אותה:
אסגיטורין הנוכל בבית המלך נב מדרש אסתר
על פסוק ויהי כאומדס:

אסדא ואסרה פ' ענים שהם זה על גב זה בשמי
וערב ויא: ספינה קטנה:
אסא הכסת שתחת הראש תרגום מראשותיו
אוסדוהי:

אסח לשון רמיצה
אסח לשון רמיצה

אסט לשון זולל וסודה אסט זולל וזוה:
איסטבלאטי ארוות סוסים:

אסטנויות כמין גב' לא גב ממש פ' מין
שבות:

אסטיגאות צורה מה:
אסטגין או אסטגנויות פ' חכם חכמת בשוף שבת
המזלות ויש ספרים שכתוב איגנויות ואסטגין:
אסטורה אסתווא לשון עמוד:
אסטי לשון נטיה:

אסטריה בית שמעחקים בהם אצטדין שור פ' קמח דע
האצטדין פ' שמלמדין אותו בבית או במקום פ' פ' ד:
הנ' לנגח ונמצא איצטדין והכל אחד: גם
איצטריה עם ריש:

אסטורה איסטיווא כמו אולם והיכל:
אסטטיבה פ' דבר שנלקח לאלוה:
איסטנויות פ' אשה ינאנית תני דבי אליהו:
אסטריטא פ' ספר שנכתב בו כל מי שמקבל
ארוחת מהמלך קדושין פ' ד' ה:

אסטורה כסא מה:
אסטורה או אסטונית מקום רומה לבקעה עשוי כרוש שבת
כמין מדור ואלוה בראש משנה דפסחים: כנחמים 97
מקום נר כאמה וגבה כד' טפחים לשים לה:
הסמורה מתחתיו גם לל מה שמשמין הסוחרים
על פתח חנותם להגין הגשם ויש ספרים שכתוב
אצטוח: אצטוח אצטוח אצטוח פ'
עמודין:

אסטטיב פ' בעול מלאכה כד' פ' יי גם לל
העטיב והעמידה במקום אחד:
אסטטיבה סעודה: אומה שהיא משלמת
כד' פ' לל אסטטיון של שלם הזה ועולם כד' פ' י:
הבא פ' עמידה: יס איסטטיאנים:
אסטטיונו אצטוא פ' ישיבה וקיום:
אסטיוטי מלשון יורה חנים:
אסטיות ירידה
אסטטיון לשון חוף הים שהוא קטן ושם המקום סג:
שאנשי החיל עומדים שם:

אסטטיון פ' מלבוש כד' פ' יע: אסטטיון
אסטטיון פ' סדינין ולפעמים חגורה ואזור: כד' פ' י:
אסטלי אסטליות אפסטלי פ' כתבים ו
ואגרות אסטל: מלבוש: מתורג:
אסטטליא מלון לקבל האורחים:
אסטלית אצטלא אדרת שנער תרגו איצטלי:
אסטליכטיקין לשון אצל וקרוב וכפרט
העומד ומשרת החולה:

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

אסטמה שינה שנעשה בעמוד השחר:
אסטמה לפרזל הדבר שמנפין את פי כרבות פ' עז:
הקדומוות לל הארציאר: ויש נוסחאות שכתוב

מִי
דְּבָרִים כֹּה־
לֹא מִשְׁלֵי גִי:
פֶּה דִמְעָר
שֶׁרִי:
מִי
בְּרִאשִׁית מִכ־
לֹא:

אם

אם אונר אסמים ולא נמצא חלל בלשון דברים:
ושנים פעמים ולא עוד ומורה אונרות לתבואה:
בשורש אנה:
אסמח מעבע שאין עליו נורה או כסף מלשון
קומא שאין לו עינים ובקוממות רל כל כלי כסף
ילקוט קעב:
אסון וקראהו אסון מות ומקרה רע וחברה
ואינו מתפעל ומרבה בשורש מות: ר
אסנא פ גרעני של דקל ויל אסיסנא יבשתא
לשון סנה מתורב אסנא כלי מה:
אכנתא מבי רמו שערי באסינתא פ מענת
שנותגין שערין במכתש מענת שנותגין השעורים
באותו כלי שנקרא אסינהא לכתש או לשבר
דבר מה:
אסיסנא דבר רפואה:
אכשר לשון ביקור ופקידה:
אסף

מִי
בְּרִאשִׁית לִב־
שֹׁמְרוֹס יֵט
שְׁמוֹת לִר־כֹּב
קֹהֵל יִב־יֹא
נַחֲמִיה־יִב־כֶּה
אִיֹּב כֹּו יֵט
בִּמְדַּבְּרֵי עֹו
שְׁמוֹת א־י
כֹב:

איתג סוף פסוק:
אסף לשון קטץ אך יש הפרש ביניהם פי
לשון קטץ לא יתכן כא על דבר המטור אך
ענין אסיפה יתכן גם על דבר שאינו מטור ואין
באסף אותי ולא יאמר מקבץ אותו: 2 בהיותו
מוקדם מתובה חג האסיף יורה חג הסתני
שזמן ההוא כל הפירות נאספו לבית: גם מפני
היות עת ההתחלת הגשמים: 3 בעלי אספות
החכמים המחברים הספרים ככ עש שמאספים
החכמות יחד: 4 שער שהיה לעומת דרום שכן:
השם אסיפה אספסוף אוסף: 5 מיתה עש
שהמת נאסף עם שאר מתים: וכן קרוב לזה
כשהמזרעת יתרפא מזרעת יען שכל עוד חולו
עליו הוא יבדל משאר העם ואחר התרפאו ישוב
ונאסף עם שאר העם: 6 לשון כריתה והסרה
וכלה: בשורש מות קבץ:
אסופי מי שנאסף בשוק ואינו מכיר לא איב
ואם:
אספי כמו ריקן אחד מתורג: 2 אספיג כלי
הגון לשמור היין:
אספוגי פ ככר קטן תרג וריקני מנות
אספוגין פטורין:
אספריבא אספריבא פ כסף חי: מלשון
עף או שרח:
אספטי פ חרב וילקוט דף סו ונמצא אספטי:
אספטיה שם עור:
אספטיה שלהן פ חשכונס:
אספגוס שם קיסר:
אספלד מערה מתורג:
אספלידא פ מערה ויל אכסדרה רל חגרי

אם

כח

א

ערוך כתב יד:
אספליא חדר מצפנים: ורעות שמשימים
מביב למוטה:
אספליות: גרעני הפרי:
אספלייתא ואספליגית פ רעיה שנותגין על כלים פ כח:
המכה:
אספלע אספלעיתא רעיה שמשימים על
המכה:
אספלעיתא לשון זעקה:
אספמיא פ ארס נהרים בר פר מה:
אספני ואספנין פ דג של איספמיא: ויל כשנת פ כב:
שהוא דג הנקרא שואן:
אספנירמוין מין עץ ארץ:
אספניק פ חגורה תרג ונמצא איספנירי או
איספניקו: אספנקו
אספנירמוין אספנירמוין: עץ מה:
אספסחא מאכל הבהמה או המאכל הבהמות ערוך:
כב:

פֶּה דִמְעָר
מִי
בְּרִאשִׁית לִב־
שֹׁמְרוֹס יֵט
שְׁמוֹת לִר־כֹּב
קֹהֵל יִב־יֹא
נַחֲמִיה־יִב־כֶּה
אִיֹּב כֹּו יֵט
בִּמְדַּבְּרֵי עֹו
שְׁמוֹת א־י
כֹב:

אספקא פ נלוות:
אספקלטור אספקלטורין אספקלטור פ קטוער
מרי פרי יט ויש שמפרשים שכיר של מלך ועושה:
אספקלטרי כמו רב טובים מתוב:
אספקלריא זכית ומראה: בערך סמך:
אספרי ספרי מתורג:
אספריגוס מין ממיני כרוב והיו שורין אותו
ביין וקורין אותו כן:
2 כוס שנקרא גב אנפקא: קדושין פ ד:
אספקטי פ חבית ילקוט נביאים דף מו:
אספקטיורין איבר וחזק:
אספרויה פ המשואות:
אספרי פ מטבע מה הוא חתיכת כסף:
אספרי פ מחנה: 2 זהב:
2 מין דג שהאדם מהפך כל בוט ובנסחאות יא:
כתוב איספריא: במדבר דבה פר ד מעריך:
ומהמקום כלמור שלא היה נהוג באותו זמן ללבוש
מכנסים ולכן הזכיר התורה לנאותו:
אספריא ממזנה על איזה דבר מלכות נקרא כן:
אספריין מי שהוא לבן ביותר:
אספריגוס שם עשכ מה:
אספריטין מין מדה מה בויקרא דבה זאת
תהיה תודה: 2 שק עב מאד:
אספריובי כסף חי:
אספריסה חץ:
אספרמקי פ מיני בשמים הם:
אספרון חשוד בר פ ז:
אספריא מהרה מתוב:
אספריסה כמורה לחץ מגילה איכה:

בְּרִאשִׁית לִב־

עריך:

אספתיו עץ מה שמימין בחור הדלת להדליק
זמנו הנר וכב:

ובנוסחאות כתוב אספתיו אשפתו והכל אחד:²
אספתיו חרב אשפאדואן בלעז ילמדנו פר'
חיי שרה: אספתון:

אסיקן הקריב ניתנה או דבר מה:

אסקוטל'א קערה כפי הערוך: ומעריך כעין
תיבה של עץ ואין לה זווית ודבריו נכונים למדין:
² כשנוסף אדם אצבעו על בהנו ושטעה בכח ומכה
בה ככ: ³ כמין שלחן של כסף או זהב או
זכוכית:

עריך
ע"פ ב:

אסקולוסטיכה דאורייתא ראש בית המדרש
בר פ' סה:

אסקוודריי פ' גורי כלבים: ² מין שחוק
הנערים רגלים לחוק:

פ"ק דקדושין:

אסקיניתא מין עץ סנהדרין פ' ז:

אסקף לשון עליית דברים:

איסקפטאות מנעלים חשובים מדרש רות'
ומתנות כהונה לא נהירא מה שכתב מקומו יוכית:
מעריך:

בחולין פ' ג:

איסקיפסטי מכוסה מדרש קהלת: מעריך:

בר פ' טו:

אסקופתה ר"ל הראש והרגלים והריאה ובני מעים
יחד ככ ירושלמי שקלים דף כ':

אסקרה מין חגב או ארבה:

אסקפטיית מין מנעל:

אסקריטין תרגו כנפחית:

אסקריטאין דהב הוא תרגו נגמרות זהב הוא
כלי לייך:

אסקריטורי פ' סופרים מעריך:

אסקריא פ' ספינה ילקוטי נביאים דף ע"ב
אוקריא תוך הספינה:

בבביר פ' ז:

אסיקתיה חששת לוי גיטין פ' ז:

אסר ואסרה אסר:

השם אסורים ידיה קהלת ז' כה: בית האסור
ירמית לו: טו: התאר אנקת אסיר תולס עט:

מ:

להוציא ממסגר אסיר ישעיה מב: כלס עבין
קשירה וכבירה בבית הכלא: והבאתי אתכם

במדבר לד:

בססורת הדבית משפטו במאסורת: ² מייאסור
המלחמה מלכים א' כ' יד: מי יתחיל החלחמה

יחזקאל כ' לו:

להלחם: ³ וכל שבועת אסר לענות נפש: שמנעה
ענמה מהמותר לה נקרא עמוי נפש: בצורש

במדבר ל' יד:

לחם מנע קשר:

אסר עד שיראה אסר שכנגד לבו: בצרכות
בגמרא דרבנן במלאכל בתפילה השחר פ' כשטפך

אדם מתקפל טברו בתוך מייעו ונראה הסחוס
ציפור נפש שבשיליה החזה באמצעותו בולט והוא

כשיעור אסר ויש מפרשים עד שיטף קומתו
ויראה אסר מוטל בארץ כנגד לבו מפני שהאסר

מטבע קטן ואס לא ישוט ויעיין אין מטבעו בארץ
בעת שהוא מטין ומוטל כנגד לבו:

אסרי לבן עירה אין לך כל גפן וגפן שבארץ
ישראל שאינה נריכה עיר אחת לבגדה ואין לך כל
אילן סרק שבארץ ישראל שאינה עושה פרי משאוי
שני בני אתונות וכו' בסוף כתובות:

אסר האטלקי מטבע מה קטנה ולשון מכיעה: יצמות פ' ה:
² עד שיראה אסר שכנגד לבו פ' הוא בובה
החזה:

איסרא דענותא פ' שר הממונה על העביות: חולין פ' ח:
איסרא בקיטרא פ' קשר בתוך קשר זוהר פר'
וארא:

אסרטי אסרטי אסרא לשון דרך ונתיב ולשון
דת:

אסרטיין לא די שאמנה באסרטיין של כאפסי בר פ' פח'
אלא שאמנה באסרטיין של רוצחין פ' חברה:

אסור דבר שאין רשות לאכול או לעשותו: ויא'
איסור:

איסוריתא פ' אסר והתיר גמרא דאין מוליטין
בבינה:

אסרטי פ' אותו שלמעלה סוף גמרא דמרוצה
אסרטא או איסרטא פ' דרך המלך במעריך:

אסרטיין חיל ונבא בר פו:

איסרטיא שלך פי חיל שלך:

איסרטיקולין ואיסרטיטין פ' אנשי הצבא:
ונמנא אסרדיוט: איסרטון דרך ושיביל: ת'

אסתא אסידתא כלי חזק סובל מטת הרבה ולא
ישכר מורטיאר בלעז והוא משל חסיד הנעלב

וסבל שסובל מכות וצרות רבות: ולא יזוז ממקומו
העוב: ² שכן הוא אסתא עוזב זאת המכעסת: בר פ' ז' ויז:

אסתא מכתשת ר"ל סימן לרעה: גם יורה אדם
בעלמא שהוא מדוכה:

אסתרירא פ' קשר של קיימא: ² תוך הספינה טורח
עשין לה נקב ואח"כ עשין בו כמין טבעת מחבל

ואינו זו משל לעולם והוא ככ:

אסתורא או אסתורא עצם היורד מן השוק עד
העקב: גם מורה דבר שחציו זקוף וחציו שטוב:

אסתורי צעדים:

אסתניד פ' חולה: במעריך:

אסתגיות דבר שהוא כמין גב לא גב ממש:

אסתורי לשון אשורי וסעד:

איסתבי הציט:

אסתלגניות איסתלגניות של מלאכי חבלה ברכות פ' ז'
ותכספית: הוא רוח רעה יושבין ושומדין לאדם

מתי יעבור על אחת מאלו ויכשל: בסוף גמרא
דב' שאלו:

אסתטט לשון שטות ושגעון: יצמות פ' ד:

תרכות פ' ט:

איסתליק נחלה:

י חניכא דאמר עדיה בצד אסתן ותיאסר פירוש
 עדים אלו בצד צפון ותיאסר פי יומא דאסתנא
 יום שמשצבת בו רוח צפונית ולארבע רוחות
 יש להם שמות רוח מזרחי שותא רוח מערבית
 אוריא רוח צפונית אסתנא רוח דרומית שריא
 כשיב כמו משיב מצפון זהב יאתה תרגום נון
 ציפונא אסתנא ויתי:

אמר ליה רב נחמן לרב עגן פי הוייתו בי רב
 שמואל באסקונדרי איטללתי ויש סופרים שכתוב
 בהן פקונדרי בלא אלף פירש רבי חנינא בגורי
 כלבים היותם שוחקים פירוש אחר שחוק ששוחקים
 בו תינוקות מביאין שברי חרש ועשין אותן כמין
 סלע עבול ועשין ממנו עד שלשים ומשחקים בהם
 שלכך אמר להם כשהייתם בי באסקונדרי הייתם
 משחקין שלא למדתם טעם שמועה זו:

אסתן אסתנא צפון יומא דאסתנא פי יום שרוח
 צפון מנשבת בו:

אסתנס אסתנים פי עגוב שאין לו יכולת לראות
 דבר מאוס: השם אסתניקות: ולא חסר כח חולש
 דיליקאט בלעז:

אסתניד פי חולה:
 אסתנדרא שלטון של עור איסתנדריא:
 אסתהחא מרעה לבהמה:

אסתקד פי אף על פי: בגמרא דהטעלים:
 אסתקד פרח רוחה: שם רוח רעה:
 אסתקטון אנתבתון סטבטון פי שמן שמשיר
 את השער:

אסתר כוכב נוגה מתורג: ואשה ששמה אסתר
 קוראים אותה סטלה:

אסתירא בלענא קיש קיש קריה חני זוזי כמו
 סלע:

דאינהו לא חזו מידי מזליהו חזי סנהדרין פי
 לא פי והאנשים אשר היו עמו לא ראו את המראה:
 אבל חדרה גדולה נפלה עליהם ואומדים שם
 שחיו חני זכריה ומלאכי: עיין שם:

איסתרוגקית מלח הנעשה עי אדם:
 אסתרתגי פרתימים מתורג:

אע

אבן עזרא: אכן העזר:

אע כמו עץ הרבו אעין מתורג:

אעג

אף על פי: ועם כי אף על פי כ:

אעיתא כמו אשנב: מתורג:

אעא אעיתא אעיא מין עץ:

אעניה בעינו: מנחות פי י:

אערי: הקיר:

אעיתא חלון:

אף

אף יאני אעשה מורה תוספת בנושא או בהשערה
 יותר ממלת גם ועוד: וכאשר תקמוך למלת כי
 אז פתרונו כמו כל שבץ אף כי נתעב: אך יש
 מעטים מזאת ההבנה שמלת כי חסרה ממנו אף
 שכני בת חמר: לשון פנים ונחריים לאפיו: פי
 כעם יען שבפנים נכרת בגלל: ודרך
 השאלה יורה דבר נכבד ויקרה ראוייה להעביר
 פנים של זעם מנה אחת אפים: לל מתנה כל כך שמואל פי א:

נצבדת להסיר הכעם ממונה:

צאורש אכף נחרי גם: פי

אף אף: כמו גם: פנים:

אפא מין אפעה סוף פק דבבא קמא:

אפג

אף עלבב כמו אעפי ויש אי זה הפרש ביניהם
 אך זה מורה כמו עם כל זה שנאמר או שנעשה:
 אפיא או ענית לי ענית לי ואם לא אמינא
 כל אפיא שוין: לל אלוהות אפיא דעמון ומואב:
 לל מעשה:

אפיא אישקומאד: בלעז:

אפי פי עיקר חריות של דקל:

אופי של אלהיה פי דעתו בהגדת ילמדנו: אופי
 של דודי פי פעם קורא אותו מלך ופעם עבדי אופי
 בנחרא פי שורש של דקלים:

אפיג הניח:

אפגרי פי נתחלש ברי פרי נל:

לשון ביטול: כתובת פי יב:

אפרנא פי חנר:

אפרתי מלשון אפור:

אפף לשון הקפה וסבב: והשם לא נמצא: מ:

צאורש סבב:

אפרי חגרי השם אפור והא לבוש נכבד ומלבוש
 מיוחד למשרתי השם ועל שם החגירת נכ: אפור:

אפי אפדה: צאורש חגרי בגד:

אפוא צאורש אף וענינו עתה:

אפדה בשל בתגור או על הגבלים: וסתם יונן
 מהלחם שלא יקרא לחם עד שיאפה שקודם לזה
 יקרא עיסה: ולשאר מאכלים כאמר לשון ביטול:

השם מאפה תפינה אפיה אופיה: אפו אפה

כמו עתה: צאורש אף ביתו: צאורש בשל אן:

אופי זהב מוזקק צאורש פוז ביתו:

צאורש זהב: אפזים לשון נוגה ואור:

אפזיני מין תכשיט: אפזים מגדלים:

אפזיהו פי נפחוו:

אפטיא מעשה ילקוט דף נח ובמדבר דעה:

אפטיאה זמנים:

אפטינות פי זנות אפטינותא לשון רוחב: ולא
 מחנה:

צרי פי יא:

נפח פי ד:

קדושין בריש
 פי ד יב:

פנוניות פי:

צרי פי והוא
 ישקוט:

נמצא פי ז:

דניאל:

ילקוט דף
 קכא:

אפטרקא נשיא בר פד' זה:

אפטרקא דפא דהמות' דנשא דבה סוף פד' ט: ויש אומרים העושה פלסות ברזל לכהמה וטועה:

אפטרופוס אין אשטרופוס לעריות אפילו חסיד שבחסידים אין ממנץ אותו פקיד על העריות:

אפיין מין עשב ויש שפותרין מין ארבה מקומו יוכיח:

אפטרקא נשיא בר פד' נד:

אפד' ישראל נס' תרגו' וישראל אפד' אך זה לשון נוס ונביעה יחד: אפיד הפוך: סנהדרין פ' ז' גס מורה לשון מחילה וכפרה:

אפכיות' ספר זכרונות:

אפבי' לשון הנחה מהכעס ומחילת מהעוונות: ספר הזכרונות בלמדנו וכלקוט קנב:

איפוכין איפוכן לשון שער מחילה וסליחה מעריך:

אפל הושך ואפלה: אופל מאפל לשון חשך וצלמות: מאפליה נקשרת עם תובה וזה שהוא אחד משמות הקדש' לרמוז הבוזמא והרבו מהדבר שכן הוא המנהג בלשון' שכל דבר שיוצא חוץ מהמנהג והמצוי מכנים אותו לש': התאגר אפל: ב' דרך שאלה מורה דבר כשהוא נעלם ונסתר או לא הניע עדין לשלמותו: כי אפילות הנה' רל מכוסות ונסתרות או מתאחרות לנאת: והוא נהוג בענין הזה בלשון משנה: הא בחרפי הא באפלי: ואינו מהפעל:

בשורש לקש' חשך' כסה:

אפילו:

ויואב יחיה את שאר העיר: אמר ר' יהודה אמר רב אפילו מונני ונחנתא טעם פרים להו פ' שאפילו מהדברים ועינוגים שהיה טועם ונעשה לעצמו: היה יואב משלח לעניים: שהיה בעל דקה מאד: נאמר ויקבר בביתו במדבר: אם הוא בביתו הא אינו מדבר יוכ' להסך ומפני נאמר כ' ללמדנו: מה מדבר מופקר לכל' אף ביתו של יואב מופקרת לכל:

אפל לאפלין חדר לפנים מחדר כמו ויבא אל העופל: הא בחרפי הא באפלי: אפל לשון איחור חרפי' נערות כמו בימי חרפי:

אפילו' כמו אף בל: כמו עם כל זה: ואף על פי' בשורש אפל' והיא מורכבת משתי אף אלו: אפילו ריש גרנותא מן שמיא מוקמי ליה פ' הממונה על הבורות מי ידלה:

אפוליא בתיים מדינת פוליא שבמלכות נאפוליא מתורג':

אפליין לשון חרדה והרעשה:

מין כלי:

לשון שחוק ולעג:

אפוליון חדר הפנימי:

אפוליון או אפוליות' עניין שחוק ולעג' בר פסוקתא: מלכות נאשלי מתורג':

אפולטין אוהל:

אפליקיותא ארנמן:

אפטא פ' ארונה שהיא פתוחה לגב' לל בלשון הקדש:

אפמיא תרגום הגבול משפט' וייחות תחומא מאפמיא רל שם מקום:

אפומטא אפומטא מראות:

איפסידה קדחת יומי ולקוט נביאים דף לט: ובנסחאות כתוב איפסידה:

איפומיטא גזר דין להמית הנעגש:

אפונדא אפונדה כל לבוש שיש בו מקומות תפורים לשם בם מעות:

אפן ויסר את אפן: גלגל או מנב או מקום ועת הנון: רל יפה בעיתו' או על דבר מיושב על מקומו הראוי לו: ואינו מתפעל:

אפונה רל זמן רב: אופנים שם למלאכים רמבם: והאפנים מלאים עינים יחזקאל י' יב:

והעבלה תא לב פני' גלגל: אופן:

אופן עגולה יב מזלות: איך יבמה וביאה דרך: אפנטר' אבן טובה הבא ממדינת פנטר:

אפנים מלכים: ענוים:

אפונין מין ירק:

אפין שם עז עשוי כעין זכרות קטן:

אפונין מין זרעונין:

אפניקסיה' לוחות קשורות זו עם זו:

אפנקרסים פנקריסין מין מאכל טוב מאד: אפנטי' אפנתי' פ' מחנה בלמדנו פ' בהעלותך:

לאפותי שלהם פ' לקראתם לאפנתו של מקל' לקראתו: במעריך' במדרש שיר:

אפנתרתא מלכוש קטן מה:

אפנתא העור שלמעל מהמנעל ככ' והתחתון נקרא גילרא:

אפס חמץ' השם באפס עגים תכבה אש משלי ישיה' יח כו: ענין כליה והעדר: אפס מקום' עד לא מקום: באפס עשקו: בחנם בלא משפט: ישיה'

כב: במקום בלתי: אני ואפסי עוד: פ' אני אין בלתי עוד: אפס' ארץ' שמואל א' ב' קצות הארץ: וכלם הם קרובים בפיתרון אחד: לשון מעט' כמו מ' אפסים ירצה' מעטים לפי דעת ר' יונה מלשון פס יד' כלומר מים כדי למלאת כף האדם: ואחרים אומרים מ' כליון: ואפס הדברי' כמו רק אך לפי דעת אש' ורשי פירשו מלשון

כלים: בר פ' כב: פסיקתא: יפה תאר:

כסוף חלד: ערובים פ' ט:

פסיקא דויקי בשלה:

מ' שמות יד: תילים פח: משלי כה:

כלאים דף כח פג' דעז:

פאה ע' ג' שבת פ' כד: בירושלמי דפ' כ' דה:

כחמות כב: דף קב:

מ' ישיה' יח

נפניה כ:

יחזקאל מוז:

במדבר כבלה:

פסחים פ': האשה דף לב:

חולק פ' ג:

שמות א' ד:

בר פ' מב:

מ' יואל ב' א': ירמיה' ב':

נחשית:

דה' א' יא: מלכים א' ב' לד:

סנהדרין פ' ו':

ברכות פ' כ': רב דתעניות:

כב פ' ה':

נעוף בית:

הכרח כלומר על כרחך לא תדבר רק רצוני ויש
שפתרין אותו לשון אמת וזה וזה יפשה בשורה
אין אך כלל לא מעט סוף:
אפסיה העדר וחסרון: לקחת השמש או הלבנה:
אפס: עמא:

סנהדרין פ' כג

אפסטיקתיה ויחבקהו בר פר' עא:
אפסניא הוצאה ופזורי ויא שכר העובד:
אפסטיחות כתבים ילקות נביאים דף כב:
אפסטיחלי פ' איגרת הצרית שבין ב' אנשים
בר פ' וינא:

עו פ' כג

אפסטיקתיה דבר של הכל בר' פ' ע:
פסטי לל אמונה ועם אלף בראש פ' בפר בלי
אמונה: אפסונין בשר לסעודת הערב בלמדנו
ראש פ' נו: מעריך:

כסנה פ' ו

אפסנחין לענה או דבר מר' ויא עשב:
איפסיקין ולא מר' איפסיק: לל שלא סעד סעודת
ערב יום הכפורים שנקראת סעודת המסמקת:
יומא פ' ה:
אפסר' דסן:

אפסחיתיה מין שק להולכים לדרך: בר:
איפופסין גזר דין למיתה ילקוט נביאי דף כז:
אעב:

ישעיה מא
לש' ל' מ'

אף על גב' כמו אעפ' ויש אי זה הפרש ביניהם
אך זה מורה כמו עם כל זה שכאמר או שנעשה:
אפע העדר והאין המחולט אפעיה שם נחש
ארסיו בהבטתו מוליד לשבעים שנה אחר ההריון:
בכורות רב ואינו מתפעל בשורה אין נחש: די
אפעיא שם נחש ונקרא צבוע:

כלום פ' יז

אסיעורין או אפיפורין דבר לישב עליו והוא כסא
שנכפל וכשרוצה לישב עליו פושטו: גם כסא לשים
תחת רגליו מעריך: כסא מה עבול לשים הספר
עליו: הדום רגליו והכסא שתחת רגלי המלכים:
עגים שהסוחרים משימין עליהן אבק לעשות
חשכונם עליהם:

בר פ' כז

אפיפורא מין סדרה: לפני אידהן פ' א:
אפופיליסיון מין מור' בר פר' כז:
אפיפורות: אילן שפירותיו מרובין:

כלאים פ' ו

אפופסין אפופסין גזר דין בלמדנו והנחש היה
ערום: פי כסיל מחיתה לו ושפתיו מוקש כפשו'
כל מה שהכסילים מוציין מפיהן על עצמן הן
נותנין האשפוסין ובפסוק והוא עד או ראה או
ידע והלא כבר נתנה תורה אשפוסין אם לא יגיד
ונשא עונו ובפרשת דאחרי מות במדבר סיני וכי
במדבר סיני מתו אלא מלמד שמסיני נטל
אשפוסין שלהן למיתה ובפרשת לרוד ה אורי
וישעי' אין הרשע יונא מן העולם עד שמוציא
אשפוסיות שלו לתוך פיו: פ' כלם גזר דין:

משלי יח:

אפע' לשון דחוקה או סתמנה:

אמצא' מין תפוחים קטנים:

אפק

התפעל ויתאפק ויאמר שימו לחם ענין חזק
לכבוש רצונו ותאותו: ב' אפיק' החרץ שעושים
המים בעת שנברים בחוזק: ב' המים ההולכים
בחוזק ובמהירות ככ' גם כל דבר חזק או שהוא
במהירות או מקום שהוא משופע ככ: די מוטות
הברזל: ה' אפק' שם מקום: בשורה חזק
נהר:

אפוק' מין שרץ: אפיק דיקקא דאעמנותא קלושן פ' ד:
הוציא שטר הזמנה מחיקו:

אפיקו ל' מאני חנותא ומאי נינהו חוטרי
וסנדל שפורי ודעו: סנהדר' פ' א:

אפקטיון מין רפואה שגורם הקאה לחולה:
אפיקטפוזיס מין תרופה: ר' יהודה אומר פ'
אפיקטפיון בלשון מקרא הוא הקיא ושמתו
שהוא שלשה מלת אפיק טפי זון הוציא ע'
עדף המזון באיסטומכא כשיעדף עליו
האוכל לא תקבלנו ואז תתבלבל האיסטומכא
ויקיא האדם: שורו עיבר ולא יבעיל תרגומו ולא
יפקטיו:

כערוכין פ' ה

אפקלין שוטרים ורצין ממונים על המס לרדות
בני אדם שחטאו בלמדנו לכה ארה לו יעקב:
אפקימא מין חבל עשוי מקל יפה אילן אבו:
אפתמון אפיקומן פ' כלום לל אין עושין סילוק
לאכלה ממנו מבידים בשאר סעודות: א' אפסיו'
מנייכו פ' נאו כלס מכאן פסחים פ' ח'
משנה וכל קינוח סעודה וכל מה שאוכלים
אחר סעודה נקרא אפיקומן:

חולין ראש
גמרא:

אפיקורין לל בלא קינוח וכלא נטילת ידים: כמו
תקן ומיד: חולין ראש גמרא ילקוט קב כתוב
אפיקוריסין:

דלה פ' א:

אפקורוס אפיקורוסין לשון חציפות וכופר
בעיקר ככ:

בנרכות פ' ג'
גמ':

תרגום מעבתי אפקורוס:
אפקריסין פ' לבוש התחתון שהוא פתוח בכתפיו
וסמוכה לכשרו:

אפקירותא אשה חנופה עירובין פ':
אפקותא ראש חדקל שיש בו חריות הרבה ככ
הנזאר של דקל שנחתך ממנו והחריות דבקים
בו תרגו מפרקתו פקויה עגס הנזאר:

אפר' דשן: א' ויתחפש באפר נעוף והוא כמו
פארי המגבעות: ג' אופיר שם אדם אשר מקומו
נקרא על שמו זהב מאופיר: א' אפריון חופה
או בניין ככד וסתם מוכן מושב מיוחד ל
לחתנים:

כראשיה:
מלכ' א' כ:

אפרוחים בני יונה: בשורה פדח: בשורה דשן:

צאדק מרה:
אפר. אלו שזועות שמה הכהמות: תרגו. בסוף
על שפת היאור. באפרח על כף נהרא:
2. אפר מקלה. אפר ששמיין על ראש חתנים
לקיים אם לא אזכרכי את ירושלים על ראש
שמתו:
אפרה. לשון חן. והוא שם נוייה: נדה. פי. ב. ית
אפרניא אפרניא. אפרניא. לשון זלזול וכוזוי
ושכר מועט:
אפרד חזיתא. פי. נפסל מראהו: ומנהג לאמר
אשתגי למעלותא:
אפרודון. מין שדרה:
אפרודיטי. פי. על ושם טכב כוגה:
אפרודכסיס. לשון שדרה:
אפרהנגי. פי. עללה. סכה:
אפרוד. לשון ברים: אפרודון עידיס:
אפרודין. שרים גדולים:
2. אפרודין. אפרודין. תרגום סביב סביב א
אפרודין: ולשון שדרה: 3. כנשים מעריך:
אפריוה. פי. קרשים מוכנים לתת עליהם קורות
התקרה:
אפרניא. אפרניא. כמענייה. פי. לשון חוזק וכן: אלו
וישר כמו וחילו. 2. לשון ברכה כמו טורת יוסף:
3. דבר מן ההפקר. בר פר. עב.
4. עיניה דפריא. פי. מראה הפירות שהסומך
משימין חוז לחנותם להודיעם:
אפוריא. פי. טרות. בר. פי. עב.
אפרניא פריה:
איפוריא. פרות:
אפרין. פי. מטות שנושאות בהן הכלות:
אפרטון. אפרטין. פי. גולגים סנהדרין פי. די
מיתות:
אפראדכסיס. פי. לכן ביומא. מדרש רבה
פר. ו:
אפרניא. לשון חזק:
אפרכא. אפרכוס: אפרכו. מנהיג ושליט. ויא
משנה המלך. בר. פי. ח. 2. שר נבא: בר
פר. כב:
אפרניא. ארץ מולדתו. אפרניא שטי. המחו
והמדינות שהוא מושל עד מלכותו: מעריך:
עא אפרכין. פי. יענים. ויקרא רבה פר. יח
אפרכוס. פי. מושל עירות:
אפרסמון. מין מור. באלסמו. מעריך. ובר. פי.
כא. אפרסמון כל נרי שילין של נקרא קטף. ויא
מין גפנים שממנו יא האפרסמון: ובעריך:
פירש שמן אפרסמון הוא נרי וילין של קטף
שמו: כדכתיב ככאת ונרי ולש ותרומו שעף
וקטף ולמס. ואמרין נרי אינו אלא שרף הנוסף

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

פסוקי

מעב הקטף כלומר שרף של קטף שהוא עף ואם
מעמידו כנגד הנר אף על פי שמרוחק מיד עף
ובא לקטף וחלק בו. ויא מין גפנים שממנו יוצא
אפרסמון:
אפרסין. מין לטש. ויקרא רבה. פר. כד:
אפרסין. מין פירשיקין:
אפריקין. תרגום תרגו. אפריקו:
אפרקיד. פגיו למעלה: בר. פי. ב.
אפרת. שם אשה:
אפרתנגי. סכה תואנה:
אפיש. לשון גדול ובישול הפירות: 2. אפרשי
רב וגדול:
אפשא. אפשח כורא כי עמרס. פי. נפלה אש
בכית עמרס:
אפשי. אל יאמר אדם אי אפשי בדבר האסורין
לשון חפז ורעון:
אפשר אפשרותא. דבר שהוא מסופק להיות או
שלא להיות: אפשר ולמעמי. כמו לא יוכל:
אפשרי. פי. הוא פטור בהחלט. בר. פי. נא:
אפתא. הקיר שמחלק חדר אחת לשנים כזי ויש כנכס. נא:
שפתין קרקע הבית ועושה:
2. תרגום יעק אפתא. 3. הוא ההיכל שערך נרות. פי. ו:
הכנסת בנויעל עמודים: 4. לחם ממש: וכנוסחאות
כתוב פיתאיו:
2. אפתא דקרא. פי. מתנות בהונה שהם מן
התורה: 3. יעק. חולק. פי. ז:
אפתי. זמן ועת:
אפותא. מנח. וכלשון תלמוד שחת:
2. אפתא חתך עץ:
אפתוס. כימס:
אפתק. אונר העשוי לסחורה. ור. האוי. פי. כל. פי. ב.
גדול ששמתמרים בו הפירות:
כא. אפתחין. אונות בדי. תרגו. אפתקי
דברא. 2. אפתיקין. מקום מוזמן ומועד
בכית לאטל שם כמו אטס לבהמה. שמות רבה
פר. כד:
2. אפיתקין. פי. אש תהא קאי כלומר ממקום ערך:
זה. תהיה לך אחריות לבטח חובתך. נא:
אפתיקון. שמות. רבה. פי. מקום קטע כמו
האטס לבהמה לאטל:
איפותיסים. פי. מערות וקברות לשים יין ופירות:
מדרש שיר:
אפתרוק. שמן:
אין.
אין צריך. ארץ נבי:
אין. אנס בשורש און:
אין. אינצא. דחק. משום אנצא דחוק. פי. אב. עין:

נחש כלל

נחש דמוטה

נחש פי. ב

שדוחקין הנחשים כושטין:

דעוונזן נפ' אכור לו לאדם לכוף אשתו לדבר מצוה שנאמר ואן
בתגלם חוטא פ' כמו ובגליתיה היוצאת מבין רגלי
בין רגלי כרע כלומר כל מי שיאמץ אשתו ומכריחה
שלא ברצונה חוטא וכן פ' גם בלא דעת נפש
לא טוב. אם יבא אדם על אשתו שלא לרעתה
ולרצונה אלה על כרחיה נפש היוצא מביניהן שהוא
הולך לא טוב ולא יהא הגון.

נכונות פרח
ה'

שאני התם. דאנב איצא מזקין:

אצא רטיבא דסבר נהרא' אונא העשב בהיותה
רבה. טרם יסגור הנהר:

אצא איצא הפסד. אעב דהו ביה אינא דל הפסד:
אצא שמרים זונים פ' מטבע שאינה כהוגן.
שאינס ראויים להתקבל. וחכמים קוראים אותם
זוני גריעו:

גטין פ' ז:

כתובות פ'
יא' גמ:

אצא כל חרם שטור:

אצא פ' וולד קטן מאד:

אצא לזון חורבן ושמהר:

אצא כמו ענין פ' מדה מה:

אצא:

נכונות פ' ז
נהגה
דמילה:

הפרים את הריאה מן הכבד ואצבע הכבד מן
הכבד. פירוש היא יומרת הכבד. בפסחים בערבי
פסחים בגמרא ואפילו מן התמחוי ואי בעית
אימא כאלמנה לפי שאין כל האצבע שוות. ובגדה
דיו. גמרא דתינוקות שלא הגיע זמנה ותבדוק
עצמה בביתה ראשונה של בעל שלפי שזין כל
האצבעות שוות פ' אבר של איש:

אמר רבא ואן באצבע בקירא לבגדא אצבתא
פ' באצבע בקירא קרושה. שלא יכנס בה. אמר
רב אשי ולשכחה באצבעתא בברואי פירוש באצבע
שישים אדם בתוך זרע שילך לו מהרה. סא
באצבעתא בקירא קיר רבה כשמניח אצבעו לתוכו
נעשה גומא וכשמגביה מפעפע ועולה ומתמלאת
הגומא כאלו לא נשקעה בתוכה אצבע ולא היתה
גומא בתוכה. ולשכחה באצבעתא בברוא פ'
ששוקע אצבעו בורענין בגון חרדל וכיוצא בהן

כר' כאלו עושה גומא וכאשר מרים אצבעו חוזרת
ומתמלאת הגומא מיד: פ' כך אנו כשמסלימין
המסכתא ומתחילין אחרת מיד שוכחין הראשונה פ'
כסיבתא בגורא לבגדא כמו היתר בטתל שאינו
מעלה ולא מוריד כך אנו: פ' אחר כמו שיטלון
להכניס יתר בטתל שאין בו נקב: בבטורות בסוף
גמרא דפרק מומים. ננס לא ישא ננסת שמא
ינא מהן אצבתא: פירוש ולד קצר באצבע: בגדה
בפרק יוצא דופן במש' פחות מכאן כמות אצבע
בעין פירוש הבא על נערה פחותה מג' שנים

אינו חייב כלום שהוא כמו שזאת אצבע בעין
דמה עין מדמעה ויחזר ומדמעה. אף זו אף על פי
שמוציא בתולים באים בתולים אחרים. ולא הויא
ביאתו ביאה:

אצבץ. באצבעתא בגורא: כשימת האצבע
בתוך זרעונים שנכנס במהרה: אצבץ כל האצבעות
שוות. גיד ערות הזכר: אצבע דל גודל הוא בוקן
הסמוך אל הגדל:

זרת קמיצה אמה אצבע גורל: זרת דל אצבע
קטנה למדוד ממנה עד גודל את החושך זרת ארבע
וורת רחבו: קמיצה וקמן הכהן שעד אותו
אצבע של מעלה מן הזרת היה הכהן קומץ מן
המנחה:

אמה. אצבע אמצעי היא מדת האמה:

ושל מעלה הימנו שהוא רביעי נקרא אצבע:

האמור בתורה וטבל הכהן אצבע:

גודל הוא בוקן:

אצווא אצווא מיני ירקות שיוצאין בהן נפחם
ווא שהוא נמח עבה:

אצווא תגור בהיותו מלא לחם וכבד:

אצווא: נמח עבה ויש בו כמו ראשי מחטין:

אצווא או אצו. תגור והמעריך אומר שהוא
העריבה. תרגו. ובמשאלותך ובאצוואך. וכך מוכן
המאמר. אמרו כך הוה יתוב קמי תגורא. אימיה
אפיה. והוא אכיל. אימיה אפיה והוא אכיל. עד
דאכל כל אצווא דפיתא. וזה הוא הנכון:

אצטבא טבלאות של שיש יוצאין מהסתל מהר
הכיב לישב שם העם מפני הגשמים והיה נמשנה:

כמין סכך: אצטוה המקום הגבוה מ
מהארץ נכ:

לא ירבה לו סוסים רב יהודה דמי כתוב ויהי
לשלמה ארבעים אלף אורוות סוסים למרכבתו.
וכתיב ויהי לשלמה ארבעת אלפים אורוות סוסים
למרכבתו. הא כיצד? אם ארבעים אלף אצטבאאות
היו לו כל אחת ואחת יש בה ארבעת אלפים סוסים
ואם ארבעת אלפים אצטבאאו. הווי לו כל אחת
ואחת יש בה ארבע' אלף סוסים:

אצטבל. אצטבלאות פ' שורות שורות. דל
אלנות נעועים כשורות אורוות סוסים:

אצטגנין מין שחוק מבהמות שנלחמים יחד:
אצטגנינות. תכונה:

אצטדינין. דבר שהוא באכלסון ככ' ווא בגון קדושין פ' ג'
שליבות כסולם: אצטדינין מיני לינות לפני
אדיהן פ' א:

אצטדין אצטדין. בגות שנעשו עקרות:

אצטויגן קולס רחב מאד :

אצטלא אצטלית מין לבוש עשוי כמין חלק לבן ויא חגורה :

אצטמט לשון שויר ושארית ולשון הנחה :

אצטריי לשון עקריות :

אצטריביה אינטריכא פי צרכיו למאכלו :

אצוי שלשה אציותא פי שלש שורות מאי זה דבר :

שיהיה אציותא לל שורה :

אצל

אין צריך לאמר : אין צורך לזה :

אצל הלא אצלת לי ברכה לשון הנחת או שמר :

אצלך לי ברכה ב לשון מניעה לא אצלת מהם :

לא מנעתי מהם ב לשון השפעה והפרכה :

ואצל מן הרוח במדבר יא כה ד ענין גדולה :

ונכבדות ואל אציל בני ישראל וקרוב לזה הקנה :

אצילי קרוב אלי :

שש אמות אצילה ירעה אמות גדולות : הי על כל :

אצילי ידינו בתו השחי וי אל אצל שם מקום :

ועל בית השחי תא לב פנים אצילי ידיו ארובות :

בשורש בל : אדן :

אצל בן אצל לאצל רל בין אדם לאדם ראה :

המעריך והוא הכטון כי מפסוק ולאצל ששה :

בנים עד ולאצל ששה בנים יש מה פסוקים כמנין :

אדם והוא דבור דרך רמז : אצל שם מקום :

ויש מי שהביאו ולא עלתה בידו לבמור :

אצילא כנף :

אצפא פי כלי מלא שחלים רל עשב מה פא :

גרענס של תמר והוא הכטון : עא נטרד ומטלבל :

ולשון השתדלות וצרה :

אצר ואשר אצרו אצותך :

קבץ וסמן : השם אוצר אוצרות והוא לשון :

מזומנות או עתידות : סתום באוצרותי ועל :

האוצרות תא לא פנים אוצר מסכנות אסמים :

טמון גנוי גנוג נבת סגורות מאבוסיה חסן :

סגלה :

אצרי מטה של עם הארץ דומה לאוצר בלום פי :

מטלבל ממניס הרבה רע אוצר בלום כלומר :

בקי בכל :

אצרבמיטא מין פתח בשורש אסטרוטומטא :

ונמנא עם תיו אצית פי הקשיב והאזין :

אק

אמר קרא : איכות קשה : אמירה קשה :

אקא עור בהמה : ויא תוש :

אקבו

אשר קדשנו במצותיו וזונו :

אקוביטין לשון שכיבה ומטה :

אקוי ודישון שם עוף תוש הדב :

ואין עוד בשורש יעל :

אקא תוש :

אוקרא דקופטרא שריפה הכרת בזה :

פי ויחי :

אקהיות קהות השנים :

אקהלים חלקי מהארץ כמו אקלמין :

אקי כבוד :

אקיוס ים הגדול :

אקיוס פי אל שדי בר פרי מו :

אוקיטון אקוביטון אקוביטין פי מסיבה :

או הסבה ברטת : כסא שיש לה סמיכות מכל :

נדי ילקוט דף קמח :

אקרימו ואחשיטו לבי כגישתא כי היכי דתעריט :

חיי :

איקוטטא פי נופה ושומר ויקרא רבה :

אקדח דבר שנוקבים בו קדושין פי איי במשנה :

אקיל לשון קללה :

אקלירא מפתח המים ילקוט נביאים דף לב :

אקליטא דייני העיר : ילמדנו בריש פי ואתחנן :

אקלימים הז מחוז שהעולם נחלק :

אקמת שממית ויא קוף :

אקן פי ירוקן ורענן : לשון חוזק : כי בלי :

שנדין הדגים בו :

איקונין צורה ונמצא איקונין בילקוט :

תהי ליה אקנקניה פי הריח לו בקנקני אסיף או :

חומץ הוא משל הוא ברוך אותו אס הוא בעל :

חכמה :

אקנתא דשן וחזק :

אקן מין רשת : איקונין צורה :

אקונם אשונם כספתיים אכספתיים אטונסי :

כלם שם דגים הם :

וכל מי שיגיע בידו דג יש צידו מסורת מקרא :

ומשנה שאם יש בו שני קשקשים וסנפיר אחד :

טהור ועיקר הקשקשים לפי שיש דגים טמאים :

שיש להם סנפירין אבל קשקשים לא תמצא אלא :

בדג טהור וכל דג שעלה מן הים ועדיין לא הגיע :

לעשות קשקשים ולכשיגדל יהיו לו קשקשים והוא :

מוחזק בכך מותר וכן הדג כשעלה מן הים יש :

לו קשקשים כשהן שלום משיק מותר דתנו :

רבנן אין לו עכשיו ועתיד לבדל לאחר זמן כגון :

הסלתינת והעפיין מותר יש לו ועתיד להשיק :

כגון אקונם וכו' ודוק דידענן ומכירין בהן :

ומוחזקין ביד דייני ישראל שמשירין קשקותיהן :

בשעה שעלון מן הים :

אוקינוס שם חכם ילקוט נביאי גב :

מ

צראשית טו

קהלת ב :

שמות כד :

חזקאל מא :

ח : לשם יגיה :

זכריה יד :

פסחים פ :

דה תי לו :

סוף גטין :

דברים לב :

כנרתא פ :

גטין קב :

בשנת טב :

מי

דברים יד :

ר

בר פ מו :

מין ישראל דק :

קכב :

מעגית פ :

דב :

גטין פ :

גב פ :

אקן אקנתא לשון גטרה ובריאות:

אקסל. שס בושם מה מתוק:

מאן דאקיל אקופיה מגלימיה חייב משו בפטיש פירוש אקופי כגון נימין הכיתקין מן האריגה ונתלין בבגד או בחתיכת עגים קטנים הנסבכים בצמרן של בגדים חדשים וכשמסלים האומן מלאכתו כל ראשי נימין התלוין בו וכל קיסם וקליפה שנסתבטו בבגד נוטל ונקראין אקופי ומנקה הבגד דומה למנקב דתנינן בכמה מקומות:

שם נשארו כגון אל בבגד ובעל הבגד קפיד עליהו ושקיל להו בשבת חייב משו מכה בפטיש פירוש כל דבר שהוא גמר מלאכה נקרא מכה בפטיש:

אקופי. קיסם או קליפה שנסתבך בבגד ונקרא כן:

אקופי דשורא. פי' ראש החומה ולשון סבוב: אקפות לשון חמורה:

אקפח. כמו מקפח שכר: ויש חמפרשים אותו לשון הכאה. מקומו יוכיח ראה בשרש קפח:

אקפתו. פירעון סעודתו. רשי בראשית יג:

אקפרטא מושב וכסא:

אקקיא מין בושם:

אקיקלי דמתא מחסיא תיבו. ולחתיבו על אפרני דשומדינתא. אקילי ירקות. פי' טוב להם לדור באשפה ובזבל העיר ולאכול ירקות מאסיא. מלרוד בהיכלות דשומדינתא ולבושים נאים: טוב גילנא סריא דמתא מחסיא. למיכל טתחא דרמי כיפי. פי' מועב לאכול דג קטן מוסרח במקום תורה. מלאכול מעדנים שמשבח את האבנים שמשלחים ממנו עליה. והוא דרך הפלאה ונזומא: שדוד אמר. רמה קרני בה. ולא רמה פני: דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מ מלכותם. ושאלו ויהוא שנמשחו בכר. לא נמשכה מלכותם:

אקרו אהרדיי. פי' למדו זה את זה:

אקרא כבוד. שם מקום ובנסחאות כתוב עקרא:

אקרא דהגרוניא. כך הגרוניא שך שמוי צא בתרא פי' ג:

אקרפתא ספסל:

אקרפתא אקרוקיתא. נפרדע נקבה אפרוקא נפרדע הזכר: וביטמות פי' ד. נמצא אקרות:

אקושא. לשון קושי וקשה אקשו:

אקיש לשון דמיון:

אקשיתון אפיתון. העותם פגיוס. מדרש איכה על פסוק שמעו כי מעריך:

אר.

אמר רבי: אמרו רבותינו:

אר ארר. ונשיא בעמך לא תאור: מן האדמה

אשר אררה הי' לשון קללה ומארה: השם המארה. ארור אפס: יחסר אפס: והוא לשון חסרון שהוא הפך ברכה שמורה תוספת. כמו ברוך פרי בטן. ולעומת אמר ארור פרי בטן: מכ קנה: ארורים הרשעים שאין עובתם שלמה: רשי בראשית מ' ב:

מי המרים הפאריים. פי' המחסרים אותה מן העולם. כי לא יתכן לפרשם מים ארורים כי קדושים המה: אלא שנאדרים את אחרים. וכן תרגם אנקלוס מלטיא. ולא תרגם לטייא: פיין רשי:

בשורש חסרי קלל:

אראריתא.

אחד ראש אחדותו ראש יחודו תמורתו אחד: רב דנרבות:

ארי. ביאת אורו מעבדתי לל ובא השמש וטהר: בנקהרמן רב:

אור. נר בברור חיל משה. פי' בימי השמד לא היו יכולין לעשות בפרהסיא והיו עושין בצנעא. ולסימן:

היו משימין נרות דולקות באסקופא:

לאור עיבורו פי' בזמנו שהוא לל שלשים:

ארא.

ארא מן מצודה לקחת היונים: מין בגד מצמר

ופשתן:

אראל. מלאכים:

אראותא וארבותא ארבא. לשון חושך וכל דבר חשוך נקרא כן:

ארב. וארב לו וקם עליו. השם ארב מארב

אורב: לשון נדיה ובי ארבות ידיו לשון אצילות

ידיו ואין לו חבר במקרא. ופירוש הפסוק הוא:

כאשר יפרש השוחה לשחות שיטפיל גאותו עם

ארבות ידיו. כי כח השוחה הוא באצילות הידים.

ירצה. כן יפרש ישראל ידיו בקרב מואב וישפיל

גאותו: ויש מפרשים והשפיל גאותו במארב

חילוטיו: והשם ממנו אורב בשקל גורן. עיין דרך:

ג. חלון וארבות השמים נפתחו: ד. מין ממיני

חגי. לא נשאר ארבה:

המארב תא. לג. פנים. ארב. עקב. צדיה:

בשורש חלל. אכל:

ארב. בארי ארבא כזאב עדות פי' בעל מריבות:

פי' כארי אורב:

לשון זהירות. פי' כל שעה בגמר. אין שורין:

י. יהיון ארבותא בנהורא פי' חושך לאור:

כמו ערבה ממש. בשבת בריש גמר. דבמה

מדלוקין דף כ:

טולא דארבא. פי' כל של ספינה.

טולא דארבא תא. פי' כל של ערבה. תרגו. תחת

הסרש יעלה הדם. חלק ארבעין ימק אסא. פי'

מין קוף:

בבא פי' חגמ:

ובבא פי' י:

פסחים בגמר:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

בבא פי' חגמ:

ובבא פי' י:

פסחים בגמר:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

בבא פי' חגמ:

ובבא פי' י:

פסחים בגמר:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

דף ק"א:

בְּמִצְוֵה פ' פֶּקֶד בְּאֵלֶיךָ
 דָּק כח: פֶּקֶד בְּאֵלֶיךָ
 כְּלִים פ' יז: כְּלִים פ' יז:
 פֶּקֶד יומא דף יא:
 מ' פ' כ' גמ': מ' פ' כ' גמ':
 פסחים: פסחים:
 מ' שופט' יו"ב: שופט' יו"ב:
 לשם: לשם:
 איוב ז': איוב ז':
 ילמדנו כראש יקח קח:
 ילמדנו כראש יקח קח:

7- הָיָה אֲרֻכָּה פ' כָּל קֶטֶן שֶׁל כֶּסֶף כִּמְסֵי סְפִינָה:
 8- אֲרֻכָּה פ' לול:
 9- אִימִיָּה בְּאֲרָבִי פ' הֵייתָה זְהִירָה מֵאֵל פ' כל
 שְׁעָה בַּמֶּד:
 10- אֲרֻכּוֹת פ' עֲרֻכּוֹת שֶׁל כַּתְּמוּמִין שֶׁלֹּא בָּה
 הִלָּחַס גַּם מוֹרָה הַמִּקּוֹס שֶׁמַּעֲרִיכִין הִלָּחַס עֲלֵיו:
 אֲרֻכָּבִי מִן שׁוֹרֵשׁ אוֹ שׁוֹרֵשׁ שֶׁהִיָּה נִקְרָא כ':
 אֲרֻכָּבִין שֶׁסֶּם אֲדָם שֶׁקּוֹרְאִים אוֹתוֹ עֵשׂ עֵרֹו:
 אֲרֻכָּלֵאִי אֲחֵשְׁתִּרְנִים יִבְאָסְתָּר:
 אֲרֻכָּא בַּעֲדָה אֲהוּרִיירָה וְבַעֲדָה אֲרֻכָּא:
 אֲרֻכָּה שֶׁסֶּם אֲדָם:
 אֲרֻכָּלֵא כְּבִדָּה:
 אֲרֻכָּלֵא סֶל גְּדוֹל: כִּנְהַדְרִין פ' ד':
 2- אֲרֻכָּלֵיין דְּבַר גַּם בְּרִי פְרִי יַעֲרֵי שֶׁסֶּם עֵיר
 גְּדוֹלָה:
 אֲרֻכָּבִי מִנִּין אֲרֻכָּבָה עֵשֶׂר:
 אֲרֻכָּבָה צִיכִין חֻזֵּק אֲלוֹהֵי תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים
 תַּפְלָה וּדְרָךְ אֶרֶץ: אֲרֻכָּבָה צִיכִין לְהוֹדוֹת ב'
 בִּינְתָּר יוֹרְדֵי הַיָּם וְהוֹלְכֵי מִדְּבָרֹת וְהַחֹלָה ש'
 שֶׁנִּתְרַפָּא וְהַחֲבֹשׁ בְּבִית הָאֶסְקֹרִים וְיֵנָּא א'
 אֲרֻכָּבָה פְּרוּטוֹת אֵין בָּהֶם סִימָן בְּרֵכָה שֶׁכֵּר כ'
 טַתְּבִין שֶׁכֵּר מִתּוֹרַת מִנִּין מַעֲשִׂים יְתוּמִים מַעֲשִׂים
 הַבָּאִים מִמִּדְּוִינָה הַיָּם: אֲרֻכָּבָה אֵין הִדְעָה סוֹבֵלִתָּי
 דֵּל בָּאֵה עֲשִׂיר מִכֶּסֶף זָקֵן מִנְּאֻף וּפְרָנִס הַמִּתְבָּאֵה
 עַל הַצֹּדֵר בְּחֵסֶם: אֲרֻכָּבָה חֲשׁוּבִים כְּמִתִּים:
 עֲבִיר וּמִתּוֹרַע וְסוּמָא וְיֵי שֶׁאֵין לוֹ בְּנִים: וְיֵשׁ אֲוִמִּים
 אֵין מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה רַעִי בִּלְבָד שֶׁיִּסְבֹּל לְבִטּוֹ
 הַשֶּׁם: כִּדְרִים פ' ה':
 אֲרֻכָּה אֵם תִּאֲרָגִי אֵת יְדוּעֵי הַשֶּׁם אֲוִרָה וְשֶׁם
 כָּלִי הָאֲוִרָה שֶׁמִּקְפֵּל בּוֹ הַבֶּגֶד נִקְרָא הֵיטֵד הָאֲרֻג:
 יְמֵי קָלָם מִנִּי אֲרֻג יִרְצָה הַכֹּל שֶׁנּוֹ חוֹט הָעֶרֶב
 שֶׁהָאֲוִרָה מַעֲבִירָהּ בְּמִדְּוִנָה מִקְצָה אֶל הַקְצָה:
 אֲרֻג דְּבַר יִפְה וְנִחְמַד:
 אֲרֻגְבֵּל לֶשׁוֹן פֶּסֶל: 2- שֶׁסֶּם אֲוִמָּה:
 אֲרֻגְבֵּלֵאִי מִי שֶׁמּוֹסֵל הָאֲבִיבִים כֹּכ:
 אֲרֻגְוָנָא אֲרֻגְוָן:
 אֲרֻגְוִי אֲרֻגְוִי הַכֹּל אֶחָד בְּסִנְהֶדְרִין בְּגַמִּי דְּנִגְמַר
 הָדִין דָּף מוֹ:
 אֲרֻגְוִיָּה שֶׁסֶּם מִקּוֹס בִּישׁוֹן פ' א':
 אֲרֻגְוִיָּה כֶּתֶף וְיֵאֵל פְּעֵל שֶׁכֵּר:
 אֲרֻגְוִיָּה כָּלִים הַצִּיכִין לְסְפִינָה מַעֲרִיךְ:
 אֲרֻגְוָן:
 אֲוִרָאֵל רַפָּאֵל בְּגִירָאֵל מִיכָאֵל נִוְרִיאֵל:
 אֲרֻגְוִיָּה אוֹ אֲרֻגְוִיָּה: שֶׁר שֶׁל מִרְחָץ בְּר'
 פְרִי סֵד: 2- כָּל חֲשׁוֹב שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְהוּא
 שֶׁסֶּם כֹּלֵל מִינֵי כָּלִים רְבִים שֶׁל כֶּסֶף וְזֶה: מַעֲרִיךְ
 יִלְקוּט עֵץ 3- רֶל מִרְחָץ סוּף פֶּאֶה יְרוּשָׁלַּיִם:
 אֲרֻגְוִיָּה מִנִּין אֲרֻגְוִיָּה: שֶׁר שֶׁל מִרְחָץ בְּר'
 פְרִי סֵד: 2- כָּל חֲשׁוֹב שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְהוּא
 שֶׁסֶּם כֹּלֵל מִינֵי כָּלִים רְבִים שֶׁל כֶּסֶף וְזֶה: מַעֲרִיךְ
 יִלְקוּט עֵץ 3- רֶל מִרְחָץ סוּף פֶּאֶה יְרוּשָׁלַּיִם:

אֲרֻכָּבִי מִנִּין אֲרֻכָּבָה עֵשֶׂר:
 אֲרֻכָּבָה צִיכִין חֻזֵּק אֲלוֹהֵי תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים
 תַּפְלָה וּדְרָךְ אֶרֶץ: אֲרֻכָּבָה צִיכִין לְהוֹדוֹת ב'
 בִּינְתָּר יוֹרְדֵי הַיָּם וְהוֹלְכֵי מִדְּבָרֹת וְהַחֹלָה ש'
 שֶׁנִּתְרַפָּא וְהַחֲבֹשׁ בְּבִית הָאֶסְקֹרִים וְיֵנָּא א'
 אֲרֻכָּבָה פְּרוּטוֹת אֵין בָּהֶם סִימָן בְּרֵכָה שֶׁכֵּר כ'
 טַתְּבִין שֶׁכֵּר מִתּוֹרַת מִנִּין מַעֲשִׂים יְתוּמִים מַעֲשִׂים
 הַבָּאִים מִמִּדְּוִינָה הַיָּם: אֲרֻכָּבָה אֵין הִדְעָה סוֹבֵלִתָּי
 דֵּל בָּאֵה עֲשִׂיר מִכֶּסֶף זָקֵן מִנְּאֻף וּפְרָנִס הַמִּתְבָּאֵה
 עַל הַצֹּדֵר בְּחֵסֶם: אֲרֻכָּבָה חֲשׁוּבִים כְּמִתִּים:
 עֲבִיר וּמִתּוֹרַע וְסוּמָא וְיֵי שֶׁאֵין לוֹ בְּנִים: וְיֵשׁ אֲוִמִּים
 אֵין מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה רַעִי בִּלְבָד שֶׁיִּסְבֹּל לְבִטּוֹ
 הַשֶּׁם: כִּדְרִים פ' ה':
 אֲרֻכָּה אֵם תִּאֲרָגִי אֵת יְדוּעֵי הַשֶּׁם אֲוִרָה וְשֶׁם
 כָּלִי הָאֲוִרָה שֶׁמִּקְפֵּל בּוֹ הַבֶּגֶד נִקְרָא הֵיטֵד הָאֲרֻג:
 יְמֵי קָלָם מִנִּי אֲרֻג יִרְצָה הַכֹּל שֶׁנּוֹ חוֹט הָעֶרֶב
 שֶׁהָאֲוִרָה מַעֲבִירָהּ בְּמִדְּוִנָה מִקְצָה אֶל הַקְצָה:
 אֲרֻג דְּבַר יִפְה וְנִחְמַד:
 אֲרֻגְבֵּל לֶשׁוֹן פֶּסֶל: 2- שֶׁסֶם אֲוִמָּה:
 אֲרֻגְבֵּלֵאִי מִי שֶׁמּוֹסֵל הָאֲבִיבִים כֹּכ:
 אֲרֻגְוָנָא אֲרֻגְוָן:
 אֲרֻגְוִי אֲרֻגְוִי הַכֹּל אֶחָד בְּסִנְהֶדְרִין בְּגַמִּי דְּנִגְמַר
 הָדִין דָּף מוֹ:
 אֲרֻגְוִיָּה שֶׁסֶּם מִקּוֹס בִּישׁוֹן פ' א':
 אֲרֻגְוִיָּה כֶּתֶף וְיֵאֵל פְּעֵל שֶׁכֵּר:
 אֲרֻגְוִיָּה כָּלִים הַצִּיכִין לְסְפִינָה מַעֲרִיךְ:
 אֲרֻגְוָן:
 אֲוִרָאֵל רַפָּאֵל בְּגִירָאֵל מִיכָאֵל נִוְרִיאֵל:
 אֲרֻגְוִיָּה אוֹ אֲרֻגְוִיָּה: שֶׁר שֶׁל מִרְחָץ בְּר'
 פְרִי סֵד: 2- כָּל חֲשׁוֹב שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְהוּא
 שֶׁסֶּם כֹּלֵל מִינֵי כָּלִים רְבִים שֶׁל כֶּסֶף וְזֶה: מַעֲרִיךְ
 יִלְקוּט עֵץ 3- רֶל מִרְחָץ סוּף פֶּאֶה יְרוּשָׁלַּיִם:
 אֲרֻגְוִיָּה מִנִּין אֲרֻגְוִיָּה: שֶׁר שֶׁל מִרְחָץ בְּר'
 פְרִי סֵד: 2- כָּל חֲשׁוֹב שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְהוּא
 שֶׁסֶּם כֹּלֵל מִינֵי כָּלִים רְבִים שֶׁל כֶּסֶף וְזֶה: מַעֲרִיךְ
 יִלְקוּט עֵץ 3- רֶל מִרְחָץ סוּף פֶּאֶה יְרוּשָׁלַּיִם:

אורחה: הנבלה:

2. לאורחה זו: פי' עזוז:

אורחה: הלוטק התאנים נכ:

ארו: כמו הנד:

ארוזל:

אמרו רבותינו זכרונם לברכה:

ארו: עץ ארו: הרבו בארזים עלי מים צפניה

3. ברש: כי וארזים כמו וחזורים הם מין ת

תכשיט הקרוי ענקים: הארזים תא: לט: פנים:

ארו: ברוש: ברות: אורן: גפר: עץ שטן: שטה:

תרהר: האשור:

ארו: כמו ארו:

ארו: הוא תרג: מקביר:

ארו: ארו: לזון בזוי:

ארו: מין חטה ריש בלעז:

ארו: אי פי' כל שהוא מלא מהחטה הנזכרת:

ארו: שבעה מיני חטים גדולים ככ מעריך:

ובנוסחאות כתוב ארו: ארוניא:

ארו: עופר:

ארו: ארו: חבלים מתוחים מאילן לאילן כמין מטה

לשכב עליהן השומר כל לה: וזיוס לעמוד תחת

זלה: 2. ארו: ארו: דאילן: עפר האילנים: ארו: לא

דרימא בר יומיה פי' אפרוח ראש בן יומו:

ארו: ארו: ארו: דארו: אי פי' ספונות מליאות אורז:

חיטי ארו: יתא: חטים גדולים: וכל דבר שמחזיק

הרבה או גדול מאד נקרא ארו:

ארו: ארו: ארו: פי' מקבת: לא מרופתא:

מרופתא: 2. או אפרופתא: פי' סס המות של

בהמה:

ארו: וארו: לו לחברה פועל און: השם ארו:

הרבו ארו: ענין דרך: וההולך ממקום למקום

נקרא ארו: כי מנהג ארו: כנשים ירצה מנהג

הגשים והוא הנדות: גי חבית ושירה ארו:

ישמעאלים: כך מתרג: עין דש: גי סעודה והוצאה

שנעשה בעתם ידועים וארו: ארו: תמיד

בשורש: און: עס: דרך:

ארו: ארו: ארו: קורה רחבה חצי לבינה של גי

טפחים והמדה: היא נקרא ארו:

2. לזון מריח דבר שריחו טוב:

3. ארו: בזמן בא פי' נדוי בא בזמנו:

4. ארו: פי' רובל המחזר בעיורו: תרגי: ועשית

בדים: ותעביד ארו:

הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין

וקל ממנו חתך הדר בבית חמיו: וקל ממנו אורח

מכנים אורח וקל ממנו משיב דבר בערס ישמע

אולת לו וכלימה: ונקט סובין מפני שהוא גרוע

מ' מדבר יע' מחזקאל כ:

פנהדין פי:

עריך:

ערכין פי' כ:

ככ פי' ה:

מענית פי' כ:

צוטיק פי' ה:

צנכ פי' ד: ג:

איוכ לר' ח:

שמואל יב:

ד:

באשית:

מלכס כ: כה:

עכ: כ:

גדה פי' גמ:

ילמדנו:

מהמחזק שנחנך ממנו ולא נקט נוצה דלאו פסולת:

היא כסובין: ככ פי' ובעין ישראל דף פח:

ארטבל: בהמות קלים לרוץ:

ארטבון: שם איש שקוראין אותו כן עש עירו: פח דימא:

ארטלאי: האשטרכים: מין פרדה:

ארטסים: לשון ארס וקושי בר פרי: בא:

ארי: פי' כי: ולפעמים משרת כגון: לפי: און:

אשר:

אריא: אבוס: תרג: חמור אבוס בעליו וחמרא: עריך:

אוריא: דמרוהי:

אריא: אריה: מתורג:

אריא: תורה:

ארו: כגון הבון ודאוי:

ארו: שם ארס:

ארו: דעתך על הדבר הנשאל: כמו: אמור לו שבת פי' ה:

סכרתך על זה:

ארו: כי ארו: לו שם הימים: השם ארו: התנה:

התאר ארו: אפים: משלי יד: ונשקל אחר ארו:

ארו: מארץ מדה לשון איחור ועמידה: ואריכות:

3. לשון רפואה: כי אעלה ארוכה לך ידמיה: לו:

גם דרך השאלה מוכן על גמר ושליונות מלאכה

ודבר שהוחל כמון ותעל ארוכה למלאכה: כי דה כ: כ:

עלתה ארוכה לחומות ירושלים נחמיה ד:

ועל האורך תא: לב פנים: ארו: ארו:

בשורש: רפא:

ארו: כמו וידוס השמש: ולשון ויחל לשון תוחלת:

ארו: פי' יפה וכשר: ארו: לשון גדולה ושדרה:

מתורג: ארו: נדיב: ארו: תרג: ויש: ארו:

יומא: עין ישראל סימן לו במסכת ס

סוכה:

ארו: ארוכות המטה פי' עמודי המטה:

2. ארו: פי' יצר הרע: בר פרי: לט: ובפר: מט:

שר של ליסטים: ובמדרש תולס סימן גי: לו:

מקום המשפט: מעריך:

3. כעונה בארביים: פי' כעונה ברברי הימים:

מעריך:

4. ארו: של חזירו פי' זמן של חזירו: בריש מ

מדרש רות:

5. ארו: או לא ארו: פי' כשר:

סוכה פי' ד: ג:

6. ארו: ליה אבישריה: פי' ערך בשר בוש ומתקנו:

7. קרית ארו: פי' קרית ספר:

אריבנא מילתא: פי' אתקן עדותהם כדי לכתוב

מנילה: בבבא מציעא פי' ז:

ארכוסטריגוס: פי' שר השרים:

ארכיטיקון: ארכיטון: ארכי טקטון: גדול ילמדנו פי:

סוטה:

למלכו שתי
חנוניות כסף
ויתא ראשי
עם:
פאה פ' ז' ה:
כלום פ' יד:
דף כד:

זמנעא פ' ט'
דג:

מזלש שיר:

ז' פ' למ:

מ':

מ':

ירמיה' ב'
עמוס פ'
במדבר כג' ז:

ארכולפורין שר העצמים:

ארכונטוס פ' ערכאות ישראל ז'ר פ' ע':

ארכותים ארכונא נדיב ושר ונמנא ארכנטוס:

ארכיסטיגוס שר צבא ז'ר:

ארכובה יחוד של זמורה שתלוין בו האשטל:

מפתח של ארובה פ' מפתח שמתכפל בארובה

עם השוק נכ:

ארכבתא מין סייג שעשין סביב האדמות מעיט

בטוה' חמות בג' זמנים מתחלפין הראשון נקרא

בוכרא הב' נקרא טפתא האחרונה נקרא

ארכבתא:

ארכובא שוק שעל הירד:

ארכיבטס שר של ליסטים ז'ר פ' ד:

ארכלי בגד עב שהוא בזול ז'ר פ' ו' והנמש היה

ערוס:

ארכליים כל פשתן הצאים מעור שזונה ארכל

ככתוב ביהושע בית ארכל ביום מלחמה מעריך:

ארכיבריונים פ' שר הפריונים פסקא דאיכה:

מעריך:

ארכיבטרוס ראש הרושאים בשמות רבה פ' מו

מעריך:

ארכיטיגוש ראש השדים ז'ר פ' נח:

ארכיטוס הגדול שבשדים שמות רבה:

ארכולפורין שר העצמים:

ארכיליסטים שר של גנבים:

ארכין לשון נטייה תי בית נדיב תרגו בית

ארכונא הרבו ארכונק:

ארכנטוס שר:

ארכיסטס גדול הנכזים מדבר רבה:

ארכוס ארכוסטרטיגוס גדול שבניתיבים:

ובפר' פ' גדול הנביאים כך מפרש יפה תואר:

והא מקום המשפט:

ארל:

אמר ריש לקיש:

אורלוגין אורלוגין מסמני השעות והוא לעז:

ארמע:

אש רוח מזל עפר:

ארם שם מחוז סוריאה ארמי ארמית:

ארמון בירה הרמונה בית גדול וגבוה ואינו

מתפעל בשולא ביר:

ארם לשון גל:

ארום בעבור מה מפני מה גם כמו כי:

ארם וארמון על משפטו ישר הרבו ארמונות

כך הד' פתרונו בית ובירה גדול וגבוה כי שם

מחוז מן ארם ינחני בלק ארמי אובד אבי

דברים כי ה' סי מתושבי ארם כמו שמענו

מנאך שמיירה זמנעא שומר לו יש לאל יד

לעשות עמכם לע' והעלה עליו הכתוב כאילו עשה

קל וחומר לעגין הטובה בילמדנו פ' ויאמר ה' אל

הנחש ואינו מתפעל בשורש בית: ר'

ובפסחים פרק ערבי פסחים ד' דברים נזה רבינו

הקדוש את בנו ואחד מהן אל תשב במטה ארמית

משום מעשה דרב פפא שהיה נושא בארמאי

מענת חזל למיתבעניהו כיון דעל לביתיה אמר

ליה תוב על ערסא והוה ביה ינוקא מות אייתו

סהדי אשכחיה לרב פפא דיתוב אערסא אמר ליה

אנת קטליתיה באותה שעה אמר אל תשב במטה

ארמית:

ארמאי לשון שורש ויא שפתדונו להסיר השורש:

ארמא וארמיתא לשון רוממות:

ארם ארמיתא עו מולך:

גרעני תמר:

ארום כי באינו משלי תילים ובשאר כתוב ארי:

מתורג:

ארמל ארמלא לשון אלמנה:

ארימון או אררימון פ' היכל של מלך ויקרא

רבה שר לה:

אירימון חרב ושמש מעריך ז'ר פ' בחוקותי:

ארמילוס פ' מחריב עם מעריך:

ארמינאח כמו בארץ עז' מתורג:

ארום כמו מי:

ארן נטע אורן שם אילן: ב' תיבה העדות:

וארון האלהים נלקחה לשון זכר ונקבה ואינו

מתפעל בשורש ארז תיבה: ר'

ארוך מזבח ושלחן כאמר להם ועשית זר זהב:

כתרו של מזבח זכה אהרן ונטל: של שלחן זכה

בה לוד ונטל שהשלחן מורה מלכות של ארון

עדיין הוא מונח כל הרונה לטול יבא ויטול:

שמא תאמר שהוא פחות שבהן תלמוד לומר כי

מלכים ימלכו: רבי יוחנן כתיב זר וקריק זר

זכה נעשית לו זר לא זכה נעשית לו זרה הימנה:

אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כבוד אינו

תלמיד חכם רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן

מאי דכתיב למה זה מחיר ביד כסיל וגו' זה לשם יל:

תלמיד חכם ואין בו יראת שמים:

ארימון שר גדול:

ארון של גרוסות פ' של מוכרי פולים טחונין בשבת פ' ב:

יען שטחונין אותם בתוכי ארנותא פולים:

ארנים מין נטע הוא:

ארנבא מין חיה ארנבת:

ארנותא שותפות: סעודה נדרים פ' ו:

דורון לשלחן העובר ממדינה למדינה:

מגילה סוף
משנה דהקורא
את המגילה
דף כה:
שבת פ' כג:

מ' שמונה ט"ז
שמות ט"ז
שמואל א' ד:

בשבת פ' ב:
פיה פו:

לפסחים רג:
סנהדרין פ' א

ארץ ענף מתדבך ולא מן ארז:

ארנבא כמו ארנבת:

ארתם דבר דומה לקישואין ולדלועין והוא העץ

שהאשה טווה בהן הפשתן:

ארנקי כיס:

ארנקא ענש הגולגולת:

ארס ארסא דענוניתא חמת עבשוב לשון סס

המות: וכמו רוק של נחש והדומה:

2 ארום מיני מרקחת: ויא שהוא עשב וכשמוזרע

מקיש הזרע כמין זוג:

3 אריסותא כל שיר שיספנו או טגבור: ומלאכת

הסיד:

4 ארסא וארסיה לשון שלשלת ימות פי החולץ

דף מו' גמ:

ארים שומר הגני והשדות נכ' 2 ארוסין ארוסה:

נשואה:

אריסטוק פי סעודה של יום ארסטון: ויקרא

רבה פר' יג:

2 שם איש והיה סרסור: סוף משנת חלה:

אירסין אגנים יקרות מעריך:

2 שותפין: במסכת חלה פי ד:

אירסגרי פי עשב הנקרא עלשאי שדה איגריא

במעריך והאמת שהוא ציקוריא בלע:

ארסקונם ארסקנים פי שלטון כפי הערוך:

וביחשמי נראה שמלך היה: מעריך: ירושלמי

פי אק עומדק צ"מ:

ארע לשון פגש: מתורב יפגשו ארעון:

ארעא לשון פחת וחסרון:

ארעא ארץ: ותחתית לשם: 2 לשון מרעה תי:

3 מאורעות מקרים ומתפעל דמכס ספר מדע:

ארעניא ארציי:

ארעיתא מין נרעה:

ארפי ארפח לשון עזבה וחנחה:

ארפכיה לשון שלטנות: ילקוט דף נח:

ארפח פי הכיחווהו ילקוט נה ארפוחין הניחו

אותם:

ארפוחין דמן ידיהו אינון אכלין: מי שהיה מאכל

נבלות והכלבים אכלוהו אחרי מותו ולא היה

למונעם ואמר שיען שלקח חלק הכלבים שהם

הנבלות והאכילם ליהודים:

ארפכס פי דל או המשפך של רחמים:

ארפס אפרכס חוטף הרבה: ומוציא קומעא:

והוא המקום שמשמים החטה הרבה בפעם אחת

ויווד מעט מעט תוך הרמים: מעריך:

ארפכס כמו תיבה מהרחים לקבל הקמח:

נבחות פי ה: ארפס ארפכיהו לעיניה פי פקח עיניו ויש

שכתב ארפק והוא טעות:

אריפתא פתח ושער:

במהדרין
פי ג:

אהלות פי א:

סוטה בסוף
משנה:

ובבלים פי:

ארץ ביום עשות ה' אלהים ארץ: והוא שם

חבל כלה: ולפעמים על קצתה: ויהי רעב בארץ: בג' אשית: ב:

והע כי חבל טלל כל ארנות הישוב ואך ארץ לשם יב' ו:

טלל הישוב גם המדבר: ונהגו בו לשון זכר ולשון

נקבה: ולא נשא אותם הארץ זכרי אמללה ארץ לשם יג:

יפעה לג: וכן הרבה תיבות כזה כמו בחנה תינים קה' ג:

שמש רוח אש: עיין רשי על פסוק המחנה האחת

בראשית לבי ח: הרבוי ובארצות קבצם: ב' מורה יחזקאל א:

מקום השפל או מדרגה שפלה מאחרת: אופן אחד

בארץ פי שפל כנגד האופנים אשר למעלה ממנו:

כך מפרשו התרגו' ורשי' ג' בטון האשה: רקמתי תילים קלע:

במחתות ארץ:

רשי מפרשו מדור תתחתון שבמעו אמו:

והתרגום אנטיירית בכריסא דאמא: כי כמו

שהארץ אס כל בריאה שנא הכל היה מן העפר קהלת ג' נא:

והיא אס ראשית כל נברא: כ בטון האשה:

והארץ תא' לג' פנים ארץ ארסה תבלי חלד:

בשורש תחת בטון:

אריק לשון שפך ונתיכד:

ארקא ארץ:

ארקיל לשון שררה:

ארקפשא ממונה על ריש גלותא: זכמים פי יק:

כמו אלקפתא או ארקבסה: ומעריך פי ראש

השדים דל משנה למלך: וכך נראה האמת:

ונמנא ארקפתא וארקפתה:

ארכיטקטון ראש הבנאים מעריך:

ארקתא העור שעל הרגל מהמנעל נכ והתחתון ימות רג:

נקרא ערקתא פותא: 2 מין תכשיט: 3 חוטין כשבת פי יג:

וחטרה:

ארש

אמר רבי שמעון:

ארשבג

אמר רבי שמעון בן גמליאל:

אררין דבר עשוי כמין אומל' ולא גרין: סנהדרין פי א' גמ:

ארש וארשת שפתיו לשון מכטא ואין עדי תילים כא' ג:

במקרא: בשורש דבר:

ארש אשה נשא אשה השם אורשה כמו דברים כ:

נשיאה:

אריש חזקה:

2 בארשתא פי במשמה שמחה: כככ פי ג' גמ:

אורשנא עוף ושמו חול בלשון הקדש סנהדרין:

ארת אורות גרדור מה: פק דיומא גמ:

2 תורא דנפיל לאריתא פי אמת המים:

ארת אגס מתורג ארתבין עבלות: ככך פי ד:

אש

אלהינו שבשמים: אבינו שבשמים: אלה שמות:

אש ינאה ידוע אור אשים: ב' תואר לקרבן השם

שהוא כלה באש אש' לה ומורה בשר הקרבן

מ' במדבר י' ויקרא ח:

שהיה חלק הכהן וכן שקצתו כלה באש. אש ה
 ונחלתו יאכלתו : ואינו מתפגל והוא לשון זכר
 ומקנה : עין בצורח ארץ :
 בצורש קרב אור :

אששי לאשוי קיר חדשת : לשון יסוד : והוא
 מורגל בעורא ואשוי יחיתו : כי לשון חנוק זאת
 והתאוששו : ג' לבנות והכלים מה לשון יין
 בתוסס אשוי עגבים : הלבנות : בצורש יסוד
 חוק :

אשר ואשר : משך ומדרון ההר : וכלשון תלמוד
 שפך : ר

אשר לשון יתירות : מתורב : בצורש שפך :
 אשר יתירות : אשרת : גלגלית תרב : וידות
 האופנים : ולשון שפך :

אשרה נפל אשיות : יסוד כמו אש : והוא
 יחיד במינו : בצורש יסוד : אש : ר
 אשה חמת מלאה נואה ופיה מלא דם : והכל רנין
 אחריה : שבת ע' סימן קה :

אש לאשוי יסודות : וכן ארשים ארשא אשש
 הכל אחד :
 אשא זקן : עא אשא טפא : אש שטבה :
 ת :

אשבורן : מקום נמוך שיקו המים שם : ילקוט
 קמא :
 אשבורש : פלגש : ד' פ' פא :
 אשויה : העץ שטרבך עליו המזר : פ' הפלך :
 אשוי חשב :

אשוך : לשון שזה :
 אשווי מין אילן ששמו שוח : ולא ארוים נקבות :
 ארוי ארוים : ללחזכרים :
 אשחור : בלב : ולאשחור אבי תקוע ולמה כח
 שהשחרו פניו בתענית :
 אשט :

אמר שם טוב :
 אשוי : לשון צווי : אשוי : שלח :
 אשי :

אדני שיתבך :
 אשוח : עשיות : חתיות של ברוח :
 אשה אשיות : יסודות : כמו : אשש :
 אשיותא דתיתיה : סתלי חבית : מכותלי ביתך
 מכר שפחני אתה : ברשת פ' ד :

אשך : שם לבני ההולדה : מרח אשך שכים
 הבנים מלאים רוח ונפשות מ' וקרא כל : כי
 ואין עוד : ותא ל' פנים : אשך מבשוי פחדים
 חב : ר

ור : חנינא בן אכניגנוס : פ' אשך כמו חשך
 לל שסם חשכים : ויש אומרים שהוא מי שחשך

מ' :
 גמיה מ' :

לש' מ' :

מ' :
 במדר כא :
 מתורגמן :

מ' :
 דמיה כ' :

נב' פ' גמ' :

כלים פ' טא :

פ' דסוטה
 גמ' ד' יב :

סנהדרין יא
 גמ' :

מ' :
 וקרא טא :

בכורות פ' ו :

טלח אחת : פ' צגר :

אשכח : מנא :

אשכול : בעל האשכולות לל אש שהכל היה ס

תורה ויראת חטא :

אשכנו : הוא שגור בפי הכל לקרא ארץ
 אלימאניא כ' והתשני אומר שלקחו זה מתרב
 גומר ומגיב : אפרקי וגירמניא : ואכן שרא אומר
 ששמע מפי גדולים שארץ אלימניא הם כנענים
 שברחו מארץ ישראל :

אשכף : או שכפי : פ' אומנץ של מנעלים
 אשיכף מין חב :

אשכר : צמדי כרס תרגי : אשכרין דכרם :
 שם אכן עונה : ולשון מנחה מתורגם :

אשבורן : מקום נמוך שמקבל שפע המים :

אשברע או אשברוע : מין עץ הנקרא טשו
 בלשון ערבי בקס : ילקוט קסה :

אשל : ויטע אשל : שם כולל לכל עץ : מ'
 ובפרט לאלן גדול : דתליא באשלי דברבי : ושאל
 משה תחת האשל לל הסנהדרין ככ אכרביאל
 דף עב ע' ג :

בשוכס : עץ : ר

אשל אשלא : חבל שעשין מפשתן ומושכן בקח
 הספינה אשל לשון מסית ומדיח מתורגם :

פתותות פ' ט' במ :

אשלי דברבי : פ' חכמים גדולים :

אשליג : מין עשב להסיר הוזהמא מהידים : שנת פ' ט :

מה שיוצא : מהאגבים טובות : כאשר מנקטים
 אותם :

אשלה :

אמר שלמה לבית הלוי :

אשם : ולא יאשמו כל החוסים בו : השם אמוץ
 הרבה אשמה : אשם : הרבוי אשמות : והיה כ'
 יחטא ואשם : פ' ישים עצמו אשם ויתודה : וקרא פ'

ביום אשמתו : ביום שיתודה על אשמתו : התאר
 אשמים איל נאן על אשמתם : פ' באז באיל
 נאן להתודות שהם אשמים והקריבו האיל על

אשם : לאשמת העם : פ' הכהנים היו מודים
 התורה : והעם חטאו בהודאתם להם כגד דין
 תורה עין רשי : והקרבן שמביאים על זה נקרא

גם כן אשם : ושמו את האשם : כלל לשון חטא
 ועוון : כי לשון שממה : תאשם שומחן אשמים
 יושפ' טו :

טמאים : פ' מקום שם וחבר בלי ישוב : והמפרגם
 מפרשו קבר : גם אהל מועד :

בצורש : שמו קבר : ר
 אשימא : מיש שאין לה צמר מלשון שם מצמר : סנהדרין פ' ו :
 אשמא : לשון חוב : מתורגם :

סוף משנה
 דסוטה דף מ'

את אשתו בראשית לטו' פ' בעבור זאת אשתו: גם
הבית הכז' מורה המקום שנעשה המעשה: באשר
כרע שם נפל' פ' במקום אשר כרע שם יפל'.
שופטים ה':

ז' אשרה כל עץ כל עץ מה שעבדים אותו או דברים יו:
נוטעים אותו לבטל מי שעבדים אותו יקרא כן
הרבו אשרים: ח' אשר יושבו ביתך הפעל תולס:
בבנין פעל' און שמעה וחאשרני' לשון דרכה
למוטב ומלחמה: המטרך והמונחל בכנסים ובמעשי
ידיו' או מעטר במדות נכבדות וטובות נקרא כן
וכן תרגם טוביה דבר נש: וזה השם אשרי אינו
נמצא כי אם בלשון רבים שאין ראוי לקרא שמו
למי שאינו מונחל כי אם לדבר מה: דק האיש
שנלחל בכל פעולותיו: ט' תמוך אשור: עגין
נחוב ודרך הפעל בפיעל ואשרו בדרך בנה לשון
הדרכה ולמוד: י' תהר ותאשור' מין ממנו
ארז: יא' אשור' שם מדינה: יב'

בשורש' אס' קוס' עברי רגל' עץ ראה' בגלל:
אשרי הרוגי מלכות שאין כל בריאה יכולה לעמוד
במחינתן: כתובות פ' ז':
אשור' לשון מהירה וזרז: אשראי' לשון א' כרעות פ' טו:
אמנה:

אשרתא פ' התחזקו' וכן מאשק' ולשון קיום כתובות פ' ק
השטר' אשרוהו וקיימנוהו: לא תאשר לל לא
תאמין: פ' כל הגט:
אשרתא דסרבלא' פ' חבילא של בגדים:
אשרנא' לשון כותל:

כתב אשורית' למה נקרא כן' שעלה עמהו: פ' דיומא:
מאשור' רבי אומר בכתב זה נתגב תורה ל'
לשראל:

אששי

אמר שמואל שולד:

אששי מנה גדולה או לחם גדול' ראה בשורש מ'
אשפר:

אששים' פ' עדשים שהן שחוקין: נדרים פ' ו:
נאוששו' נחזקו' ברי' פ' עט:
אשיתא' טתל' ילקוט דפ' או אשיתא':
אשת מין שרץ:
אשיתא' טתג:

אשות' בריה שאין לה עונים' וא' תנשמת: כלים פ' כא:
אשת שעמוס' פ' אשה מהומה' סוטה' פ' יומא:
אחסה:

אשתא דסיתוא או דסיתנא: קשה מדקיעא'
פ' קדחת של ימות החורף קשה מימי ה'
הקוץ:
וסמינך תגורא קדורא' בריב גמרא דאמר להם

אשכמאי' זקן אשכמאי' מפגי שיבה תקום' מי
שיהיה כי סתם זקן לל חכם ומי שאינו חכם ככ
ויא' שהוא מלשון שימייא בלעז שרל הקוף והוקן
דק מחכמה דומה לו:

אשכדאי' מלך השדים ב' מורה סמאל:
אשק' כמו אישון לילה' לא עת האסף המקנה:
לא אישון למכש בעורא' לאישונא' באישון חשך:
ולשון זמן או שיעור מתורג' עיין בשורש איש:
הא ברביבי הא באשיוני לשון קושי:
אשני נפסך' פ' שנה עצמך שלא יכרחך: סנהדרין
פ' יא' בשורש שנה' אישון סיבתא' מדה ק'
קרקע מה':

אשעה

אמר שלמה עליו השלום:

אשף מדעום ואשף חוזה בטובים:
ב' לאשפים רופא עיין אע' יען שידיעת חכמת
האינטנטינות נריכה מאד לרופאים:
ג' מדמון אשפה באשפות ירים אכיון: שער
האשפות' ששם היו משליכים הוצל: ד' הבל'
שמשמים בו החינים בני אשפתו:
ותא' לו מניס' אשפה' זבל' רומן רא' צואה'
גלל' רב' צפע' פרש' סחי: בשורש' אוב:
אשיוני' אשיוא' לשון קשה וחושך:
אשף' לשון כישוף:

אשפיו' מקום הכנסת האורחים' וגם האורח כ'
ארשפיו' ארשפיוא':
אשפר' אומנים שמתקנן הנבדים:
אשפר אחד' לל אחד מששה בפר' אשישה אחד
מששה באיפה' פסחים פ' כל שעה' בגמרי'
דף ט':

אשקא דריספק' דופן של מרצבתי בטון פ' א':
אשקלון' מין נבד' כמו אונקל':

אשקלתא' שטר המקנה:
אשקק' שוק העיר:
אשקוקא' אשקוקל' הוא מין נדר שאינו כלום
בהיותם נאמרים בלשון כזה:

אשר' אשר לא הלך' מלת הקשר: ב' במקום
אם: אשר נשיא יתוא' וקרא' ד' ג' במקום כ'
אשר שמעתי בקולה: ד' ויש שמעמם כמו למען
אשר ייטב לך ולבניך: דברים יד' פ' למען ייטב לך:
ה' בעבור ויסירה מגבירה אשר עשתה מפגת'
לאשרה: פ' בעבור שעשתה זה הסירה מגבירה:

ו' ויש במקום ווי טוב' אשר יפה' כמו ויפה:
ונמצאים גם כן השימוש באשר' ולפעמי תחסר
מן המכתב וראויה להכתב כמו אשר ראיתם את
מצרים' פ' כאשר: ויבא עם בית השמושי' כאשר

שנת פ' כד'
גמ':

מ'
דנחל כ' כ':
לשם כ' כ':
תולס' קיב' ז':
איכה' ג':

פ' דיומא
דף ז':
פ' דע':

כלים פ' יב':
גב פ' פ' ג':

נדרים פ' ק':
במזר':

מ'
תולס' א' א':

שמואל א' טו:
תולס' א' טו:

קבלת ו':

שמות יד':

הממונה פ' הממונות של סתיו אלולי שהיא חזקה
לא היתה מתגברת על הקריכות שיש בעולם כמו
התנור הנזק אלולי שהעידוהו בעגים הרבה
ואש חזקה אינו מתחמם:

חולה מחמת אשתא הא בחולה מחמת אובדנא
פירוש חולה מחמת אשתא יכול לרץ מחמת
אובדנא פ' משום עייפות אינו יכול לרץ:

ע"פ ג' רב: אשתאמה או אשתאמא פ' שומר חותם
המלך:

אשתלהיאדה נתיבעה עין ישראל: ויא נתחלש:
אשתקד פ' שנה שעברה:

איתרש' נשתכר לשון שכר ותועלת גיטין פ' א:
אשתיתא שם אדם:

את

אם תאמר: אם תאמרו: אמרי תורה אמרה
תורה:

מ' את את השמים מלת הקשר ומורה על עגס
הדבר הפעול או הוא עצמו כפי הכנוי שנמצא
עמו: גם זאת זה כמו מזה: אותו עגמו כמו

ויקבור אותו שאומרים שמה רעה קבר עגמו
דברים: ב' ונמצא על זה האופן ומשרת כמו עמי:

אתי מלבנון ויבא עם חולם בזה הפתרון אולי
ה' אותי כמו עמי: ג' במקום מן הס יבאו את

העיר כמו מן העיר: ד' ויבא במקום אל והראה
את הכהן כמו אל הכהן: ה' ובמקום למד השמוש:

וירעו אותנו כמו לנו דברים ב' עוד משמש:
במקום בית ואותנו אל תמרו: כמו בכו:

ז' כמו על והקטיר אותו כמו עליו מלכים: ח' ע:
ח' אתו כלי שחופרים בו האדמה שמואל ח' יב:

ונמצאים בחירק אתכם והוא מורה הנמצא
ואת תדבר: ולפעמים מוסיפים הא' אתה הראית

לדעת דברים ד: לנקבת לעולם בלא הא: הרבוי
לזכרים אתם לנקבות אתן ובתוספת הא

ואתנה ידענך בראשית לא הוראת את תא
לבי פני את אל: בשורש מן: גם: אך: ר':

את שיאורו פ' שיקבלו הנאה:
א' אותות פ' חושים שהאורגים משימים לאות

להכיר פעלם:
אתא בא: אתיב' כמו השיב:

אתת יסוד בראש גמ' דגבא קמא:
אתבש:

הוא מורה החלף מאלפא ביתא אלף בתו ב'
בשין וק כזה:

אתיב השיב:
איתרנא לשון דין ומשפט:

אתה לשון ילך:
אתיא אות:

אתיה דדין כאתיה דדין פ' אות זה כזה:
אתתא אתת אתו לשון אשה מתורג:
איתרשא רמס:

אתה אתה בקר' בא האותיות לשון ביאה מ'
גם מורה אות' בלשון רבוי אותיות לפי שהם ישעיה כא:

מבידים העמידות האפור יוכיח:
בשורש בא: ר':

אתהוילי לשון התחלה וראשית:
אתליטא אתליטין מי שיחבק חבירו ומבקש

להפיל לרץ ולגמול:
אתליטא אתליטין שרים: ב' פ' כב:

המעריך מפרשו גבורים עיין בילמדנו רפ'
ויגש ויפה תואר ב' פ' ע' מפרשו משרת

המלך וטועה:
אתבליא אבעז רחמי אתבליא על עליא ואלמלא חולק פ' ז:

עליא לא מתקיימן אתבליא:
אתבא' אני תמה מאד:

אתון שם לנקבה החמוד וישב היס לאיתנו: מ'
ב' נחל איתן פ' נחל שוטף בחזקה למען לא ישאר

רושם מהדס: מ' קפ' ו:
אתנן אתננים שכר: בסתם הוא שכר זנות ועו:

ירח האיתנים חודש תשרי: והאיתנים מוסדי
ארץ ל' עמודי ויסודי ארץ בשורש חזק כבוד:

שכר: עיין בשורש אית: ר'
אתון נוריהון דכשדאי פ' אור כשדים:

אתתא כבשן מתורג:
אתל:

אם תמצא למר: אם תאמר לי:
אתמלי אתמול: בשורש תמל:

אתמוסיו לשון כד ונע' תי אתון כבשן:
איתונא ערפל וחושך:

אוחנטיאות המעלה ולשון גדולה הוא: כ' פ' סו:
איתני התחדש:

אתנסיאה עלם שאין בו מות ובהיותה בלי ויקרא רבהם
אלף בראש מורה מות מעריך: ויש מין מרחקת על תראה יין:

שמה אתנסיא שמלת מן המות ונכרת ל'
לחפאים:

אתפח נתרפא ב' פ' יט:
אתר מקום: אתר שפע וריבוי:

אתרוג פרי מה:
אתור כמו אשור:

אתרבא כמו ארבה ל' הפך ונגד:
אתרביק לשון כד ונע' תי:

איתשיל אשבעתיך פ' תשאל התרה משבעתיך:
סוטה פ' ג:

אתרת עלתה:

ב אלף הנחות' אחר קמץ בפעלים וקאם שאון' הושיע' משלי:
 ובשמות ראש עשה' אחר פתח חטאת מזרים זכיה יד:
 ומעלות' כל הגויס' אחר צרי ראשית כטרי' אחר שמות לר:
 סגול עשה פלא' אחר חירק ראשון הוא לבס'
 אחר חלם ראש אמות' אחר קטץ מסעף פארה
 אחר שרץ הוא שמו:
 ג אלף התמורה' תמורת אות הכפל אשר בואו יעשה יח:
 נהרים משפלו בזווי' וכי' ימאסו מים כמו ימססו' תלים נח:
 תמורת הא בראש תבה וכל מלבושי אנארת' יעשים סג:
 אתחבר יהושפט וכדברי רזל אבסורו שערי ל תלים נח:
 לחלערי כלומר האכילתו' ובאמצע תבה' שגיאות שם קנו:
 מי יבין ובסוף תבה לידיו שנא' ופא יסית
 בגאון גלך' וכדברי רזל עתניא שפאנו אל:
 ותמורת יד אשרו חמוץ ותמורת ו' נאות השלום
 ענינו נזות:
 ד אלף נוספת בראש תבה אשר יקריבו' אסוף תלים עב:
 שמ' אדוש ידושנו' באמצע תבה ואמאסאך מלכ' כ' ד:
 מכהן' והאזניהו נהרות' ונאשאר אמי' ובסוף
 תבה דס נקיא' שור וברי' ולא אבוא שמוע'
 ואתיקיהא מש ומש:
 ה א' החסרון בפעלים אל תבא' ולעמא תמרו' שמואל כ' יח:
 מחסו ל' ולמה לא מצתי' ובשמות ברשות' בראשית כ:
 השנה על כס יח:

איתרע' לשון חפץ והסכמה:

אתיק' לשנה וחדר' בשורש חדר:

אתרוג' תרבי של הדרי' אתרוג:

איתחב' לשון אורה וגר:

אבנט' אזור מנכסים ועשית להם אבנטים:

בשורש אור:

אראלם' שם מלאך או חזק וגדולה: בשורש

לאך' חזק:

אראלם' מלאך: ראה בשורש אלה: ואראל שם

גדולה ראה בשורש האל:

בארגז' תיבה' בשורש ארון:

אגרשלי זהב' כלי למים לרחוץ הידים:

אדרבן' מטבע מה:

אחשדרפנים' שרים רואה פני המלך: ואינו רק

באסתר' בשורש אחז' פרד:

האחשדרפנים' בהמות גדולות כבדות' כי אס

באסתר:

אלגבישי' אנגי הנד הגדולות בשורש ברד:

ארגמן נבע האדום ועמו ארגן: לה כ' ז:

ששמושי האלף הם ה'

א סימן למדבר בעד לעמוד' ארדוף אשיג

אחלק:





דרכך כתיבתה הוא לכתוב
נורת ד' בתחלה ולמטה
קו דומה אותי ו' ושניהם
יחד כזה ד' ו' עלים
עשרה רמז לעשור כ
ככסים שהוא התגלגל
והמלח להעמיד הבית
והנלחמו כמו שאמרו מלח ממון חסר וכמו שנאמר
הציאו את המעשר אל בית האוצר ויהי טרף
בביתו ובחנוכי נא בזאת אמר ה' נבואות אס לא
אפתח לכם ארבות השמים והריקותי לכם ברכה
עד בלי די וכן אמרו עלי עשר תעשר עשר
בשכיל שתעשר:

מל' ופ' ג' עו:
תעבית פ' א':

דברים יד' כא':

אותיות ר'
עקיבא:

בית נועריקון בניתי יצאתי תבנתי פ' בגיתי
שני פלטרין שלי אחד למעלה ואחד למטה יצאתי
כל סדרי בראשית תקנתי חיי עלם הנא:

ב' מורה בינה:

מספרה שנים להראות שיש עלם אחד חוץ מזה
ולזה התורה התחילה בה גם חותמת באות ל'
ששניהם יחד כל ועל דניאל שם כל' פ' לב' שהכל
תלוי בו על דרך כי קרוב אלך הדבר מאד בפיך
ובלבבך לעשותי:

דניאל ו':

דברים ל' ד':

המשכנה אס אין אלף אין בית לל אס אין
אלוף שהוא הקנה אין בית יטל להתקיים על
דרך אס ה' לא יבנה בית שוא עמלו בניו בו עיין
באותיות ר' עקיבא:

תלים קט' א':

שמושי הבית הם יח

א בית הכלי כמו בחרבי ונקשתיו הללויה בתקע
שופר:

בראשית מח
תלים קנ':

ב בית במקום מ'ס והא' כמו והנותר בפשר
ובלחם משפטו מהבשר ומהלחם וכן אשר
תאכל נבלה וטרפה באורח ובגר וכן בזהב
וכסף ובנחשת ודומיהם ולפעמים במקום מ'
בלבד עם נושע ביהודה:

ויקרא ח':
ויקרא י':
שמות לה:
דברים לב':

ג בית עם כמו הרק אך במשה דבר ה' ענינו
הרק אך עם משה ודבק באשתו עם אשתו
ד בית המקום מי בחריר ולא אבוא בעירי
ה באת בבק רעד וקראו לה בית תוך:

במדבר יב':
בראשית ג':
אסתר ו' הושע
יא משלי ו':

ה בית הזמן כמו ובמלואת הימים האלה
בהנחל עליון גוים באבלכם מלחם הארץ:
ו בית הערך כמו בבסף מלא יתגנה לי ויעבד
ישראל באשה:

אסתר א':
דברים לב':
במדבר עו':
בראשית כב':
הושע יב':

ז בית הידיעה במקום הא' כמו כשמת בקציר ישעיה ט':
הוא כמו כשמת הקציר הנוגע בהר כמו הדר: שמות יע':
ח בית העזר כמו כי בך ארוץ גדוד ענינו שמואל ב' כב':
בערך בשמך נבטם קמינו בעזר שמך וכן בך
זרינו נענח:

ט בית עלי כמו כן יכתב בו ענינו עליו וכן כי ויקרא כד':
אס הבהמה אשר אני רוכב בה ענינו עליה: נחמיה ב' יב':
י בית עד כמו בלא יוכלו יגעו בלבושיהם ענינו איכה ד' תל':
עד לא יוכלו ה' בהשמים חסדך עד השמים: ול':

יא בית בעבור התשחית בחמשה ודומים: בראשית יח':
יב בית חסרה כי ששת ימים ענינו בששת שמות כ':
וכן והקול נשמע בית פרעה וכן ורע אתכם בראשית מה':
דעה והשכל בדעה ובהשכל וכן שישו אתה ירמיה ג':
משושי במשוש של כל המתאבלים עליה: ונא ישעיה עו':

במוכרת משוש בקמץ האם כדי לתת מקום לרשת
רבותינו כל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה וט':
וכן ונשלמה פרים שפתינו: בשפתינו מכוון הושע יד':
לאמר אל אמר הנה תקנתי להם סדר קרנבות

בזמן שקורין בהם מעלה אני עליהם כאלו
הקריבום וכן וימת סלר לא בניס בלא בניס: דה א' ב':
יג בית הנוספת ונמחו בבין חזיר ענינו בין חזירי ישעיה מל':
וכן כי ב' בערך לחמו בלחמי וכן ובמנפת בד הושע יג':
יננוף תרגום ומנפתא: משלי יט' ויקרא

יד בית במקום פ' בור עמים כמו פור ובלשון
משנה הבקר כמו הפקר: תלים סח':

טו תשמש במקום טרס' כמו ויכל להיום ביום בראשית ב':
השביעי ענינו טרס' יום הז' וכן אך ביום שמות יב':
הראשון תשבינו שאור ענינו טרס' האם הראשון:

יו תשמש במקום אחרי כמו בשבועותיכם מקרא במדבר כח':
קדש ענינו אחרי שבועותיכם יהיה מקרא קדש וכן דה א' יב':
לעת יום ביום יבאו ענינו אחרי יום:

יז בית במקום למד ואתה באלהיך תשוב: הושע יב':
יח בית הסנה כפלים בכל חטאתיה בסבת כל ישעיה מ':
חטאתיה הפך מחשבו באין סודי בסבת אין סוד: משלי מו':

בית אב: בית אב: בן אשר: בר אורין:
ר' שמלאי א' תריג מצות דוד העמידך לאחת עשר
כמו שנראה מהמזמור טו ישעיה ל' העמידך על ו' מכות פ' ג':
שנאמר הולך נדקות ודובר משרים וגו' בא מיכה ו'
והעמידך על שלשה משפטו ואהבת חסד והננע
לבת: עם ה' אלהיך: בא חבקוק ב' והעמידך על

אחת שנאמר ונדיק באמונתו יחיה:
ביאבא בית אב:
ביאבין חדר ומושכ הספרים נקרא ק':

לפסחים גמ:

באני בקעה שיש בה שדות הרבה:

עב פ ד:

באני פ שדות הרבה ונמצא באנא:

סוף ערלה:

בארץ רימוני בארץ שם מקום ששדותיו גדולים וקרים:

חולון פ ג:

באלאי יער מה ששמו ק:

לא פ י:

נהנו להתחזות באלפא ביתאי מפני שעל ידי כב אחיות נבראו כל העולמות: פ שכל התקנות מהוידוי מתחיל מאחת מהאחיות:

באצי חקר:

באי אמה:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם:

באי שת:

ברוך אתה ה' שומע תפילה:

מ:

באר את התורה פרשה הוטב השם ביאורי ביבאר: צור שממיו נובעים בתימדות: ותאמר לר פנים באר: בור: ברכה: גבא: בשורש: פרש:

לזרים א: שיר ד:

ובאש היאורי סרח ולשון תעוב ומיאוס השם באשה ודרך השאלה לשון הרחקה לפי שאדם מרחיק עצמו מדבר שסורח על דרך מנבלת סורחת אנכי טרח קיץ ועשבים רעים באשים עגבים רעים: והבאשה תא לר פנים באש צחנה סר סרח בשורש קיץ ר:

מ:

באר:

סמות ז:

ישעה ה:

בארג יין מושל עד שלישו:

עו פ כ:

עשבים טובים שמימים ציין להתמקו:

באש מהו לבני בנינא דנהורא מקדם באשא: פי חולה: שבת פ ב:

באית לשון נטיה ושיחה:

באחרא דלית גברי תמן הוי גבר: ובאחרא דאית גבר לא תהוי גבר:

מדות פ ע:

בב:

בבא בתרא: בעלי בתים: במהרה במינו: בו ביום:

זכריה ב:

בבא פי על גבי כיפת השער: באסתר תרגו: על פסוק ותאמר לו זרש אשתי בבא דבייתיה פי פתח הבית:

ביביי שם חכם:

שנת פ ב:

אבב חוטרא מילי ואבי דרי חושבנא פי כשהרועה חוגר ופסח שאינו יכול לרוץ נגד העז שבורחת כשמגיע בשער גדות נאץ פי הדיר: שם מכה אותה: חוטרא תרגו: גדות נאץ: חוטריק דען:

גרי פ יג:

ביב הקצה ברא את האדם ונתן ביבו על פתחו: פי ביב מקום השופכין שיוצאים בו כל זיהמא העיר ומשם לחוץ:

געיין פ ג:

בבואח כל ופרנף מאדם או לא שנראית במים בשעת שמסתכלים בו בימי גרען היו עובדין אה הבואה שנראית במים:

בבאי כל של חרש שמוסיקין מתחתיו ואופין פסחים פ: מלמעלה עובת:

בביאה דמות ילקוט נביאים דף סה:

בבלי בללה: סנהדרין לג:

בבעוי לשון תפלה בקשה ותחינה:

ביבר המקום גדור וסגור שיש בתוכו בהמה או דגים או חיות נקרא כן ונשבת פי יג ה במשנה כתוב ביברין:

בבת בשורש בת:

בבת עינוי אישון העין או שם לשחרות ואפלות:

ואינו מתפעל: עיין בשורש בתה: ותא לר פנים: ז כמיה:

בבת אישון בשורש חשך: ר:

בביתא דעונא פי השחרות קטן שבאמצע שחרות בניסון:

שבטבן העין: תרגו: בבב עינו: בביתא ד כרפאות: דעיינא:

בביתא דמיא פי המשרה הפשתן שהוא בתוך חילון פ גמ: המים: המקום נכ:

בג:

בישול גויים: כן במליאל:

בג המלך כללות מיני מאלל: ואינו מתפעל: דניאל א:

בשורש אלל:

בגב:

בן גר כן גיורית:

בגר:

בגר בן החליק החליק דבריו ומעשיו השם בגר:

בגידה התאר בוגר: כי בגר בגדים לבוש:

וכזה הענין אינו מתפעל ומורה בתם הבגר לש כז ע:

שהלבוש נעשה ועל מיני בגדים ולבושים תא לי:

פנים: בגר: ברוחיים: אדרת אפור: לבוש מר:

מרה: שמלה: שלמה: מעיל: בלי:

וזה שם הטלל: בשורש שקר: ר:

בגר למה נסמכה בגר כהונה לקרבנות: ללמד כערבן פ יג:

מה הקרבנות מכפרים אף כב מכפרים:

בגרא שקר דבריו:

בגה:

בגורת השם:

בגין בעבורי דהא:

הבגין בללה נשק: וכן כתוב: הפגין:

בגב:

בגין כן: בגין כר:

בגלל בעבור:

ט בגלל הדבר הזה: לל בגלל הוא שחוזר:

בעלם בשורש עבר:

בגל בגלאי כלם לשון מהירות: תרגמן:

בגר בוגרת: לל נערה שיש לה לב שנים וחצי כעמית פ ג:

והביאה סימן שהוא כי שערות: אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלגרי לא בזמן תלוא:

מלתא אלא בחבאת שני שערות מאחר ביאת
שנת שנים עשרה ולא תקרא נערה עד שתבא
שני שערות וקודם זה קטנה היא ותבא שנמחו
השני שערות כשיעור הראוי התחיל לה שם
נערות ואחר שמתחלת נערות ששה חדשים הויא
בוגרת לכן אם בראש יב שנים באו מן ההוא
עידנא מחשבין ששה חדשים ואם לא באו אלא
בתחילה יב מן ההוא עדנא מחשבין וי חדשים
ובתריהן הויא בוגרת:

בגרוגרי יתד המחרישה ויש שפותרים אותו
בדרך אחרת מקומו יוסיח:

בד

בית דין: בסיעתא דשמיא: בסעדא דשמיא:
בד ומכני בד מלבוש מפשטן: ב מפר אותות
בדין לשון כוזב: ודרך השאלה קוסמים שמכויבים
ואינו נמצא בלשון יחיד בזה הענין: אשר ברא
מלבו מלכים א' יב עם אלף במקום הא והוא
שגור בלשון משנה הרבה עם אלף ומעטים המה
עם הא כמשפטו: בדין מתים יחדשו לשון כוזב
ושקר: ג בדי עני שטים מוטות לשאת השלחן
וקרוב לזה ותנא אש ממטה בדיה פארות
וסעיפי האילן היותר גסים יקראו כן והקטנים
היוצאים מהם תקראים ענפים: ובהיותו נקשר עם
תיבה שאל מורה השדשים מהאילן שנכנסים
לארץ ומתפשטים כלפי מטה נקראות כן עיין
לאע: ג אברי האדם יאכל בדי עורו כי האדם
נקרא עץ השדה: האמנם מהופך שחייתו בא
מפאת השכל מנבחי שמו: ויש מפרשים אותו
בניו: ד מלה משמשת במקום בית הכלי בדי
דיק כמו צריק: גס עם מ: ה בר בבר משקל
כך פירש רש"י והתרגם מלבר כמו זולת: ובמקום
בעבור בדי מורותיו פי בעטור ואינו נהוג כי אם
בלשון יחיד ויש אומרים שזוחקים כל השמנים כל
אחד לבדו ואינו מתפעל כי אם בלשון כוזב ומסתבך

עם שורש בדר:

בשורת שקל אין פשתן שקרי עברי אוז נחת:
בדר יש לשון יחדות ומעטים המה בלתי ל
השימוש בית דוד לבר: ב לשון הכעסה וישטון
ישראל בעת בדר דברים לב: הפעל ואין בדרד
במעדיו ישעיה טו' גס זה מסתבך בשורש הנוצר
בד בשורש יאר: ד

בד שמן של בדין: שמן הנמס מתחת קורה
בית הכר וזב:

בדרוא פי גת שמבעטין בו הזמנים ככ כמו בית
הכר: בודירוא בית הכר קטן כעין אריבה:

בד בבר מתקל במתקל כלומר עין בעין:

בדי פי עגים דקים שהוכלס תולין בהן
מחטיהן:

מ
תקרא ו
ישעיה מד:

איוב יא
שמות כה
יחזקאל יט
איוב יט

דמיה נא
שמות ל

נחום ב:

מנ

בדי

תקרא יב

זכריה יב

פך דשנת דף
יט:

מסכת ז פ
ח ו

במנעא פ' ב:

מחטיהן:

למוד לשונך למד איני יודע שם חתברא רעב דנרבות:
ותאחו בודה: לשון הונאה וכדידה כדכתיב
החדש אשר ביה מלכו:

בדין שם הגדול שחופרין בו סביב האילן: בסנהדרין פ'
בדין כמו אוז ולפי שמכונים נקראים כן שאלות ד' פג:
ד וזן מתחלשת:

בדובר קיימת קמי מרד פי אמריך אדוניך פך דנרבות
עומד:

בדין הגדול שחופרין בו השדה:

בדדים בגדים בלויים:

ברא

במה דברים אמורים:

ברא מלכו המנחה המחשבה ודבר שלא היה: מלכים י יב:
בראי כוזב: אפילו אומר אמת אין שומעין לו
וקהם בדוי כמו שאמרו גדול השלום שדבר הכתוב
בלשון בדוי:

ברח

בדיבור המתחיל:

בירוגי הכל ששומן הנלי נופל בתוכו:

ברהפדורי מי שמחמם הקדרות:

ברח לשון שמחה ונל: מתרגמן:

בריא פי מחלת של קנים: בודידה בית חולין פעי
הכר קטן שמוציאים בו השמן:

ברל

ברל לא נכדלו העם מישראל: השם הברלה עורא ט:
והערים הסבירות: ב או ברל און יהד שבאזן
הוא הדלשלאז: ג את הבריל במדבר לא והרבו
בדילים ואסירה כל בריליך יהושע א' וכן ממינו
מתכת אישטאן בלעו או הסיג: ההפרשה
תא' לו פנים ברל פרי הפרש אצל פלה:
נור תרופה קדש:

בשורש תנך:

בגדים ברוקן פי בגדים מטונפים שמכריחו לשב מנלת אינא:
בדד:

ברל הבודל סס האיש המפרש היפך מהרעות במנעא פ'
מלשון סיג:

מינין של בדילין רל המינין שמבדילין ישראל בשנת בג'
מאביהן שנשמים: דף קלט:

יאמר הסבירל רל הכרחה הקטועה לחיותה

נאמרת במונחי שבת ויט:

בדיל דייטע לי בדילך: כמו בשביל ואין נראית יב:
משתמשים ממנו פי אם בבית:

ברל כמו לבלתי: בשגם הוא בשר תרגו בריל

דאינו בשרא:

ברולחא אכן בדולח:

בדים מסה ממזר לכסות המטה:

בדק הבית מקום השער וכלשון בשורש חקר מלס כ' כב:
ומתפעל:

מ

מ' **בְּרֶק הַבֵּית פִּי מִקּוֹס הַזֵּהרִי בִּ:**
 מלכסי כ' כב: **בְּרֶק חֶקֶר דָּרֵשׁ וּמַפְשֵׁי הַשֵּׁם בְּרִיקָה בְּחֶקֶר בְּחֶקֶר:**
 כ' **בְּשׂוֹרֵשׁ חֶקֶר:**
 כ' **בְּרֶק בְּרֶקֶן דְּמוּאֵי הַלּוּוּהָ עַל שְׁדֵהוּ אֶתְא**
 כ' **בִּידְקָא שְׁטַפֵּא פִי נֶהֱר שְׁטַפֵּא:**
 כ' **בְּרֶק פִּי נֶהֱב מִלּוּמֵד בְּתַלְמוּד בְּלִשׁוֹן חֲשׁוֹשׁ**
 כ' **וּבְקִשָּׁה צִדִּיקִין אֶת הַחֶמֶץ הַלֵּבֶת פֶּסַח לִמְנַחֵם**
 כ' **וּבְמִרְאָא אֲשֶׁר הֶעֱתִיקוּ אֲכָשִׁי חֻזְקִיהוּ מִשְׁלֵי כָּהִי**
 כ' **אֲמָרוּ בְּמָה בְּרֶקֶן וְכִן בְּדַבַּר רְשׁוּאָה בְּדוֹק וּמִנוֹסָה**
 כ' **הַשֵּׁם בְּרִיקָה וְאִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ דֶּק בְּנִינָן קֵל**
 כ' **תַּשְׁבִּי:**
 כ' **בְּרֶקֶן בְּשַׁעַת לִידָה פִי שְׂבָאוֹתָה שַׁעָה**
 כ' **הַמִּיתָה קְרוֹבָה לָהֶן: ⁴ לִשׁוֹן בֶּחֶן: ⁵ מִין נַחוּשׁ**
 כ' **וּקִסָּם:**
 כ' **שֶׁהִנֵּה הֵיפָה בְּחֶקֶר פִּי מִי שֶׁמִּלּוּמֵד לֹאכּוֹל יֶרֶק**
 כ' **אִם יִחְזוֹר לֹאכּוֹל בְּשָׁר יֵבֵא לִירֵי חוּלֵי כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ**
 כ' **שְׁנֵי וְסֵת תַּחֲלִית חוּלֵי מַעֲשִׂים:**
 כ' **בִּידְקָא בְּאַרְעֵיהּ פִּי פִתְחוּ הַמַּיִם אֶת הָאָרֶץ**
 כ' **וְנִמְלֵא אוֹתָהּ מִקּוֹס מַיִם:**
 כ' **בְּדָר כְּמוֹ פּוֹר בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ הַלֵּל הַזֶּקֶן אֹמֵר**
 כ' **בְּשַׁעַת שְׁמִכְסִינָן בְּדָר וּבְשַׁעַת שְׁמִבְרִין כֵּנֶס:**
 כ' **לֹא אִם אֵל שֶׁהִתּוֹרָה חֲבִיבָה לָהֶן בְּדָר וְאִם לֹא**
 כ' **כֵּנֶס:**
 כ' **בְּדָרִי תִרְגִּי וּמַשֵּׁם הַפִּינֶס וּמִתְמָן בְּרִידֵינוֹן תִּרְגִּי**
 כ' **יִדְחִי מִמֶּנּוּ נִדָּה לְבִדְרָא מִינִי בִידְרָא:**
 כ' **בֶּהֱ:**
 כ' **בְּדוֹךְ הַמִּקּוֹס:**
 כ' **בְּדוֹךְ הַשֵּׁם: בְּדוֹךְ הוּא: בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: בֵּית הַנְּגֻסָּת:**
 כ' **בְּדַבְרֵי הַיָּמִים: בְּעַל הַבֵּית: בִּיאוֹר הַמֶּלֶךְ: בְּדֶק**
 כ' **הַבֵּית: בֵּית הַלֵּל: וְעַם אִי בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים:**
 כ' **בֶּהֱ:**
 כ' **בְּעַל הַלֵּבֶת גְּדוּלוֹת:**
 כ' **בֶּהֱ לִשׁוֹן אֲנָחָה:**
 כ' **בֶּהֱ:**
 כ' **וְהוּוּ וְבִהּוּ מַנִּיאֹת הַדֶּק הַנִּבְלָתִי מוֹחֵשׁ הַנִּקְרָא כֹּחַ**
 כ' **וּבִטּוֹרָה לְהַלְבִּישׁ אֶת הַהִיּוּלִי דְמוּת וּתְמוּנָה וְכֵה**
 כ' **תַּחֲבָרִם בְּרִנּוֹן הָאֵל הֵיטָה בְּרִיאַת הָעוֹלָם: דְּקוֹת**
 כ' **וּחֶרֶב: וְאִינוּ מִתְפַּעֵל וּמִתְרַבֵּה: בְּשׂוֹרֵשׁ**
 כ' **רִיק:**
 כ' **בְּהִירֵי הוֹנָא לְקִיָּא בְּרַבָּא בִּזְהָה קוֹץ נִלְקַת חֲכָרוֹבִי**
 כ' **כְּשֶׁעוֹקֶרֶן הַקּוֹץ לַפְעָמִים מִמִּית הַחֲכָרוֹב עַד אוֹי**
 כ' **לְרַשָּׁע וְאוֹי לְשָׂכָרוֹ:**
 כ' **בְּהִירֵי דְבַגְשִׁי רַחֲמָנָא מִה לָּךְ מֵאִי דְמִשְׁקֵדָת אֲבַעֵי**
 כ' **לָךְ לְמַעַבְדִּי וְמֵה דְכִיחָא קִמִּי קִבָּה לְעַבִּיד: רֵאָה**
 כ' **בְּשׂוֹרֵשׁ הִדְרָא:**
 כ' **בְּהִירָא בְּכִרְוֹר:**

מ' **רִהֵר בְּהִירֵי כְּמוֹ עֲמִידִי: וְלֹל כְּמוֹ עֲמִי אוֹ אֲכָלִי:**
 כ' **מִן עֲרֵבָתָן:**
 כ' **בְּהִירֵי סוֹתָא פִּלְכָא: פִּי בַעֲרִד שְׁהִיאָה מִדְּבִית אֲסִתֵּר אִ:**
 כ' **הִיא טוּוּהָ: וְהוּא מַשְׁלֵ:**
 כ' **בְּהִט וְשֵׁשׁ אֲבָן מִה קֶשֶׁה דְּוִמָּה לְשִׁישׁ אוֹ שֵׁם**
 כ' **דְּבַר הַמִּקְשִׁי: הַדְּוִמָּה לְשִׁישׁ: וְאִינוּ מִתְפַּעֵל וּמִתְרַבֵּא**
 כ' **וְאִין לוֹ חֲבֵר:**
 כ' **בְּהִיאָה כְּהוּ:**
 כ' **בְּהֵל וְחִירָא כִּי גִבְהֵל מֵאֵלִי הַשֵּׁם וְהַפְקֵדְתִּי**
 כ' **עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה: בְּהִלּוֹת לִשׁוֹן אִימָה וְטִירוֹף דַּעַת**
 כ' **וְנַעֲתָה: ² וְיִבְהִילוּ לְהַבִּיא אֶת הַמֶּן לִשׁוֹן**
 כ' **מִהִירוֹת וּזְרִיזוֹת: וְאֵלֶּהִים אֹמֵר לְבִהֲלָנִי עֲנִין**
 כ' **דְּוִמּוֹת וּגְדוּלָּה וְהַפְלָגָה כִּךְ דַּעַת רִי חֲכָה**
 כ' **וְאַחֲרִים: וְתֵאֵל לֵה פְגִים בְּהִלָּה בַּעֲתָהּ מִחֻסָּה:**
 כ' **שׂוֹאָה רָהֵם: גִּבּוֹךְ:**
 כ' **בְּשׂוֹרֵשׁ מֵהֶר:**
 כ' **בְּהֵל בְּהוּלִי טְרוּד וְעִנִּין חֲרָדָה וְרַעְדָּה הַשֵּׁם יִנְמוּת פִּי כָּהִי**
 כ' **בְּהוּלָתָא:**
 כ' **וְלִשׁוֹן חֲפִזּוֹן דְּבַר הַמֶּלֶךְ נַחוּץ: בְּהַתְגַּהֲלָה דְּנִיָּאֵל:**
 כ' **הַנַּעֲלֵ:**
 כ' **בֶּהֱ: בֶּהֱמָה: בֶּהֱמוֹת: בֶּהֱמוֹת: בַּעֲרִד: מִי**
 כ' **שְׁלַפְעָמִים מִשְׁרַת כְּכַל וּפְעַם בְּפִרְטֵי: הִרְבּוּ וְכֵם**
 כ' **הוּא שֵׁם חִיָּה מֵה: הִנֵּה בִּחְמוֹת עֲשִׂיתִי וְעַל**
 כ' **לְלוֹתֶם תֵּאֵל לֵב פְּגִים: בֶּהֱמָת: בַּעֲרִד חִיָּה:**
 כ' **הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים כְּרַגְלֵי הַנַּעֲלִים פִּי שִׁאֵן רְשׁוּת**
 כ' **לְבַעַל לְשִׁלְחָם חוּץ לְמַחֲסֹם בְּשַׁבָּת כְּמוֹ שִׁאֵן רְשׁוּת**
 כ' **לְהַלֵּךְ הוּא עֲנִמוֹ:**
 כ' **בֶּהֱנוּא:**
 כ' **בַּעֲזָרָת הַשֵּׁם נִתְחַיֵּל וְנִגְמָר אֲמֵן:**
 כ' **בֶּהֱן יִדּוּ גוֹדֵל אוֹ הַחֶלֶק הַנִּשְׁאָר שֶׁל אֲבַעֵי הַהוּא:**
 כ' **הִרְבּוּ בְּהוֹנוֹת וְאִינוּ מִתְפַּתֵּל:**
 כ' **בֶּהֱקֶר:**
 כ' **בְּרִי הַקְּדוֹשׁ רַבִּי:**
 כ' **בְּהֵר הוּא לִשׁוֹן לִבִּי וְכּוֹנֵן וְזִי' בְּהִרְתָּ בְּהִרְתָּ:**
 כ' **מִין נַרְעֵת פַּחוּתָה וּזְעָרָה מִשְׁאֵת לִכְנָה כְּשֶׁלֶב**
 כ' **וּמִאִירָה מִבְּדָךְ קִי' בְּשׂוֹרֵשׁ אֹרִי נַרְעִי:**
 כ' **בֶּהֱתָ בְּהִקְנִיחוֹ בְּהִרְתָּ: הַתּוֹאֵר בְּהִקְנִין ²**
 כ' **סִימָן מוֹבָהֶק לֹל מִלּוּבִין מַגְלָה פִּי הַקּוֹרָא אֶת**
 כ' **הַמַּגְלָה דָּךְ כְּדִי ² אוֹ דְבַר שִׁאֵן בִּי סִפְקִי**
 כ' **וְהוּא עֲבוֹר מִלִּשְׁוֹן בִּיהֶק הוּא: וְכֵם תַּשְׁבִּי פִי נַעֵ**
 כ' **שִׁישׁ בִּי לִכְנוֹת הִרְבָּה:**
 כ' **בְּהִיקְתָּא אִיזִיה כְּתֵם רַחֵם כְּעִדָּשִׁים לַפְעָמִים**
 כ' **אֲדוּסִי וְלַפְעָמִים שַׁחוּר:**
 כ' **בְּהֵר בְּהוּרִין פִּי גְדוּד מִן עֲגִנִים:**
 כ' **אַהוּרִין לִשׁוֹן בְּהִרְתָּ:**
 כ' **בְּהֵר וְלֹא יִתְבַּשְּׁשׁוּ תִי לֹא הוּוּ יוֹדֵעַן מֵה הִיא ז' סָג**

פֶּה דְתַעֲגִימָת
 מִנִּי
 סִנְחֶדְרִין פִּי
 ז' סָג

נכרת אם גדלת לשבח או להפקד: כך הגערים ויש
נוסחאות מקטני:

בוקה לזון ריקות: השם בוקה:
בזורש בקק:

בור והבור רק חק ט מים בלר והחילוף
שמיניהם הבאר בחפירה לבד בלעז בגין אבל
הטור בגין ואין מימיו נובעין שמיניהם בלעז
דלק וק אך מעין וטור ירדה שמימיו מטנסין
והוא הפך המעיין: וזה אינו מוכן אלא מהנזכרים
בתורה כי בלעז משנה אינו כן כמו שאמרו
טור שמימיו נובעין: כי בית הסוהר וירמיהו מן
הטור: כי הקנר במשלתי עם יורדי טור: מדרש
עין דק: והוא מסתבך בשורש בור:

בשורש טהר בלר סהר קבר: ר'
בור: אין טור ירא חטא פי אדם שאין ט לא
תורה ולא דרך: ארץ בקרא קי פי שוטה ובער
וכן הוא תרגום ושנא תכחזת בער: הוא בורא:
כי טור דס פי חולי שמקלה וסופך דס מלמטה:
בורדם תיבה גדולה: כי טור זינקא טור שיכשו
מימיו נקרא ק:

בוש כך בטחו ולא טשו: התארי מואב טש
הרבי טשים: השם בושח בושח וכתוספת נון:
בשנה אפרים יקא כלם לזון חרפה וכלמה:
כי והחזיקה במבשין דברים הי הם צינן שהוא
מקום הטשת: וכן עריה בושח מיכא אי גלי
עמה: כי וחילט עד בוש לזון איחור:
ועל הטשה תא לו פנים בושח בליפה חרפה:
גדוף חסר: נפלו פניך ביוני חסר: ר'

בוש ביישנים פי הוימים הטובים שמביישין אדם
אילנות מחשיבותם: והאדמה לא תשם תרג לא
תבור:

הברשה מביאה לדי יראת חטא מכאן אמרו
סימן ופה לאדם שהיא ביישן:

בות תרגו תגשמת דבעשת בותא: אבל
בשרנים תרגם אשותא:

בז

בן זכאי:

בזז ובזזו בזזי: השם ובבזז לא שלחו ידם
ובחמרון ההא יתר הבזי במדבר לא לב: ומזבן
לקיחה משפת מלחמה בפתם:
ועל לקיחה קנקן זולתו על דר המיטח ומלחמה
תא לא בוח מלקוחו וי שבה שרדי שרלי:
שסה:

בז ביזא דק איינק פי שדים לא ביזא
תרג עשינו מלאו חלב: ביזוי איתמלחו חלבא:
קויהו בנוסחאות:

ביזיאה דיקוואת פי דורון נאה:

מ

מ

מ

מ

ביחוי פי קללתו: יכטו יראו כי יתגדל וקטל
מכון לי: השם בוותא:

המכונן אל יכזבו יותר מחומש: והוא הפזור
שנעשה יותר מדאי ואינו נהוג רק בבנין פעל:
תשבי:

בוחץ טבחים:

בוי נקבי שנעשים להכניס החבל:

בזוי פי מטקשת פי חוקת הכתום בגמרא:
בזנא ללא תרגום בזנו לנו:
בזבזיה מלאכים:

הוא בזבנא דאמא לקמיה דאבוי פי ממונה על
מכס של עובדי הגשרים:
בוותא לנץ:

בזנא עומר: פי תחלה:
בזר כי דבר הי בזה השם בזיון וקנף אסתר

אי עגין ניוול ומיעובי עד נבבזה וכמס: וזה
השורש מסתבך עם טו וכוזי בזאו נהרים ארנו
שעיה יא האלף תמורה הא: הבזיון: תא לה
פנים בזיון קרוץ ולות שאטי ראה:
בזר פי זה עם ב השימוש:

בזבזיה כל מה כמו קערה: על שם נלאלך:

חטרת העובים טבד ויקרי וחטרת הנבלים קלון
ובזיון והתחבר לטובים דומה למי שהוא מוניא
המודי אפילו שלא יתן ממנו חזירו נהנה ממנו
והתחבר לרשעים דומה לאדם שיעמוד קרוב לכבשן
האש שאם לא יסרף יתהנהב:

בזנא חבלה והשחתה:

בזיוני כטמוני תי בזיוני:

בזך בזך לזון לחישה מה: כי בזך בזך פי
לזון בזוי אתה ואינו חושש כך:

בזיבא חלא הוא תרג כף אחד:

בזל בזלי: מגביל או מורד השדות:

בזלך סכסה: כי פי ד:

בזע לזון בקע תרגמן:

בזק כמראה הבזק: בך: ויפקדם בבזק שם
מקום: ובהגדה שמנאם באבנים שנטל אבן מכל
אחד מהם ומנאם ותרבי כגזר אבן היך בזקא:
ואינו רק במקום הנו בשורש אבן: בך:
ובלמדנו לזון עלאים רשי: ר'
בזיעק קרעם:

פא

בזק פי פיזור

על כזרואי זרע זרעונים: והוא לזון ערבי
ויפקדם בבזק: מין שנמנה אדם פרכס על
היטור מתעשר דמעותא כתב בזק ולבסוף רב
בעלאים לזון אבנים ובלמדנו פי כי תשא כד

סנהדרין פ'
נא:

בגדים פ' ז'
דברים ב':

פ' ז':

וכמולין פ' ג':

מ'
במדבר טו:
שמואל א' טו:

שבת פ' ה'
סג:

דף שני:

חולין פ' ג':

בשבת פ' י'
סג:

תמיד פ' ד':
בבב פ' ד':

מ'
יחזקאל י' יד':

יומא פ' ט':

חלק גמ':
דף

חולין פ' ב':

מ'
מ'
מ'

מ'
מ'
מ'

מ'
מ'
מ'

מ'

אינון מסכנין כאלון בוקים פי אנשים וכד
אינון עתידין כאלון אימריא פי נאן:
בזר כמו פור שאתיות בומף מתחלשת וסנים
הם תולים סה לא דניאל יא כד: ר

בזורש פור: עיין בזורש אנצב:
החמה בזורה פי מפורה: פק דכריתות גמ:
בזרתי ודעיס חולין פי אלו טרפות: ביריה
ודעיס מ:

ובכ פי גי ביראי כמו בית זרע שהיא מדה
קרקע מארבעים טר:

בזרא דנפל נפל פי כיון שגדלו העשבים והקשו
לזרע ונפל אותו זרע לארץ אפילו תחדש ותגש
אחרת הוא צומח: פי המקבל:

בזרתי פי א: בותאי שם המקום שהוא תחום שבת:

בח

בן חורין: בעלי חיים: בעל חוב: ועם מ מקי ועם
ל: לבעל חוב:

בחלה בי לשון תעוב ומיאוס זכריה יא: ואלן
עוד: בזורש אלח:

בחלי התאנים משיבילי פי נתבשלו מעט: פנה
בוהל רצמל פי פנה שהנער עדיין תינוקת:
בחל ימי הנעורים: גמל יצאת מלאה וזאת
ריקנית: נדה פי ה: ובשכיעת פי ד: ז:

בחן בוחן כליות ולב והשם בחן פגת
יקרה: ענין נסיון: כי בחן נתמך בעמים
ירמיה ו: כז: לשון מבגר ומגדל וכן הקיסרי
בחונין ישעיה כג: יב: ואוסף אחד עשר ובחן
לשם לבי יד:

בזורש גדל נסה:

בחרג

בחרם רבנו גרשום:
בחנמל מין ממיני הדדי ורבינו סעדיה שהוא
הקרח החזק ומדרשו מין ארבה שמשתה העגים
והעשבים עיין רשי:

בחר כך בחר ה: אלהיך: התארי אלף בחור
מלכים או יב: ב: ואוסף אחד ברית לבחירי:
והשם בבחירי במדבר יא: ובפגים אחרים
בתוספת מס: וכל עיר מבחור מלכים: כי גי
במבחר קצרינו בראשית כג: לשון ברירה: כי
בהיותו האדם בימי נעורו או גדול בחכמה
והמעלה נקרא כן: שאלו בחר ה: ועל הבחירה
תא לב פגים בחר ברר:

בחר הלכותיה מוכרחת פי מקובצות מכל
המשנה:

בחרתא במסכתא דערוות: הוא מלשון עריות
שפירשו המובחר מכל מיני הקרקעות היינו
דהכא קרא לה בחירתא פי משלה והיותה
חשובה:

מ

מ

כריש
מועשרות:

מ

ירמיה יא: יב:
יחזקאל:
יח:

תולים עמ:

מ

דברים ז: יב:
מלכים ז: יב:
מלכים ז: יב:

ברכות פי ד:

מעריך דף
ל: יב: כ:

מבחר כל הסממנים היא השתיקה:

בחש בוחשין פי מערבין:

² בחשן קדרא. גוהשות ומששות בקדרה
אדלא אדכן בחישנא פי הזקן שאינו רואה מה
שנפגיו מתירא שמה יכה ראשו באדן וממשש
ביריו: וזהו כמין משל הזקן ממשש מה שלא אדכ:

² בחשיה פי אפילו ידיו: ³ לשון חיפוש: או פא סג דר
ללכת ולחקור דבר בסתר אומרים בחשאי והוא ישמעאל:
נהוג הרבה:

בטישא חופר נקרא כן: ככ פי ה: בחיש שבת פי כ:
מנענע:

בטא לבטא בשפתים לשון דבור בלתי מפרש
המלת: השם מבטא הא תמורת האלף: יש מקרא ד:
בוטה משל יב יח: בזורש דבר: ר

בט דבור שלא לגורך כמו דברים בטלכ:

² הטיט: ³ בטי בוטי לשון עגי ודל: ⁴ אגם
או מרחץ לפי מקומו: בטיטי באטיטה בטיחא
לכטי התחמנה של שאל: כל לשון מערה:
כי שנתבטטה שמתבטט פי בוער באש מלשון
בוטיטי דמורא:

בטח ויבטחו כי בעלי שכם התאר כי כך
בטוח ישעיה ט: השם יש לו דרכים רבים בטח
בטחון מבטח בטחה בטחות: מבטיחי על
שדי אמי תולים נכ: ר

כי האבטיחים שרי מהו וידוע:
ועל הכתוח תא לב פגים בטחון בסל מחקה:
בזורש בית:

בטט פי המקום שנעקרה עז ממנו:
ביטיי מדור כרי פי מח: עיין בזורש בטן:
² בטיטי מערה: כלל:

בחיר הוא בחקים תרג: בוטט הוא בשחקיא:
בטח אבטח פי בנין שהוא סמוך לחון: אהלות פי כ:
² מאור החלון שהוא רחב מפגים וזר מבחון:
³ אבטחיא אבטיחים:

בטל לשון הערר ושכיתה או מניעה מדבר:
שכבר הוחל השם בטלה: תאר בטל קהלת יב: ר:
ובטלו העומנות ואין עוד אך הוא נהוג הרבה
במשנה: ועל הפסק הדבר תא לה פגים בטל
פונה פרע עמר ישובת בזורש שבת:

הבטל תאוותו ותעגבו מפני רצון הטרד: בעלי
הדך וכן הקטרוגים מבטלים מעליו:

בטל איזהו עיר כל שיש בה י בטלנים פי פק דמנולה
שערה אנשים בטלים מעסקיהם ועסקין בצרכי
מבור:

² בטלא דכפתא דגמליה פי כל כר הגמל:
ילקוט נביאים:

בטלי יהירי בטל אמושי פי כשיבטלו הגאים
יבטלו המנשפים בטל דיוני: פי בטל מעונשים
בטל:

מגלות פי כ:

פי כבד:

מכרין:

בטיין פי ד:

שבת פי כ:

מ

מקרא ד:

כר פי אגם

תולדות נח:

מעריך דף ל:

מ

שופטים מ:

יא:

במדבר יא:

פי הרואה

אנוב לז:

אהלות פי כ:

מ

קהלת יב: ר:

מח דף קעא:

מח דמנולה

משנה:

שבת פי ד:

ילקוט נכ:

אם פד: משפטיך פנה אויביך: יומא פ: בתוכה: משלי יג: בראשי ת מג: יא: קונקורד: גשאה: מנה ב' ג: שביעית פ' ד: כלים פ' טו: ויקרא רנה: פר' זא תהיה: תורת מגילה: ארסה: שרשו: במדינות: מולק פד: שנת רג: נרבות פ' ו: גרעיס: בית ישראל: מ' בי לשון תמינה בי אדניי בראשית מד תרג: צבעו בשורש אן: פק דעו נגמ: בי אבירין החדר קטוע לשים הספרים: רל בית אבי דין עש שנתקצין לשם מכל אומה לשאת ולתת בחכמה: צמות פ: בי אמא רבתי פ' לאם אביו קורין אפם: צרבות פ' ה: בי בר הבו' שם איש: סג: בי רוגי תותי בבדא פ' טל לקבל דם הכזר הנעלה: מולק פ' ח: בי גורתא דקניי פ' בין אגודה של קנים: שנת סג: בי בויי פ' כותל בגוייה צטוף עד ד' אמות: רג דכנ: בי מדרי מקום נמוך: שנת פ' כג: בי מבסי שם מקום: רג דמגילה: בי מפקתיה נקב שבגיד הנשה ויא מקום שמוציא רע: שנת פ' יג: בי נצרפי היה רל בית עו: שנת פ' מלג:

בעלו בזרעויו בעלו האויבים ש' הסיר ה' משפטיך פנה אויביך: בטלי כסף או בטלי זהב פ' מפות של פשתן לבנים או מפות משי נטעות: בושלן מטה: בטם תרגום כאלה וכללן בבושמא וככלט: בושמי אילן שקך שמו ופריו גרגיר ירוק ועשין ממנו שמן ונקרא שמן בושם: בטן בטן רשעים תחסר כרס: בי בטנים: אגוזים קטנים ושם כולל לכל הכלים ואיברים פנימיים או בהשאלה לתאר האמצע ולדבר עמוק ושפל מבטן שאל שועתי ואינו מתפעל: וזה הוא היותר נהוג וכולל: והבטן תא' לב' פנים בטן כרס נחון ארץ: ביטם שם מקום בר פר' לא: בטן בושמא כמו והמעריך מפרשו פיגויניש: הבטנין פ' כנור גדול: בושמא נפוחה: גבטן עברה: שורעבר תוריה מצטין איוב: ביטני שם עוף: חמוד טריה תרגום החמרא בטינתא שופטים טו' לשון טיט: בטפי מין עוף: בטרין מלשון טחורי זהב: מדא מאורך די אצבעות: בטשי לשון צעיטה רפיסת הרגל כפי כוונת הערוך אך המעריך מפרשו לשון הכאה ואפלו ביד וכן נראה מהמסכת הדברים: ביטחא פירי הנקרא אביונות ויש אומרים גרעיס:

בי סרסין או סיסין שם איש ויא משפחה: ביטא לשון נעקה: בלמדנו ומתנות כהונה מפרשו לשון אוי ואבוי ואינו אלא ענין עול ועוות הדין כך פירש המעריך דף' טו' והדין עמו: ביבר' מקום שחיות רעות עומדים שם סנהדרין פ' ד: ביברהבו בית שעושה התפלן עומד: ביב' בשורש כבד ופתרונו בית חלול: ביירא כמו בראי שקרן: חולין פ' ז: בידי שם חליל: בירודי כלי נחושת כמו קערה: ביובה לשון הומייה בדר ראש פרי פו' והמעריך אומר שטעות הוא ונריך לאמר בבאי ופיר' בוכה היא לבעלה ומתנות כהונה מפרשו באופן אחרי אך פירוש המעריך יש לו רגלים הנקום יוכיח: ביכא אשה שמדברת הרבה נקראת כן: ביכויי נקבים לשים הקירות: בנתה לרש מרחוק לשון חכמה ודעת: וכן יש לפרש אברה ענה סבנים כלומר מהמצינים ירמיה מט' ודרך השאלה בערס יבינו סירותים אטד ירנה בערס שירגישו החמימות מהאטד הנוער מתתיהן: השם הבונה ועם שהתבונה תלוייה בלב תבנה לאברים כמו ובתבונות כפיו ינחם ורבים כאלה אופן אחרי בינה הרבוי בינות כלם לשון חכמה והצטה בעין השכל והרגשה בדבר: התאר גבון: בין קרש לחול: בינות לגבל דבר שעומד בין שתי דברים או בין שתי זמנים וכיוצא והוא קרוב מהבנת תוף ועל התבונה תא' לב' פגיס תבונה השכל: בי בשורש תוך: בין זה בין זה פ' אם זה או זה וזה שגור מאד וכפרט לרמזם ולמפרשים עיין בשורש הן: לדבר בינו לבינו פ' לדבר עם פלוגי בסתר: אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה: בבין פ' כידון ילקוט דף קפו לא בייבין וענן שאון וקול המיית עם רב: במדרש רות מעריך: בילאו צדק אמה ה' לעולם אמן ואמן: בין ביניתא פ' גרגרים: ביין שמשו הר' בלשון הויה כאמרם בין יחיד בין רבים: בין איש אשה שהם כמו יהיה יחד או רבים וטלי ולפעמים במקומו אומרים הן רב הן מעט ולפעמים אחד עני אחד עשיר ורוח אחד לכלם: ביזקר מביניתא פ' יזקר שלא ישתה זרע בנגרש גמ: גרגולא: עשב מה:

בי סרסין או סיסין שם איש ויא משפחה: ביטא לשון נעקה: בלמדנו ומתנות כהונה מפרשו לשון אוי ואבוי ואינו אלא ענין עול ועוות הדין כך פירש המעריך דף' טו' והדין עמו: ביבר' מקום שחיות רעות עומדים שם סנהדרין פ' ד: ביברהבו בית שעושה התפלן עומד: ביב' בשורש כבד ופתרונו בית חלול: ביירא כמו בראי שקרן: חולין פ' ז: בידי שם חליל: בירודי כלי נחושת כמו קערה: ביובה לשון הומייה בדר ראש פרי פו' והמעריך אומר שטעות הוא ונריך לאמר בבאי ופיר' בוכה היא לבעלה ומתנות כהונה מפרשו באופן אחרי אך פירוש המעריך יש לו רגלים הנקום יוכיח: ביכא אשה שמדברת הרבה נקראת כן: ביכויי נקבים לשים הקירות: בנתה לרש מרחוק לשון חכמה ודעת: וכן יש לפרש אברה ענה סבנים כלומר מהמצינים ירמיה מט' ודרך השאלה בערס יבינו סירותים אטד ירנה בערס שירגישו החמימות מהאטד הנוער מתתיהן: השם הבונה ועם שהתבונה תלוייה בלב תבנה לאברים כמו ובתבונות כפיו ינחם ורבים כאלה אופן אחרי בינה הרבוי בינות כלם לשון חכמה והצטה בעין השכל והרגשה בדבר: התאר גבון: בין קרש לחול: בינות לגבל דבר שעומד בין שתי דברים או בין שתי זמנים וכיוצא והוא קרוב מהבנת תוף ועל התבונה תא' לב' פגיס תבונה השכל: בי בשורש תוך: בין זה בין זה פ' אם זה או זה וזה שגור מאד וכפרט לרמזם ולמפרשים עיין בשורש הן: לדבר בינו לבינו פ' לדבר עם פלוגי בסתר: אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה: בבין פ' כידון ילקוט דף קפו לא בייבין וענן שאון וקול המיית עם רב: במדרש רות מעריך: בילאו צדק אמה ה' לעולם אמן ואמן: בין ביניתא פ' גרגרים: ביין שמשו הר' בלשון הויה כאמרם בין יחיד בין רבים: בין איש אשה שהם כמו יהיה יחד או רבים וטלי ולפעמים במקומו אומרים הן רב הן מעט ולפעמים אחד עני אחד עשיר ורוח אחד לכלם: ביזקר מביניתא פ' יזקר שלא ישתה זרע בנגרש גמ: גרגולא: עשב מה:

בי סרסין או סיסין שם איש ויא משפחה: ביטא לשון נעקה: בלמדנו ומתנות כהונה מפרשו לשון אוי ואבוי ואינו אלא ענין עול ועוות הדין כך פירש המעריך דף' טו' והדין עמו: ביבר' מקום שחיות רעות עומדים שם סנהדרין פ' ד: ביברהבו בית שעושה התפלן עומד: ביב' בשורש כבד ופתרונו בית חלול: ביירא כמו בראי שקרן: חולין פ' ז: בידי שם חליל: בירודי כלי נחושת כמו קערה: ביובה לשון הומייה בדר ראש פרי פו' והמעריך אומר שטעות הוא ונריך לאמר בבאי ופיר' בוכה היא לבעלה ומתנות כהונה מפרשו באופן אחרי אך פירוש המעריך יש לו רגלים הנקום יוכיח: ביכא אשה שמדברת הרבה נקראת כן: ביכויי נקבים לשים הקירות: בנתה לרש מרחוק לשון חכמה ודעת: וכן יש לפרש אברה ענה סבנים כלומר מהמצינים ירמיה מט' ודרך השאלה בערס יבינו סירותים אטד ירנה בערס שירגישו החמימות מהאטד הנוער מתתיהן: השם הבונה ועם שהתבונה תלוייה בלב תבנה לאברים כמו ובתבונות כפיו ינחם ורבים כאלה אופן אחרי בינה הרבוי בינות כלם לשון חכמה והצטה בעין השכל והרגשה בדבר: התאר גבון: בין קרש לחול: בינות לגבל דבר שעומד בין שתי דברים או בין שתי זמנים וכיוצא והוא קרוב מהבנת תוף ועל התבונה תא' לב' פגיס תבונה השכל: בי בשורש תוך: בין זה בין זה פ' אם זה או זה וזה שגור מאד וכפרט לרמזם ולמפרשים עיין בשורש הן: לדבר בינו לבינו פ' לדבר עם פלוגי בסתר: אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה: בבין פ' כידון ילקוט דף קפו לא בייבין וענן שאון וקול המיית עם רב: במדרש רות מעריך: בילאו צדק אמה ה' לעולם אמן ואמן: בין ביניתא פ' גרגרים: ביין שמשו הר' בלשון הויה כאמרם בין יחיד בין רבים: בין איש אשה שהם כמו יהיה יחד או רבים וטלי ולפעמים במקומו אומרים הן רב הן מעט ולפעמים אחד עני אחד עשיר ורוח אחד לכלם: ביזקר מביניתא פ' יזקר שלא ישתה זרע בנגרש גמ: גרגולא: עשב מה:

בי סרסין או סיסין שם איש ויא משפחה: ביטא לשון נעקה: בלמדנו ומתנות כהונה מפרשו לשון אוי ואבוי ואינו אלא ענין עול ועוות הדין כך פירש המעריך דף' טו' והדין עמו: ביבר' מקום שחיות רעות עומדים שם סנהדרין פ' ד: ביברהבו בית שעושה התפלן עומד: ביב' בשורש כבד ופתרונו בית חלול: ביירא כמו בראי שקרן: חולין פ' ז: בידי שם חליל: בירודי כלי נחושת כמו קערה: ביובה לשון הומייה בדר ראש פרי פו' והמעריך אומר שטעות הוא ונריך לאמר בבאי ופיר' בוכה היא לבעלה ומתנות כהונה מפרשו באופן אחרי אך פירוש המעריך יש לו רגלים הנקום יוכיח: ביכא אשה שמדברת הרבה נקראת כן: ביכויי נקבים לשים הקירות: בנתה לרש מרחוק לשון חכמה ודעת: וכן יש לפרש אברה ענה סבנים כלומר מהמצינים ירמיה מט' ודרך השאלה בערס יבינו סירותים אטד ירנה בערס שירגישו החמימות מהאטד הנוער מתתיהן: השם הבונה ועם שהתבונה תלוייה בלב תבנה לאברים כמו ובתבונות כפיו ינחם ורבים כאלה אופן אחרי בינה הרבוי בינות כלם לשון חכמה והצטה בעין השכל והרגשה בדבר: התאר גבון: בין קרש לחול: בינות לגבל דבר שעומד בין שתי דברים או בין שתי זמנים וכיוצא והוא קרוב מהבנת תוף ועל התבונה תא' לב' פגיס תבונה השכל: בי בשורש תוך: בין זה בין זה פ' אם זה או זה וזה שגור מאד וכפרט לרמזם ולמפרשים עיין בשורש הן: לדבר בינו לבינו פ' לדבר עם פלוגי בסתר: אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה: בבין פ' כידון ילקוט דף קפו לא בייבין וענן שאון וקול המיית עם רב: במדרש רות מעריך: בילאו צדק אמה ה' לעולם אמן ואמן: בין ביניתא פ' גרגרים: ביין שמשו הר' בלשון הויה כאמרם בין יחיד בין רבים: בין איש אשה שהם כמו יהיה יחד או רבים וטלי ולפעמים במקומו אומרים הן רב הן מעט ולפעמים אחד עני אחד עשיר ורוח אחד לכלם: ביזקר מביניתא פ' יזקר שלא ישתה זרע בנגרש גמ: גרגולא: עשב מה:

בין שני מדקנא דלגנא פי זי שערות מוקן חלג:

כמישחל בניתא מחלגא כמי שיקח שער מתוך החלב כן מיתת החסידים:

בין קדש לחול ומקבל הכנאים פי דבר שעומד בין שני דברים או במוצא:

בין ביעים או אפרוחים ולא נמצא במקרא היחיד והר שמשו ממנו בלשון נקבה ביעה: בצאתיו מקום מלא טיט והוא בשורש בגץ ואינס מתפעלים:

בשורש טיט:

ביר ביר מיימה ירמיה ו' ז פירוש באר: כי בירה ארמון ולא עוד:

בשורש בית נבע:

כרו ליה בירא פי חפרו בומץ כדי שיטול ט:

בירי כחל איתי תרגו ללחל ביירי דברים כי פי שדה שיש בו צורות: חופר צורות נקרא כן:

בירי כמו ברי אמר דין גרמא דעצירא ביר:

בישי בישויא בישותא לשון רעות וחסות: כי

בירא דשתית מיניה מיל לא תשדי ביה קלא:

פי בור ששתית ממימיו אל תשך בתוכו חתוכה עפרי כלומר אל תעברהו:

בית בנה לך בית בירושלם דירה ומקום למחסה ולמסקור נקרא כן:

כי מורה המלטת יעשה ה' לאדני בית נאמן:

כך התרג רשי דרך מפרשו: ואשר עשה לי

בית: ויעש להם בתים פי מלכות וכהונה:

כי היחס לבית אבותם וילך איש מבית לוי:

המקדש ומקום העבודת כי אם בית אלהים

ד וזה שער השמים עיין רשי בראשית:

הי כנוי לאנשים וישמע בית פרעה כל

האנשים:

וי תכשית מה בתי הנפש ישעיה ג ה:

ז מקום בית אבנים יחזה: ד' הסהר אסיריו

לא פתח ביה: ט' הקברי יי שכו בכבוד איש

בביתו ישעיה יד: יב קן העוף גם נפיר מנאם

בית תלים פר:

והבנים תא ליל פגיס בית גיה מעין ארמון:

בירה היכל משכן מקדש טירה אולם:

דביר אפרן בטוחות אוהל:

בשורש אק קבר סהר פנה קן:

בית לשון לינא עיטוב בת פי ל:

בית וכל אשר לו הבית כל המיוחד לו

ואינו מזכה אחרים ליה כל לו העדעת בחזי

יוכיח:

מ

דברים טא:

מ

גמין פי ז:

שבעות פי ז:

כרית פי א:

קידושן פי ח:

מ

מלכס פי א:

כי לנ:

שמואל א. כה

כח:

סוטה פי א:

מלגים ב:

במות ב' א:

בראשית

מה ב:

ישע וי יל:

איוב יא:

פס דיומא:

בתיבנא פי באותו מקום: בית אב' הם הו' בני אבות שהיו לכהנים:

א' משלש עשרה מדות:

בית דין אין ונקום מושב הדיונים נקרא כי

אלא קטן הדיונים עצמם נקראים כן ופי' כמו

בית ישראל בית יהודה תשבי:

בית האולן מקום האולן ויל בית השלחין:

בית הבסא מקום המיוחד לבני אדם לעשות

שם נרכס ויש קורין לו מושב או מקום בסתם

תשבי:

בית אצבע דבר עשוי מעור להכנים

האצבע:

בית בלעי שדה או דבר שאין לה צורך

ממים היתה מעצמה מלחלח כל מלשון

בעולה:

בית בלעי פי נקב הכלעה:

אפילו קרחא בביתיה פרדשכל ליהוי פי האורח

בביתו הוא פקיד ונביד:

בית בשתי עור של בית הרחם:

בבית מוהבא רבא פי בבית מדרש

הבדול:

בית גליא שם גבהות ויל שמה ויל

כתוב גריל כמו בית גליא פי בלוייה

ומפורסמת:

חבל על דלית לית ביתא ותרעא לרמיה עבד

בעין ישראל סימן יז:

בית גלגול פי מקום מדרון שאחדם

מגלגל ט:

מעבר נר כמו בית גר:

בית השחיטה פי מקום הראוי לשחוט יומא פי ד:

הכהמה:

בית גרנר מקום נר:

בית רבא מרבחיא בית שהורחם הבהמות פס דמחמס:

מטבחים:

בית חלף המקום שמצניעין אה הסיבן לשחוט יומא פי ג:

כל והיה בצד דרך של ירך המזבח ונקראת

בית החולפות:

בית חודו פי ראש המדבר יומא פי וי ח:

בית חץ מקום שמשמין החנים:

בית בריא בית הכסא ולשון חפירה ושפלה:

בית כפרת מקום עמידת השומר אחורי קדש

קדשים נכ:

בית לגין תיק של כלי חרס מלשון לב שמן:

פס דיומא גמ:

נבא מניעא:

כלים פי ד:

רש גמ:

דמשקין:

גרש עהרמז:

מגלה פי א:

חולין פי ב:

חולין פי ג:

מגלה דף:

תמונה רש

גמ:

עומק פי ב:

פס דיומא פי ד:

כלים פי יז:

כרית גמ:

דף כו:

פס פי ג:

כלים פי ח:

מגלה פ' ד: בית מיכ' מקום מיוחד להשתין:
 בלגים פ' ב: בית סאה' מדה ארץ כז' לזרע סאה חטה:
 דף כב: בית שאור' פ' כל עץ שנשתמש בהן חמץ' ויא
 מקחים פ' כ: הכל חרס עשוי להניח בו השאור:
 בלגים פ' ח: ביהוסין ביתסין' שם כת של תלמידים שדקן כך
 דף יז: שמו:
 שבת פ' יד: בית עליה' דרך שהדין יהיה בקי בן בית
 רג: עליה' פ' שלא יהיה דבר נסתר ונעלם מידיעתו
 בריש גמ': אפילו דברים שתלויים בבניין:
 דסנהדרין: בית פאני' חומת בית פאני' פ' חומה ירושלים'
 דף יז: ויא' שהיה מקום חוץ לירושלים שכן שמו:
 פסחים פ' ה: בית פך' המקום שמשמין פך השמן:
 בלגים פה דף: בית פרס' המקום שהחורש מטמין כליו:
 יג: בית צבע' המקום מהכוס שנקייה הדעת שותים
 כתובות פ' כ: שם: ויא' המקום שתופשין בו הכלי ואוחזין אותו:
 ו' משנת' בית צנאר' מין קשר:
 צמחנה בריש: בית שער' למגדלים יש בהם ב' שתחים ומה
 משנה: שביניהם ככ:
 שבת בריש: ביתוס' שם משפחה' בצורש דק:
 גמ: בית שקע' כלי נחושת משוקע שמיחין אותו
 עירובין סוף: למעלה הפך כרי שלא ילכך' וכדי שיקבל השמן
 גמ: הנשפך מן הכר:
 בלגים פ' כ: בית שקני' מקום מיוחד לשתות:
 בית תבלין' כלי חרס שיש בתוכו מחיצות הרבה
 לשים לכל אחד מין תבלין לבד או האוצר שמועד
 לשים אותם:
 ספ חלה: בית תינוק ואשה אלע' שאין נחש יש סימן:
 שבת גמ': ביתור' שם מקום:
 דף מה: ביתחת' פ' הבהמות הלכות תוך העיר' הפך
 המדבריות הלכות באפר:
 בית נסרוך' קן הנשר:
 בית' גל' מסכת שבעית פ' ב:
 שבת פ' אי: בית המוקד' פ' אונר העצים:
 חגיגה פ' אכ: בית הצביטה' המקום או הדבר שהכלי נאחו
 בו מלשון וינצוט לה:
 פילה פ' ג: בית רובע' מדה אדמה מעשר אמות ושלוש:
 בכומת פ' ו: בית תרפה' ערות האשה:
 בכ:

מ' צרכת כהנים:
 שמואל כ' ה: בבאי' בראשי הבבאים: שם אילן ואינו מפתעל:
 כד: בצורש עץ:
 הושע יב: ד: בבה' לשון כתי נהי ויללה: השם' בבי' הבבה
 חייוב כח: בכות בבת בביה ידוע: כ' מבבי' נהמות' אגל
 לשם לק: וטפה: ג' עמק היס' עד גבבי' היס' שורש' עמק'
 ספ: כס:
 פק דמועד: בכה' בובין מערות:
 קטן גמ': ש' שם מקום מיוחד בן כ' עיירות או מקומות

שמקברין שם המת ואכ' כלל חוזרין איש למקומו
 בנכיה:
 ביביוסין' כתב שנכתב מיד המלך:
 בכל אדם מתקצא חוץ מצבו ותלמידיו:
 בביתארי' הקנה שחוט של אריזה תלוי בו והאורג יא:
 חזקו בתוך היריעות' והמקום שנארג בו החוט שנתפ' יא' רג:
 נקרא נפש המסכת' נאויטאה בלעז:

בכים

נרוך כבוד ה' ממקומו:

בכמר בכר

בן כבוד מעלת רבי: בן כבוד רבינו:

בבין לשון שנאה:

בבאנא' נד הנלעט: ענא כמו בו ואכנה:

ב' מין כל:

בוכנתו כמו שטמנו מהלכל:

בוכנא' מדוך:

בכר

הנולד ראשון מאדם או בהמא נקרא: בכור

ומתפעל לבכר לתת לו משפט הבכורה שהוא:

פ' שנים שכן אותיותיו מורות על דרך חייק:

בכר מ' דף קפז: ב' נתן: הבכורים שהוא

הפרי שנתבשל קודם זמנו השם בכור: ג' אף אכני:

בכור אתנהו לשון שררה: וממשלה וכך

הוא מורגל בהלכות: ומי שמת' מחליו

הראשון יקרא בכור מות ויא' שהוא

המלאך הממונה על המות' ואחרים אומרים

מי שמת קודם זמנו: ועל הדברים הקודמין

וממהרים תא' ל' פגים' בכור' בורה' קשור'

אביב:

בשורש' ארץ:

רי

בכר מבכרת' פ' יולדת זכר:

בכורות' כמו אכיצות שממהרות להתבשל:

בבריא' או בוכריא' מין עשב שלא נודע שמו:

ב' בבירא לשון כישול:

ב' בבירי' כלי חרס לחמס התבשל עליו' ר' יאב:

בבושרות' דלא צעי בכי' רק שמחה:

בל

בן לוי' ועם אי' בן לאדני אבי:

בל לשון שלילה כמו לא או הסרה: וכמנא עם י

בלוי: ב' בליעל' דל מי שאין לו תחלת שיעשה

טוב' והם שתי מלות בל יועיל: וכמו' אם לא:

ג' בלימה' ללא דבר: בלי בלתי מב' ע' כמו

אם לא או זולת: ד' בל' שם אכיל: ישעיה מו' א'

ד' מפרשו אלוהות עוין ט:

ירושלמי:
 שבת בריש גמ'
 דף ע"א ושם פ'
 ח' גמ':

מ'
 בראשי פה יב:
 דברים פא יו:

תלגם פט' כו:
 איוב ח' יב:

תוספתא:
 תרומה פ' ד:
 במשנה ע"א פ'
 ד' ח:

ילמדנו בריש
 כי תשא:

מ'
 שמואל ב' דה:
 סנהדרין פ'
 חלק דף ק"ו

בשורש לא רשע:

בל ועל דמיון שם בל פי לבי בהשך חומות:

על:

בלל ח' לשון עירוב ובלבול ומבוכה. השם בלול בלילה בלשון תלמוד ב' תבל רש' ויקרא כ' יב' מפרשו לשון בגאי גם מי שמבלבל זרעו לבדיחה שאינו מותר ואכן עזרא לשון תועבה: ג' תבלול בעינו לוכן באישון העין שמבלבל ומונע הראות אך מ' מפרשו מי שמבלבל ומכענע עינו תמיד ואינו עומד במצב אחד והוא הנכון ואינו רק פעם במקרא ויקרא כא כ' ואין עוד: ד' בליל מוספא או מאכל הצמח יען היותו מעורב: אס יבעה שור על בלילו איוב ויה: ומתפעל: ויבל לחמורים שופטים יט: על הבלבול תא' לב פנים בלבול:

מבוכה שרף בשורש ערב: ר'

בלל בול ורימוס: פי חילות:

בלילה עשה

בלילה פי למנחה מרובה שהיא יותר משישים עשרונים ככ:

בלולה בשמן זו התורה שצריך לבלול במעשים טובים: ראשית חכמה שער היראה דף ג:

בלאי זקן:

בלא רל בלא נטילת ידים:

בלב:

ברוך לעולם בוראו:

בלבל הר' משמשים הרבה ממנו בצנין פיעל על דרך קלקל וחול לשון ערבוב וקלקול. השם בלכול:

בלג ואבלגה מעט: לשון חוזק: ואעזר: לבנין הפעיל: המבלג שור על עז: פי המחזיק איש שור על עז: מבלגתי חזקי שם בשורש: חזק ר' בלגה לעולם חולקת בדרום שם משמרינוכ מפני ששהתה ולא באה בשבתו במקדש לעבוד קנסוה רבני: בחלקה ובטבעתה ובחלונה פי בחלקה: שתהיה לעולם בדרם: טבעתה קבועה פי שהיה לכל משמר ומשמר טבעת של ברזל קבוע בקרקע שמשמין שם השור: ולא היו נטרדין לאוחזו ביד לשוחטיו וטבעת של זו היתה קבועה שלא כדרכה: חלון פי שלכל משמר היה לו חלון למת בהם הסכינים ששוחטים ולאו סתמו חלונה שלא היה למקום לשים הסכינים אלא בידם: והיה להם טורח וזילות:

בלבקים מין תאנים רעים מעשרות:

בלדר בלדר הערוך מפרשו שר וגדול בר פי יד' ויכ בלדר: אך במעריך לשון דץ: ודומה וקרוב לו במדרש קהלת בולדרים: פי מלאכים קלים: ובפי' בלדר רל שד:

בולדין אשפה:

בר פ. ח:

בלה לא בלול שלמותכם: השם תבליהם דה

א' יז: אופן אחד בלול סחבות: ובלול מלחים דברים כד:

סניהם כתובים חסרי יוד הרבים: ונמצאים עם א' בלולוי הסחבות לשון רקבון: ב' והוא קרוב לראשון זקנה כמו אחרי בלולתי היתה לו עדנה:

בראשית יח: ב: ואפי על תבליהם: רש' מפרש אותנו לשון תבל ירצה לשון חירוף וצידוף: על אשר גדש נערי מלך אשור הש': השם: חשקת נפשי משחת בלי התאר בלה: לנקבה בלה: לרבים בלים ולנקבות בלות: והנה בלהה: הרבוי בלהות: וצמון בלהות נלמות: יחזקאל כז ולהקל הקריאה הוסר דגש הלמד: בשורש זקן: רקב: ר'

תרב בל מרוב הדרך: בלן: וכן כנגד תבלה: תרב: בבכוחתא דבליא:

בילה בולי לשון צבא ועשיר:

בלז בלזומאות: משתאות ושמהה בסות: ויקרא רבה ויהי ביום השמיני אל תרא יין: ושם של בגאי הוא ולפי שאין רוח המקום נוחה מהן קרי להו הכי: והמפרשו בלשון אחר טועה: ראה המעריך דף לא:

בלזומא בלזומאות: כעין כסא שהשרים נשואים בתוכם: לישריא בלעז:

ברוי מין שרץ:

בולי שם חילות: ב' פגישתא דבולי: נלמא דבולי פי קושטנטינה נקראת קן: והוא שם של בית הכנסת שהיה בזמן ההוא בטבריא: שאנשי מחוז קושטנטינה מתפללים בו כמו היום בדרומי ובוניניה ובמקום אחרים שיש הרבה בתו כנסיות ולכל אחד ואחד יש לו שם מיוחד לפי העם ההולכים בו: אס אשכנזים וספרדים:

בולטין כתרנגולין הוי פי יוצאים כעין כנפי העוף כששטים קצות כנפיהן ונראין:

כפיקא בולטה: פי כמו חותם בולע:

צהמה שנחתכו רגלים בלטיי פי נומת הגדין: חולין פי ד:

בלטי תרגום חלון בלוי או בלוטא: ב:

בלוטים נומת הגדים: ג' והמעריך מפרשו פי צמח יאטניא מדברית והם מאכל החזירים ונשעת המקשה:

הדחק בני אדם אוכלים אותם:

בולטות יוצאת לחוץ:

בולטין פי נומחין: משנעל הארץ הא כיצד דוחקין ובלטים ויוצאים כמין שני דדי אשה לשו:

נרור המוד: בין שדי יליך:

בלוטא חילן הרמונים: לתרגו יונתן: ויקרא שמה חלון בטות תרג: יחזלמי וקרא שמה בלוטה בכיתה: כאלה וכאלון תרג: בבוטמא פסיקמא ובבלוטא:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

בולטי פי מבעט:

פל עתור נעבדיניה בולטום : פלנו עשיר
 ונעשינו גדול דע כי עור המלכה נקראת בולי
 קוסטנטנובול רל עור המלכה של קנסטנטין
 אנדריינובולי עור המלכה של אנדריאנוס וכן
 על זה הדרך בבית שני היו קוראים לירושלים בולי
 להיותה עיר בממלכה ומנהגם היה שהשופט
 וגדולים יקראו בוליטים כי לבטור ולתפארת היו
 מיוחסים לעור הממלכה ולא כל הרוצה לטול זה
 השם יטול עם שהיה שוכן לירושלים אם לא יהיה
 בהסכמת השר כמו שנוהגים בניניאיה ולמקומות
 אחרים :

בלולין פי ארצות מדות דף לא :
 בוליות כל היו בדקום וכלן חרבו מפני שבועת
 שוא פי עיריות גדולות כעור הממלכה בירושלמי
 דשבועות סוף דף לר מעריך :
 אס הזכירך לבולי חא הירדן בעל גבולך :
 פי אס קראוך ללכת בחברת חכמי ישראל וראשיהם
 לדבר נוצה אל ימנעך מלכת אלא הירדן שהוא
 גבול ארץ ישראל כלומר עד קצה הגבול לך ולא
 תגא מכל וכל חונה לארץ בירושלמי דף פא דמק :
 מעריך :

בלוטי פי חכמי העצה :
 פי חכמי האלונים :
 בליונא דבי ששמו כר גיטין פי ה :
 ביליוני דגושפגי פי מורות נאות שהם חקוקים
 תוך החותם :
 בלם סתם ושתק תלים לב עי ואין עוד :
 תולה ארץ על בלימה און העולם מתקיים אלא
 בזכות מי שבוים עגמו בשעת מריבה רל
 שסוגר פי מלהשיב בשורש סתם : רי
 בלמן נמלה בר פי לא :
 בלן או בלנאי בעל המרחץ פי כלל גדול :
 בליונא שורה מפנינים תוך חוט אחד :
 בל :

בולטום מלה מורכבת וכל שור גרון והאוכל
 הרבה ויותר מדאי כלחוך השור נקרא כ :
 בולטום מעריך של עריות פי להוט אחד
 הזנות :
 מי שאחזו בולטום רל חולי הבא מרעבון כמו
 שנאמר בדוד שמואל לא ו' שאחזו בולטום
 לרוד רשי בר פי מא ויש מחסרי הענת
 שהוא מין עשבי ומי שטובע בו יבא לדי רעבון
 ואם אינו אוכל ימות מיד ואינו ק רק כאשר
 כתבתי :
 בלן בעל המרחץ :
 מוס הוא מי שכתפו אי למעלה ואי למטה :
 מסך כלס פי ב :

מעריך דף לו
 מבלה פי א :

פך דיונא
 דמי
 מנחות סג
 פי א :

גיטין פי ח :
 מני
 איוב ט :

חולץ פי גא :

בבר פי מא :

יומא פי א :
 משנה :

תשני :

שביעת פח :

נכתבות פי ו :

בילונא פי חותם של טבעת :
 בליונא רסן מדרש פי כ :
 לבס ובורם שקמים לשול עירוב ויש מפרשים
 לוקט כמו בולש שהוא תרגו ויפסז והראשון
 הוא היותר נכון בשורש חקר : רי
 בלונס עץ ערוך שתקוע בלב הספינה נקרא כן :
 בלם עסה בלוסה שאינה נקיה שאין מנפין
 אותה יפה פי בלוסין מלכלבין :
 בבורבליים :
 בלוסא חמוטת גדולת מזכוכית :
 כהדון בולוס פי מראה של זכוכית וימ שבת ברש גא :

בולוס גל :
 בלוסום טמאים :
 במסטר פי צייר או רוצה קשת :
 אבני בלסטר פי אבני ברד בין מחנה מצרים
 ובין מחנה ישראל רשי פי כדי לקבל חטים
 ובלסטרות של מצרים :
 בלסבמיאה לשון קללה :
 בלסם הדוראים נתנו ריחיתרגום ומתבסס קדמי
 כריח בלסמון והוא שמן ערב מאד ילמדנו ברך
 נבות אלהים ומלך :
 בלספייסין לשון חירוף :
 בלספסיסין מקלל :

בלע חיל בלע ויקיאנו בבנין קל לשון לעט
 ושאר השם בליעה בי ובבנין פיעל והתפעל
 בלע הי ולא חמל וכל חכמתם ותבולע לשון
 השחתה בי ובבנין נפעל לשון הסתר
 בבלע את הקדש בהסתר הקדש : וכן אס אמר
 איש כי יבולע ירצה אס אמר איש בלבו כי נסתר
 ממנו אע ורשי מפרשו לשון יגלה כמו כי יבולע
 למלך שמואל ב יו יו זה וזה יכשר וכן יחד
 סביב ותבולעני ירצה ותסובבני די לשון מרמה
 אהבת כל דברי בלע תלים ככ כי המרמה מדבר
 בפיו אחד ומכסה ומסתיר דבר אחר :
 הבלועה תא לב פנים בלע לעט שאף בשורש
 כסה שחת :

בלעם כלומר בלע עסי שיעץ לבלוע ישראל :
 מבלעתא פי בית הבלועה : בר ריבל הוה
 ליה חד בלע פי דבר שחנק אותו :
 יואתבלעם ומית פי נמאס : כ בברי פי כח למלך
 שהיו לו אונות בלוסין כמו בליעסין מעריך :
 בלפסין מין עכבות הן או מין ירקות ונמצא
 כתוב בבוסין בלובסין בלופסין :
 בלופסין מין תאנה :
 בלעין בעלי המרחץ :
 בקק הנה הי בוקק הארץ ובולקה ישעיה כד ולקוט כו :
 אי השם :

במלך
 פי אלו טרפות
 שוף מגלת
 איבה :

עוקיין פי
 אחרון :

מ' נחמ' ב' יא

בלק. מנקה ומבלקה. לשון חרבן. או פתחה
או הסרה דבר ממקומו וגבול. ואין עוד בשורש
פתח:

פ' דע' דע'

בלר. בלורית. ינית השער. השער שצד הראש
קרוב לאוזן. טלס מגדלי בלורית היו:

פ' סנהדרין

בלר. נשים. פ' קדישין:

פ' סנהדרין

בלר. מן מפרי הארץ:

פ' סנהדרין

בלר. מיני לגנות:

פ' סנהדרין

בלריות. של זהב. כדורים. שם פר' ח' בלירין

פ' סנהדרין

אין שיהם זכה. בר ער' ח:

פ' סנהדרין

בלשי. פ' חילות. איכה רבתי: בולשת. חיל

פ' סנהדרין

שפוזים הכלי נדה. פ' ב:

פ' סנהדרין

בלשי. חפש חקר. בלשי חופש העיר לקחתה:

פ' סנהדרין

מקל הבלשין. בעלי המכס לפי שעבדיהן

פ' סנהדרין

יש מקלות בידם לבנות המכס: ויא' שהוא מקל

פ' סנהדרין

ממתכת שבעלי המכס משתמשים ממנו לידע מה

פ' סנהדרין

שערך השקים:

פ' סנהדרין

בלת

בלתי. כלב. כמו זולתי והיוד נוספת. והיא מלת
שהיא לשון שלילה והסרה. ולפעמים ביוד היא
כמוי כמו ומושיע אין בלתי כמוי זולתי: ב' משרת
כמו לא. מכה בלתי סרה. מבת שלא תסוד. וכן
עד בלתי שמים. עד לא שמים: ובחיות. לה מ'
השמוש מבלתי יכולת ה' כמו מאין יכולת וכן
כיוצא: ועם ל' הוא משרת במקום שלא לבלתי
רום לבנו של לרום לבנו. וכן כלם: בשורש
חוז: לא:

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

בלת. בליתא. בגד. או חתיכה של בגד:

פ' סנהדרין

בלת. מין עשב שגב:

פ' סנהדרין

בם

בנא מניעא: בר מנן:
בם. בשורש. ב' עם השימושים תמצאנו:
בם. בימה של עץ. פ' מגדל שהוא באמצע
הנגסת הנקרא עתה היכל:
ב' מזבח:
ב' העלוהו לבימה. פ' מקום שדנין שם. בילמדנו
ויבקש להרוג את משה:
ב' הבימות אין בהם משום קדושה לל עמודים
של עץ העשויין לסת:
ב' מה שנשאר חלק בלי כתיבה מהעדרים ובראש
וסוף השטה מהסת נקרא צמות. וריח שיש בין
עמוד לעמוד נקרא לחות:

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

במא

בר מן תרין: בר מן אחד:
ביסרמבא. מטה לשכב:

פ' סנהדרין

ביסררי. דרך ומקומות עקלקלת שאין עוברים
בהם רק המחויבים:
במה. על במותיו. תלדוך: דברים לב: גובה
ורחם או גבהות. מוצח. ואינו מתפעל:
בשורש זבח. רום:

במטותא מינייט דלא תתלננו. דלא לתן יסודין. על פא.
עלייט:

במטותא מינייט לא תירעו תרעו גיהנס: יומא:
בימבסי מקומות:

במם. בימס. בימסיות. כלם מורים אכן מה
שנתקן לחליל מה:

בימפקתיא. בית הרע ומואה:

במק

במועד קטן:

במם

בוצא מיני מזונות: ועם זל במאמר רבותנו
זכרונם לברכה:

במם. אין שחצנה מתחילתה לבימס. פ' לעו ע' גב:
או למזבח השם עו:

במקום ברא. ברתא לא תודות. יומא:
במעבדא כי נסוב איניש אתתא. אמרי ליה הכי:

מנא או מוצא: בב:

במשי

במלת שונות:

בנה. ובנה עליה מצודים: השם הבנן חמש

אמות. יחזקאל מא' אושף אחר. הגורה והבניה

לשם. התאר בנאי: ב' בן ולרי פ' שהבנים הם

מסתור ומחסה לכל על דרך אשרי הגבר אשר

מלא אשפתו מהם לא יבשו וגו'. ומתפעל תולס:

ואבנה גם אנכי ממנה. ומפני זה הרחם נקרא

אבנים על שם הבנים. שפני דעת דרך הוא

מוצאת הגורה ולפי דעתו חאלף יהיה נוספת:

ב' בהיותו קשור עם קשת לל החץ והוא דרך

משל כמו יצריחנו בן קשת. וכן הדומה. ובן

גרני: ישעיה כל' כי התבן או המטה יקרא

בן גורן לפי שיתקן שמה: גם המלאכים

נקראו בני אלהים. להיותם קרובים יותר

לעילת העולות: וכן החסידים וגדולים גם

עם ה' נקראו בן: הוא יהיה לי לבן:

שלה את עמי ויעבדני: וכן התלמידים נקראו

בני הנביאים. וכן בני אהרן נקראו תולדות

משה. ואלה תולדות אהרן ומשה וגומר. פ'

שלמדס תורה שכל המלמד את בן חבירו תורה

מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. עיין דש'

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

פ' סנהדרין

ובהיות נזכר בן או בת בלי זכר האב או האם
 שמות כא"ל יורה קטן או קטנה כמו או בן יצח או בת יצח
 רשי: בן מות' פי איש מות: וכן אם בן הטת
 הרשע: פי אם איש הטת: דברים להי די הכפרים
 ומגשים שהם תלויים לעיר גדולה או למדינה
 דברים לג' מב: נקראות בנות: את קנת ואת בנותיה: ה: תבנית
 שמות כה: המשכן: דמות וזורת המשכן: בת מורה הילוד
 בהיותה נקבה ועם שאינו נטף: שיהיה מזה השורש
 רק משורש ברה: היותה הפך הכנים שמעמידים
 ומתמידים שם המשפחה: שזה אמר משפחת אם
 אינה קרויה משפחה: שהיא לשון הרסה: עיין
 במנחה בלולה דף לא גם בשורש בתה שם ביתו:
 איכה ב: וי בת עונך: כמו אישון בת עין:
 ועל הכנים תא: לט' פנים: בן: ברי: בדים:
 אחרית: נין: צאצאים: צעצעים: שרירים:
 שירה:
 הכנות תא לג' פנים בת: צפיעות: די
 לעולם: והא: אדם נון הכרדפוס ולא מן הרודפים
 שאין לך נדרך בעשות יותר מתורים ובני יונה
 והכשיר הכתוב לגבי המזבח: לעולם ישתל
 ללמוד את בנו תורה וחכמה: ואל יחוש לעשר:
 שאין לך עושר בעולם כעשרה של תורה:
 המונע בנו מלרדו יבא לתרבות רעה: וכל
 המייסר את בנו מוסף עליו אהבה:
 הבנים מצילים אבותיהם מדינה של גהינם:
 שעה כ"א: יעקב אשר פדה את אברהם עיין במדרש
 ומפרשים:

בן

בן נפתלי:
 עירובין: בני אם יש לך הטיב לך:
 פק דישועות: בן ברית לל ישראל:
 בן גוי או גויא: פי קרב וכרעוס:
 בן דינאי פי אדם ליסטים ורועה: סוטה:
 סוף משנה:
 חולין פי ט: בן הנפל מין שרץ:
 פי אלו מומין: רוח בן הנפלים פי רוח שירה:
 סוטה פי ח: בני הנשוקה: פי ערפה שנשקה רות חמומה
 וחורה לגלגיה:
 כעו דף ע"א: בן נח נהרג על פחות משה פרוטה דלא מהניא
 ליה השבת חבולה: לפי שכבר נתחייב הריגה
 משעת הבזילה:
 סוטה פי ח: בני הדבוקה: פי חת שדבקה עם חמותה:
 כתובות פי ט: בן נצר: פי בזל:
 ירושלמי פק: בני דסבותא אפתחת: פי המרחץ של אותה
 העיר:
 בן עוף: כמו בני יונק: בריש גמרי דפק
 דכתובות:

בן עזאי: הי"ל: כבן עזאי בשוקי סתרא: פי סוטה פי ט:
 אני בקי בדבר זה כבן עזאי וט:
 בן ערל: או ערל: פי אתה בן ערל כל משום
 ברעמך ובריעתך: כערל שפמוס:
 בן פקועה: פי בן שהוציאוהו מבטן אמו והיא חולץ פד-הג'
 ממה שפתחו בענה: וכך משמע בבהמה:
 בן ציון: שם אדם מיוחס:
 בן קמצר: שם אדם שיודע לכתוב השם בבת אחת
 עם די קולמוסים:
 דוד שהניח בן: במוותו לאמר בו שכיבה יואב שלא
 הניח בן לאמר בו מיתר:
 בן חמליון שם שר: מעילה בגמי פי קדשי
 המזבח דף יד:
 בינא: ובינתא לשון שער הראש ופיוצא:
 בנאים: פי תלמידי חכמים שהם בונים העולם:
 בנריאות פי כלי המרחץ: בר פרי מה מעריך:
 בנות שקמה: מין אילן:
 בנות שוח תאנות לבנות: בנות שבע: ובלופסין:
 ובלוסין: מיני תאנים הם:
 בנות שקמה סיקומורו: מעריך:
 בנחש:

בלדוי חרס שמתא:

בניתא: מין דג: שער: במשחל בניתא מחלכא:
 בניתא: גרעני חרדל:
 בגבי או בבא: ברזל לחשר סביבות האילן:
 בנלך:

בדוך כותן לעוף כח:

בגני: כמו בגנות: אמה בגנות: פי אמה מששה כלס' פי יו:
 טפחים וחצי אצבע נכ:

בגם: לשון כעם: קנף בבתן ותרש: תרג' בגסו:
 תורגמן:

בינצרופי: בית אליל שנקרא כן:

בנפקין שלי פי עובדי וכוזי: צרי מעריך:

בנת: שעה קולט אל השערה: תרגום דשין

בנלעא בבית: פי שעה:

בס: בוסא: כלי שרת שמקדשין בו המנחה: פק דמנחות

במ דף י: שאל מן כל ביםי וביסי פי דבר מדרות: מעילת

איכה ותזנח: משלים נפשי:

בשבים שיש בהן קוץ ביותר וא"ל לאוחזן שבת דרישגמי

בד: דף ע"א:

בסד

בסעד דשמיא:

בוסטא: פה: בזהרי: פי מ עמוד כה: מעריך:

בסאי: פשיעה: לשון נעז ואשור: ככך פי

הגזל דף י"ו:

בסיליאום: אדון וקיסר:

ילקוט מא:

פסילים. את שמות הצעלים. הושע ב:
בעל גד. כתרנו. מישר. וק קרית בעל. לפי יקושע

שהיתה במישור יהושע טו: וכל לשון שצמקמא
 אינו מוכן רק על האישות שמשמש עם אשתו אך
 המשנה משמשים בו גם שימוש עם שאר נשים
 כמו שאומרים הבעל ארמית קנאים פוגעין בו:
 בשורש: ארץ. תעב. בוא: ר'
בעל מרחא דבעלה פ' שרה אמו: על שם כל
 אשר תאמר אלך שרה שמע בקולה וי:
 בעל גבר. פ' שאמתי ארוכה עד הארבעה:
 בעלי הרדולין פורוי היונאים בירי אדם:
 בעלי זמורה שוטרים ויא ליננים:
 בעלי ביםים עשירים:
 ושמת סכין בלעך אם בעל נפש אתה כלומר
 אם אתה גרדק:
 בעל נפש ירא שמים:
 מכאן לבעל הקורה שנכנס בעצו הקורה:
 בעל החושם פ' בעל חכמה וכלול בכל מדע:
 ביעין בינות מתרנגול וכיוצא:
 בעל תשובה נריך להרבות בנדקה וללבוש שק
 על בשרו:
 בעיץ ברילי: סוף כלום דף מג:
בער לשון דליקה ושריפה בבנין הקל עומד: ר"ק
 תולים פג: כאש תבער יער שהוא כמו תבער
 ביער: בי ובפעל ובער עלה הכהן לשון הכרתה
 ושרפה והסרה ולפעמים יוצא: ובהפעל הוא יוצא
 מכל הטבעיר את חבערה וכלם ענין הדלקה
 ושרפה והסרה והחילוף שיש בין הדלקה לשרפה
 שהדלקה והבערה נופל על האש בעצמו אפילו
 לא תצא פעולתו לאחר: וענין השרפה באש תצא
 פעולתו לאחר לעולם השם הבערה ג' כי יבער
 אי שדה בער לשון מרעה לבער לרעות והוא קרוב
 לכו: שהמרעה והאכלה היא ביעור וכליון בדבר
 הנאכל: די ושלח את בעירו בהמתו בעיר:
 בהמה: הי גבער כל אדם לשון העדר ידיעה
 ושלח: השם בער גם זה קרוב מהנז: שהנעדר
 מחכמה דומה לבהמה כמו שאמר החכמים
 על פסוק שובו לכם פה עם החמור לל דומים
 בשורשי בהם רעה שרפה סבל: ר'
 בעור חמץ:
 והמן גבעת בבנין נפעל ופעל לשון בהלה:
 וטירוף דעת השם בעתה ר' בעיתה בשורש:
 בהל:
 ביעתא ביעה: בויקרא רבה פר' יא ומתנות
 בהונה פ' פמוי בכל רצונו ואות נפשו ושיבוש
 הוא כי אינו אלא תרגום מעריך:

זר פ' ג:
 בכורות פו:
 ויקרא רבה:
 קדושים תהיו:
 בשבת פ' כב:
 פ' ר' ישמעאל:
 חולין בריש גמ:
 דה פ' כ:
 תענית:
 דם פ' ג:
 מ'
 לשם:
 ידמיה יג:
 תלים גב:
 בראשית:
 מ'
 אסתר ז:

בראש פרשה או פרק: ברא פרי: ועם א הגפן:
בצץ בציה בבויץ טיט ומקום לח שיבול בו
 הקנה: בצאתיו עמקים מלאים טיט ואינו מ
 מתפעל:
 בשורש: אגס טיט: ר'
 ביצא בוצא טיט:
בץ מבצבץ פ' דבר ששלה ויוצא: דרך חמוץ
 סאז העסה נראית כאלו עלה ויוצאה:
 בויצבבץ פ' פשתן כמו בץ:
 יושב וזן את כל העולם מקרני ראמים ועד
 ביצי כמים:
 ביצת היוצרים החומר עבול שאומן מכלי
 חרס מתחיל בו מלאכתו שהוא עשוי כביצה:
 מי בציים פ' החלמוץ:
 ביצת הנעמית פ' ביצה בת היענה:
 ביצה קלה פ' ביצה התרנגולת היוותה יותר
 קלה לעיטול:
בצץ מקטני ידיע פ' כשיוצאין הקשואין נראין
 לאתגר אי שפירי הוו אי לאי תרי בוצינין בי
 קשואין:
 עיין בשורש בויץ:
 בוצינא דריחויא החור פ' החור שבאמוצ
 הריחים:
 בוצינא בטורא במי מהניא:
 בוצינא טפי פ' הנרות שכבו ויש ספרים שכתבו
 בוסניה ילקוט קיג:
 בציית ספינה קטנה שמהלכות לפני הגדולות:
 בגב פ' דג:
בצל הצלילים שם פרי מהי מדבר ואי הי מ'
 ואין עוד: ר'
 בוצל בצל הצלילים הסריסים פ' שאינם עושים
 זרע ויגדלו יותר:
 בצלצול בגל של יער שהוא קטן מהאחרים:
 בוצינא ערות האשה בזוהר קוראים כן לפעמים
 לסודא דנקצא כמא בפ' הנזקין ושמרי לה על
 שתי פתילות בנר אחד: לל שתי זכרים באשה
 אחת:
בצע ותבצעו רעך בעשק השם בצע כלם
 לשון חמדה וחמס כמו שונאי בצע אמרו
 הקדמונים שהאנשים שאינם להוטים אחר הצל
 הזמן ולקנינים המדומים ושמים בחלקם הם הם
 הראויים להיות פקודים על דבר המשפט וכדומה
 כמו שכתב מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש
 תרומות יחרסנה ירצה אם הדין דומה למלך

מ'
 ידמיה לה:
 יחזקאל מו:
 פ' דקטועה
 בגמ'
 בריש גמ' דעין
 פרה פ' הי
 דף גח:
 פרה פ' ח:
 כלם פ' יז:
 שבת פ' ט"ה:
 נדר' סוף גמ':
 פסחים פ' ע'
 רג'
 ידמיה ו: וי ערמה
 איוב מב: דברא חטא
 פ' שו' ופ' יח
 ד' ופ' יח
 יאמר אומר א
 יעני' אומר א
 יחזקאל כ"ג
 יב: פס' א' יחזקאל
 שמות יא: ויכב

יחזקאל כ"ג
 יב: פס' א' יחזקאל
 שמות יא: ויכב

משלי כגיד: שאינו נריך לרברי יעמיד ארץ. ואם דומה לכהן
שמחזר אחר מזונותיו. יהרסנה עיני במדרש:
יט: כי לשון השלמה. כי יבצע ה' את כל מעשיהו:
איו"ר י: ג' לשון פתיחה וחתמה. יתרידו ויבצעני וכן בצע
כסף לא לקחו פי חתיכה כסף: תרגו' פתות אותה
פיתים: בצע יתנה בצעוים: מה בצע כי נהרוב
את אחינו התרגו' מה ממון: מ"ב דף עח:
בשמש הו' יעל שבר' גול' שלם: ר'

בצע' ביוצו' פי פשרה' אך אהבתי המצוע חנו
קמץ וחניו פתח:

כרבות פ"ז: ² הבורע הוא פושט ידו תחלה פי שהמברך
המוציא ואלו ראשון:

פ"ב בשביעית: שני בצעים היו בהר המשחה פי שדרים:

מ': **בצק** את בצקו' לשות בצק ירמיה: ז' עוסה:
בראשית יב: וקרוב לזה ורגלך לא בצקה: הוא כמין אבעבועות
דברים ח: הבאים תחת הרגל מחמת ההליכה: מלשון נפיתה
שכן העסה עושה כמין אבעבועות: ועל העסה
תא' לב' פנים: בצק' עריסת: משארת: ר'

פסחים פ' ג: בצק החרש פי שלא נתחמץ:

ינאמות פ' ט: ² בצק שתחת הציפורן פי הבשר:

מ': **בצר** לא תבצור. לשון קטיפה ובסתם הענבים

השם בציר וזמן קטיפת הענבים נקרא ציר

בלשון משנה כי ירד יער הבציר. הוא משל לאצילי

ישראל שנותנים פריים מה שאין בן בעצי היער:

במדבר יג: כ' ערים בצורות לבצרון זכריה: ט' מבצר

כלם לשון חוזק. וקרוב לזה על דבר הנצחית:

פי מניעת בשמים על דרך ונתת שמיכם ככרולי

וכן המקומות חזקים מוניעים היושבים שם מחמם

המזיק: ויש מפרשים יבצור רוח נגידים כמו ירום

ויחזק. והנכון למדשו לשון קטיפה: כלומר ישפיל

רוח נגידים מגאותם: כמו שאמר אחר כך: מורא

למלכי ארץ: ג' לשון מניעה. לא יבצר כנזכר:

ד' זהב על עפר בצר בשורש חזק. וכרת: מנע'

גדלי זהב:

אהלות פ' ב: בצרי בוצר בצורי פי חותך באבן:

פ"ב דנבש: ² ונעשית מבוצרת פי גוברת וגבוהה סביב

המכה:

מנחות פ' ג: ³ מאן רבצריה מי שחת אותה:

פ"ב ⁴ בצירתא פי קירותה:

בצורתא מניעה: ² יונש:

בוצית סנדל בלעז: מעריך:

בק

בת קול:

מ': **בקק** השם בוקק: הבוק חבוק ענין ריקות:

בשורש ריק:

בק מיבק ראבין לשון דבוק הס': מנחות ריש

גמ' פי התכלת דף יב:

² ליבק' לשון חטש: גיטין רפואות דמישאחו
דף ס"ט:

³ בקי בקא פשט' ויא' זכוכים קטנים סוכה
בגמ' דף כו:

⁴ בוקי כמו בקבוק: פי אלו ערפות דף כ:

⁵ בקיקין חתיכות ושדרים: ירושלמי:

⁶ בקיא מי שיש לו איזה הרגל באיזה למוד או

באי זו מלאכה נקרא בקי הרבני בקיאים השם

בקיאות:

בוקא בקא שם עצם שביד' בוקא דאטמא יממות פ' ח'

דשף מדוכתיה פי שער ממקומו:

² בוקיא שם מקום:

בקראא ששט' זה כתבשט': על דרך במדה שאדם סועה פ' א:

מודד מודדים לו:

בקיון מיליון ורוליון סגלרין וסגלריון מיני ונפך דעז

ליננות הס' ילקוט נביאים דף פ"ט:

² בוקיון מוקיון לוליון סגלריון קרקסאות: לפני איריחן:

כלם לשון לחשי נחשים:

בקילטא מקל:

בקיינום ענין חנוניות שקולו נשמע עד ל ילקוט קפ"ו:

למרחוק:

בקלם כל מה להטות: כמו מקלות:

בקע יס' לשון פלח פרץ: השם בקיע: ב' בקע

הוא מחני השקל: ג' בקעה מישור שהוא בין

ההרים: והביקעה תא' ל' פנים: בקע צלה

פלח שפע' פשח' שסף' פצם' פצע' בתק'

פרס' חנה' רגעו:

בקע כמו אגף היינו מקום שדות הרבה:

² בקיע אבן של טבטין כ' או כלי לבנה:

³ בקעיות חתיכות של עצים:

⁴ הכול דבר מדבר כ':

⁵ קרדום של ביקוע פי קרדום לבקע העץ:

כלים פ' כ"ט:

בקר בצנין פיעל נהוג וחול לשון חקירה מ'

ודרישה: השם בקרה: ב' בקר יום מזרחית

השמש עד מחצית היום נקרא בקר שכל דבר

יחפש לאור היום והפטו הערב מפני שכל

הדברים מתערכים יחד בלי הבדלה: ג' בקי יחד

טובי בקר טובי אור שהם שבעה טובי לבתי

הריבוי בקרים: ד' לבקר בהיכל' לשחר

ולתפלל: בקר שור' בוקר רועה: ה' בקרת

לשון מלקות יען שהרועה שולקים היתה מעור

שור: ונהג מלשון ביקור ללמד שנידך לענין

בדינו שלא לחייבו מיתה ראה במנחה בלילה דף

קכ"ד:

תחלת היום תא' לב' פנים בקר שחר

והשורים תא' לה' פנים בקר מריא פרה שור:

אלוף:

צורש חקרי נכס:

בקר כרי בקור או בקור פי כרי בדיקת

חולין דף ט:

הסיכון:

בקר² בקרי פי חורש האדמה על שם ש

סוטה פ' ט:

שהשוורים חורשים: סוטה פ' ט:

בקר לשון הכאה: הבקר לשון חרות ומפשי:

בקרקסיון שם מקום צורש קרקס:

בקרותא מקום עמידת השוורים:

זמ' פ' ה:

בקש כפיעל לבדי השם בקשה ענין דרישה

מ:

ומקירת:

ב לשון תפלה ותחנינה: בחרצ ובקשתי פי תפלה

ובקשה: עון ישראל: ולעשות: את בקשתי והוא

כהוג הדבה בלשון תלמוד:

כי שפתי כהן ישמרו דעתי ותורה יבקשו מפיהו

מלאכי יכ:

כי מלאך ה צבאות הוא אמר ר' יוחנן אם דומה

עושר קטן פ:

למלאך ה צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לא

ג:

אל יבקשו תורה מפיהו:

צורש חקרי פלל:

בקת בת בקתא הסמוכה:

יבמות דג:

בקתא בי בקתא בית קטן: ויש בו ב

שבת פ' ה' דג:

עניינים לשון שכינות ולשון בית:

בר

בר רב: בר רבי: בראשית רבא:

בר בן נשקו ברי ויש שמפרשים אותו מוסר

מ:

נקיות: ולא נמצא במקרא רק השנים האלו

תולס' כ:

ובתרגו ירוש' ביר:

ב ירבו בברי בחזן ויש מפרשים אותו תבואה

משלי לא:

כמו לשבור בר בראשית מג' אך יהיה נכון

איוב לג:

שמענין זה יהיה משורש בר: שהם מסתגבים

זה לזה לכן צריך לחברם יחד להקל המעיון אך

בר אינו מתפעל:

ברר וברותי מכס: וזמרת: לברם האלהים

מ:

קהלת ג' ענין בחירה השם ברור:

יחזקאל ב:

ב לחץ ברור מרוק ומדוד: ישעיה נט:

ג בבנין התפעל יתבררו ויתלבנו לשון נקיות

דניאל יב:

וזכות: השם בור ובר הייתי בעיניך איוב יא:

ד ואצרוף בבור סיג' ישעיה א' הוא הכלי

שהצורף מסיר הסיג מהכסף ובעבור זה יש

שמפרשים והי פקת בר בארץ שיסאר מעט בר

תולס' עב:

וצדק ואמת בארץ:

ה ומרבות לך בורית ירמיה ב' לא עשב

שמכבדים בו הנבדים ויען שמוכר הכבד ומסיר

העפוש נקרא כ' ויש אומרים שהוא סבון בלעז:

בשורש בנהי כבש בואי בחר:

בר אהורייריה דאבא אבא לקבל אלפא חמרא

שתי ולא רווי והוא גברא אשתתי לי מחמרא:

מגילה אסתר מדרש:

בר אמוראי אדם שיודע לשוט במים נקרא כן: נכפ' ה:

בר אושפרתיו פי ר' פפא שאמו נכ: פי סדר

תעניות:

בר גוזא נשר:

ב בר הדניא פי שור ינקא: פרי ויקרא רבה:

ב בר יומיה פי שבאותו יום נכנס לגדולתו: שבת צמ' פ' ד

ב בר יובי שם בהמה ומשל הוא בר יוכני: עוף

גדול: בכורות פ' ט:

ב בר לועה הוא הדבר שמשמין על גב הבהמה

למען לא תחכך המכה והדבר ההוא או ה

העץ נכ:

ב בר מיחם תגוריי לשון לעב: פסחים פ' ג:

ב בר נפחא שז עוף: חולין פ' ג:

בר מרקד ביני כובי פי בנו של מרקד בין

החנויות כדרך שהלכנים עשין שמשחקין:

ומרקדין בחנויות: כרי שיתנו להם לשמות ב

בשכר:

בר מלחך פינבי פי בנו של לוחך הקערות:

בר בך רבע פי בנו של מקפל לבשו ורובץ

וישן שכן הוא דרך המשתכרין שאינו יטל

לשוב לביתו מפני שכרותו: מד' פי חמרא ויין עיין

צורש מוך:

בר ומי יחוש חוז ממני תרגי בר מיני: ולשון

לכד מטף תרגי בר מן טפלא: וכן אין בלתן

לית בר מנד: ואין מצלעדי לית בר מיני:

בר מחוניתא אדם שהיה יודע ומכיר כל השדות

מהער ממני הן:

בר נפלי משיח'א שיקים את סוכת דוד הנופלת:

בר גירא הוא עול קטן למנד העגל:

בר סיס הוא יורד בריסי' לשאול פי בזעף:

בר פחתיי כמו בר דברדן וגדול:

בר פחין פחות וחסר דעת בירושלמי סוף פר'

היה קורא: מעריך:

בר פיילי שם איש:

בר קשא ממונה על העיר:

בר שויסקאל לשון גנאי כמו בגרדן שוקי' רל' עלי:

בר שושא חומה קטנה שבנויה קבי' העזרה

והחומה מחוץ ממנה גבוהה:

בר שטיה שוטה:

ב הא דעילי בבדי הא דעילי בלא ברי ויא

החשובים עולים בלא רשות שמה: ויש מפרשים

שעולים לבן עזר עם בניהם שהם צדיקים כמוהו:

ב שטרי בירורין טענת בעלי דינים:

ב לברר לגרר: ב ברור מבחר: תרגום לא

תשס' לא חבור: אוביר פי שדה שלא נזרעה:

ב באחרא דמכורי באגי ולהצירה שנה אחרת:

פי במקום שמהגס לזרעה שנה ולהשביטה שנה

אחרת:

מ:

תולס' כ:

משלי לא:

איוב לג:

מ:

יחזקאל ב:

דניאל יב:

תולס' עב:

ה:

שמכבדים בו הנבדים ויען שמוכר הכבד ומסיר

העפוש נקרא כ' ויש אומרים שהוא סבון בלעז:

בשורש בנהי כבש בואי בחר:

ר:

בר אהורייריה דאבא אבא לקבל אלפא חמרא

שתי ולא רווי והוא גברא אשתתי לי מחמרא:

מגילה אסתר מדרש:

כָּסִי וְיָגִי: ⁶ בְּחֻמָּא הוּאִי פִי דַעַת חִינּוּנִית הִיא וְהוּא דֶּרֶךְ
כְּטוּד בְּמִקּוֹם לְאִמֵּר טַעוּת הוּא:
שׁוּר הִבְרִי מִיָּן בְּהִמָּה וְיֵאֵל מִן חִיָּה:
שְׂמֵא הִבְרִיא פִי שְׂמֵא לְחֹץ תִּרְגֵּי חוּץ בְּרֵא:
² הִבְרִיא חֲכָלִי שֶׁנֶּדֶק וְהַשְׁכֵּרִים לֹא נִתְפַּדּוּ:
² הַטְּלִיחָה עַל הִבְרִיאָהּ פִי בְּגַד בְּלוּי עַל בְּגַד
חֹדֶשׁ:
מִקְוֹת פֶּה: בְּרִיית מַיִם דְּגִים וְכַדּוּמָה:
פֶּה מִשְׁקִין: מְבַרִין כְּמוֹ לְהַכְרוֹת אֶת דּוּד:
כְּבִרְבִּלְתָּא שְׂהוּא מְבִלְבֵּל שְׁחֹר בִּלְכָן:
בְּרִבְרִי בְּרִבְרִיא תוֹגֵרְמֵא בְּרִבְרִיין עֵרְבִיִים
מַעֲרִיךְ:
² בְּרִבְרִיָּה אֲנוּסִים עוֹף טְהוֹר הֵבֵא מִ
מִבְּרִיא:
בְּרֵא יִנְרִי אֵךְ בְּרֵא מוֹרָה הוֹנָאָה וְהַתְּחַדּוּת
הִבְרִי יֵשׁ מֵאִין וְכֵן אִמֵּר בְּרֵאֲתוּי יִנְרֵתוּי אֵךְ
עֲשִׂיתוּי פִי בְּרֵאֲשׁוֹנָה הוֹנָאָתוּי אִוְתוּי מֵאִין לֵישׁ
וְאַחַר כֵּךְ הַעֲמַדְתוּי עַל תְּכֻמַּת צוֹרְתוּי וְאַחַר כֵּן
עֲשִׂיתוּי שֶׁלֶשׁוֹן מַעֲשֶׂה הִיא תִּיקוֹן הִבְרִי כְּמוֹ
וְעֲשִׂתָּה אֶת צִפְרִינְיָה רֵאָה בְּשׁוֹרֶשׁ עֲשֶׂה: וְאִין
לְהַקְשׁוֹת יִצְרָר רֹחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ כִּי עַל יִצְרֵת כְּלִי
הַגּוֹף הַמְּקַבְּלִים כַּח הָרוּחַ שֶׁהֵם הַמוֹחַ וְהַלֵּב כְּאִמֵּר:
וְיִצְרָה מוֹרָה דְּבִר שֵׁשׁ לֹא מִמֶּשׁ וְנוֹרָה אֵךְ לֶשׁוֹן
בְּרִיאָה: בְּרִיאָה נִבְרָא בּוֹרָא סִתָּם מוֹרָה כִּי
כְּנֹז גַּם נִפְלַע עַל כָּל דְּבִרֵי רֵאָה אֲבִרְבִּיל עַל
פִּסְקוֹ בְּרֵאֲשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם:
בִּי בְּנִין פִּיעֵל בְּרֵאֲתָן לֵךְ שֶׁסִּי לֶשׁוֹן בְּרִיָּה וְבִחִירָה:
בִּי אֲבִרְבִּיל דָּף הִי וְבִרָא אוֹתָהֶן בְּחִרְבִּיתוֹ לֶשׁוֹן
כְּרִיתָהּ וְהַשְׁתַּתָּהּ וְקִרְוֹב לָהּ אִם בְּרִיאָה יִבְרָא הִי
מִדְּבִר לִי עֵגוֹן גּוֹרָה וְכֵן בּוֹרָא נִיב שְׁפִתֵּים יִשְׁעִיהָ
כֹּחַ טִכְתּוּ מִחֹדֶשׁ דְּבוֹר שְׁפִתֵּים שִׁיאִמֵּר שְׁלוֹם שְׁלוֹם
לְרַחֲמֵךְ וּלְקִרְוֹב:
דִּי בְּנִין הַפִּיעֵל לְהִבְרִיאָבָם מִרְאֲשִׁית כָּל מַנְחָה:
הֵשֶׁם בְּרִיא בְּרִיָּה כָּלֵם עֵגוֹן הוֹרָאָה שׁוּמָן וְחֵלֶב:
וּבִלְשׁוֹן רִי מִי שְׂהוּא חוֹק בְּגוּפוֹ וּמִזְנוֹ בְּלִטִּי בַּעַל
חוּלִי נִקְרָא בְּרִיא יִרְוּשְׁלֵמִי פִי חִי בְּמִקְוֹת:
עַל הַתְּחַדּוּת נִמְצָא תָּא לְבִי פְּגִים בְּרֵא יִצְרָר
חֲלָלִי בְּשׁוֹרֶשׁ שְׁמִי כְּרֵת:
כְּשִׁי מִה שְׂהָאֵדִם מִתְּבַקֵּב בְּבוֹרָאוֹ וְיִרָא מִמֶּנּוּ כֵן
הַבוֹרָא נִמְצָא עִמּוֹ:
בְּרֵא חֵית הַשֶּׁרֶף תִּרְגֵּי חֵית בְּרֵא אֵךְ רֹחַ
שְׂדֵה שְׂבִמְקָרָא מִתְּרַגֵּם חֻקְלִי עֵיין בְּשׁוֹרֶשׁוֹ:
² לְאוֹבְרָא לְהַאֲכִיל:
כּוֹסֶה פִי הִי: בְּרֵאֲשׁ כָּל מַרְעִין אֲנָא דִּם:
כָּסִי פִי הִי: בְּרֵאֲשׁ כָּל אֲסוּן אֲנָא חִמֵּר:
בְּרֵאֲתוּי כְּמוֹ בְּרוּשִׁים פִּי עֵץ מִה:

תַּעֲוֵי יִזְ:
יִחְזַקְאֵל כָּב:

שְׂמֹאֵל א:

לֵח פִי יח:

כּוֹסֶה פִי הִי:
כָּסִי פִי הִי:

בְּרֵא וְכִרְמָא כְּחֵדָא יִירִיתוֹן לְפִי דֵת גִּיּוּס:
בְּרִבְרִי תִרְבִּיל סְרִים:
בְּרֵגִי
בְּרֵאֲשׁ גִּמְרָא:
בְּרִבְלִי כְּתָם מִה תוֹךְ הָעֵין:
בְּרִנְדִּי בּוֹרְגִנִין בֵּית עֲשׂוּיִים בְּשָׂדוֹת לְאִנּוֹר פֶּה שְׂכַת פִּי
הַתְּבִנָּה כְּמוֹ בּוֹרְגֵנוֹ בְּלִטִּי וְהוֹשָׁכִים בְּהֵן נִקְרָאִין
בּוֹרְגִנִין:
בְּרִנְדִּי עֲבָד הָאֲדָמָה לָכֵן:
בְּרֵדִי עֵנֶךְ אֲנִי נִפְלֵת מִן הַשָּׁמַיִם הֵשֶׁם בְּרֵדִי:
וְאִינוֹ נְהוּב לְהַתְּפַעֵל וְאִינוֹ נִמְצָא פִּיעֵל רַק בִּישְׁעָה
לָכֵן יֵט:
בִּי בְּרוּחִים דְּבִר שֵׁשׁ צוֹ בְּתַמִּים לְבָגִים וְנִבְעִים
שׁוּנִים סוּסִים בְּרִדִּים זְכִירָה ו: וְהִבְרִי תָּא לְבִי
פְּגִים בְּרֵדִי אֲלִגְבִּישׁ הַנֶּמֶל:
בְּרֵדִל בּוֹרְדִלִין מְכֻתִּי מַעֲרִיךְ: פִּסְקָא וְהִי
בְּשִׁלָּח:
בְּרֵדִלִים מִיָּן נַחֵשׁ: בְּטוֹרוֹת פִּי א:
בְּרִנְדִּיקוּסִי אִישׁ שְׁקוּמְתוֹ אֲרוּכָה:
בְּרִדִּים מִי שֵׁשׁ שֶׁלֶשׁוֹל לָכֵן:
² מַעֲבָד הַעֲוֹרוֹת לָכֵן:
בְּרֵה בְּרוֹ לֵבִי אִישׁ לֶשׁוֹן בְּחִירָה: בִּי וְלֹא בְּרֵה
אֲתָם לֵחִם הֵשֶׁם בְּבִרְוִתִי רֵאֲשׁ הִבְרִיָּה שְׂמֹאֵל בִּי
כָּלֵם לֶשׁוֹן אֲכִילָה וְסַעֲדָה מַעֲשֶׂה:
בִּי וְקִרְוֹב לָהּ בְּבִרְתָּ אֲרָץ בְּרֵאֲשִׁית מַחִי פִי הִרְדֵּךְ
שְׂהָאֵדִם יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת מִן הַבֶּקֶר עַד עֵת הָאוֹכֵל
וְאִינוֹ נְהוּב כִּי אִם עִם כָּף הַשִּׁימוּשׁ: בְּשׁוֹרֶשׁ אֲכִיל
בְּחֵר:
בּוֹרְהֵנָא חוּלִי מִה:
בְּרוּאִי חֲסִטָּן אוֹי דְּבִר שְׂחֻמְךָ:
בְּרוּלִי מִתְּבַת חֲחֻק לֶשׁוֹן חֲחֻק שְׁמִים כְּבִרְוֹלִי:
בְּשִׁנְט בְּרוּלִי כְּמוֹ בְּשִׁנְט שְׂטֵרֶת בְּחֻזֵּק:
² בְּרִיָּהֲלָהָ מִנְהִיבָה:
בְּרוּא: צוֹרָה:
בְּרוּי לֶשׁוֹן מְרוּנָה וְהִילֻךְ:
בְּרוּי בְּרוּי נִקְבִּים תִּרְגֵּי אֲכִיל צִדּוֹד וְכִקְרִי:
וְאַבְרִזִּינִיא בְּכּוֹתֵלָא:
² בְּרִנְדִּיָּתִיָּה פִי טוֹרְחוֹ:
³ נָאָה עֲבוּתָא לִיהוּדָאי בְּבִרְזָא סוּמְקָא לְאִסּוּיָא
חִיּוּרָא פִי רְנוּעָה:
בְּרוּי עֲרוּגָה:
⁴ בְּרִזִּינָא מִן חִיָּה: וְיֵאֵל אֲוִמְרִים מִדָּה מִקּוּמוֹ שְׂכַת עִי גִי:
יוֹכִיחַ:
בְּרִיָּתִי שֵׁם אִישׁ אוֹ מַשְׁפָּחָה וְיֵאֵל בְּנוֹת שְׂכַת גִּי
שְׂהִינּוֹתָא וְנִשְׂאוֹתָא לְמַלְכִּים וּלְכַהֲנִים שְׂהִינּוֹתָא נִשְׂאוֹתָא
בְּשִׁמְן וְהוּא כְּמוֹ בְּרִיָּתִי:

שְׂכַת פִּי יח:

פֶּה שְׂכַת פִּי
כָּסִי גִי:
פִּסְקִי דְסוֹכְרָא גִי:

כָּסִי כָּסִי לֹו:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

כָּסִי יח:

מנ
במדבר כד
ישעיה טו :

ברך הלך במהירות להמלט: פלטו **ברך** לך לשון
מהירות: שם התאר בריחה: **מברחיו** ולפעמים
מורה סילוק מסכנה כמו שנאמר ביונה ד' על פך
קדמתי לבדוח תרשים לסלק ולמנוע אותי מהשליחות
הנז: ובלשון ר' ברכ מלדבר כלומר מנע וכנגד
דיבורו וכיוצא:

ב' בריח קורה מסגר מנעול ומתפעל מבריה מן
הקנה שמות כו' על לויתן כחש בריח ישעיה כז'
עש שמבריה הים בתנועתו מן הקנה אל הקנה:
ג' בריחים כלם לשון קשר ישעיה מג' יד:
הבריחה תא' לג' פנים' ברח' גוס ברח:
בשורש' מהר:

ברוחין תרגו' מעתודים:

ברחא' תרגו' ודס עתודים' ודמא דברחוי'
קרח:

בריה' בחורים:

ברטיא' מקרח' וילא רומח:

בריון בריוני' אנשים רקים ופוחזים למלחמה
ובילקוט מפרשו שהוא שם עוף גדול דף ר':
ברית' שלשלת או תכשיט לנשים בוריתא' כמו
בורות:

ברך פרוץ שם התואר וכן הדומים כי אינו נהוג
וכמא' בבנין הקל' השם ברכה: ובבנין פעיל
ברך לשון רבוי ותוספת טובה: אך מה שהוא לאל
ית הוא לשון תהילה והודאה: גם בבנין נפעל
והתפעל פתרון אחד להם: ב' ברך נבות אלהים'
וכיוצא בו הוא רבוי לקללה מפני כבוד השי' ג' קח
נא את ברבתי מנחית: בראשית לב' וכן מברך
אזן' וכן לשאל לו שלום ולברכו' לתת לו מנחה:
ד' עשו אתי ברבה פשרה ושלום' כי אין לך כלי
שמחזיק ברבה בטלם: וקרוב לזה כי תמצא איש לא
תברכנו מלכס' ב' ד' פתונו שאלת שלום וקרוב
לענין ברכה: ה' בבנין הפעול לשון השתחווה
והכנעה ויקראו לפניו אברך בראשית ויברך
הגמלים בראשית כד' כמו כרעו על ברכיהם
שופטים זז' ברכה מקום שהמים מוכנסים בו או
המים עצמם' ואינו מעין פש' טונת מי ומי וכך
הוא נהוג בתלמוד הפסקות והברכות שנתמלאו
מים מערב שבת: פסקות הם החריצים שאינם
בנויים באבנים והברכות הם החריצים שהם בנויים
באבנים ובסיד ומתמלאים ממי הגשמים או מהמים
שמושכים בתוכם מהמעין ברבות מים' בשורש'
באר מנח' רבן:

ברך רחמנא דשקליה לישכר איש כפר צדקאי
למטרפסיה בהאי עלמא: פ' לקבל עונשו בעולם
הזה: שמכבד עצמו ומחלל קדשי שמים מאי הוה
עבדי הוה כריך יודיה בשעת שירות' ועם שחצונה
טסלת בקדשים עוד בזיון הוא' וכך היה המעשה
טבחים פ' ו: מלכא ומלכתא הוו יתבי מלכא אמר גדיא ואי

פנ' פ' שאל
אדם:

שבת כב גי'
גטין פ' ה:

שבת פ' ו:

מנ
מלכס' א' כח'
פ' א' יח:

ישעיה לו':

קהלת ב:

מלכתא אמרה אימרא יאי אמרו מאן מוכח' כהן
גדול דקא מסיק קרענות כל יומא ויומא' אתא
יששכרי' וספרו לו הדבר' אחוי בדיה כלפי מלכתא'
לשון שחוק הוא' אמר המלך הואיל ולא הוה ליה
אימתא דמלכותא' שיכרתו ימינו' יהפ' שחדא
ופסקוה לשמאלית' שמע מלכא ופסקוה למיניה:

ברך' המברך את הגפן' טומן היחור בארץ
ומוציא ראש במקום אחר:

ברך רחמנא דיהבך לך ולא יהבך לעפרין' פ' שלא
המית אותך במחלתך: ברכות פט:

ברך רחמנא דיהב אוריון תליתאי' פ' תורה שנת' פ' ע':
נביאים וכתובים: לעם תליתאי' פ' כהנים לויס
וישראלים' על יד תליתאי' פ' משה רעה' שהיה
שלישי לבטן מרים אהרן ומשה: ביום תליתאי'
פ' לפרישת מנשים: בירחא תליתא' פ' לחדש שלישי
לגאתם מנוגדים:

ברך' קן הנישר' בריכה הנינים או האפרוחים
שהם תוך הקן ובהיותם שם נקראים כך:

ברך' ברכה רחבה' פ' נידוק הדיון:

כעונות פ' אי
ג' א':
כרס עולה:
תענית פ' כ'
גמ':

כ' אילן שנעקר ובו בריכה' כמו בריכה רל'
פרח שפרח מהאילן: כ' כמלא ברך הפחירישה'
פ' כשיעור חפירה אחת בקרקע:
בוכרא' עץ של מחרשה שיש בו הצדל שנכנס
תוך הארץ נכ': ה' הוא הכלי שאחר הזריעה מכניס
הזרע בארץ: גברכה' מרחץ:
בורכה' אולת וסכלות:

ברכה' הענפים שהשרישו בארץ בבזע האילן עולה פ' איה:
ובגפן ונוטעין אותם במקום אחר נכ':

ברכה ראשונה' פ' אפרוחים חדשים שלא הולידו פ' דעינה גמ':
בזה השוכך' אלא בריכה אחת: אילן שעושה פ' דלהגמ':
ב' בריבות' פ' ב' פעמים בשנה פירות' מלשון
ברכה ורבו' כמו מיני תאנות שעשין בקיץ ובחורף:
בריוכגיי' שם עוף:

בורכתא' האי בורכתא' פ' זה הסכלות ובערות מולין' פ' ו'
מלשון בור:

ג' נברכת' מקום שבו צמין הצגדים כעין מקוה: כב פב דף מו':

ג' ברבייר' עוד שמשמין האומן על צרכיו נכ': בלום פ' כו':
בורלא' אכן השוהם וכן כלם' אך בפסוק לחיו
כערוגת' שיר' ד' מתרג' דן גליף על צורלא:
ברלועם' עץ שמשמים לצואר הנהמה כדי לרפאת:
בורלורין' מכות ופגעין נעשו בכה עץ:
ברלון' מין אומה' צילמדנו ויבא עמלק:

ברם' ובגזוי ברומים' בגדים חמודים' יחזקאל מ'
כו' כד' ואין לו חכר במקרא: בשורש' בגד: ד'
ברם' כמו הלל' או אצל' אמנס:

ברן' תרג' ממסגרותיהם' מבידנייהו' שכויות מ'
החמדה' ישעיה ב' תרגי' בבירניית שופרא' פ' יו הכשרי'
פ' הכלות יפות:

ג' בירניא' ספינה' אוניס:

בשן מקום מרעה בשורש:

בשם עומם וטורח או מרמס יען **בששכבם** על דל עמום ה' יא ואין לו דע בשורש בוס: רי **בשקר** ולא מבשקר ליה פי ולא ניכר הדתית שמשך ערלתו ומשקר בחותמו: **בשקר** וליכר בהיכלו תרגו: ולבשקרא בהיכליה תוליס לא:

עירובין בריש גי:

בשר

בשם רבי: ועם מי בשם רבי מאיר: בושח שאלו רמיה ויא סרוחה:

קטנה:

בשר שם טלל בסתם לכל כריא החוץ מהדגה ואב לכלם ולא יכרת כל בשר כי הדגה לא מתה במצול: פרע בשר מבשרי בראשית:

מי בראשית ט:

כי דבקה ענמי לבשרי לל עורי וכן בתיבת עור יוכר הבשר והעור כמו יאכל בדי עורו שלל הבשר והעור:

איוכ:

כי מבשרך לא תתעלם פתגמו קרוביך שהוא בבשרך ישעיה נח:

די גרלי בשר כגוי לערוה יחזקאל יו: וכן רר בשרו את זובו ויקרא טו: גם הוא כגוי לערות הנקנה זונה בבשרה ויקרא טו: ואינו מתפעל:

הי בבנין פיעל בשר התאר מבשרי והשם איש בשורה אחת שמואל כי יח: ענין ספור הדשות אס טוב ואס רע:

וי נחל הבשור שם מקום שמואל א טו: והבשר תא לי פגיס בשרי לחם שאר בשורש קרב:

בשר בשר קדש בכנף בדוי פי שרץ: **בשר** כראוי פי נשאר על האבר בשר במקום שיתכן להדבק ולהתדפא:

פסחיי קפ בגמי דף יי: אהלות כף דף קה:

בשר תמותות פי בשר נבלה או מסוכנת: נב דף קפו:

מי שקדש בשרו ולא נהגה מתענוגי העולם אלא למסעודה מצוה אותה הבשר אין הקלפה שולעת בו כמו שנאמר אף בשרי ישכון לבטח:

בשש כל דבר שיאכל עם הפת נכ בלשון רבני ובלשון משנה ליפתן:

ברכות פי י גמ:

דבר שיש בו חמאה וביצים ופלפלין נכ: בשות חזויה לר אליעזר בבישות פי בפגיס זעמוות:

בתוכות:

בת

בעל תכלית ועם גבלתי בעל תכלית: בעל תשובה: **בת** בהיה לשון שממה השם בבות: כי בת נדק מדה מה שהיא כמדת האפה שנא האיפה והבת תוכן אחד יהיה יחזקאל מה: אבל האיפה מדת דבר היבש והבת למדוד הלח והיא עשירית החמר שנא ועשירית החמר האיפה גי: הכנות מזה

מלכים א י:

השורש על שם שהן הפך הכנים שהם בנינים להעמיד הבית והכנות מחרובים אותה: מנחה גלולה דף כא עי: בת עין אישון: בשורש עם דגה שמש:

בת ארעא מוכה שתחת הרגל נכ: **בת ברברא** פי לן בשדה ברכות פי ט:

בת ברתא שלל אגפיה: **בת בתחלה** סימן יפה לבנים:

בת דינא בטל דינא לן הדין בטל הדין: **בת שות** לן בתענית:

בת חורין דוח רעה ששורה על גבי העין: **בת מזגא** שם עוף:

בת עינא נקב שנאמצע הריחים נכ: **בת צידעא** השער שהאשה משיירת בין אונתה לפתחתה נכ:

בת וורא וכוונתא ערוגת השדה: **בת ריאל** יתיו את הראש בבית אחת פי בפעם תשני:

בת אחת וחוא כגון כהרף עין: **בת קול** כל שאינו קול ממה ובעלי הקבלה אומרים שהוא קול של מדה אחת הנקראת קולי זוהר:

בתא בותא שיחין: **בתווחא** בתוודתא עניין אמצע: **בתב**

בתלמוד כן: **בתל** בתולה ידוע השם בתולים ולזה האדמה שלא נתחדשה מעולם קרוייה בתלמוד קרקע בתולה כך הנקבה כל עוד שאינה נבעלת נקראת כן: השם בתולים ואינו נמצא בלשון יחיד: **בתולה** כל דבר שלם וכל פגם נכ:

בתולי גי בתולות הן בתולת אדם בתולת אדמה פי גי שם שיעית: **בתולה** אילן עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה פי ארץ שלא נחדשה מעולם:

בתלא פי נעשה תל: **בתולת תוורדי** פי שושן סתום:

בתולות התולות עץ ארוך מבית הד נכ שלשה הם שמכלים העולם בתולה נליתית פי שמרבה בתפילה: **בתולה** שובבית פי הולכת לבקר השכנים: **בתולה** כלו לו חדשיו פי שאינו שומע לקול מוריו ולא קבל כהוגן שדבר זה גורם לו לקבוצ ימים ולזה נקרא כן: סוטה פי ח:

בתק בתקוה תקע חמר בנף ואין לו חצר: **בשורש** בקע:

בתר הבשר לא בתר השם בתר הריבוי בתרים כלם לשון חלק וחלוקה: בשורש חלק: **בתר** כמו אחד בתראה אחרון ובתרוהי לשון ממחרת: מתרגמן בתר עניותא אזלא עניותא: **בתר** גנבא גנוב וטעא טעם: ברכות פי א:

בתר גנבא גנוב וטעא טעם: ברכות פי א:

בתר גנבא גנוב וטעא טעם: ברכות פי א:

בתר גנבא גנוב וטעא טעם: ברכות פי א:

בתר גנבא גנוב וטעא טעם: ברכות פי א:

שבת פי י:

סנהדרין פי יא:

חולין דף ג:

פסחיי פי יי:

שבת פי יד גמ:

חולין פי ג:

פס דמשקין:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

שבת פי ח:

חיות מארבעה אמות:

ברלח: יא: ועינו כעץ הברלח: אבן יקרה ואומרים שהוא יהלום. אחרים אמרים אבן לבנה עולה וטובים אותה לעשות מהרבה מהם תכשיט מהי פירלחה בלעג:

בלעד: איה: איה אתה זולת: זולתי ומטבע המיכה שלא להשתמש ממנה כי אם בלשון רבים. ולפעמים יוסיפו מ' השימוש בראשה לתוספת ביאור וראיה כמו **מבלעד** מוצח ה' כמו שעשים במלת תוך שאומרים מתוך. גם צריך לדעת שהיוד אינה כינוי למדבר: ויש רבים כמוה ראה רדק. אך רבי אברהם אבן יעזרא אומר שהיוד הא כנוי זה וזה יכשר והקורא יבחר כי הוא דבר שאינו עולה ויורד:

בשורש: חוץ:

בליעל: בשורש כל מושבו:

בעבע: בשורש בעד:

בעליל: בשורש עלל. והוא שם אומנות מה:

בעליל לארץ: ואין לו חצר במקרא:

תלים יב:

בקבוק וקניית בקבוק יוצר חדש. כלי חדש שפיו מלכס א' יג:

בר לשחית ממנו מעט מעט. בויזל לא בלעג:

ואינו רק ג' פעמים במקרא:

ברבר וברברים אבוסים עיפות שנפגמו והוא מלכס א' ד:

משלה מאד והיה לאכול למלך שלמה מדי יום ביום כג:

כך פ' רבי ברכיה בשם ר' יהודה:

ברזל מין מתכת קשה מאד לחתוך ממנו חורש מ'

בראשית:

נחשת וברזל:

ברזל באה נפשו. כלי ברזל לאסור האסורים. תלים כה:

והנפש מורה הגוף פעמים רבות. או על שם שהנפש

מנערת בעוני הגוף:

בר ואת הברזל כפל אל המים. פי הגרזן שברתים מלכס ב:

רי

בו העצים:



פתרונה תשולם ופרשין. ובפרט לדר החסד וחנינה
במו שאנרו שגיבור חסדים היא אחד משלשה
דברים שהעולם עומד ודוק מה שנאמר בנבוכדנצר:
מלכה מלכי יספר עליו וחטיף בצדקה פרק במתן
ענין. הן תהיה ארכא לשלום: עם שלא הניח
עבודה שלא עבדה: ולכן מדה ב' נתנה לאברהם
לא"ע"ה ש"ה נתן אמת ליעקב. חסד לאברהם: כי
גברה בו המדת הזאת:

מספירה שלשה • ולדעת הקדמונים הוא ראשון
להקרא מספרי מפני שיש בו זוג ונפרד • שתי
קצוות ואמצעי • או ראש תוך וסוף • ואמרו שעל
השלשה יצדק לומר כל • לא על פחות ממנו • ומן
השנים הכי נכבד • כי הוא כולל השנים ואינו נכלל
בשנים • ומפני היות מלת כל נודקת במספר הזה
באמור לכן הוא תואר נעלה ובו בחרו הדקיס
מלאכים לקלם את בוראם י"ת בקדושה משלשת
ברכת כהנים משלשת • ואמר ר' בריך רחמנא
יהיב אורין תליתאי לעמא תליתאי בורחא תליתאי
ע"י תליתאי ועל זה נאמר והחוט המשולש לא
במהרה ינתק • גם נקודותיה שלשה נקודות :

מאי טעמא פשוט כרעיה דגומל לבניה דלית.
 חסד דרבו של גומל חסדים לרוז אחרי דלים:

מקבת אבות
פ. א :

דניאל ד. כד :

מַיִכָּה ז' כ:

אותיות רי:
עקיבא:

שַׁנְתִּי פִי יוֹ:

צראשית:
חופת אליהו
לבה:

דבר ערוה בחברו ומעיד בו יחיד:

כמו • הא כטוביה חטא אתא זגור ואסהיד ביה
קממיא הרב פפיא וגבריה • רב פפא אמר • טוביה
חטא וזיבור מבגד :

ג. דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו. גוים. ורוח רעה. וקדוקי עביות. למאי נפקא מוכח למיבעי עלייהו דחמיס :

ג. אין רואים פון גיהנם דקדוקי עניות וחוץ מעים והרשות ו"א אף מי שיש לו אשה שכתובתה מרובה ולא מצי לגרש מאי נפקא מינה לקבולי מאהבה:

ג. מתים כשהם מספרים. חולי מעיים וזיקה
למשמושיו : : להו זודתא פ' להכין להם
מכריכין :

ג. חייבן אינעם חיים המצפה לשלחן חצרו: ומי
שאשתו מנושלת עליו. ומי שיסורין מושלים ב
בנותיו:

ב. הקָה מִכְרִיז עֲלֵיהֶם. עַל רוּחַ הַדָּר בְּכֶדֶךְ
אֵיכָנֹחֻתָּא. וְעַל עֲנִי שְׁמַחֲזִיר אֲבָרָה שְׁמַחֲ לִבְעָלָיו
עַל עֲשִׂיר הַמִּתְעַשֵּׂר פִּירוּתָיו בְּנִגְעָא: פ. רוּחַ
בְּחֹדֶר:

גג • והוא מטונה לזכר אך הרבוי בלשון נקבות:
בבית ציר גנות ומורה כסוי שעל הבית או המקום
הנבנה מזולתו:

כַּכֵּה עֲלֵיהֶם הַהָר בְּגִיבֹתָי כִּמוֹ אֲמַצְטֵי • מִקּוֹם
מְדוֹרָדִים הַטְּגִדִּים:

בשפל גנים בגוי' ובמרום הרים כרמו: על פקוק
 רל ימו טוו דיווח:

י"א : וימרה :

אֲזַבְּרֵם מִפֶּשְׁעֵי אֲבֹתֵיכֶם:

גִּמְלָה. הַשֵּׁם גִּמְלָה וּמִנְחָה לְגִמְלוֹתָם כְּמוֹ לְבָאִים.
כִּמְנָה גִּמְלָה גִּמְלוֹת. וּמִשְׁקָל אֶחָד גִּמְלוֹת. וְכֹלֵם

שון גאון והרוממות: והפך הענוה: ב' הנהגה
מא' לשון גידול: בשורש גדל: רוס: ר'

אֹזֶן גֵּאָה נִמְצְאִים לִשְׁכָּח וּלְבָנוֹת וְרֵעָה.
כִּפִּי הִתְמַשְׁכָּה נִכְרָ: ² קִנְיַת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ אַחֲרֵי

האמוראים נקראו באונים. רבי סעדיה גאון:
אֹתָא. לשון גאה ועזות פנים:

אִי־אֵי־חַיִּים • עֵמֶק וּחְפִּירוֹת שְׁהִמִּים מִתְקַבְּצִין שָׁם :
מִשְׁנֵה פִּגְיָח :

אִימִית • פֶּלֶר זֹהֵר : וְנִמְצָא גִּיּוֹתָא בְּאוֹתֵנִי •

בתוכות צעיר
ישראל סימן
מז :

נדרות קנפ"ב

מ.

תילים כג:

איוכו

•

מִי
מִדְּלֵד כֶּה
כְּחִמָּה יֵב
מִלֵּאֵי אֶ

גַּל • לֶשׁוֹן שְׁוֹתִי הֵשֶׁם גַּלְהָה • גֹּאֲלֵי הַיּוֹמָה
קָרֹב שָׁלוֹ רֵאיוֹ לַפְדּוֹתִי בִי וְאֶשֶׁר יִגְאָל מִן הַלְוִיִּם
כִּמוֹ אִם יִקְנֶה • בִּי בָמָה גַּלְגֹּלֶת • הֵשֶׁם בְּגֹאֲלֵי
הַתָּאֵר גַּלְיֵי עֵינָי טָמֹךְ וּלְכַלּוֹךְ • כִּמוֹ לֶחֶם בְּגֹאֲלֵי
וְעַל הַבְּאֻלָּה תֵּאֵל לִי פָנִים גַּלְיֵה פֶדֶה פֶדֶה כִּפְרִי
בְּשׁוֹרֵשׁ טָנֹף • רִי

קְלוּשֵׁן בְּרָב
פֶּלֶ

וַיִּגְאֹלֻּ מִן הַכְּהֻנָּה כִּמוֹ גְּעֻלִּים פִּי חֲלָלִים
גַּלְקִי שֶׁקִּי בְּסֶבֶךְ דְּסוּכָה גֹאֲלֵקָא גַּלְקִי
גֹאֲלֵקָאֵן •

גַּאֲם • צֹרֶת אֹת יוֹנִית הַנִּקְרָאת גַּמָּא זַחֲמִים פִּי
חִיזָהוּ מִקּוֹמָם •

מִי
יִחְזָקָל מִגֵּ
זִיקְרָא כֶּה
תָּלִים פֶּחֶ

גַּאֲוִיִּם • כִּמוֹ חֲכָמִים וְדַבָּרִים •
גִּב • בּוֹף הַשְּׁדֵרָה • גַּם כָּל לֶשׁוֹן בְּגִנּוֹת וּמָה שִׁאֲלָל
מִמֶּנּוּ • כִּמוֹ עַל גִּב הַמִּזְבֵּחַ פִּי לַמַּעֲלָה מִשְׁטַח
הַעֲלִיּוֹן • בִּי גִבְיִי מִי שֶׁבֶט כְּסוּפָה וַיֵּשׁ לוֹ חֲטֹטֶרֶת
עַל גִּבּוֹ יִקְרָא כֵן • וְקָרֹב לֹזֶה הָרִים גִּבְנִיָּם •
גִּי וְדוּמָה לוֹ גִּבּוֹת עֵינָיו • לֵל הַגִּבּוֹת אֲשֶׁר עַל
הָעֵינִים וְכֵן כָּל כִּיּוֹנָא • דִּי גִבִּים חֲפִירֹת וְאִינוּ
מִזֶּה הַשּׁוֹרֵשׁ רַק מֵעֶרֶךְ גִּבּוֹ שֶׁם צִיתוֹ • בְּשׁוֹרֵשׁ
בּוֹף גִּבִּי • רִי

כָּבֶד שְׁמִיתִי דָף
קָנוֹ פִּי אֶלֹ
מִגְלִיחִין גִּבִּי
גִּדֵּה פִּי גִי

גִּבְיֵי חֲתִיכוֹת •
2. גִּבְיֵי דִיקְנָא הוּא שִׁיעָר שְׁעַל הַשְּׁפִתוֹת •
3. גִּבּוֹת הַזֶּקֶן • הַמִּקּוֹם בְּפָנִים שְׂמֹגֶל שַׁעַר •
4. גִּבְיֵי דְבַר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִיד הַרְאוֹי לְקַבְּלוֹ • פִּי
הַזֶּהב צִבְמִי דָף נֶחֶם •
גִּבִּי פִּי יֵבֶשׁ • 2. מִקּוֹם עֲרוֹת הָאֵשֶׁה אֹו שְׁפִתוֹ
הַמִּקּוֹם הַהוּא •

גִּבִּי • כִּזְהוּא אֹמֵר גִּבְיִי עֹנֵשׁ וְכֵן גִּבְיִי שִׁכְרִי
פִּי אֲזַל • וּבְתַרְגּוֹ כָּל גִּבְיִי כִמוֹ עֵמִי וְכֵן עֵם שֶׁאֵר
הַכְּנִיּוּסִים • גִּבִּי נִהְרָא • כִּמוֹ שְׁפִת הַנֶּהֱרִי • מְגִיב לֵהִי
עֹנֶה לוֹ • יְרוּשָׁלַיִם דְּבִרְכּוֹת דָף ו •

גִּבִּי
עֲמִימָה יֵד בִּי

גִּבְיָא • חֲפִירָה • וּבְרִכַּת מִים • וְלִחְשׁוֹף מִיִּם מִגְבָּא
וּבְחֶסְרוֹן אִי בָאוּ עַל גִּבִּים וְאִין עוֹד בְּחֶסְרוֹן •
בְּשׁוֹרֵשׁ בָּאֵר • רִי

צִרְכּוֹת פִּי
כִּינֵל

גִּבְיָאִי • מִין חֲבָדִים וְהוּא מִין אֲרֵבָה כֶּשֶׁר לֹא כוֹלֵל •
2. גִּבְיָאִי הֵם הָאֲנָשִׁים שְׂבוּבִים הַמֶּסֶךְ אֹו בִּיּוֹנָא •
גִּבְיָאִי מִי שֶׁשְּׁפִתוֹ בְּקוֹעִים •

מִזְרִיחֵן דָף
מִכֵּ
גִּבִּי

גִּבְיֵי • חֲתָךְ •
גִּבִּי לְחִי צִמָּח •
לְגִבְיֵי הַמֶּתֶ פִּי לְמָה שְׂנוּגַע לְמֵת •

מִי
מִגְנֵה פִּי בִי
לִימָה פִּי בִי

גִּבְבִּי • קוֹשֶׁשׁ קֶשֶׁי זַחֲמִים פִּי גִי • בִּי עֵצִים דָּקִים
גִּבְבִּיהָ מִשְׁנֵה בְּמִסְכַּת שְׁבֵט פִּי גִיא • גִּי יִגְוֵב
מִגְבִּיָּה וְהַדּוּמִים לֶשׁוֹן יִבְשׁוֹת אֹו נִקְיוֹן הַיָּדִים
אֲחֵר שְׁנִרְחָצוּ • דִּי מִגְבִּי לִבִּי • פִּי מַעֲבִילָה לְטִבִּילָה
וְהוּא קָרִיב לָנוּ • יַעֲן שֶׁאֲחֵר טִבִּילָה נִרְיָךְ לְהַמְיוּשׁ •
הִי גִבְבִּיָּן אֶת הַקּוֹמָה פִּי כּוֹמֶפֶן הַקּוֹמָה • פִּסְחִים
בְּרָב דָף מִכֵּ • וִי גִבְבִּיהָ בִּיזִי הַצִּמְרִי מִימֵת אֶסְכְּרָה
דוּמָה לְחִיזָרָא דְשִׁלְפָא לֵה מְגִבְבָּא דְעִמְרָאִי פִי קוֹץ
שֶׁנִּסְתַּבֵּךְ בִּי בִּיזִיזִי הַצִּמְרִי כֶּשֶׁשׁוֹלֶפֶן וּמִסְרִים אֹותָהּ

צִרְכּוֹת סָב
דָף פִּי

מִמֶּנָּה הַצִּמְרִי מִשְׁתַּבְּרֵת • לֵל יֵשׁ צַעַר גְּדוֹל • מִימֵתָה
כְּשִׁיקָה דְמִיָּא כְּנוֹשָׁחַל בְּכִיתָא מִחֲלָבָא •
רִיבִיתָאִי מִלְקַט הַמֶּסֶךְ וְכִיּוֹנָא • גִּבְיֵי פִימָסִי רִטּוֹי מִסֵּ
וְאֲרֻכְנוּתִים לְחֵלֶךְ וְכִיּוֹנָא • וְכֵן הַמִּקּוֹר • לְגִבּוֹת •
וְנִמְצָא גִבְיָתָא •

גִּבְיָה • וְנִמְצָא אֶחָד עִם אִי בְּמִקּוֹס הִי • עַל כֵּן מִי
גִּבְיָהָ • הַתָּאֵר גִּבְיָהָ • גִּבְיָהָ • גִּבְיָהָ • הֵשֶׁם גִּבְיָהוּת
גִּבְיָה גִּבְיָה קוֹמָתוֹ • כָּלֵם לֶשׁוֹן גִּבְיָהוּת וְדוּמָמוֹת
וְגִבְיָהוּ • בְּשׁוֹרֵשׁ רוּם • רִי

גִּבְיָה • גִּבְרָא גִּבְיָה • פִּי אֲדָם חוֹמֶד נֶכֶס •
2. אִישׁ שֶׁהוּלֵךְ בְּשִׁרְיוֹת לָבוֹ •
גִּי גִבּוֹה רֹאֵה אֶת הַגִּבּוֹהִי פִּי אֲדָם גְּדוֹל חוֹלֵק דָף הִי •
כְּכוֹד לְבָדוֹל כְּמוֹתוֹ • דִּי גִבְיָהוּן • פִּי שְׁדֵרָה שִׁלְהִים •
גִּבְיָהָ • גִּבְיָהָ • לֶשׁוֹן רֹמָמוֹת •

גִּבְיָח • מִקּוֹס שֶׁלֹּא הִיָּה בִּי שְׁעָרִי וְהַפְרָשׁ שִׁישׁ עִם
קֶרֶחַ הוּא שֶׁהִקְרַח הִיָּה בִּי שְׁעָרִי וְנִמְרַט • וְכֵן כֹּאשֶׁר
כֹּאמֶר גִּבְיָחַת בְּבִבִּי • פִּי שְׁעָרִין הַכְּבֵד הוּא וְאִין
בִּי שְׁעָרִי • אֲבָל כֶּשֶׁנִּמְצָא קֶרֶחַת לֵל שֶׁהִבְדֵּר נִמְרַט
מִחֲמַת יֵשׁוֹ • הֵשֶׁם גִּבְיָחַת וְאִינוּ מִתְפַּעֵל וְנִמְצָא רַק
בְּסִפְרֵי וִיקְרָא • קֶרֶחַתִּי הוּא הַחֲלֵק מִן הָרֹאשׁ הַשּׁוֹפֵעַ
לְאַחֲרָיו עַד הַזֹּאֵר • וּבְצִחַת מִן הַקֶּדֶקֶד הַשּׁוֹפֵעַ
לְפָנָיו • וְלֹא הַזִּכִּיר זֹאת לֹאשֶׁה שְׁלֹרֹב לְחַוֵּת שֶׁבָה
אִינָה בֹא לֹזֶה • מִצֵּד דָף קִיָּב וְאִין עֲזִירָא • רִי
גִּבְיָח לֹא יֵשׁ אֶבְצַח שְׂמֵא יֵשׁ מִהֵן תוֹרֵן • פִּי אֲדָם כְּכֹרֹת עֵם •
בְּעַל קוֹמָה וְאֵשֶׁה גַם כֵּן שְׂמֵא יוֹלֵדוֹ עֵינֵךְ •
2. כְּעֵן חֲטֹטֶרֶת שֶׁל גִּמֵּל • חוֹלֵן צִבְמִי • וְנִמְצָא
גִּבְיָחָא לֶשׁוֹן כְּפִיפָה •

גִּבְיָחַתִּי • כִּמוֹ גִּבְיָחִי • הֶלֶל •

גִּבְלִי • שֶׁם תַּחֲסוֹם לְדַבֵּר מֵהֶ • גַּם כָּל דְּבַר מִי
שֶׁסּוֹבֵב וּמִחֲזִיק דְּבַר אֲחֵרִי כִּמוֹ וּגְבּוּלָה אֶל שְׁפִתָּה
סָבִיב • הֵשֶׁם גִּבּוֹל וּבִלְשׁוֹן נִקְבָּה גִבְלָתוֹ • הַרְבֵּי
גִּבּוּלֹת • בִּי וַיִּפְסְלוּ בִּי שְׁלֵמָה וְכִיּוֹ חִירָם
וְהַגִּבְלִים • הֵם פּוֹסְלֵי הָאֲנָשִׁים בָּקוֹ וּבְמִדָּה וְעַל
שֶׁם שְׁעִשִּׁים רוּשֶׁם וְסִימָן לְמִקּוֹס שֶׁרָאוּ לְחִתּוֹךְ
שֶׁהוּא כֹאֵו גִבּוֹל שֶׁלֹּא יַעֲבִירִי הָאוֹמֵן הַהוּא נִקְרָא
כֵּן • 2. שֶׁם מִקּוֹס וּמִחֲזוֹי זִקְנִי גִבְלִי • יִחְזָקָל לָנוּ •

וְהַתְּחַוּמִים תֵּאֵל לוֹ • פָּנִים גִּבּוֹל • גִּלְיָל • יִדִּי
מִשְׁפָּתִים • תֵּאֵלָה • מִצִּירִים • מִחֲזוֹי •
בְּשׁוֹרֵשׁ סִגְרִי מִדֵּן • רִי

גִּבְלִי • פִּי מִי שֶׁלֹּא הִעֲנִסָהּ • וּמִתְפַּעֵל יִגְבֵּל עֲקֵתוֹ שְׁבֵט פִּי כִּי
בְּתֵהֲרָה • 2. לְגִבְלָיו לְשִׁרְתוֹ בְּשִׁמּוֹ • שְׁבֵט סָבִיב בְּמָה
מִדְּלִיקָן • 3. גִּבְלִי לְתוֹרִי • פִּי פִּעֵם אֶת שׁוֹרִי • בְּבִי
אִיזָה נֶשֶׁךְ צִבְמִי • 4. כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבֵד יְרוּשָׁלַיִם
קֶרֶחַת כֵּן • 5. גִּבְלִי בְּזוֹה טַפְחִי • פִּי דְרִיסָתִי בְּאֲדָם
סָבִיב הַעֲרֻגָה • כִּלְאִים פִּי אֶ • 6. גִּבְלִיתִי כָּל דְּבַר
הַמְשַׁקֵּל מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן דְּבַר מֵהֶ בְּאֲמֻנָע
אֹמֶר גִּבְלִיתִי • דִּי אֲזֹנֶר • הִי גִבְלִי • פִּי כִתְמִי שִׁכְרִי •

גִּבְלִי • פִּי אֲזֹנֶר • הִי גִבְלִי • פִּי כִתְמִי שִׁכְרִי •

גב'לא' מקום שעור תי:
 גב'לים' שם אומה:
 גב'לית' גב'לות' לשון אונר:
 גב'ל' לשון יערה וקצעות:
 גב'לוח' שער השמים תיקומי הזוהר:
 גב'ן' בשורש גב: פי' גב'נה כמו חריני חלב:
 ואינו רק פעם אחת ותא' לב' פנים גב'נה'
 שפות' הרץ: ואינו מתפעל:
 בשורש גב: רי'

מ'
 חיוני י'

גוב'נא' גב'נה:
 מנפ'ן' העשה הגב'נה נכ: בשבת סג' דהמנפ'ן:
 גב'ני'הא' גב'נוחא' לשון עפעפים: בטורות
 פי' ז' דף מנ' גב'ני' כרוז' האדם שהיה מכריז
 עמדו כהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם נכ: פק'
 דיומא דף נח:
 גבס' גבס'ים' מין סיד לבן ביותר:
 גב'ע' גב'עה' פסגה: בי' מנפ'עה' כובע לשים על
 הראש דרך וסימן גדולה: בי' גב'יע' כוס: ועל
 הכובעים לשים על הראש תא' לב' פנים מנפ'עה:
 פא'רים:
 בשורש' חדרי' כוס: רי'

נגעים פי' ד:
 מ'

גב'יעא' שם חכם גדול' ברג' דתל'ן דף נא:
 גב'ר' נחל החזיק ולשון אומץ: השם' גבורה:
 התא'רי' גבור: בי' גב'יר' שמתו לך' אדון' ולנקבה
 גב'ירה: בי' גב'ר' איש' לנקבה גב'רת' והוא
 מורה ממשלה אס' בעצמו אס' בזולתו: די' הגב'יר
 ברית' לרבים' הקים: בשורש חזק' איש: רי'
 מפי' הגבורה שמעגוס' הוא כנוי' לשי' וכן נא'
 והמלך בגבורה: וכן מדת הגבורה: גבורתא' כמו
 גבורה: ונמלא' גב'ריתא':
 גב'רה דערקיה' לגליה' ואברה' למפתיה' הוא משל
 לאלהיו' שסגר פתח' המועד' ולבסוף' אבר' המפתח
 לל' שלא באו המטר' על ידו דכתיב לך' והראה
 אל' אחאב' ואתנה' מטר: ולא כתיב ותן' מטר:
 נחל מנפ'ר' נהר שהולך בזעף' בנהידות:
 גב'רא דמוכס' אנא' פי' איש' שלא יעבד המכס:
 גב'רא דפרע' אנא' פי' איש' אני' שאפרע' מה
 שאני' חייב: גב'רא דביאת' נשין' קטליה' לאו דינא'
 ליה' עליה' דאיהו' הוא דקטיל' כפשיה: בי' תורמין
 את' המוצא' מקרית' הגב'ר' פי' תרגול:
 האושפיו' נקרא' גב'ר:
 בעל' גב'רין' פי' שהאבר' שלהם' גדול' ביותר' וזהו
 גדלי' גשר' ובטורות' גברתן' שהגיד' שלו' ארוך
 עד הארבעה' ואל' תשמע' למי' שמפרשו' הפך' זה:
 גב'יש' אבן' יקרה: ורבי' יונה' אומר' שהוא' בגד
 נכבד: ואין' לו' חדר' בי' אבני' אגל'נשישי' אבני'
 הנדב:

מ'
 בראשית' כח:
 דניאל' ע' פח:

סנהדרין פי'
 יא:
 מלכים' א'

ערן
 בבא פי' ח:
 משנה פ'ק
 דיומא:

מערין:

מ'
 איוב כח' יח:

גב'שושי' תל' קטן' של עתה' מלשון' גוש' עשר: ויכ' שבת' ז:
 גל'שושיתא' גב'שושית' גב'שושיות: ויש' פתחין
 כמו פסגה' גבעה:
 גב'שי' פי' הכין' קפץ:
 גב'ישתא' גבעת:
 גב'חא' פי' הקנה' חלל' שמשימים' תוך' החבית' למשוך' כרכות' פי' א':
 היין: ונמלא' גוב'חא':
 גבא' לשון' גב:
 גבית' כל' לסחוט' הענבים' ושהיין' מוצל' ומתתקן' פ' שבת' פ:
 בתוכן: בי' כלי' שנותנים' לתוכו' שעורין' לעשות' פח:
 השכר: בי' כל' גדול' לשים' מים: גר' פי' לר':
 כלי' עשוין' מן' חריות:

גבמי' מני' קטניות' קשים' מאד: ונמלא' גב'גמי': סג' דהוראות:
 גב' והמן' כולע' גב' כסודרתא' בלשון' תלמוד' מ'
 קול'ינדרי' בלעז: בי' גר' שלחן: מוזל' והוא' כוכב' דקק: במדבר' יא:
 בא' גב' כלומר' בא' מוזל' טוב' עיין' בשורש' נגד:
 גב'ר' הכין' עצמו' למלחמה' השם' גבור: בי' וביה' ה:
 זוכה' יתגודדו' יתחברו' ויאספו: בי' וקרועו' בגדים' לשם' מא':
 ומתגודדים' ענין' שריטה' בגשר: די' נחת' גדודיה' תלים' סה:
 לשון' חורש' בארץ' יען' שהחורש' עשה' בארץ' כמין
 סריטה' מקום' העמוק' שהחרישה' עוברת' נקרא'
 גב'ר' והגבוה' נקרא' תלס': בשורש' עס: רי'
 גב'ר' פי' התמוז' מוזל': כלומר' מוזל' גב'ר' ונמלא'
 אתא' גב' דביתא' אתא' גב'א' דעלמא' בא' מוזל' טוב'
 גר' פי' עב:

גרסא' דגב'רא' פי' מטה' לכבד' הבית:
 גב'ר' גוד' לשון' המשכה' וכריתה' וחתכה' כגודו'
 לי' גלימא' פי' משב' לי' טלית' סוף' גמי' פי' כל' בגית:
 גב' משמש' בעד' חתך' המאכל' שנעשה' בשיניים:
 דינא' דגור' או' אגור' משפט' מה' שתלוי' בבחירת' פ' דל'כ' בגל'
 אחד' מצעל' דינים' משוך' או' המשך' כמו' קנה'
 או' מטר:

גוד' חמי' לי' פי' לך' הראה' לי' צפסיקא' דויהי'
 בשלח' פרעה:
 סבי' דאזלי' את'גב'רא' פי' הזקנים' שמהלכים' בל' גב' פי' ב:
 במשענת: גב'רא' משענת:

גב'ריות' חתוכות' הנשאות' מן' הטתל' ולחוז': קדושין' פי' ח:
 ילקוט' דף סז' גב'רא' פי' קיר:
 גב'א' דגמלא' פי' לוחות' וכסרים' של' הגשר: והוא'
 משל' שהתחלה' המחלוקת' כל' עוד' שמתמיד' הולך'
 וחזק' כן' הלוחות' הנו' כל' עוד' שדורכים' עליהם'
 מתחזקים: בל' פי' ד:

גב'רא' קול'יאנדרי' בלעז: יומא' פי' יום' הכפורים:
 הגור' חמת' למים' בשבת' בל'ג:
 אבדא' ימוט' ערוך' דף לא': אגורא' גבי' הנהרות:
 גב' יין' שם' מקום' בבית' המקדש' שעשו' אותו'
 בית' חשמונאי' לבנו' שם' אבני' המזבח' ששיקצו'
 מלכי' יון' לעז' שנקרא' גב' כמו' העורכים'

גד שולחן: גם לשון תל ומחינה:

גדא: שר וארון:

גדא: עכל בהיותו קטן:

גדיגור: כלוב מהחיות הטורפות:

מבוייד: מחותך:

גדאפא: שם מקום:

¹⁴ גדיגניות: מן עשב שממעט הזרע למי שאופל

ממנו והוא מאכל הגמלים כרך לראות המעריך

והתשבי אינו דורך כמו הערוך ואומר שהוא הפרי

שנקרא שיריון בלעז:

גדיגישתא: עפר נקו שאין בו תערובת:

¹⁵ גדיגור: מקום מיוחד לשם הבהמות שהארי

והואב טרפו:

¹⁶ גדי מקולט: כשהגדי ראשו על כרעיו ועל

קרבו כדון קרנן פסח נקרא כן:

גידא: גידא לשון לענה:

גוריא: סדין ומפה:

גדיגין: סוכן ומי שמוטל עליו שמירת האוצר:

ונמצא גדיגין גורדין:

גדה: גדי: בין מן העזים בין מהכשבים

בהיותו עזונו קטן וראאע אומר כי אינו מוכן

רק קטן מהעז לא מהשה ועם שנאמר גדי עזים:

רועה לומר קטן שבעזים: ² גדותיו: פי שפתיו:

גדיים שהנחת נעשו תיישים בעלי קרנים: משל

התלמידים שהיו מתחלים ללמוד נעשו בעלי

תרומים ירצה גדולים בחכמות:

גורדין: מלבושים עליונים:

גדל: בבנין קל עומד ובפיעל הוא עובר כפי

דעת ר' יונה התארי גדל גדול השם גדולה

גדל גדול: וכלל לשון יקר כבוד חשיבות ומעלה:

בי ויגדל הילד והדומים ענין תוספת שנים:

בי גדלני כאב: והדומים לשון תרבות וחניכות

הנער:

די גדילים תעשה לך: הציניות התלויים בבגד

שאונס ארוגים ובפרט אינו מוכן רק מהציניות:

הי עד דוד הגדיל: הרבה לבכות והרבה אחרים

כמהו: גדל פרע לשון רבוי: השם בגדול ישועות

מלכו:

וי המנין והסך: חיל גדול: כי התנה הוא משמשת

בכל ענין הרבוי אם באיכות אם בכמות:

זי מגדל בית גטיה וגדול: הרבוי בגדלים:

ובלשון נקבות בגדלותיה: ח: בגדלות מרקמים:

הפרחים שיגדלו בבסמים:

על הגדול תא' לו פנים: גדל פרה: צמח: שגא:

גאה: עשה: רבה: ועל הצניפים גבוהים להעמיד

הנופה או להשגב שם מפני האוייב תא' לזי

פנים: בגדל: מבצר: עופל: בתוך: מצור: דיק:

מצב: צריח: סלע: פנה: חוחים:

בשורש: רבה: אף:

ר:

גדל: האצבע הגדול נקרא כן: ובלשון עברי בהן:

אף זה אינו מורה רק מהיד לכדי אף בהן הוא

כולל גם של הרגל: תשבי:

גדול הנהנה מיועש יותר מיראת שמים: דאל

בני ירא שמים כתיב אשרי ירא ה' ולנהנה

מיועש כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך ועוב

לך:

גדיל: חבל ועבות:

גדול המלה: יותר מן העושה נדקה:

גודלת פי מדברת כדכתיב ויגדילי עלי פיהם:

בגמ דהתקדשי לי: ² הגודלת: פי מעשה עבות:

תרגי עובר גדילין: והמעריך מפרשו שמתקנת

שער של נשים מעשה עבות כמו גדילים ומיני

נוי והדין עמו עיין ברכות סוף פרשה מצורע:

גדל: אף יוחנן ארשבי: גדולה שמושה של תורה

יותר מלמודה: שנאמר היום פא אלישע בן שפט

אשר יצק מים על ידי אליהו: למד לא נאמר אלא

ינק: מלמד גדולה שמושה יותר מלמודה:

גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה: גדולה

מלאכה שמחממת את בעליה: גרם בשתי ידיו

עדים גדמים: סנהדרין: פי נגמר הדין בגמ:

² גודמא: ענף: בגיטין: פי השולח גמי בגמ:

³ גרם: גודמא: פי ענף:

גדמני: איש שהוא לבן ביותר: כר פרי פו:

גדין: תרגום יונתן: וקסמים בידם ומיגדין

דקיסמין:

תרגום לקראת צמח התנו מים: גידוכין דמיא:

כלי מה לשם מים:

גדיף גדיפא: לשון הקף וגדר: בגג דעו דף עו:

גדיע בחרי אף: לשון כרימה: כי גדיע היום שבע

אחד מישראל כמו נגרע ולשון חסרון:

בשורש: כרת:

גדיע: לשון גלוחי זקן:

גדיף ואינו נמצא רק לבנין פיעל: השם גדיף:

² וישראל לגרופים לשון דבה ושמה:

בשורש: טש: גדי: סוגה משוכה:

גדיפא גודפא: לשון חירוף:

גדפל מנעל או בריחים ושלשלאות:

גדיפא: מסגרת: או דבר המסבב דבר אחר:

גדר דרכי בגיטין: השם גדר: גדר: כלל

לשון סתירה וסבירה: ובפרט העשוי לשמירת בגים

ופרדסים והדומה: וכל קיר שאינה חזקה נקרא

כן: ובסתם מורה גדר אבנים בלי טיט ואומר:

והוא מורה גם כן כמו דיר לגאן: גדרות גאן

גאן כפי דעת רשי: התארי גודר: גם מורה בלשון

שבת: סג:

לשכת שבת:

פי כיו:

פרומן נג:

מ:

הושעב:

ברכות פ: ט:

מ:

באשית: כא:

אינה לב:

דברים רב:

שמואל: א: ב:

לשם ב: רב:

שיר: ה:

ברכות: פי א:

תלום ק"ב:

שם ק: כח:

שבת: סימן לה:

עין ישראל:

שבת במשנה:

פי:

ברכות פיה:

מלכס ב: ג:

כדרים פיה:

גיטין: פי ו:

מ:

איכה ב:

שופטים כא: ו:

מ:

ישעיה מבכח:

מ:

איכה ג:

נאמר לב:

חצית בלחות באופן שחין על תכונת בור וחפירה
 ודק אומר שהוא מלשון נלעות כי נלעות הבהמה
 יקראו גב וכו' שאמרו בהלכות שבת על גבי
 בהמה וכן נאמר באדם על גבי חרשו חודשים
 פלומר עשה קורות חצית בנלעות בדושים וכן
 יושבי הגבים: וכלם אינם מתפעלים:
 בשורש: גר:

תלם קטן
 נשעה יל

גור • הוא וגדל • מקרה אחד לכלם: ר
 גורו • אילפא • לשון כריתה:
 גורא • כמו סייב מקוים וכיוצא:
 גורח • תכנה כפשי מפני גורח • כמו גאה: ב • גוי
 כתתי למוכס • לשון גוף • בשורש גו שם ביתו: ר
 גורח • לשון הסכמה: ² • גורחנא • לשון גאה:
 גורחנא • גורחנא • הרבוי גורחנין:
 גורחנא • גורחנא • פ' חכמה חכמים
 לפי מקומו או לשון גאווה:

מ
 יפה תאר:
 מ
 ירמיה יג
 נשעה נ

גור • כי גו חיש ונעשה: לשון כריתה והסרה
 הדבר ממקומו התאר גור: ושלש אחים המה ולא
 יתפרדו בספר תלים ואין עוד: ראה בשורש גור:
 בשורש פרת:

מ
 תלם ב •

גורא • מי שהוא סרים וחתוך מערותו נקרא כן:
 ובשבת פ' כב גורא עם אי וכלי אי גור:
 גורח • כי יניח ירדן אל פיהו התאר: אתה גורחי
 מבטן • לשון יציאה • ולזה יראה שנהר גורחון
 נקרא כן על שם שמתפשטת הרבה היותו נהר
 גדול גם יאור מצרים לכ כפי שתרגם יונתן אל
 גורחון • לשלוחא: לפי שהוא מעצמו יוצא אל הגנות
 ושדות להשקותם:

מגלה פ' ד:
 גמ:
 מ
 איוב מי יח
 תלים לב •

ב • חול וגורחי בת ציון ענין אכזה גדולה שגורם
 יציאת הנשמה והוא קרוץ מענין הראשון: ואין
 לו חדר במקרא בזה הפתרון:
 בשורש ינא:

מיכה ד •

גור • הרבוי גורים • עם • ועתה נוהגים לקרא כל
 איש שאינו מישראל גוי נקבה גורח • הרבוי גורחות
 אף על פי שלא יתכן בלשון:
 ב • נאמר על רבוי וקבוץ מין אחד • פי גוי עלה
 ארצי • שהוא מין ארבה הרבה יחד: רשי
 ורדק:

מ
 תשבי
 מאל א • נ:

בשורש עם:
 גורח • אבר הזכר ראש הגורח: רשי בבבאשית
 יז א:
 גור • גיל יגיל אבי נדיק • השם גיל ועם הא
 הנקבה גילה • כלם לשון שמחה וששון ובפרט הבא
 מחמת השבת בקשתו:

מ
 משלי לב:

בשורש שמח:
 גור • לשון כריתה • לתורגמן:
 גור • אברים כל עוד שאינם מתקנות וחלקות
 פגנין:

ברוש כב:

גור • מה גורן עליה • פי עין ונבע שחין בשבת פ' יג:
 אותו אלא לגורן • פי לנבע:
 בגון אירסא דחויא • תרגום כדמות חנות נחש:
 תלים לא:

² • גורן גורן • ביש • תרגו' ענין רעי קהלת א:
³ • בהאי גונא • בזה הדמות ואופן • או בזה האופן
 וחול נהוב הרבה • והתשבי מנקד אותו גונא אך
 כך למדתו מרבתי גונא:

⁴ • בגורן • פי כמוי ואינו נמצא רק עם כף השימוש: תשט:
 וכל לשון ענין שאינו נמצא כי אם בקהלת
 מתורגם בלשון גורן: ונמצא גונאית • והוא יותר
 כולל:

גור • בעונו: תמנו לגור • במדבר יז • מורה מיתת מ'
 פתאומית ולא יאריך בחליו • השם גוריעה • בלשון יהושע כג:
 משנה:

בשורש מית:
 גורח • גויה בין חי בין מת • ושלשה פעמים נמצא
 במקרא • ב' בספר שמות כא' פסוק ג' ד' והאחרון
 בדברי הימים א' י' י"ב:

והבין תא' לו' פנים • גורח • גורח • עצה • גלמי
 פגר • נפשי גרם:
 ואינו מתפעל: ראה בשורש גוף: ר

גורח • בגופתהוון • מכסה הפלי מתורגמן:
 גר • גרפתא • לשון זנות עיין בשורף גר • גופא
 כמו גוף • הרבוי גורפין: דבר גורפנית • פי תאוות
 גופיות שלזה האדם דומה לבהמה:

גורץ • ימין הוא תרגום קצר ימים • איוב יג:
 גור • אשר גר שם אברהם • השם גרות • ואופן
 אחרת בגורי אביו התאר גר • לשון ישיבה הלך בבבאשית לה:

אורח • ובפרט גרות שענינו הבא מארץ אחרת כז:
 לזר שם • גם מורה הנפרי הגר בארץ ישראל שקבל
 עליו שבעה מצות נח' דמכס על ונמכר לבר תושב:
 שמדבר על הגר שצויתה התורה וגר לא תונה: ויקרא כח:

ויש מהם שיוכן שנתבייר מכל וכל ושנייחד • והוא
 הגר שהתורה הזהירו על המצוות באומרו • בגר
 ובאזרח הארץ: חקה אחת לכם ולגר הגר • שמות יב יט:

במדבר טו: טו:
 ב • ויגר מואב לשם כב • ג: השם בגור הרבוי
 בגורות כלם לשון פחד:

ב • יגורו ינשנו • ענין אסיפה וקבוץ • השם בגורה
 ועם תוספת ב' מס' בגורות • ויש אומרים שם
 ראשונה לשמוש • וחול המקום שאוספים שם
 התבואה:

ד • גור אריה יחודה • הנקבה גורותיו • בני החיות
 בחיותם קטנים נקראו כן: בשורש חנה • קבץ:
 פחד:

גורא • עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה: כהנא פ'
 יא:

י

ולבנורא דאיתגרי' תרגום ולבג' הגר' השם גוריא:
 ג' גוריא וארס לזה בג' גוריא כמו שבי הרעיש:
 ג' גוריא מקום מושב חיות עורפת:
 עין בשורש גר וגר:
 גר' בגוריה אונר שאזורים בו החטה:
 בגוריה כריתות מים:
 גור טוב מכלב ביש לא תרבי גור ביש מכלב
 ביש על אחת כמה וכמה:
 ג' עפר חתוכת עפר ואין לו חבר במקרא:
 אך הוא נהוג במשנה רדק ותא לב' פנים גוש'
 מגרף רגבים:
 ג' ששת' פ' כשהספינה נובעת בקרקע אומרים
 שהיא גוששת:
 ג' נכל את נאנו' לשון כריתה וחתכה ופרט
 הצמר שבזוים מן הכאן: השם גז' גזירה:
 ג' אבני גזית' אבנים שנפסלו ונחלקו לבנין גס
 מוכן כל דבר שנפסל ונחסר:
 בשורש כרת:
 ג' ומבוא יתיה נהרא' חעבירו הנהר: תרגו' בסוס
 שוטף' כסוסא רבויא:
 וגז' ירדנא' לשון העברה והבקעה והדרכה השם
 בגזית בגזיתא:
 ג' מינא גזי' מחותך חתוכות: כזיר' פ' מי
 שאמר:
 ג' גז' שם עף פאלקון בלעז' ערוך: ג' גזא'
 תיבה ולפעמים אונר' פ' הכודר מן המובשל:
 ג' גזא' דוב שכל' ולשון מחותך ושבר: במלא
 אול לתבעו קרנא' אודני דהו ליה גזיו מיניה:
 גזיויה: סיבר אותו: ג' פ' שור שגב:
 גזיו' דברדא' חתוכות חזקות של ברד: גזיון
 גס מורה לבוש מה' חלוקים:
 ג' גזיאחא דרך עקלתון: אול גזי לה' פ' עיקל
 הדרך: פ' ערבי פסחים גמ':
 גזיוחא שביס עקומים: גזיו' עיקל הדרך:
 ג' גזיוחא היא' כלומר עברת בעלמא היא:
 ג' למבוי טבא טבתיה: למבוי בישא בישתיה לשלם
 מדה' מבוי לשון שילום:
 ג' גזא' דפאטי' שוברים שחובשים בני אדם ולוקחים
 ממונם: ומבא גז':
 ג' גזי' מיני דברים שעושין דבש' בנה פ' ב'
 ג' בקטפא דבוא' שרף של גוף העץ של אילן:
 פ' דמיה בגמ':
 ג' גזוא' נטעים שטוחים אילן ואילן' כעין דלת:
 או מחינה' ולשון קורה:
 ג' גזאין גזאין' פ' ענים יבשים:
 ג' גזי' שם מקום כמו בכזיב:
 ג' גזר' ממונה:

גזיוא' כלי זין: ג' חתוכות מאוזות כלי או דבר
 שבור:
 גזיוטר' גזיוטרות' בוזטרות' והכל מין עלות מרות' פ' ב'
 וחדרים מגולות לראות לכאן ולכאן:
 ג' בנין מעגים בולטים מן הכותל ולחזן להרחיב
 הבנין והוא כמו חדל קטן שכולט מקיר הבית
 ולחזן ובו יש חלונות לראות בשוקים מעריך:
 ג' גזל' השם גזל' גזל' התאר גזל' כלם לשון מ'
 עושק וחמס:
 ג' גזל' בן יונה' על גזליו ירחף העוף בעוד דמיסל' יא:
 נריך לאב ולאס נקרא כן:
 הגזל תא' לח' פנים' גזל' חבס' עשק' בצעו:
 חסץ' קבע' ג' גב:
 בשורש פרח:
 ג' גזל' גזל' לשון בני יונה:
 ג' גז' מין מה מארבה ושלש פעמים נמצא'
 ג' בינאל והאחרון עמוס' ואינו מתפעל ומתרבה:
 בשורש רבה:
 ג' גזיוסא' כמו ומתגסס: תרגו' אויב ומתגסס' בעול
 דבא' וגזיוסא': ולשון שטמה' וכן תרגום קורץ
 שפתיו' גזום בשפתותיה: וכל לשון גזום אינו
 אלא לעשות רעה' מינא שיר בלעז': תשבי:
 ג' גזיוסא' מלשון הבאי והוא אופן לדבר כמו וראשו
 מביע לשמים וכן שבע על חטאתכם ורבים כאלה
 וכן ומבקע הארץ לקולם והוא דבר שאי אפשר
 להבינו כמשמעו:
 ג' גזום ולא עבד' הערוך מפרשו מחרף' והמעריך
 מפרשו שוטם ומפחיד' והדין עמו מקומו יוכיח: גמ':
 ג' לשון שוכא' וכוסס: ומבא' חתומיני:
 ג' גזיוסא' כל שהשמש זורחת עליו הגוף נקרא גזע'
 שאין השמש ראהו נקרא שורש' ג' פ' המוכר את
 הספינה:
 ג' גזע' ענין ונא' ויש אומרים שהעץ הנכרת
 ששורשו נשאר בארץ וכן לשון משנה' בוש מחלף
 והוא הנכרך' וג' פעמים נמצא ב' ישעיה והאחרון
 באיוב ואינו מתפעל:
 ג' גזף' לשון בעם וחלון ותוכחת:
 ג' גזר' ממכלא נאן' השם חגזרים האלה גזרה' לשון
 הכרתה וחתכה והעדר וסילוק הדבר שראוי לו
 כמו ארץ גזרה' ויקרא יו' כב' שנכרתה מן
 הישוב והצמח שלפי טבעה היה לעמוס:
 ג' בגזרות הכרז' שמואל ב' יב: הם המשורות יסעיה ט' ב'
 שחומכין בהם העגים כמו שייאד בלעז' וכיוצא:
 ג' ויגזור על ימין' פסק דין או דבר המלך שאין
 להשיב' גם משמשת לדבר קשה שאין ביוכלת לסלקו
 כמו אברה תקופתו גזרנו לנו:
 בשורש כרת' נשר

פ' דמאז:
 פ' דפיה:

גזר רוב לשון חוק שבתורה מתורב' בלשון גזרה
שהם דברים שהשכל והאומות מערערים עליהם
שאין להם טעם ראה בשורש חוק: מטעם המלך
מבורת מלכא' וכן בדתי פרס' בגזרין פרסאי
יען שלא יחזרו דבריהם אמור:

² בשעת גזרה לל השמדות ודתות שגזרו אומות
העולם על ישראל:

³ גזרה שזה הוא משלש עשרה מדות שהתורה
נדרשת בהן ואין כאן מקומם להאריך: גזירה
גזרתא: כמו שמא:

⁴ גזרה' היא מלה שהמדקקים משתמשים בו
באמרם גזרה השלמים גזרת החסדים והוא כמו
סדר ובנין הפעל או השם: גזירין פי סדרם:

⁵ אזל וגזר פי הלך ומל:

⁶ בהמה גזירא' בהמה שמכה רגל אחת בחברתה
וקושרים לה בגד לסלקה שלא תזיק:

גזרתא' לשון מילה וכריתת הערלה:

⁷ גזירין' כלי ברזל שפוגעים בו מוחו מפרחי
כהונה שחטאו שהורגים אותו אחרי שהוציאו
חוץ לעזרה:

⁸ גזירין' מין חוזי בטובים:

⁹ חשיפי עינים' גזירין עיזין פי עדרים קטנים:

גזות' לשכת הגזית' חדר שהייתה במקדש שהייתה
בגזית באבנים מפסקות ובה היו הסנהדרין
מתקבצין לדון:

גח

גמילות חסדים: או גמול חסד: גמילות חסדא:

גח' רמנחי ביה טפי: שמתעסקין או מעיינים
בו היטב:

² כל לשון מלחמה בפעלים תרגו' גוח' אגח
קרנא וברניאל בגיחין לימא רבא:

³ בגיחא מרחס יא' בגיחיה מן תרומיה' לשון
יציאה: מתגרגמן:

גוח' גוחות' נכרעות' ולשון עבוב ואיחור:

גחט' פטר חמור גחיש בתפילך פי חסד
מהתפלגן שלך השתי מלת פטר חמור:

גחך לשון צחוק: וכן תרג' יושב בשמים יצחק'
דיתוב בשמיא יגחך: וגמא' גוחבא גיחנא כלס
לשון צחוק ולעב:

גחילנא שם עוף מה:

גחל' גחלת' הרבני גחלים אתה חותה על ראשו
ועם הכנאי בסגול על גחליו פחס בהיותו עם
האש נקרא כן ובלעז אש נקרא פחס: ואינו
מתפגע:

ותא' לה' פנים' גחלת' פחס' רגפה' רשף'
שחור:

גחילנא' עוף מה והוא ספק אם עהור אם
טמא:

גחן' על גחונך תלך: והשני כל הולך על גחון: מי

בטן: ואין עוד במקרא ואינו מתפעל:

בשורש בטן: ר'

גחן' לשון השתחוות:

גחך' אדם גיחור' פי אדם שהוא אדום ביותר:

² גחרים מין חור שממם האור בא: ויא

מערות:

גט פטורים' הוא השטר וכתיבה לשם העבר

לחרות:

² שטר כריתו' וגרושים שותב האיש לאשתו:

³ המסילה שהיהודים יושבים בה:

⁴ גטון שטר נוואה:

ג'י

גלילת ירך:

גיא ינשא' גיא גיא' וכלתי אלף הני בינו:

הרבו גאות גיאיות' פתרונו עמק עמקים' ישעיה' מ' ד:

וקרוב לזה על ראש גיא שמנים' משל ראש שלהם

לרוב עדונם והגלחתם' להשפעת השמן המבושם

על ראשם תמיד כמים הנזרים בנחל ובגיא: ישעיה' כח:

בשורש עמק: ר'

תרגו' קדש ברנע' רקס גאח:

גיד הכשה' ידוע:

ג' וגיד ברזל ערפך: שבע ברזל ותא' לב' פגים' בראשית ל':

גיד' עורקים: ר'

דברים קשים בגידים' הוא עשב מר' תרג' ענוס' ה'

ואחריתה מרה כלענה' מררין בגיד' ההופכים משלי' ה'

ללענה משפט' תרגו' מהפכין לגידא דינא: הרבני

גידין:

² גידא' קולייקדרי' בלעז: תרג' כורע גד: זרע שמות' יו:

גידא:

גיידא' חמור: ירושלמי' פי' השוכר את

האומנין:

גיא' בשורש גח ביתו:

גיל' מן הילדים אשר בגילכם' דומה לכם' מי

ואין לו חבר במקרא' אך הוא מורגל במשנת' כן

גילדי דומה לו: ראה בשורש גלל' שמתעבדים זה

עם זה:

ותא' לב' פגים' גיל דומה: ר'

גילי לתבנא' הוא התרגו' קש לתבן:

גיומחא' שיכה ותבומה: ויש שכתב גיומחא:

גין' בשביל' ואין לשמש ממנו כי אם בבית השימוש

בגין' וכן אם אין אתה יוצא בגיני נא בגין אשתך:

רש' על פסוק' ו' סעוף יח' בספר שמות:

גיס' אונר' ובמדרש אסתר על פסוק בהראותו

כתוב ניסין ועזות הוא ונריך לומר ניסין:

גייס' ירא מפני הגייס' הרבני גייס' פי'

חיילות:

פסחיה פג' גמ:

נחמיה ז ג

גירי יגושו הדלתות יסגרו: ומורה כגירה פשוטה בל מפתח והוא יחיד במינו: בשורש סגר:

שבת פ יב: מי

גירי גירי גיפא כואף וכו' אפת: גירי כרעני גיר מנופנות ענינו סיד לכנות: וכן ואם אין לו: ותא' לב' פנים גיר סיד:

ישעיה כז ע: דניאל ה:

גירא די על כתל היכלא סיד או החלק החלק מהכותל:

איכה ג:

גיר גירא חז תרגי והוא ירה החזי: שרא גירא: כמורה לתן היך גירא דפילגסא: מתורגמן: בית גירי: גירי קשתא פ' כמו רובה קשת כזו: אברהם מגייר את האנשים ושרה מגייר את הנשים שורשו גור: וגר שנתגייר קוראים אותו גייר:

הנהדרין פ: יא:

גירא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאה קמיה: גיותי שאינו מזרע ישראל: ועם כנוי בגיותן והכותב גיותן: לא כך למדתי מרבתי: גיית לשון ענוק:

זר פ לב:

גב

נח ט: גס כ: ג: כתות:

גלל וגללו את האבן התאר גל גלילי לשון סבוב:

צדאשת: כע' ג: תולס עז:

ג' השמים קול רעמך בגלגל: לפי שהם סובבים תמיד:

זכריה ד:

ג' גם כל דבר שנעשה עגול וכדור מיומן הגלה להיותו כלי עגול:

לשם ה:

ד' ועל זה האברת נקראת בגלה עפה לפי שגוללים אותה:

ישעיה כח:

ה' גם אופן העגלה גלגל עגלתו: ו' ולכן הראש נקראת בגוללת עומר לגלגלת להיותה כדוריית:

צדאשת לא:

ז' גם תל אבנים הגל הזה להיותו סביבוי:

ישעיה נח:

ח' בגלי הים: לפי שהם מתגלגלים בתנועתם:

ט' מעיין גל כעל שיר: ד' ומתפעל ויגל כניס משפטו: עמוס ה:

איוב כ ד:

י' מחוז גבול ומדינה גליל הגויים ועלשון משנה בסתם יובן רק מארץ ישראל:

ישעיה יז:

יא' גואה בגללו לנצח יאבר: לפי שהוא מתגלגל צמעים הנקרא כח דוחה:

מלכים ב: יז יב:

ב' קש בגלגל לפני סופה: ג' ודרך בזיון הצלמים נקר או בשם הזה: ויעברו הגלגלים:

יד' כמו לטען בגלל הדבר הזה כמו בעצור: ואין משתמשים בלשון זה אלא עם הבית: דברים טו' טו' השם כאשר יצער הגלגל עד תומו כך מפרשו רלבג בשם הקדמונים ודרך אומר שנקרא כך לפי שדומה לאבן עיין עליו: ועל גל הים תא' לו פנים גליל חבור מים עי' תל נגיב:

בשורש סגר: אפן אסף אגר בעל: גלגול מערה וחפירה תוך הארץ: ולפעמים משתמשים בזה הלשון באמרם דרך גלגול מחילות: שהמתים מתגלגלים תחת הקרקע עד ארץ ישראל לפי שמחייית המתים לפי דעתם לא יהיה רק במקום ההוא והנקברים חוצה לה יקבלו זה העונש: גלגול הנשמות מוכן שנשמה אחת משמשת בשלשה גופי אדם במוות זה ילך לזה ואומרים ששש אדם נוטריקון: אדם דוד נשיח: ואחרים אומרים שנפש האדם ילך בסבת עוונותיו תוך בהמה עמאה הכל לפי גודל עוונותיו והכלים ורוח וגשם אין: ואני נלאתי כלכל שיוכנו הדברים כפשוטן שהאומרם לא כך עלה במחשבתו אך הוא דרך דרש להפחיד החוטא או להמשיך הלבבות לקיים מאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עשרה יחכנו: כך למדתי מרבתי:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו: ג' אהגלגלו רחמינו נתחממו:

דברים עו' י:

בבל הדבר הזה יברך ה' בכל מעשך וכן תני
דני ישמעאל בבל הוא שחזור בעולם כלומר
אתה העשיר תן מממונך לזדקה כדי שזכר יבא
בניך לירי עביות ירחמו עליהם שהעולם הוא בבל
שחזור העלונים למטה והתחתונים למעלה:
19. בבל חומרתא פ' אבן גדולה לכתש הזתים ויען

בשבת וביקרא
דכה פ' אשרי
משכיל את דל:

ב פ' ד:

היותה נקובה ככ:
20. דור המבול לא נתבאו אלא בבל העין שדומה
למים פ' שהלכו אחר עיניהם:

סנהדרין פ'
יא. גמ:

יהי ליה חד בבלא דענא פ' העין כולו:
21. בית בבל מוקם עקום שהוא עולה ויורד:
והבאון אומר שהוא המקום שנקרא בגב: ראה

בסב דתמיד
ערונו פ' כ:
גמ:

בשורש בית בבל:
22. נשאל בגלגות פ' דורש אל המתים:

סנהדרין פ' ל:

גלגות ספסל:
23. גלגליון חוטין של משי וקרוי לזה בלגלוי

פשיקא דפרה:

פ' צינית:
24. בזו שער וקברו עמו נעשה לו בבלין פ' דבר
הבבל עמו כמו התכריכין וכלים אחרים שמנהגם

נדה פ' ג:

להקבר עמו נקראו בבלים:
מגלגל זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב:
25. מים בגלגל מ' גליל שהוא מקום ידוע

דמסכין
פ' ג:
שבת פ' ה:

שמועלים לתרופא מחלת העין:
26. גלגליון קליעות מהאכזר שחוגר בו: עריות
פ' ג' ד: גלגל ידירות כוכב זיל גלוג לאמך:

ירושלמי
דסוועה דף יז:

לך השתבח לאמך: גלגליו דדין השבח שזה

לקוט דף

משתבח מעריך:
גלגליון רגל עשוי מעץ:
גלגליון: כולקסיון מיני בגדים: ב' פ' כ:

קנא:
יפה תאר:
מ' יחזקאל יא:

גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:

מ' יחזקאל יא:

גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:

מנחות פ' ד:
ישמעאל:

גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:

מנחות פ' ד:
ישמעאל:

גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:

מנחות פ' ד:
ישמעאל:

גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:
גלגליון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון: כולקסיון:

מנחות פ' ד:
ישמעאל:

מ' יחזקאל יא:

במינו ואינו מתפעל:

בשורש עור:

גלגליון מכה: הקרון דק שעולה על המכה או מקואות פ' ע:
הכלבן שבו מחמת זיעה גדולה נקרא כן: ומתפעל
הוגל פ' המרה:

2. גלגליון פיר' עב: גם מורה המים שנקפאו מחמת מעריך:
הקור: ערכין פ' א:

גלגליון מאוניה: פשט העור מן האוזן:

3. גלגליון דקירעא פ' תוך כף הקלע: כלומר כולמו כולמו פ' חיי
הייתי נע וכד בל מנוחה:

4. תרגו' וקרח בלילה וגלגליון בלילה:

5. גלגליון משרת: מד' אסתר פ' והמן כרחק:

6. אחרונא דאגלגליון אחרונא שניטל דבר מה ממנו סוטה פ' ג:
ונפסל: או שנקלף עורו:

גלגליון פ' בהמה שהופשטה עורה:

כנתא דגלגליון כל של דגים קטנים: גלגליון דכ: כמות בגד
גלגליון פ' דג שגדל באשפה שבים: ובעין ישראל

מפרשו שם דג קטן עין ב' פ' ה:

גלגליון עמי מבלי דעת השם: כל גלגליון גלות מ'
החל הזה: הם וכיצא מהם לשון טלעול ותנועה ישעיה' ה' יב:
הם: ולרוב תנועה הבאה משבי:

ב' הודעה ופרסום הדבר המבוסס: גלגליון את אוזן: עובדיה' א' כ:
ערות דודו גלגליון:

ג' הגלגליון והסדינים: הוא מין מקשטני הנשים שנואל א' ע'
עשוי מדוק דקה ביותר שהבשר פראית ואין לו עו:

חבר:

ד' אגרת או כתב מה' קה לך גלגליון גדול: גם זה ויקרא' כ' כ:
הוא יחיד במינו אך הוא שגור במשנה כנזכר למטה:
ועל הגלגליון תא' לו פנים: גלגליון חשף ערה פ' רע:

חכם פ' ענח פ' ער:

בשורש נוע: אגר:

גלגליון יונתן מפרש אותו: לוח: ואחרים פותחים
אותו פואליצאה בלעז: גם הנייר שנשאר חלק
מהספר או מארבע רוחותיו ככ:

גלגליון פנים פ' חונפה:

גלגליון לשון כונה:

לא תבזין לא צדומי זעירי ולא בגלגליון זעיר תענית גמ:

ירנה באדם גדול ולא בחלש גלגליון פ' חלש:

גלגליון שרעא מיניה פ' לבשו היה מתפשט

ממנו ונפול לארץ: ופי' שרעא' כמו שרוע וקלוע

לשון עורף:

גלגליון קלף שלא נכתב ועדיין הוא חלק נקרא כן:

גלגליון ראשו ביום עהרתו ר' השם גלגליון ידוע

והוא להעביר השער בתער או במספריים:

גלגליון טהני אלה מהמשיח קוראים אותם כן יען

שמגלגלים: זה הראש יותר מרוחותיו הרבוי

גלגליון: ומוזן מאותם שאינם כסגרים תוך בית

גלגליון:

והשם אינו נחב ואינו נמנה רק בספר משלי השנים
הנזכרים וכל אויל יתגלע משלי כ הוא האחרון:

בשורש ערב: ר

גלע לשון מחשבה וגלוי ודמיון: עוקצם פ. ב

גלען גלענין גלענות פ. גרענים:

גלף מין חביות וכדים של חרס: גלף לה סג דחוגה

הקבה עוקר מטרוק: ציר ועשה לה כלל ההריון: צר פ. מח:

יפה תאר: תרגו ועשו כרובים וגלף כרובים:

גלף לשון כדפס:

גלפא לשון הודעה וביאור:

גולפן קנקן פ. הנודר מן המבושל:

גולפנין חותם: גולפין כלי כמו גולמין עיין

בשורש:

גולפקר כמות עבה של צמר לשכב עליהן בחורף: געין פ. ד:

גולקסנין: כמות עור: צר פ. כא: מדבר דנה פ. יח.

גולרין רסן:

גלש שגלשו מהר גלעד: מפרשים לשון המרעה מ' שיר' ד. א.

וקריקה והסכמה ואינה רק בשיר השירים ופעם

אחרת: ו. ה. ולא עוד:

בשורש שכם מרט: ר

גלשים מים רותחים הרבה: הדא אתתא כד מ' פהקים פ. ב

שערה סג היא עבדא ליה גלשין גלשין פ. סבני

השער שנתלשין מהראש על ידי המסרק נקראים

כן: או שהיה עשה שערה תלשין תלשין: הדא בוצינא

כד הוא לפי טבאות הוא גלשין פ. הנר בהיותה

באור גדול עשה שלהביות גדולות:

גלשושתא תל:

גלחא מעיל:

גם מלה שמורה תוספת עגין כמו את ראה מ' פהקים פ. ב

בשורש ויש שמנתיחם אותו לנתחים ולרעת כלם

אינו מורה כי אם רבוי:

ותא לב פנים גם אף את: פ

נחום איש גם זאת: שם אדם שכל מקרים רעים בעין ישראל:

הבאים עליו היה אומר גם זאת לטובה: עיין

בתלמוד בהרבה מקומות:

גום לשון כריתה: גוממו חותכו: אילן שנגמם פק: דשיבועית:

והוציא חלפין:

גאגום איגומי מלשון נתעכלו או נעלו גם חולין פ. גמי

מלשון זעיר הכל לפי מקומו: גם לשון שאפה

והונה בכח צר פ. סב:

גומות לשון עומק גמיות חפירות: כלאים פ. ג:

גם או גמא פ. אות יונית שנקראת כן: מנלה פ. ד:

בהחול גמא כמו הגמיאני:

גמא פ. קלקל: גמנו לשבא פ. האכילה על כרחו: חולין גמ פ. י:

גמא תרגו קנה וסוף קני וגמא:

אית דבעי מיגם ובתר כן שמו: מיגם פ. מדרש אסתר

גמי והשתיה כרת:

אחד: דא הנסגרים יחד והם תחת ממשלת השלט
שאינם יוצאים כי אם על פיו נקראו בומרים מלשון
בומר של ענבים לשון כבישה וכן תרגו: אם קפץ
באף רחמיו למכמר רחמיו: לשון כגירה:

גלחוי בגלחוי שם עיר שהיה בארץ סדום:

גלוקא שוק:

גלטר: קמיעין פ. שמירה מעוטה:

גליא מלכות צרפת פראנשיא בלעז מעריך: גליא

כמו גלוי ומטרסם:

גיליור או גוליר: כמו העבדים הרצים אחר הרוכב:

גלך גלבים קשקשים ולבוש מה להלחם:

גלם וגלם את אדרתו: השם בגלומי תכלת מ' מלכס כ' כ' יח

ורקמה: ב' גלמי ראו ענין: פירושו גופי: וכן כל

דבר שאינו בשלמותו נקרא כן: ולאדם חסר וריק

מדיעה אומרים לו גולם בלי צורה: כמו שבעה

דברים בגולם: פרקי אבות:

בשורש גוף: בגד: ר

גלימא לבוש גלימא לבוש:

גלימא גבעה ועמק: תרגו מכת חרב והרג

קטילת סייפא גולמין:

גלומה פ. יחידה ושוללה מחברתה:

גלמהרג חותם:

גלום יעשה בחשבון:

גלומי פ. הכלים שהם של:

גולם פ. בלי או דבר גופני וחמרי שאינו שלם:

גלומי לשון שובב: תיקוני הזהר:

גולמין מיני כלים להמית ולהחריב: מדרש:

גלמהרג: טבעת שיש בו חותם: כל חד וחד מיניו

נייטי לו גולמהרג עינא: פ. שכל אחד מכם יביא

חומר או קיד לחומר כמלא טבעת:

גלמש מין ארז:

גלן אם הים גליני כשהים שקט ונח שאין רוח

נושבת קורין לו כן: עיין בשורש גלה:

גלסטרי גלוקטרא: שם כלי מה:

גלסין זרועות שמולך הספינה ראמאש בלעז:

גלסק גלוקקה עוגה אטויה על הגחלים:

גלוקקן לחם מתוקן:

ונמא גלוקקמא עם תבלין: דמאי פ. ויב:

גלוקקא תיבה: גמי שנים אוחזין דף כא: והמעריך

מפרשו עינול של פת נקיה:

גלוקקרי מכסה של צמר עב:

גלע ולפני התגלע הדין נעושי פ. קודם שתתגלה

חרפתו: דעת רש"י לתאווה יבקש נפרד: בכל

תושיה יתגלע וינח שבהיותו מבקש ומחזק

במושכלות יתגלע בכל מושכל ויתגלע הענין

מוולתו אם לא יחקרם על הדרך הנאות להעלות

הדבר אל יסודותיו כי והוא דרך החקירה:

תלים עיני:

נדה פ. י:

ילקוט דף קצד:

בשבת ד' פ:

יב:

מלכס כ' כ' יח

יחזקאל כו:

כ':

הולס קלעיו:

סנהדרין פ:

יח:

מתורגמן:

סוטה סג

דפי ז

בילקוט דף

קנה:

שמות דנה

פ. ל:

סנהדרין פ. ב:

סנהדרין פ:

יח:

צלה צלג:

ירושלמי סוף

יבמות:

עירובין פ. י:

פסחים פ. א:

מ':

משלי יו ייד:

אכן עזרא:

בראשית כד יז

גמל הגמליאני כא מעט מים מדרך לשון שניה ולפי דעת רש"י השלחה המזון תוך הפה כי עשו היה כל כך עיף ויבע שלא יכול למשוך ידו להאכיל עצמו והוא לבדו פעל במקרא מזה הפתרון:

חנניקא א'

ב' מנחת פניהם קדימה יש מפרשים שבאים בחזק ועזות פנים כרוח קדים שהוא חזק ויש מפרשים אותו כמו נוכח ומביאים אותו בשורש במה:

שמות

ג' גמא עץ קל ויש אומרים שהוא מלשון ר' מן הגמני ותא לב פנים גמא סוף:

בשורש שמה:

ד:

גומא וגומתא לשון בור מתורגמן:

גמגם השם גמגום התאר מנמגם איש ערל שפתים גם מורה לשון לעב ובזיון כמו שאומרים פלוני מנמגם עליו וכן רבים:

גמגימא שם שד מוכן לשרענות בתיקוני הוזהר פ:

מ'

גמר ארכה מדה שהיא אמת הזרוע:

שופטים ד:

ג' גמדים במגלותיך פ' נכסים אנשים קצרי הקומה שאין להם רק המדה הנז:

יחזקאל כז

בשורש אמה:

ד:

גמור לשון דחק ב' גמור נשתגר ולשון כריתה וקמיטה גמרא ליה מסיך ליה לשון קימוט:

שמים פ' יז

ג' גמדין ומחנה יבנו והגמדין של ערביין פ' בגד שהוא אמה על אמה איש אחר יד ימינו תרגו' גבר גמיד בדידה:

ג' כל מה שבו מסירים האפר מעל המזבח והיה ארכה אמה וגובהה אמה ועשרה נקבים היו בו גמרא שם חכם גדול ורוחב לב:

צומא כ"ג פ' יז

גמז גמזיות פ' הפרחים שעולין סביב האילן ונקראים גמזיות והם הנצרים הפרחים משרשי אילנות והם קשקשי אילנות ועגפיהן:

מנחות כ"ג פ' יז

ג' דהוה אכיל חד גמזין פ' פרי הוא שדומה לתאנים בלשון ישמעאל גמזין ונמצא גמזין ילקוט נביאים דפ כה גמזין פרי השקמים מעריך ויש אומרים שם מקום:

מגלה אינה

ה' יז

שריה לראש:

גממטיות כתובות הנשים:

כ"ג פ' כ"ג

גמטריא ענין מספר ומשבון:

גומיא מקום מרעה ויא מקום מלא אילנות תאנים: גמל עלי לשון שילום ושכר אם להיטיב אם להעניש ואם בגמול ידיו עשיתם לו שכר הראוי לו השם תגמולוהי עלי כי גמלו להם רעה תרגו' ארי גרמו להון בישתא:

מ'

תלמי יז

שופטים ע"י

תלמי ק"י

ג' לשון השלמת היפיקה ויגדל הילד ויגמל בראשית כא:

ישעיה יח

ג' בשול הפירות ויגמול שקדים:

במדבר יז

ד' את הגמל כי מעלה גרה הוא הרבוי גמלים שם לבהמה ידועה:

ויקרא יא

הגמול תא גמול שילום שבירות:

הגמלים תא לב פנים גמל בכרי מדין:

ד'

גמליא כמו גמול חסדים ת':

גמלא אזל למיבעי קרני אודני דהוו ליה גזיון סנהדרין פ' מוניה: כאמר מבלעם שנאמר עליו ואת בלעם בן בעור הקוסם הרבו בני ישראל בחרב: לפנים היה בגדר נביא ועתה שב אחר ונעשה קוסם:

על שנתן עניו לקבל את ישראל אר' יוחנן היינו דאמרי אינשי מקבני גשליטי הות אייזין לבברי כברי פ' האשה שהייתה לשליט ולאדם גדול הלכה וזינתה למושכי חבל הספינה:

ג' גמלא פרנא פ' גמל שהיה נושך וכמו גמל ברכות דף כז: במקרא:

ג' על אנמלא פ' על לוחות של גשר קטן: גמלא כנהדרין פ' ז: גשר:

ג' הוו להו גמלא בהדי הדדי פ' נמר בקר: במק כ"ג פ' כ:

ג' גמלין גדול היחס וכך מורגל בלשון ארמי שכל דבר גדול קוראין גמלא: לשם גמלא שיחנא לפי כח הגמל משאו:

ג' הוה גמלא בהדי הדדי פ' נמר בקר: בלשון ארמי כלאים פ' ג' משנה:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

ג' גמלא פ' א: סוטה פ' א:

יִירוּשָׁלַם פִּי בִּי אֲנִי מִיָּד עֵמֶל פִּי טַעֲמִים קִצֵּעַ בָּהֶם
וְהָיוּ כַּמִּנִּים לְמַעַן יִזְכְּרוּ תַלְמוּדֵם:
כְּגִמְרָא .. מִגְמֵרָא מִן בְּשָׂמִים שְׂרִיחוֹ כּוּדָף וְטוֹב:
וְכַהֲיוּתוֹ בְּסִמְךָ כֹּה מִשְׁמַל דְּגִמְרָא עֵבִינו
שְׂכָאֵר לֹא פִירְשׁוּ הֵלֵכָה בְּשֵׁם חֶכֶם מִהָאֵלָּא כְּאִמְרַת
בְּסֵתָם אִזְ הֵלֵכָה הַנּוֹכְרִית נִקְרְאֶת כֵּן:
גִּמְרָא מִגְמֵרָא שֶׁסֶּם אֵבֶן יִקְרָה קֶרֶב וְנִקְרְלוּ בְּלַעַז:
תַּרְגִּי הַחֲדָשׁ תַּחֲרִימִס גִּמְרָא תַּגְמֵרִינוֹן:
בְּחֵלִי אֵשׁ תַּרְגִּי גִמְרִין דֹּאשָׁא: לֹאֲבִי אִקְדַּח
תַּרְגִּי לֹאֲבִי גִמְרָא שְׂמִינִיָּה כְּבַחֲלֵת:
מִקְטֶרֶת מִזֹּר וּלְכֻנָּה תַּרְגִּי מִתְּגִמְרָא מִן
קְטוֹרֶת בּוֹסִינִין:
לְבוּשֵׁי תַכְלֵת תַּרְגִּי לְבוּשִׁין גִּמְרִי:
קַח כֹּחַ מִפְּנֵי טוֹרָה גִמְרָא כְּדִין מִטְּמִיָּה אֲרִיִּיתָא
לְשׁוֹן וְאֶלְפֶּת חֲכָמָה: וְהוּא כְּהוֹב הַרְבֵּה גִמְרָא
גִּמְרִי: גִּמְרָא שֶׁסֶּם סִפְרָא:
גִּמְרִיָּה לְשׁוֹן שְׂרִיפָה תַּרְגִּים יוֹכֵתֵן בֶּן עֲזַיְאֵל:
גִּמְרִיָּא גִּמְרִיָּא לְשׁוֹן בַּחֲלִים בֶּם מוֹרָה עֲגֻמוֹת:
לְגִמְרִי פִי לְחֻטִּיִּין וּבְשִׁלְמוֹת הַמּוֹחֲלֵט:
גִּמְרִי מִן שְׂמִיָּה מִיָּהֵב יִהְיֶה מִשְׁקָל לֹא שְׁקָל:
גִּמְרִי דְכָל טוֹכָא דְמִדְלִי אִינִישׁ לְכַתְּפִיָּה תִּילְתָא
דְטוֹכָא הוּא:
גִּן לְהוֹיָתָם כָּל כֵּן קְרוֹבִים וּמִסְתַּבְּכִים זֶה לָאִם
לְחֻקֵּי הַמַּעֲשִׂיִן יִהְיוּ לְאֲחֵרִים:
גִּנְיָן גִּן בַּעֲדָן מִקְדָּשׁ: הַרְבֵּי גִנִּים וּבְלִשׁוֹן נִקְרָה
גִּנָּה הַרְבֵּי גִנּוֹת: וְזֶה הוּא הָאֵת לִמָּה שְׂאִמְרִי
כִּי הַדָּג הוּא לְתַשְׁלֵם נֹחַ הַכֶּפֶל:
גִּי וְגִנְתּוֹ עַל הָעֵר הַזֹּאת: לְשׁוֹן הַגִּנָּה וְזֶה
לְהַצִּיל הָרַע וְהַנּוֹק:
גִּי מִן זֶה הַרְבֵּי מַגִּים וּבְלִשׁוֹן נִקְרָה מִגְנָה
לְפִי שֶׁהוּא הַצֵּלָה וְכַסּוֹ לְבוֹשָׁאִי וְיֵשׁ אֲוִמְרִים שֶׁהוּא
מְשׁוֹרֵשׁ מִן רָאָה אֵעֵי בְּאִיבָה: בֶּם הַקּוֹנְקוֹרְדֵּשׁ
מִבִּיָּא בְּשׁוֹרֵשׁ מִן:
דִּי גְדוּלֵי הָעֵם כִּי לְאֲחֵיִם מִגִּינֵי:
הִי עֲבָדוֹן אִזְ כְּסוּי וְהִסְתַּר: מִגְנָת לְבִי רָשִׁי מִפְּרָשׁוֹ
אֲוִטֵם הֵלֶב וּמִגְמֵם עַל מִי שְׂמִפְרָשׁוֹ לְשׁוֹן תּוֹבָה
וְיִזָּן: עֵיין בִּי בֶּם אֵעֵי מִפְּרָשׁוֹ סֵתֶר בִּלְבָב שֶׁלֹּא יִרְאוּ
הָאֵלָּה שְׂתַּנִּיָּא לָהֶם: וְאַחֲרִים אֲוִמְרִים שֶׁהוּא כְּמוֹ
הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה: וְכַסּוֹ הֵלֶב הוּא חוֹלֵי הַמַּמִּית:
וְזֶה וְזֶה יִכְשַׁר כִּי לְהוֹיָתוֹ יִחִיד בְּפִתְרוֹן הַזֶּה
אִיכְנוּ מִפְּרָשׁ אֵלָּא כִּי הַמַּשְׁכֵּת הַדְּבָרִים:
הַגִּנּוֹת תָּאֵל לְבִי פִנִּים: גִּן פְּרָדִים שְׁלָחִים:
הַמַּגִּנִּים תָּאֵל לְבִי פִנִּים: מִן צִנְהָ שְׁלָטִים
הַחֲרָה:
בְּשׁוֹרֵשׁ נִלְבָּ:
גִּן עֲרֵן מִקּוֹם קִבְלָה שְׂכַר טוֹב לְגִדִּיקָא קוֹרְאִים
אֲוִתוֹ כֵּן לְפִי שֶׁהוּא מִקּוֹם עִידוֹן:
גִּנְיָנִיתָא גִּנְיָנִיתָא גִּנְאָךְ: כָּלֵם לְשׁוֹן גִּן:
פֶּק דְּעָז:

בְּרִכּוֹת פִּי טוֹב
מִכְרִטִין:
פֶּק דְּיוֹמָא פִּי

גִּמְרִי:
תַּנְיָנִית: פִּי:
קוֹטֵה פִּי ז:

מִן:
בְּרִאשִׁית: בִּי:

מִלְטִים כִּי־וֹ:
לְהַצִּיל הָרַע וְהַנּוֹק:

תִּלְסִם מִן:
אֵלָּה גִּי סִי:

פֶּק דְּעָז:

גִּנְיָ בְּכַפִּי דְשִׁרָה פִּי שׂוֹכֵב:
בְּגִינִי כְמוֹ בְּעִצּוֹרִי: וְכַמוֹ עַל כֵּן:
גִּנּוֹת מַצּוּנָה גִנְאִי דְבַר שְׂאִינוֹ דְּאִיוֹ וְהַגִּזָּן וְכַנּוּעַ:
וְשִׁמְשׁוֹ בְּבִגְדֵי פִיעַל: וְהַתְּפַעֲלָא אֲחִינִי:
גִּנְיָ גִנְיָא פִּי אִישׁ אִשָּׁה: גִּנְנָא חוּפָה גִּטּוּן פִּי:
גִּנְיָ הַמִּתְקֵן הַגִּן וְהַעֲבָדוֹ כֵּן:
גִּנְיָ חֶרֶף: יִלְמְדוּ פִּי וְהִיא עֵקֶב:
גִּנְיָנִית חֲבֵרָה:
גִּנְא מִהַגִּנָּא מִזְדִּמֵּן:
גִּנְאִי שֶׁסֶּם נִהַר:
גִּנְיָה חוּפָתוֹ:
גִּנְיָנִים חֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּשֶׂר הַיּוֹנָאִים מִרְחֵם הָאִשָּׁה: בְּמִשְׁנֵה פֶק
גִּנְיָנִים טוֹבִים:
גִּמְרָא בְּהַגְרָת יִלְמְדָה פִּי וְאַתָּה תַּצּוּהָ:
גִּנְיָא כָּלִי מִהָ לְגוֹר דְּגִים עֲשִׂי מִגְמֵרָא שְׂבָחִית
הַדָּב כְּכֶסֶם אִינוֹ יָכוֹל לְבָרוּחַ וּלְנֶאֱתָ:
גִּבְרָא לְמָה גִּבְרָת אֵת אֱלֹהִי: לְשׁוֹן חֲמוֹס וְעוֹשֶׂק:
גִּי לְשׁוֹן לֵן כְּסוּי וְהַסְתַּר הַדְּבָרִי וְהַגְנוּב אֲוִתִּי שֶׁכֵּן
תַּרְגִּי וְכַסִּית מִנִּי:
גִּי לְמִשְׁקָל לֵב הָאִדָּם לְקַבֵּל דְּבָרָיו וְלַהֲעֵשׂוֹת בְּדָבָר
פִּתּוּי וְחֻלְקָנוֹת דְּרֶךְ שְׂאִמְרֵי רִיבֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת
אֲפִילוֹ דַּעַת הַגִּי וְיִגְבֵּב אֲבִשְׁלֵם אֵת לֵב יִשְׂרָאֵל:
הַשֶּׁם גִּבְרָה הַתָּאֵר גִּבְרָא גִּבְרִים:
בְּשׁוֹרֵשׁ בּוֹל:
גִּבְרָא אֲכֹס מִחֲתַרְתָּא רַחֲמָנָא קְרִי: בְּרִטּוֹת פִּי אִז:
גִּבְרָא עֲלִי פִיבּוֹכְטִי דַּעַת: תַּרְגִּי וְתַכְסֵּהוּ בְּסִמְיָה:
וְכַסִּיתָהּ בְּגִתָּבָא: יִחְפּוּ וְכַסּוֹ: תַּרְגִּי כִּאִף שׁוֹפְטִים דִּי:
גִּבְרָתִיָּה:
גִּבְרָא וְגִבְרִיל:
גִּבְרָא סֶם מִהָ הַנִּקְרָא גִּבְרִיָּה בְּלַעַז:
גִּבְרָא לְשׁוֹן מִידָה:
גִּבְרָא הַצִּיד אִז שׁוֹמֵר הַכִּלְבִּים
קִקְרָא כֵּן:
גִּבְרָא הִיא אִז קִינִי פִי מִידָה:
גִּבְרָא וְגִבְרָתִי תַרְמִינֵי שֶׁל עֲבִי קִקְרָא כֵּן:
גִּבְרִיָּלִיּוֹן גִּבְרִיָּלִיּוֹן גִּבְרִיָּלִיּוֹן פִּי חוּטִין שֶׁל מִשָּׁא יִלְקוּ דֶּף קִי:
אֲרוֹכִין: וְלַעֲשֵׂם מוֹרָה תַּחֲתֵית הַבָּב:
גִּבְרָא גִבְרָא גִבְרִי לְטוֹשׁוֹ בֶּם בְּדִים שְׂחָרִים:
גִּבְרָא חֵיל וְכֹחַ מִן קוֹמִי גִבְרָא: מִלְּפָנֵי הַחֵיל: וְכַסּוֹ:
טִי דְבְּרִכּוֹת דִּל כֵּת:
גִּבְרָמִי גִבְרָלִית חֲטִיבָה מִזֵּד וּמִסֵּלֶךְ דְּרֶךְ יִמִּין:
בֶּם הַמַּשְׁמֵשׁ מִשְׁמַלְטֵי יוֹתֵר מִן הַיּוֹמִינִי קִקְרָא כֵּן:
גִּבְרָא אִינְדִּרִי פִי אִינְדִּרִי מִגְדִּרִי כָּלֵם לְשׁוֹן שְׂכַת גִּי:
גִּבְרָא וְגִבְרָה:
גִּבְרָא גִבְרָא גִבְרָא לְשׁוֹן מַעֲקָה:
גִּבְרָא חוֹלֵי שֶׁל שְׂטוֹת:
גִּבְרָא מַעֲקָה:
קִדּוּשִׁין פִּי דִי:
חֲנֻנָה בְּרָג:
קִדּוּשִׁין פִּי דִי:

תמונה פ' ע"ה:

מ' אסתר ג'

כ"ר פ' סא' מנחות פ' הקומץ: כ"ר פ' ל"ה

ילקוט דף קכ"ג

ברכות פ' ט: ברכות פ' ט:

פ"ק דע"ז:

ילקוט דף ע"ח:

ז"ה פ' כ:

דברים ל"ג:

פ"ק דפסחים צ"ח:

כ"ר פ' ל"ה:

משלי כ' א':

גננים פ' ע"ג הבן:

ג'נת' מקום שזרוע נקרא כן:

ג'נה ג'ניתו והדומים לשון בזיון ואינו נהוג כי אם בבנין פעל' השם גנאי גנות:

ג'ניך לג'ניך חמת וכלים למים פ' חמת שלך: יגנה פ' כמו ישכב:

ג'נז ג'נו המלך אונדות וכלים שמכניסים בתוכם הדברים היותם חמודות ואינו מתפעל וממלא כל אס שנים פעמים בספר אסתר והאחרון ביחזקאל: פ' כד: בשורש אפר:

ג'נזא אונז:

ג'נזובא חפירה:

ג'נזק שם מקום:

ג'נח לשון הוצאה בוכח דס' מוציא קול ומשליך דס' מפיו:

ג' לשון עבר:

ג' וגנחין יתחון פ' מספרים אותם:

ג'ני חזני לנהרא הגני לניא פ' הכדים השלמים מביאים אותם לנהר לשאוב מים אך השטרים והחלשים להיכן:

ג'נך ג'עבה מכסה או סדין:

ג'נין חתך מנצר ולפעמים חדר:

ג'נס ג'נוסיא יום לית המלכים או ג'יום שנעשו מלכים:

ג' טכסיס מלכות סוטה פ' אלו נאמרים דף לו:

ג' מי ומי שהוא ממעפחת מלכות נקראים מיוחסים המלכות או יחוס המלך: תרגו כל משפחות גויים: כל גניסת עממיה:

ג' לשון בית וככסים על ג'ניסיה דהמן: כמו על ציה המן: אסתר:

ג'נוסטר'י מכפרים:

ג' ימא ג'נוסר' כמו ים כנרת: תרגום ירושלמי:

יס ודרוס מערב ימא דבינוסר ודרומא:

ובינוסר שם מקום שהוא קרוב לטבריא:

ג'נוסרא לשון תולדה:

ג'נת.

ג'מטריא נוטריקון תמורה: וכל אחד ישרש במקומו:

ג'נסרי ענקים ונפלים:

ג'יותן חרפתם מדרש תולים:

ג'נת ג'נתים שם מקום ג'נותא כחדא בטיסה דטבריא:

ג'ם רוח' איש שהוא גאה רוס עונים תרגו דאזול בג'סות עינין: בג'אות דשע' תרגו בג'סות דשיעא: תלים י: וכן מי שהוא גער השכל או קשה להבין קוראים לו גם השכל או בהמה גסה:

ג' בעל אחותו או לאחי אשתו נקרא ג'יסו וכן שנים שלקחו שתי אחיות נקראים ג'יסים זה את זה וכן הנקבות ג'סיות ואינו נהוג לאמרם בלי כנוי כמו ג'יסו:

ג' תרגו על הכסלים על ג'יססיא גם על סד ויקרא ג': תנשאו' על ג'יססין תתנסבן:

ג'ס' על או הכסלים:

ג' שלשה שבעים בכשי' תלתא ג'יססין בידיה: שמואל ב' יח: בג'ים דעתו כלפי מעלה פ' שטורח לש' יותר ברכות פ' ג': מרדכי: או שמתפאר ועובר ומזלזל בדברי תורה וסופרים:

ג'ם נייער וטהר הקדרה בעץ:

ג'וסס הקרוב למיתה נקרא כן:

ג'ם לשון שולטנות פ"ק דסוטה: ונקל להבין איש איש על דגלו:

ג'יסא דמברא' פ' על השני: ג'יסא' רוצח ואיש סנהדרין פ' י': דמים יפה תאר:

ג'וסה' אכילה גסה שמנפח הבטן נקרא כן:

ג' מגיסה בקדרה פ' בואשת הוך הקדרה בעץ והוא לשון מנער או הופך:

ג'דה גסה גדולה פ"ק דסוטה:

ג'סטר ג'סטר'א כלי שהיא כחצי כרה שזורעים בתוכה עשבים או מיני שושנה בלשון הקורש עגין:

ג' לשון נתינה ושכירה וחתנה:

ג' לשון דפוס ונמצא בנכסאות קנצטרא:

ג' בהטר ג'סטר'א פ' מברל פ"ק דטוסה:

ג'וספנין דדהב' כל' להולך הכלה לחופה: ילקוט:

ג'סטרון דבר שנעשה ממיני מתכות הרבה:

ג'יסטרון פ' שער אמנה מהמלך:

ג'סקלנס' שם מלך יון:

ג'וסרודליא מין סל:

ג'עי.

ג'ן עין: ג'לי עריות:

ג'עא' נעק: השם ג'עתא:

ג'יע' או ג'יעתא צינה עוף מה' ויא' תור:

ג'ערה' אם יגעה שור' לשון המיית השור שנקרא איוב ג' ט':

ג'עיא: והאחרון בשמואל א' י' יב' ולא עוד:

ג'שורש נעק:

ג'ענע' לשון טיול תרגו' ואשעה בחקך תמיד:

ג'אנענע באוריתך:

ג'ענות לשון בזוי תנחומא:

ג'על' וג'עלה כפשי אתבס' לשון מיאוס ותועב:

ג'דחוק: והשם אינו במנהג:

ג' שורו עבר ולא ע'עיל: לשון המלטה ופליטה:

והוא יחיד בזה הלשון:

בשורש ינא:

פ"ק דאהלות: שבת פ"ט:

פסוקתא: איכה פ': מכשירין פ"ה: מנלה דף יז: מסכת דרך ארץ:

שבת פ' י: ויקרא רבה פ' כ' תומע: ישעיה יא: מנחות פ' ג'

סוטה פ' ג': ילקוט דף דכ"ח:

מ' איוב ג' ט':

תולים ק"ע:

מ' ויקרא כ"א: איוב כ"א:

מ' גֶּעֶר ב' וְכֵן מִמֶּרְחֶק הָסָם גְּעֵרָה גְּעֵרָה: לָשׁוֹן
יִשְׁעָה י' י' תִּכְחַת וּמוֹסָר: וְלִדְרֹךְ מִפְּרֶשׁ אֶת הַמְּנַעֲרֹת: כְּלָשׁוֹן
הַר-זָשׁוֹן: וְשֵׁם הַפֶּרֶשׁ כִּי הָרִבְקִים בְּבִית הַשִּׁמּוֹשׁ הָסָם
כַּמְשַׁמֵּעַ לָשׁוֹן גְּעֵרָה: וְהָאֲחֵרִים לָשׁוֹן הַשְׁחָתָה:
וּמֵה יִסּוֹב עַל-טוֹב לְשִׁמּוֹעַ גְּעֵרָה חֶסֶד: אֵךְ אֵל מִפְּרֶשׁוֹ
לָשׁוֹן מֵהוֹמָה וְדֹאגָה: וּמִכֹּף דָּף קֶנֶה מִפְּרֶשׁוֹ לָשׁוֹן
גְּרֵעוֹן הַיּוֹתָו הַטֶּרֶךְ כִּמּוֹ כֶּשֶׁב: וַיְהִי לָשׁוֹן
גְּרֵעוֹן: וְהוּא הַיּוֹתָר מִתֵּינֶשֶׁב לְשׁוֹן מִקּוֹמוֹ וְעֵינָן
הַלָּשׁוֹן וְדַעַת רֹבֵד הַמִּפְרָשִׁים: בַּשּׁוֹרֶשׁ יִסָּר:
חֶסֶד:

מ' גֶּעֶשׂ י' יִגְעֹשׂוּ עִם וַיַּעֲבְרוּ: וְהָסָם אֵינוֹ נִמְנָא
אֵינוֹ כִּי: וְכֹהֵב: וְהוּא לָשׁוֹן תְּנוּעָה וְתַנּוּדָה: וְרַעֲשׂ שֶׁהָסָם
קָרוֹבִים בַּעֲבִין עֵינָן לִלְבָב שְׁמוּאֵל ב': כִּבִּי ח':
בַּשּׁוֹרֶשׁ חֶרֶד:

גִּיעֵתָא: בִּינָה שֶׁל תוֹר אוֹ בְּנֵי יוֹנָה:
גִּרָה: עַל גִּפְי מִדְּמוֹי קֶרֶת: גְּבִי כִי אֲוִתוֹת: בּוֹמֶף
נִתְחַלְשֶׁת עֵינָן אֵל: וְאוֹתָם שֶׁנִּתְפָּרְשִׁים בּוֹף: בַּשּׁוֹרֶשׁ
בּוֹף בִּיתָם עַל כֵּן הָקוֹנְקוֹרֶדְנָשׁ הַכִּיאוֹ כְּהוֹגֵן
וְאֵל תַּשְׁמַע לְקוֹל מַלְאָכִים:
בַּשּׁוֹרֶשׁ גִּבִּי:

גִּף: יָחִיד: וַיְחִידוּהוּ:
מְגוֹפָה גִּפָּא מְגוֹפָה: כָּלִם לָשׁוֹן סְגִירָה וְחִיטּוֹר
וְדִבּוֹק וְחִטּוֹר וְסִתְיָמָה: כֵּהֵן גְּדוֹל כּוֹטֵל חֶלֶק שֶׁתִּים
בַּשּׁוֹרֶשׁ הַגִּפְתִּי לְתַתּוֹת: פִּי סְגִירָה: הֶכֶל לְהַכִּינֵם לְשׁוֹן
מִקּוֹמוֹ וְהַמְשַׁכֵּת הַלָּשׁוֹן:
קָרוֹב לִזֶּה מְגוֹפָה מִנְשָׁק:

גִּפָּה: גִּדֵּר אֲבָנִים בְּלֹא טֵיט וְחֹמֶר:
תִּרְגוֹם לֹא תִגְאֹף: לֹא תִגְוֹף: הַנוֹאֹף וְהַנוֹאֶפֶת:
תִּרְבִּי: גִּיִּיפָא וְגִיִּיפָתָא:
יִעֲשֶׂה לוֹ כִּנְפִים יַעֲבִיד לִיה גִּפְתָּא גִּפְתָּהוֹן כִּמוֹ
כִּנְפִיהֶם: גִּפָּה: בִּגְף:
גִּפְתִּים: בִּגְפִי הַמַּעֲלִל: אֲהֻלֹת פִּי ז':

גִּפְי: מִקּוֹם נִמוּךְ סְגִירָהוֹן סָבִי פִי אֶחָד דִּינִי
מִמּוֹנוֹת:
גִּוֹף נָקִי: גּוֹף גְּדוֹל: לָשׁוֹן מַעֲלָה לֹא אֶדֶם מִיּוֹחַד
וְנִכּוּעַ:

גִּוֹף פִּי: כָּל נִשְׁמוֹת שֶׁבּוֹף: לֹא מִקּוֹם הַנִּשְׁמוֹת וְהוּא כִּמוֹ
פֶּרֶד שֶׁמְצוּיִירִים ב' כָּל הַנִּשְׁמוֹת מִשְׁכַּנְדָּר הָעוֹלָם
וְעַד סוֹפּוֹ: עֵרֹךְ דָּף לִזֵּי עִי ד':
גִּוֹף הַנְּהָרִי שֶׁפֶת הַנְּהָרִי: וְהוּא כִּמוֹ גְּבִי וְהוּא
מִלָּה מִשְׁמַשֵּׁת בְּנֵהר בַּעֲשֻׁת וְכֹאֶדֶם וּפְתִירוֹן אֶחָד
לָהֶם כִּי יִחַס הַנְּהָרִי:
גִּפְתִּים: אֲזוּנִים שֶׁל הַכְּלִי: וְיֵאֵל לִלְחָת:

גִּלְמִי פִי ח': מְנַפְיִים: בְּחִי שׁוֹקִים שֶׁל בְּרוּל: שֶׁנֶּת פִּי ז':
פִּתְמִים: פִּי ז': גִּפָּא שֶׁסִּנְכַעֵם בַּשֶּׁמֶה: גִּדִּין:
גּוֹפָא: פֶּסֶק דִּין: גִּם מוֹדָה פְּסוּלֵת הַזֹּתִים
גִּקְרָאת גִּפָּא:

גִּיפְיוֹן: הַמְּמוֹנָה עַל הַנְּהָרִי אוֹ מִכּוּעַ וְעִשְׂהוּ שְׁמוֹת רַבָּה
יִאֲוִרִים יִאֲוִרִים לְהוֹלִךְ הַגִּמִּים לְפִרְשִׁים מֵה פִי לֹא:
נִקְרָא כִּי:

גִּפְן: גִּפְן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל: יָדוּעַ וְהוּא שִׁינָא מִמֶּנּוּ מִי
הַעֲבָטִים: וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל: וְמוֹדָה הַאֲשָׁכּוֹל הַיּוֹחֵד: הוֹשַׁע יִזָּכֵר:
וְתֵאֵל לִבִּי פִגְמִים גִּפְן: שְׁדָמוֹת: שׁוֹרֶק: רִי
גִפְן שֶׁלְּגוֹי: פִּי כְּגוֹרֶת הָאוֹתִיוֹת שֶׁלּוֹ: מִסְכַּת יוֹדִים
דָּף קָרֶר:

גִּפְנִי: הַעֲבָטִים שֶׁהֶם רַעִים בְּלִמִּי מִתְבַּשְּׁלִים כִּי בְּרִישׁ דְּמֵאִי:
נִקְרָאִים כִּי:

גִּפְנָא: שֵׁם עוֹר: מוֹדָשׁ אִיכָה: פִּי הָיוּ שְׂרִיָּה
לְרֹאשׁ:

מִהֲלֶךְ בִּבְנִי: פִּי רֹאשׁוֹ כְּטוֹף בִּבְנִי שְׂרֹאשָׁה כְּפֹסֶה מִעֵרֶךְ:
עַל הַמוֹעַ: וְכִיוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְמִיתְרִין שֶׁל מִהֲלֶךְ
כְּטֹפֶן: פִּי מִהֲלֶךְ זָקוּף כִּמוֹ קֶנֶה: בְּגֹאֵה וְכִבְדֵּל
לְבָב: וְכִבְדֵּר פִּי יִי שֶׁלֹּא מִשְׁכַּחַת הָיָא:

גִּיפְיוֹן: אֶדֶם הַמְּמוֹנָה עַל הַמְּכּוּעַ וּמִחֲלָקוֹ יִאֲוִרִים
יִאֲוִרִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד: וְיֵשׁ שְׁפִתִּים אֲוִתוֹ בְּרִיכָה
וְאֵינוֹ כֵּן עֵינָן בַּמַּעֲרִיךְ:

גִּפְסִי: גִּפְסִים: סִיד לְטוֹחַ שֶׁהוּא לִבֵּן בְּיוֹתֶר: כָּלִים דָּף יִחַ:
גִּפְרִי: עֵינֵי גִפְרִי מִיֵּן אֶרֶץ קָל מֵאֵד:

גִּפְרִית: וְאֵשׁ: סוֹלֶפִי בִּלְעָנָה: בַּשּׁוֹרֶשׁ אֶרֶץ: רִי בְּרֹאשִׁית ו' י'
גִּפְרִיתָא: גּוֹפְרִית:

גִּפְתִּי: פְּסוּלֵת שֶׁל זִתִּים: וְיֵאֵל כָּלִי מֵה לְבַתָּא
הַזִּתִּים:

גִּי: הַכֹּחַת הַמְּגִנִּים זֶה בִּזֶּה נִקְרָא כִּי:
גִּפְתִּיתִי: גִּפְתִּיתִי: לָשׁוֹן מֵה אֵם עֲבָרִי אוֹ אֲחֵרָתִי:

גִּיָּן: כִּמוֹ בְּנֵי רֶשֶׁף: תִּרְבִּי הִיךְ גִּיָּצִין:
הַשְּׁבָרִים שִׁינָאִים מִתַּחַת הַפְּטִיט נִקְרָאִים
גִּיָּצִין:

גִּיָּן יוֹכִי: גּוֹמֹת מִלְּאוֹת מִיִּם: מִקּוֹאֹת: פִּי טו:
וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים אֲוִתוֹ חֲפִירוֹת שִׁיתְמַלֵּא מִיִּם בַּחֲזוֹקֶף:

וְבִקִּין מְזִיקִין רְגֵל הַהוֹלֵךְ עָלֵיהֶם וְכֹשֶׁהָ לְחִים כִּבְנִי פִי:
נִקְרָאִים גִּיָּן: וְכַשִּׁיבָשׁוֹ נִקְרָאִים יִתְדוֹת דְּרָכִים: מִיִּנְהָ:

גִּיָּן: אֲוִתְנָךְ גּוֹצָא: בַּחֲזִין וְלִחוּשׁ לֵה: פִּי קֶנֶה: בְּמִי סָבִי:
וְנִמְנָא בּוֹץ:

גִּצָּא: בְּחִין חֲזוֹק: תֵּל מִחִינָה:
גִּזֵּר גִּצָּרָא: גִּצָּטְרָא: פִּי כֹדָה הַשְּׁטֵרָה וְיִכֵּי גִ מִקּוֹאֹת פִּי ז':
בִּסְטְרָא: בִּסְטֵרָה:

גִּזֵּר: שׁוֹד רַעֲשׁוֹם יְגוֹרֶם: לָשׁוֹן כְּרִיתָה: סְגִירָה: מִי
שֵׁם כָּלִי שְׁחֻתְכִין ב' שִׁיָּאָה בִּלְעָנָה:

גִּי גִרֹן גִּרְזוֹתִיךְ: יָדוּעַ:
גִּי גִרָה לֹא יִגֵּר: הוּא הַפְּעוּלָה שֶׁעֲשֶׂה הַשּׁוֹד
וְהַדּוּמָה לְהַחְזִיר הַמֵּאֲכָל לְפִתָּשׁוֹ וְלִפְחָנוֹ הַיּוֹעֵב: -

זֶה הַשּׁוֹדֶשׁ מִסְתַּבֵּךְ עִם שׁוֹרֶשׁ גִּוִּר: וְגִרָה עֵינָן
בִּם: גִּרְגָּרִים: בְּרֹאשׁ אֲמִירִי: פִּי הַזִּמְסִים הַנִּשְׁאָרִים יִשְׁעָה י' י':

אֶחָד חִיבֻעַ הָאֵילָן: בַּשּׁוֹרֶשׁ בִּרְתִּי:
רִי

פסחים סג
פ ז:

גְּרָדָן פ' זולל:
השומה כסו בבת אחת הרי זה נקרא גרגן:
תרגו כי הייתי זוללה ארוס הויתי גְּרָדָתָא:
גֵּר דקבר כדוק תהיה פ' הגר שמתגייר כדוק
תהיה ל' תדור ותשב בשמים דכתיב הנוטה
כדוק שמים: פ' אס החוטא שהוא כבר מתגייר
השי' שהוא דר כדוק שמים עשה חנינה בינו
ובין אף וחמה: גרו כך גירי לשון ברכה ולשון
ישיבה וקיום והעמדה על דרך יגורו כך
גדחו:

שבת פ' יב
בבא:

יבמות פ' י
ישעיה י"ד:

גֵּר פ' סילון מנחות דף פה:
גֵּר גֵּר מְגִירָה גֵּרָר כלל לשון מגורדות
במגרה:

בבא דף ק"ט:

גֵּרָר אִתְמַל כּוֹאֵף אִשָּׁה:
הַגְּרָרִין פ' החיות שנכפפין בגליהם ומושטין
הרשתות:

פיצה פ' אין
גדן:

אִיגְרִי לֶשֶׁן סַכְסוֹךְ וּמַלְחָמָה:
גִּירִי מורה בקשת נקרא כך:
מְגִירִי דרובי אִלְבָּא רִיקָנָא פ' לולבי גפנים: ויא
זרע פשתן:

כדמים פ' י
שבת פ' ח:

גִּירָא דמורא מבית קדש קדשים פ' גור אריה:
גִּירָתָא כּחַמָּא כּך פ' כלבה גִּירָתָא כלבה
קטנה גס לשון נגע ונפיחה:

עירובין פ'
שנה:

גִּירָא סיד מבילה איכה: גם עץ קטן חד
חלול שמשמים לחבית להוציא היין:
בִּיצַת הַגִּיר דבר שמשמין בו לגמח ו
ולעשותו חלק:

ג' ירמיה עו:
ויקרא יא:

גִּירִים ואשוי שומרון לאיברי מקלים הוא תרגו
ושמתי שומרון לעי השדה:
גִּירָתוֹ שֶׁל פִּדְעָה פ' גורמו: מדרש קהלת
פסוק טוב ילד:

איוב ג:
ויקרא כג:
דברים כ'
ישעיה כ:

תרגו ותסיתני בו וגריתא ביה: ושלחתי דבר
במרכס: תרגו ואגרי מתנא ביניכון: חצי אכלה
גם מתקשי אגרי כהון: אל תתגד בסי תרגו לא
תתגרון בהון: קודמי אש מגן באשתא:

שמות:
שופטים ח:

גֵּר לֶשֶׁן יְרִיטָה חצים:
וידוע בהם תרגו וגר בהון: הכלבים לחסוב:
תרגו כלביא לברדא: סחוב והשלך יתגרד וישתרי:
מעלה גרה: תרגום ירושלמי מסיק גרדא:

ירמיה עו:
ויקרא יא:

אמר להו לרדכן עד דמגרדיתו ברמי בי אבי:
פ' ללמוד שלא לשווע: אחד גרי אריות ואחד
גרי חלומות ואחד גרי מרדכי ואקתר: איכס גרים
פ' כותים על שם שגאמר וישלחיה בהם את האריות
ועל זה כתביירו:

בבא פ' ג:
במות פ' ג:

גֵּר לֶשֶׁן יְרִיטָה חצים:
וידוע בהם תרגו וגר בהון: הכלבים לחסוב:
תרגו כלביא לברדא: סחוב והשלך יתגרד וישתרי:
מעלה גרה: תרגום ירושלמי מסיק גרדא:

ירמיה עו:
ויקרא יא:

אמר להו לרדכן עד דמגרדיתו ברמי בי אבי:
פ' ללמוד שלא לשווע: אחד גרי אריות ואחד
גרי חלומות ואחד גרי מרדכי ואקתר: איכס גרים
פ' כותים על שם שגאמר וישלחיה בהם את האריות
ועל זה כתביירו:

בבא פ' ג:
במות פ' ג:

גֵּר לֶשֶׁן יְרִיטָה חצים:
וידוע בהם תרגו וגר בהון: הכלבים לחסוב:
תרגו כלביא לברדא: סחוב והשלך יתגרד וישתרי:
מעלה גרה: תרגום ירושלמי מסיק גרדא:

ירמיה עו:
ויקרא יא:

אסתל שבימיה גם כן כתביירו הרבה: וכלם
אין לחס דין גרים:
גֵּרָר שֶׁל דְּרוֹרוֹת פ' גל של אבנים קטנות:
מין חטה אורגיא בלעז:
גֵּרָר שֶׁשׁ עֶשֶׂב מה הנקרא כן בלשון ערבי:
גֵּרָרִישָׁתָא אפר כקי מכל תערובת:
גֵּרָרִיגִי סל:
גֵּרָרִי מין עשב:
גֵּרָרִים יא עוללות: ויא פרע העגבים או העגב פיה פ' ו:
כשהוא יחיד לבדו:

גֵּרָר מלח פ' פרע או דבר מועט ממלח:
ותים לגב לגרגין כמו לגלגל:
גֵּרָרִתָּה הקנה שנדבק הריאה בו:

גֵּרָרִית פ' תאנים יבשות דבקות הרבה שבת פ' כל
יחד:
גֵּרָר או ילפת: שם חולי מה ומין נתק יבשה מ'
מנפבים ומחוז עיין רשי: והאחרון בספר דברים ויקרא כא' כ'
כח' כז: ואין עוד ואינו מתפעל ומתרבה:
בשורש נגע:

גֵּרָר לשון בזה ושלל: גם לשון הלואה ומשיכה:
אתא גֵּרָרָא בא שודד:

גֵּרָרִיגִי פ' כך מושכח: שבת פ' חבית: דרכות פ' עו:
לשון הכאה במק דחגיגה בבא:
גֵּרָרִי יין מין חביות:
ובמבילה איכה לשון מדה מה:

גֵּרָרִי בעל גרב:
גֵּרָרִתָּה בניד פ' שהגיד של ארדן צימור:
תרגו גרב או ילפת: גֵּרָרִי או חזון: איפה אחת: ויקרא יא'
וגרב דאמר: ואחד נושא גרב יין וחד נטיל שמואל א'
גראכה דאמר:

רוח נטון תחולל בשם תרגו רוח גֵּרָרִיתָא: משלי כה:
גֵּרָרִיתָא:
גֵּרָרִי ונגרבל בזהו קטמא פ' מגבלל הפתילה גטין כג:
באפר:

גֵּרָר אל תתחר: תרגו לא תגרר: תעורר תולס לח:
מדכים תרגו תגרד תגרד: וכל אשר יעשה יצליח: לשם א:
וכל דיעבד מגרגר:
גֵּרָרִי מין מאכל שיעשה בעיסה ועשבים מה: סג דעו:
כקרא טורטי בלעז:

גֵּרָרִי גֵּרָרִיא מין עשב שהוא חס שיעורר שבת פ' יר:
המשגל קרוקא בלשון יון רוקיטא בלעז:
גֵּרָרִי מין עשב:
אפילו ריש גרבתיא מן שמיא מנו ליה פ' המומחה בב סג פ' ה:
על הכורות:

גֵּרָרִיגִי יקב אס לשמן או ליון: גר:
גֵּרָרִי גֵּרָרִישָׁתָא זולל:
גֵּרָרִית תאנים יבשים:

גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:

גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:

גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:
גֵּרָרִיגִי מין עשב:

דינא גרמי. מלשון גורם לשכינה שתסתלק
מישראל תרגו. אנכי סבתי. אנא גרמית:
גרמיתא ועירתא: פי. אכן קטן שיש בבני אדם
שבלעים אותנו:
2. לגרמיה. לעצמו:
3. גרממא. שם מחוז גירמניא:
4. הגרמה. כשהשוחט שוחט משיטוי כוצע ו
ולמעלה. באופן שלא נשאר למעלה שום דבר
מהקנה או מהוושט שחיטתו פסולה ונקראת כן.
והוא אחד מחמשה דברים שמעכבין את השחיטה.
שהייה דרסה חלדה הגרמה עיקור. וכל אחד
יפדש במקומו:
5. אמה גרומח. תוספת:
גרמר. תרגו גמר ארכה. גרמידא:
גרמירא. שפחתה:
גרמן גרמיני. פי. מאזנים ששוקלים בהן ברזל
שחוק או זכוכית שחוקה:
2. בכל מקום גרמיני מוכר טושי. פי. איש לבן
ציונה נקרא כן. בר. פי. מג:
גרמס. מטבע מה. ילמדנו. פי. כי תשא:
גרמסיון. הכתיבה והשטר. מעריך. בגשאל
רבה. פי. יב:
גרן הארונה היבסי. מקום אפיסת העמרים
שדשים שם החטה. ואינו מתפעל:
3. קרא בגרון. לא יהנו בגרונם. תרגו. ולא
מרכנין בעגקיהון. תולים קטן. שורש גרד:
גרן. דבר שיש סביבו אטר וקוצים כדי שיטמר:
וכירושלמי דמגלה דף עד. כמו אמרנו. פילא בלעו
מעריך:
גרנק. מין נגע שאוכל הבשר:
גרס. גרסה כפשי לתאבה. והאחרון. איכה:
3. ו. ולא עוד במקרא. והוא לשון כריתה ושכירה
מרוצ תאוה. כי כך מפרש מנחם מלשון תאוה.
ואף לשון שרפה עיין בס. ורשי מפרשו כמו גרס
כרמל. והוא נהוג מאד במשנה. גרסען בפרק
פלוני. והוא כמו שנינו. והפעל פלוני הוסי
גרם. השם גירסא. ורבים כאלה:
בשורש. כרת:
הגרם תדירא. לשון עסק:
2. גרוסיא. לשון שכירה:
3. גרים גריסין. פיל. ריחים של גרסות. פי. הריחים
שטוחנים בהן הפולין:
4. אכלה לגרסינא דבית נשא. פי. עתודה זאת
לירש ממנו אב. אי. להו. האי יומא דקא גרים.
כמה יוסף איכא בשוקא. פי. לולא שלמדתי תורה
הרבה לא הייתה לי השדרה הזאת כי הרבה בשמו
יש בשוק. פסחים. פי. ו:

שמואל כב:

חולין פ. גר

הנשה סג:

בר. פי. לח:

גב. פי. ה:

במ. פי. גמ:

בב. פי. ה:

מ.

שמואל ב. כד:

י:

שעיה כח:

פס. דסוטה:

יש:

מ.

תלמיד קטן:

ימותלגמן:

מנחות פ. ז:

יבמות פ. י:

גריסא. הלכה למוד:

גרסן. גורסינא. ממון:

גרע. לא יגרע מדדיק עינו. השם בגרעה מ.

גרעון. התאר כל המוסיק-גורע מלכים א. ו. איוב ל. ז:

כלל לשון מניעה וחסרון. מגרעות נתן לבית:

מקום מה שבקיר לשם הקורות עליהם:

בשורש. חסר:

ר.

הגפנים משיגרעו. פי. בעת שגרעונים שבתוך שנת פ. ה:

מנוייר אז נקראו פירי לא קודם. ונמצא גראינין

באלף שאותיות אהצע מתחלפות:

2. גרע. פי. הספר. לפי שגורע הדם:

כלים פ. יב:

3. גרעותיה לארמא ושפר ליה. פי. גלחת הארמיי. ערוך:

כדי שלא יכעס. תרגו. ויגלח. וגרע:

גרעון. חסרון וכווי. תאר. גרוע:

גרף. נחל קישון גרפם. לשון זרקה וגרדה:

מ.

3. בגרפונם. חתוכות של עפר. ורשי מפרשו שפטים הכא

שפטים הכא

יחל. א.

ישעיה נח:

לשון כסוי החצית:

3. בגרף. רשע. היד בהיותה קטומה נקראת

כן. ותא. לר. פנים. אגרף. חפנים. שעליהם.

קמץ. בשורש. שלך:

ר.

תרגו. ויעיו ומזדקנותיו. ובגרופיתיה. כמו טאה. מתרגמן:

ונמצא בגרף:

אין גורפין תבור וכירים. כלל לשון המשכה או כינה פ. ד:

גרדה. או הכלי שמושכים בו:

2. גרף של רעי. פי. כלי להשתין ולגואה. או הכלי

להוציאה:

3. גרופיות. הנטיעה כשהיא קטנה נקראת

גרופית. כמו אמיר וסעוף. ואתה קח לך מכל

אשר יאכל. זמורות לנטיעות יחודים לתאנים.

גרופיות לתנים. רוצה לומר נטע קטן. גב. פי.

המוכרת הספינה:

4. גרופית. שם מדה מה:

גב. פי. לז:

גרץ. גריצין. תרגו. חלות גריצין. אמאי קרו ליה

פת עבה. דנפשא בגירצה. גריצתא כמו

פת לחם:

גורקי. פי. פירי שלא נתגשל כל צורכו:

גור. לשון חיכוך ושחיטה ופזילה אריגה:

גררא. עש מה:

גרש. גרש האמה הזאת. לשון השלכה והסרה מ.

מלפניו דרך בזיון. ובכין. פיעל. מוכן גרוש בלי בראשית כא:

חזרה:

3. לשון גרדה ותנועה. ורשעים כים נגרש כי השקט ישעיה נז:

לא יוכל. השם גרש. גרוש מגרש:

3. מגרש לערים. הם הפרזות אשר הם חוז לעיר דברים לה:

שהם כמו מגרשות:

לשם:

גט

בְּרֵשׁ יְרֵחִים • הפירות המתחדשות מחדש לחדש
כמו הירקות וכדומה • והיא מלה הפוכה כמו
שֶׁנֶּרְבָּהּ בַּהֶמָּה לֹא שֶׁמֶמְהֶרֶת לִנְחֹת וּלְהִתְבַּשֵּׁל מֵבֶּ-
דף ר"ה:

הַבְּרוּשׁ תָּאֵל לִי פָנִים גְּרֵשׁ טָרַד הוֹרִישׁ
שִׁלַּח בַּשּׂוֹרֵשׁ נוֹעַ:

גרש' כדמל: לשון • כרימה עיין בשורש ג
גרם:

גרתא גוריהא¹ סימן מה להכיר כשהעוף הוא
דורס זכשים זו הסימן אז נקרא קץ: והוא שם
שף עמא: חולין. פ. ח: |

2. אֲנִיחֵתָא עִם הָאֶלֶף • קְלִיפָה:
גְּרָתִיקוֹן • פְּעוּלָה מֵה שְׁעוּשָׁה הַזּוֹרֵף כְּדִי לְהַלְבִּין

הכסף: שורש שמלכן ומנקה היטב: הכלים והכסף:

בְּנֵרֶשׁ מִחֻזָּא יִמָּא: תִּרְגִּי מִבֹּאֵת יִם יִחְזָקֶאל כֹּז:
גִּשׁ.

גזרה • שוה: גרסת שמואל:
 גש • נגששה כעורים קיר • לשון משוש ואינו

ממצא כי אם בפסוק ההוא ר' השם גשישה:
בשורש' משש:
ר'

מִתְּנוּשִׁשִׁים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ • כִּמוֹ מֵתֵּאֲבָקִים לְהַפִּיל
זֶה אֵת זֶה:

ג'שי עפר שנשרה במים:
 2. טיט שהאילן משוקע בתוכו:

3. גוש של זתים. פי' חתיכה של זתים כמזוים
מזובקים יחד וקרוב לזם. שהן גוש בקערה. פי'

שנתקבצו ונתאחדו תוך הקערה ומחטכות רבות
נעשה כי אם אחת:

4. דגיש ליה צערא • פי' שכבר משש והגיע אליו
הצער:

5. תרגו. ירושלמי מבי יגח שור: וארום גיש:
6. גשוש של ספינה: עץ ערוך שבו מגששת אם

המים עמוקים כדי לדעת אם יכולים לשאת ה
הספינה:

7- נִשְׁוּאֵי : שם האנשים שמחפדים בקרקע לבנות
הנעמונים :

הספינה גוששית. פי נוגעת בקרקע הים:
הגשוש של מטה: מטה עשויה מפרקים

ומתפרקת, ואותם העצים המתפרקים נקראים
גששים:

10. מתגוששת באבן של מסית: פי' מתעסק באבן בוחן:

גש או גשוע • עץ מה למשש דבר אחר בו:

2

גש

כב

וְשֵׁם מַטְרוֹת עָזוּ אֶרֶץ לֹא נִשְׁמְדָה בְּיוֹם זֶעַם
 רִדְק מִפְּדֹשׁוֹ לְשׁוֹן פֶּעַל עֵינַן בּוֹ: לֹא טַפְתָּ אֶרֶעָא
 יִשְׂרָאֵל בְּמִבְּלָא: כָּר פ' לֵב:
 בְּשׂוֹרֵשׁ מַטְרָ:

נשים • האלה אינו גשם כלומר גוף • אין תלום למלטה
מתום בבשרי : לית אסו בגושמי תרגום בשרך
ושאריך • בשרך וגושמןך : והוא כמו גוף : מ
מתרגמן :

גשמה: בית קבול של חיר. עיין בשורש דלת:
גשם לשון דבוק וחיבור:

נִשְׁפָּא שׁוֹנֵה קִלְקֵל בְּלִבּוֹ:
נוֹשְׁפִנְקָא טוֹבַעַת:

2. נשפנקי חותם ביטוי פ' ה:
נשפק מין סדיכין גסים בימי הגש

וְשִׁקְרִי בִשְׁקִרְאִי דְּבַר מְמוּנָעִי בֵּין הַמְּשׁוּבָחִים וְהַפְּחוּתִים כִּג"מ :
וְהַגְּרוּעַ שֶׁהוּא בִּיכּוּנִי : שֶׁנֶּתְּ לָג פ"ב :

גוֹשְׁקָרָא. סַת קִיבְּרִי גִיטִין. פִּי ה' :
גִּשְׁרֵי נַחֲדוּתָא. הוּא תַרְבִּי: שַׁעַר

בַּשָּׂר וּבַשּׁוֹרָא פִּי קוֹרָה: אוֹ בִּנְיָן לַעֲבוֹר הַנְּהַר דְּגַפּי מִן
בּוֹאֵשׁ בִּלְעָז: עִירֻבָּק פִּי כִינֹד מִעֲבָרִין: עֲשֶׂה שְׂאֵמֻז:

עצמו כגשר • העולם גשר רעוע והוא המסלול
שעושים על הנהרות לעבור מעבר אל עבר ועשוי

מקדש אחד או שנים וכמנא ג' ש' :
גשתיא כמו מישוש :
 ענפי ה :

כל מה ששואבין בו היין מתוך החצית:
גת • הרבוי גיתות • יקב:

בִּגְיֹתֶיךָ שֶׁכָּל לַנְּגוּן וְהִקְבַּח תֵּאֵל לִבִּי פְנִים בְּתֵּי תַּלְמִידִים הֵם
וְיִקְרֵי שׁוּרָה:

2. הוא גומא שעושים בקרקע כמין גת מתוקנת זכאים פ' ד:

דיווי ג'י'י • שהדיינים ד'ים בכח ועבדות בלא ק' פ' ע' :

מַעֲנֶה : גַּם מוֹרֶה בֶּן וְגִיחוֹת :

מהן החלוצים ובשני השתי: מעריך ויפה תואר טעה
בפעם הזאת:

מדרש איוב:

נב ויהפלתה ובער קנה הפסותן והחז יחיד
נמינו ואינו מתפעל ומתרבה ר' שמות ט' לא:

פרה פ. יא: עזרא א. ת:

גלגלמך • הלילה ההוא יהי גלגלמך • יחיד • ואיכו • אינו • נ • ז :

מט' בא :

五

בר



גר

זכור • גזר • ונזכר • ועליונותו • לשון אונס • וקדוש ואח
 און לו ואינו מתפעל • בשורש אנס •
 גר • קשרם על גדרותיה • בשורש גר • וגר •
 ב • שלשה גדרים בראש אמיר • כמו גרענים עוין
 בשורש גר • גר •
 ג • שלשה מקומות הופיע רוח הקדש • אי • בבית דין
 של שמי • ויכר יהודה ויאמר נדקה ממני • מכא
 ידע דילמא כי היכי דאזיל • איהו לבה • אזל
 נמי איניש אחריפא • ינאה בת קול ואמרה
 ממני •
 ב • בבית דינו של שמואל • הננו עבו כי ויאמר שמואל כי •
 ער • ויאמר מי בעי ליה • אלא ינאה בת קול ואמרה
 אני • ער •
 ג • בבית דינו של שלמה • הוא אמו • מנא ידע • מלפני א • ג •
 דילמא איערומי קא מערמא • ינאה בת קול
 ואמרו היא אמה •
 ג • חנות הן • הן מקום על יושביו • הן אשה על כותה פ • ע •
 בעלה • הן מקום על מקחו •
 ג • דברים מכחישין כוחו של אדם פחד דרך גיטין פ • ע •
 עון •



7

מפני מה נותן פניו כלפי
ה' שכל מי שהוא רל
בעולם הזה עשיר הוא
לעולם הבא ויום אומרים
שהרל הוא מהחיל של השן
כי אין ה' אלא שמו
הקדוש ב'ה עיין באומ
ה' ומאי טעמא מהדר אפיה דרלית בגימל
וליתן ליה בצנעא כי היכי דלא ליכסוף מ
מיניה :

ד' ג' די לכוך למחוי דא עם דא' דהא מסכנין
לא יתבטלון מן עמא וצריכין לבחול עמהון טיבוי
דלת איחי מסכלא : גומל גומל טיבוי לא
יתפתשוך דא מן דא ודי לכוך למיזן דא לדין :
ספר הזהר בהקדמה דף יג :

מספרה ארבעה. והמספר הזה הוא מסבל
למציאות הגשם. מפני שיושכל בו הנקודה והקו
והשטח והעומק. אך סגלתו העצמית היא היותו
כולל כל האחדים על זה האומן כי בו יושכל א

חשוב אותם פשוטות ואחרי כן הא' עם הד' הם
ה' הב' עם הד' הם ו' הג' עם הד' הם ז'
הא' והג' והד' הם ח' הב' והג' והד' הם ט'
וארבעתם יחד כפי מספרם עולים עשרה: וזהו
הדין בעשיריות ובמאות ובאלפים ובדבבות
ולמפרסמות אין להביא ראיה: ולכן אמר החכם
לתלמידו כשתביע אל הד' עמוד וכבר אמרנו
שהשי' נקרא בן ארבעה אותיות בכל הלשונות
הידועות: וכן המרכבה הקדושה היא בארבע

חיות: וארבעה פנים לכל אחד ואחד: וכן העלמות
אביע: אגלות: בריאה: יצירה: עשייה: וכן
האורים ותמים היו בהם ארבעה עורי אבן:
והנהר היוצא מעדן היה לארבעה ראשים:
ארבעת חיות בכסא הכבוד: אדם ואריה ושור
ונשר: פני אדם ופני אריה: מימין: ופני שור ופני
נשר משמאל: לכל אחת: מן חיות שבעה פני
אדם כבודת יעקב עליו השלום שאם יחטאו ישראל
יביט: הקדוש ברוך הוא בצורתו ומרחם עליה:
אריאל כנגד משיח בן דוד שהוא משבט יהודה
שנאמר בו גור אריה יהודה: ואם יחטאו ישראל
ישאב באריה ומיד מרחם עליהם: פני שור כנגד
משיח בן יוסף שכתוב בו בכור שורו הדר לו ואם
יחטאו ישראל בועה כשור ומיד מרחם עליהם:
פני נשר כנגד אליהו שעם העולם כל טיסות ואם
יחטאו ישראל הוא שם לפני הקדוש ברוך הוא
ומצננן כנשר ומיד מרחם עליהם ומשיב ליעקב
אל תירא עבדי יעקב: ומשיב למשיח בן אפרים
מה אעשה לך אפרים: ומשיב למשיח בן דוד מה
אעשה לך יהודה: ומשיב לישראל הנה אנכי שולח
לכם וגומר:

אֲרֻבֶּעַה חֲשׂוֹבִין כִּמְת עֲנִי וְקוֹמָא וּמְצֻרֶע וּמִי
שָׁאִין לוֹ בְּנִים • עֲנִי שְׂנֵאמֶר כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים
וְכִי מֵתִים הֵיוּ וְהָלָא קִיּוּמִים הֵיוּ אֲלֵא שִׁירְדוּ
מִנְכֶּסְיָהֶם: קוֹמָא מִנִּין דְּכִתִּיב בְּמַחֲשָׁכִים הוֹסִיבֵנִי
כִּמְתִּי עוֹלָם: מְצֻרֶע מִנִּין דְּכִתִּיב אֵל נָא תְּהִי כִּמְתִּי
וְבוֹמֶר: וּמִי שָׁאִין לוֹ בְּנִים דְּכִתִּיב הִבֵּה לִי בְּנִים
וְאִם אִין מֵתָה אֲנִי:

אֲרֶבֶּעָה מֵתוּ בֶן מֵאָה וְכ' שָׁנָה מֵשֶׁה וְהַלֵּל הַזִּקְנָה וְרִיבִן

חופת אליהו
דעה:

וּדְבָרֵי וְרַבִּי עֲקִיבָא מֵשֶׁה חַיָּה בְּמַצְרַיִם מִן שָׁנָה
וּבְמִדְיָן מִן שָׁנָה וּבְמִדְבָּר מִן שָׁנָה: הֲלֵל הוֹקֵן
עָלָה מִבְּטֵל בֶּן מִן שָׁנָה וְשִׁמְשׁ שְׁמֻעָה וְאַבְטֵלִיטָן
מִן שָׁנָה וּפְרָנָס אֶת יִשְׂרָאֵל מִן שָׁנָה: רִיבָא עִסְקָא
בְּפִרְקָמֵטִיא מִן שָׁנָה וְשִׁמְשׁ תָּמָּה מִן שָׁנָה וּפְרָנָס
יִשְׂרָאֵל מִן שָׁנָה:
אַרְבָּעָה מַשְׁלִים אֲרִי אִם יִכְבֵּס אֶדְם שֶׁק וְיִתְלַבֵּן
תִּמְנָא דַּעַת בְּכִסְיִלִּים: וְאִם יַעֲלֶה חֲמוּד בְּסוּלָם
תִּמְנָא דַּעַת בְּנָשִׁים: אִם יִדּוּר גְּדִיעַם נִמְרִי תִדּוּר
כֹּלָה עִם חֲמוּתָה: וְאִם יִמְנָא עוֹדֵב כֹּלָה לִבָּן תִּמְנָא
כְּשֶׁרָה בְּנָשִׁים:

דא

דְּבַר אַחֵר: דְּרַךְ אַחֵר: דָּא אִיהוּ:
דָּא כִּמוּ זֹאת דָּא לֹא נִקְשָׁן רִמְיָאֵל:
דָּאִי וְדָאִי אִמְתָּה: וְעַם כִּי בְּדָאִי הִגּוֹן וְרִאיוֹ:
דִּיאֲטָרִיטָא כָּלִי זִכּוּכִית יִקְרָה:
דָּאִיב כִּמוּ זֶה: דִּיבָא זֹאכָה:
דָּאִין דָּן וְשׁוּפֵט:
דָּאִיד פִּי כוֹתֵשׁ וְשׁוֹבֵר:
זֶה אֶתָּה אֹמֵר לָבוּ דִּיאֹו פִּי בּוֹאוּ מִלְּשׁוֹן כֹּאשֶׁר
וְיִדְּאָה הַנֶּשֶׁר:
דָּאִב עֵינֵי דָּאִבָּחֵה הַשֶּׁם תִּדּוּן דָּאִבָּחֵה וְאֹפֶן
אַחֵר וְדָאִבּוֹן נֶפֶשׁ עֵינֵי עֲבָדוֹן וְדָאִבָּה:
וּמְדִיבוֹת נֶפֶשׁ חֶסֶד אֶלֶף עֵינֵי אֶלֶף:
בְּשׁוֹרֶשׁ אֶבֶל:

יְלִדְרֵשׁ שִׁירָה
דְּנִמָּה דְּדוּדִי:

תְּלִים פֶּחַ:
דְּבָרִים נָח:
וּקְרָא בִּי יוֹ:

דָּאִיב זֶה: דִּיבָא זֶה: וּיִקְרָא רֵבָה פִּי טוֹ:
דָּאִבָּא חַיָּה שְׁנִקְרָאת זֹאכָה:
דָּאִבּוֹנָה לֶשׁוֹן עֲבָדוֹן:
דָּאִבּוֹנָה עֵינֵי אֲדָג מִחֲטָאֵתִי: הַשֶּׁם וְאִם לֹא
כְּדָאִנָּה: עֵינֵי פֶחַד פֶּן יִקְרָאָהוּ דַּע לַעֲתִיד: גַּם
מִזְרָה עֲבָדוֹן:
בְּשׁוֹרֶשׁ אֶבֶל:
דָּאִה כֹּאשֶׁר יִדְּאָה הַנֶּשֶׁר לֶשׁוֹן יַעֲשֶׂף:
כִּי הִדְּאָה שֶׁם עוֹף מֵה: וּנְקִרָאת בְּבִי פְּנִים:
דָּאִה אִיָּה:
דִּיאֲטָרִיטָא לֶשׁוֹן גְּזִירָה וְלַעֲשִׂמִים הַתִּרְאָה וְנִקְל
לִפִּי מִקּוּמוֹ:
דִּיאֲטָרִיטָקוּם מִי שֶׁהוּא חוֹלָה וְחוֹשֵׁשׁ בְּעֵינָיו:
מִיִּרְפוּגְדוֹ בִּלְעָזָה:

תְּלִים לֹחַ:
יְהוֹשֻׁעַ כֹּכַ:

דְּנָרִים כֹּחַ:
וּיִקְרָא יֹא:

מַעֲרִיךְ:

וּיִקְרָא רֵבָה פִּי:
טוֹ:

דאלב

דָּאִם לֹא כֵן:
דָּבָא וְכִימִיד דְּבָאֵךְ תִּקְוָךְ וְכֵן פִּירוּשׁוֹ שִׁיחִיה
חֲזָק בִּימֵי זְקֻנוֹתֵי כִימֵי הַנְּעֻרִית שֶׁכֵּן תִּרְגֵּי
אֶנְקִלוּם וְכִימֵי עֲלֻמוֹתֶךְ תִּקְפֵּךְ: וְהַקְדֵּמוֹנִים
פִּירוּשׁוֹ זְקֻנְתֶּךְ: כֹּאֲלוֹ הִיָּה הַשֶּׁךְ מִן דָּאֲבָן נֶפֶשׁ
כִּי יִמִּי הַזִּקְנָה הֵם יִמֵּי דַּעַת וְדָאֲבָן: וְרִשִּׁי פִירוּשׁוֹ
מִלְּשׁוֹן זֶה כִּלְמַר שֶׁהַטּוֹבוֹת וְהַעוֹשֶׁר יִזּוּב בְּמִקּוּמוֹךְ
עֵינֵי כִי וְהוּא יִחִיד בְּמִקְרָא:

דִּיבָא שֶׁם חַיָּה דוּב:

בְּשׁוֹרֶשׁ חֲזָק וְקוֹן:

רִי

דָּבָב: דָּבָב שְׁפִתֵי יִשְׁמִים: הַשֶּׁם וּמוֹצִיא דְּבָהּ הוּא
כְּסִיל לֶשׁוֹן הַגִּייה וְדוּבָר שֶׁל דּוּבִי נִגְדַּת הַמְדוּבָר וְזֶה
בְּסִתָּם: אִךְ יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּין מוֹצִיא דְּבָהּ וּמוֹצִיא דְּבָהּ:
פִּי מִשְׁמַעֲתָא מוֹצִיא דְּבָהּ כִּשְׁהוּא אִמְתָּה כִּמוּ יוֹסֵף
וְיִצְחָק יוֹסֵף אֶת רֵבְתָּם דַּעַת כִּי אִמְתָּה הִי: אִךְ
מוֹצִיא דְּבָהּ הוּא מוֹבָן שֶׁקֶר וְדוּבָר מְנוּנָה כִּמוּ
וְיִצְחָק דְּבַת הָאֶרֶץ: וְנִמְנָא כִּלְיָ סִמְךָ כְּזוֹכְרִים עִם
שֶׁהַעֲבָדוֹן אֶחָד כִּי שְׁמַעֲתוּ דְּבַת רַבִּים וְאַחֲרִים
עֵינֵי בְּמַפְרָשִׁים:

רִי

בְּשׁוֹרֶשׁ דְּבַר:

דָּב כִּמוּ זֶה: לֶשׁוֹן אֶרֶב:

דָּבָא שְׁנָאָה: דָּבָב שְׁנָאָה:

דָּבָבִין אֲשִׁטְלָשׁ עֲנִיִּים:

דְּבוּבִיא דְּבָבִיא: זִכּוּב זִכּוּבִים:

דְּבָרִינִיּוֹת הֵם גְּרַגְרֵי עֲנִיִּים שֶׁנֶּשְׁרוּ מִהַגְפְּנִים כִּי כָּפַל לָהֶם
וְדוּמִים לְגִמּוּקִים: מַעֲרִיךְ:

דְּבָרִינִיּוֹת חֲתוּכוֹת דַּעַת בְּחִיּוֹתָא עֲדִיּוֹן עִם
הַשְּׁעוּה: עָלָה פִּי כִי גִ
מִשְׁנָה:

דְּבָלִל דָּק:

דְּבָח זִכָּה דְּבָחָא קֶרֶן: מְדָבְחָא מוֹצֵחַ:

מַעֲרִיךְ:
מִדְּרַשׁ קֹהֶלֶת
פִּי יֵשׁ דַּעַת
חוֹלָה:

דְּבָלִים מִלְּשׁוֹן אֹז יִלְבַּב כֹּאִיל פֶּסַח: וְהוּא עַל
דְּרַךְ כְּגִי נִהוּר וּפִירוּשׁ פִּסְחָא: אֹז מִי שֵׁשׁ לוֹ
חוֹלֵי בְּרַגְלִים שְׁאִינוֹ יִכּוֹל לָקוּם מִמִּקּוּמוֹ בּוֹטָאשׁ
בִּלְעָזָה:

דד

דְּדִיָּה יוֹדֵךְ בְּכֹל עֵת: שְׁדִים וְאִינוֹ מִתְפַּעֲלִים: מִי

מַשְׁלֵי הִ:

בְּשׁוֹרֶשׁ שֶׁד:

דְּדָבָאוֹת מַצְבּוֹת אֹז מִקּוּם גְּבוּהָ:

דִּידִי דִּידֶךְ שֶׁלִּי שֶׁלְּךָ מִמֶּךְ:

דוּדָא דֹּאבְרָא סוּד שֶׁל עֹפֶרֶת: יִלְקוּט נִבְיָאִים

דָּךְ קֶלֶה הַרְבֵּי דוּדִיּוֹת:

דוּד דִּיּוּדִיא תִּלְעֵשׁ מִדְּרַשׁ נִשּׂוּא דְּבָהּ פִּי זֶה:

דב

וְרֹבֵעַ הַקֵּץ דְּבִיּוֹנִים צוֹאֵת הַיּוֹנוֹם: וְאֹמְרִים מִלְּנִי כִּי־כֵה:
שֶׁהוּא הוֹרֵעַ שְׁבַזְפֶּךָ הַיּוֹנוֹם הִיוּ מוֹצִיאִים אוֹתוֹ כְּדִי
לִאֲכָלוֹ מִפְּנֵי הַרְעֵב: כִּי הַיּוֹנוֹם הִיוּ מִבְּקָשִׁים מֵאֲכָלָם
חוּץ וְחִזּוֹק לַעֲרִי: וְהֵם שְׁתֵּי מִלֵּית חוּרֵי יוֹנִים
וּבְמִקּוּם צוֹאֵתָם כְּתוּבָה כִּי אֵין לוֹ לֵאדָם לְהוֹצִיא
דְּבַר מְנוּנָה מִפִּיו בְּזֶה הַלֶּשׁוֹן הַקָּדָשׁ עֵינֵי בְּמַגְלָה:
פִּי בִּ:

כְּלָפ אַחֲרֵי
מוֹתָ רַבּוֹת:

דִּיּוֹתָא פִּי שְׁחוּרָה עֵינֵי בְּשׁוֹרֶשׁ דִּיו וְיֵשׁ שְׁכִתוּב
דִּיּוֹתָא וּמִתְנֻת כְּהוֹנָה מִפְרָשׁוֹ שִׁיטְרָה: וְזֶה וְזֶה
לֹא יִכָּשֶׁר מִקּוּמוֹ יוֹכִיחַ:

דִּיִּסְקוּס דִּיִּסְקוּסִין כֹּאִים פִּי צוֹרוֹת כֹּאֹת:

דִּיִּקְיָתָא אֶתְּן יִקְרָה יִאֲצִינְטוּ בִּלְעָזָה:

דבח לשון זכייה וקרבן אם לשי או לעל השם
 מדברא יען שמתחלפים די במקום זין:
דבך הוא תרגום של טור עיין בשורש נדבך:
 1. נדבך החלק היותר גבוה מהבנין נקרא כן:
דבל דבלה חרבו מאתים דבלים הם
 חתוכת תאנים יבשות מחוברות ודבוקות יחד:
 ואינו מתפעל:
דבילה מין תאנים שהם בתכלית המתקנות
 שנקראים כן:
מדובללת מדוללת כלומר יש לה מעט סיכוך
 מעט כאן וזער כאן: ונקראת מדובללת: פי שקצת
 חסיכוך עלה וקצתה יורד:
דבק באשתי השם אומר לדבק טוב הוא:
 ר' דביקות:
די לשון השגה וידבק אותו בהר הגלעד: והוא
 קרוב לענין הראשון שכאשר אדם השיג מן שיחשן
 הוא מתדבק עמו:
די וידבקו גם המה אחריהם: פי רדפו: ועל הדבוק
 תא' ליל פנים דבק חבר לוח צמר טפלי
 ספח צפר ערה רפק תכה ספף:
 בשורש נבד דף:
דבק הוא דבר מה שהעף נתפש בו כשידכוך
 עליו או נובע: והוא מין זרע לגוד העושת:
 תרגו' השב תשיב אדבק תדבק:
 תרגו' תחת אצלות ידיך: מדבק ידיך:
 2. דבקות אחת דבקותא אחר דבקות דבקותא:
 דרך אחד להם:
דבר ואין דובר אליו: השם דבר גדול הנביא
 דבר: מלכים ב' די יב לשון אמירה אך ההפך
 שיש ביניהם שלשון אמירה אינה מבלי סמיכה
 אל אחר אמר פלוני לפלוני אמר לי אחי הוא
 שוכניו לאמר אמרי לאחרים שישאלו אותך וכן
 הדומים אבל לשון דבור אינו כן על
 דרך משל כי הלא תאמר אדם חי מדבר
 ואינו דרך הלשון לאמר אדם חי אומר:
 חילוף אחר שמשמעות דבר בתם בבנין פיעל
 מורה שרדה וקושי וידבר אלהים אל משה דבר
 אתו משפט על שהקשה לאמר ומאז וכו' עיין
 רשי: וכן על ותרדבר מרים ואהרן במשה: אין
 דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר
 דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות עד כאן דברי
 רשי: ועוד שכל דבור ואחריו בית השימוש הוא
 לשון דופי חוץ אל נבואה מנחה בלילה דף
 קמב:
 3. לשון אודות על דבר הנפרדעים: על מקרה או
 אודות הנפרדעים: וכן וזה הדבר אשר מל
 יהושע: פי זה הענין שבגללו יהושע מל אין

נכונות פי א:
 מ'
 שמואל א' ל' יב
 לשם א' כה:
 דמא' פ' ב:
 סוכה פ' ב:
 מ'
 בראשית כ' כד
 ישעיה מא' ז:
 בראשית לא' כב:
 שמואל א' יד:
 מולין פ' ג:
 שמואל ל:
 ירמיה לו:
 מ'
 איוב ב:
 בראשית:
 שמות ו' יג:
 במדבר יב' א:
 בראשית מב' ל:
 שמות ח:
 יהושע:
 שופטים:

מחסור כל דבר אשר פי שום ענין מאי זה דבר
 שיהיה:
 ג' דבר כד מלך חולי שממית ולשון מיתה
 אהי דברך מות: ותרדבר את כל זרע הממלכה:
 המית: וכן ידבר אלימו באש תילים ב' ויש
 שפרשים אלימו כמו אולי הארץ לשון כח
 ועז:
 ד' מדבר סיני מקום השמש שאינו כזרע שמות יט:
 ומשעים המה שמשמש מקום מרעה וינהג את
 הצאן אחר המדבר: ומוכן המרעה שמרוחק מן
 העיר ומקום רשות הרבים שכן היה מנהגם
 מחסדים להנהיג במקום ההם בעירם להתרחק
 מן הגזל שלא ידעו גאנם ברשות היחיד עיין
 רשי:
 ה' בתוך הדברות וכן ודעו כבשים לדברם
 וידבר עמים תחת לשון הנהגה עיין רשי:
 ו' אשימם דברות בים: הקורות הגדולות לבנין
 נקרא כן:
 ז' ולדבורה אשר בארץ אשור הוצב שעשה ישעיה ז:
 הדבש:
 ח' דביר לקדש מלכים א' ו' בית הפנימי מנהיכל
 והפית החינוך נקרא היכל: ודאוי לעת שספר
 דברים לא נזכר שם אלהים בו משך ספור
 המאורעות שהיו לפני מתן תורה אך בספרי
 מתן תורה עד סופו נזכר שם אלהים לרמוז
 שמאז קבלת התורה קבלנו אלהות ומלכותו:
 ועל הדבור והאמירה תא' לכב פנים דבר
 אמר מלה שיח נאם פתגם הנה פני עמי
 רוח להג נבע יפה יטף יזה רחש דבב
 מבטא ארשת לוח הגר גיב לחש:
 ועל ענין אודות תא' לב פנים דבר אודות:
 המדבר תא' לב פנים מדבר: ערבה:
 ועל הדבורות תא' לב פנים דברות רפסדות: ר'
 דבורי ר' אומרים על כל דבור ודבור ויש הפרש
 בין דבור לדבר כי דבר הוא שם נוטל לו אמר
 על כל מה שהוא שם דבר בין מרגש בין שאינו
 מרגש אבל דבור אינו מוכן רק על הדבור
 היוצא מן הפה בתוך לשון: וקוראים דבריו של השי
 דבור סתם עם הא הידיעה לא זולתה על פי
 הדבור: אבל עשרת הדברים שהיו כתובים על
 הלוחות קראו אותם בלשון נקבה עשרת
 הדברות: תשני:
 דברי שכיב מרע דבר אמת ויציב:
 כדבר הכתוב וכמסור דמה לל שאין להשיב:
 דבר הנא בתוך הסעודה דבר הנא מחמת
 הסעודה החילוף שיש ביניהם בתוך הסעודה

צא' ב' כב' ט:
 לשם ג' א:
 מוכה ב:
 תלים יח' יט:
 מלכים א' ה:
 ישעיה ז:
 מוכה ב:
 בראשית:
 שמות ו' יג:
 במדבר יב' א:
 בראשית מב' ל:
 שמות ח:
 יהושע:
 שופטים:

ברכות פ' י: שלא מחמת הסעודה כגון מיני פירות או דבר מתוקות הבאים אחר ובסוף הסעודה: ומחמת הסעודה ירצה כל מיני תבשיל אם בשר ודגים אם עופות וכיוצא והוא משל דאמר בגלגל טפטואי דאכלו כהנא כהנא אם כהנא היא פת פוערת הא אינו אלא פת מעורב עם תבשיל: כהנא פ' לחם ממש או עיסה מבושלת עם בשר וכדומה:

שנת פ' יח: אי פגע בדבר אחר קשה לדבר אחר פ' אי פגע בחזיר לאכלו קשה לנרעת: קשה לריחא ולדבר אחר פ' קשה לריח הפה ונרעת: כי המנודע היה נהפך לאיש אחר וזר ומחוץ למחנה נושא: ואכילת החזיר מביא חולו הנרעת לכך נקרא כן: וגם כדי שלא להזכירו לפני התינוקות כמו שאין זוכרים הלחם בפסח:

יבמות פ' דג: מה להזד השזה שבהן שכן ישכן לפני הדיבור פ' שלשתן קודם מתן תורה פ' תענית דג: פירי בדברא פ' בשדה:

כתובות פ' כ: מדברא מדברא דאומתיה פ' מזהב אומתו ועמו או מלכותו: דבר פ' נהג לקח קבל: הלך: חי מדבר פ' האדם:

ויקרא כה: שלומית בת דברי נקראת כן מפני שהיתה דברנית ועל זה עונה אותה מכאן שהשיחה רעה לאשה: ויכלמונו נקראת שלומית שהיתה יפה ושלמה מכל מוס: דברא שדה: דבר לשון ענה: מדברנותא ענה:

כתובות פ' א: בדברת פ' אשה מיוחדת למשגל: והוא כנוי למשגל:

כפרי: דברי מוכרי פ' שעשו בו נקב: דברי שבימרע ככתבין וכמקורין דנה: שאין להשיב אחר ממה שצוה לפני מותו: תוך כדי דבור פ' תוך הזמן שיהא שהות לאמר שלום עליך מורי:

בראשית כד: תרג' ולא נחם ולא דברינון ולשון נהג ודברת ית בנותי: השם דברא: וכל לשון לקיחה הנופל על אדם מתורגם בלשון דבר מלקוח תרג' דברתא אך צהירות נסמך עם גבור או עריץ תרג' עדי:

שקלים פ' כ: דרבון מוטבע שזה צי כלעים ממלכי מדי: תעשינה הדבורים תרג' דנתון דבריתא: תרג' תחבולות רשעים בדברנותא: וכמנא מדברנא: מדברא:

דבש וחלב היא בתם הנעשה על יד הדבורים אך מורה גם כל פרי מתוק גם התגורים תירוש ויזהר ודבש וכל תבואת הארץ וכן מובן דברים ח' ח: אל ארץ זית שמן ודבש עיין רש"י ויקרא ג' יא:

כל שאור וכל דבש לא תקטירו כל מתוק פרי קרויה דבש עכ"ל:

צ' ועל דבשת גמלים: חטוטרת הגמל וכך פירש יעשה ל: התרג':

מדביש פ' מקלקל או דבר שנעשה צלול מחמת הנהדיון פ' החוס:

דבשא דבש:

דובשנן עוסה בלושה בדבש נקרא כן:

דחלבניתא דובשינתא פ' חלבנה מתוקה חלה פ' אר: כדבש:

הגיע לאחר בשהדביש פ' לשון נמאס שבת פ' כל: והפסד:

בדבשקין פ' בצעים:

דבשקן יאור או אגס:

דגב תרג' בסירות דוגה בדבגון צידיו: וככלי עמוס ד' כ:

גומא תר' בדבגון על אפי מיל: לשון ספונות יעשה יח' כ:

עשיות נגומא דלך:

דגונין פ' כלי גמא:

דגה וירגו לרוב בקרב הארץ: לשון רבוי מ' בראשית מח: צמדכר יא:

דגני הים והוא זה השורש והוא כמו מן בנים בני כי כן בסמיכות דגה דגת יאוריד:

והיא בריאת חכבראה וחיה תוך המים וכמנא עם אלף: מציאים דאג: וצדי הדגים נקראים דגים נחמיה יג:

יחזקאל מז' עיין בשורש דוג:

דגון שם אליל עיין בשורש דגן:

ופהיות הדג חי נקרא דג וימן א דג גדול ואחר יונה כ' כ:

שהקילו ביבשה שמת נקרא דגה כמו זכרנו את שמות י' ב:

הדגה גם והדגה אשר ביאור מתה מכחה בלולה:

דוגיא ספינה גדולה שיש לה משוטעים הרבה משני צדדיה: ובלשון ר' נקראת דוגית כמו שני למעלה בסידור דוגה עמוס' ד' וסירה היא הקטנה שבדוגית ולפי שהיא קטנה של צידי דגים:

ובלשון משנה דוגית בבבא בתרא עיין רש"י:

וכתרגו בדבגונית עיין למעלה:

דגל מחנה יחודה הוא הנס נהוג בין חמילות מ' והפעל דגול מרכבה: ובשם אלהינו דגל: וכל כמדכר כ:

מיו ומי מהשבעים שיעקב אבינו ע"ה דבר עמו שיר ה:

לכוכב הוא היה ראש לגלים יהודה אתה תלים כ:

והיה ראש לדגל מזרחא דגל מחנה יהודה:

צ' ראובן כבורי אתה: וכאמר עליו דגל מחנה דאובן תמנה:

צ' יוסף מאל אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך: בראשית מ"ח:

וכאמר דגל מחנה אפרים ימה שהיה בנו: כמדכר כ:

ד' דן לשועתך קויתו ה' והוא היה דגל רביעו מנחה בלולת:

שכאמר דגל מחנה דן צפונה: דף קלה:

בשורש נס:

משלי יד:
לשם ל:

דגל ויפת כזנים עד שקר תרגו. ומלל
כדמותא סהלא דגלא: שוא ודבר כוב. דגלתא
ומלתא מדכותה: ענין רכילות ושקריות: ונמצאים
בריש דגלתא. והיא טעות ראה המתורגמן:
תרגו. הנהר השלישי חרקל. נהרא תליתא דגלת.
וכן נבזוז ועבר תרגו. ויבזוז ית דגלת:

שבת פ.
עני פ.
דף פכ ע"ב

שני תלמידים המדגילין זה את זה בהלכה הקצה
אזהבן שנאמר ודגלו עלי אהבה. פי המקשין
ומכחישים זה לזה בדבר הלכה: מכתבא גללא בוע.
ודגלא במכרי: פי עט ברול נוקב את הצור. כך
דגלא. פי שחקן ומכוב הוא מכיר בכובנות חברו:
ול גרסם פי מכתבא כל מה לחוקק אכן של שש:
וכמו שהפיקה ההיא נכרת. כך הרטיל והרכילות
כיכר בין שני חברים כשנעשה הרכילות בין שניהם.
על דרך כמים הפנים לפנים כך לב האדם באדם:
דגלום. מלשון אז ידלג כאיל פסח. והוא כמו
הפוך: ופי' פיסע שאינו יכול להלך והוא על דרך
סני נהור: על פסוק יש רעה חולה. פי כמו עגי
והוא חולה: וכמו ערום ורעב:

משלי כז: יט:
מדרש קהלת:

דגם. דוגמא דוגמתו. פי דומה לו:
הדבר לאות שהסוחרים משימים חוץ לפתח
חנותם להודיע לעוברים שיש להם סוחרה כזאת
למכור:

שבת פ. י:

דוגמא טורין: זיו אקונין:
דגמור מחד רבא תתקיים תלמודיה:
דגן ותירוש: הוא בסתם מורה החטה גס החמשה
מינים. אחר שנמרח בשורש בוא: רי
האי אירגן. והאי לא אירגן. פי כשנעשר כרי
זהו דגן ונתחייב בתרומה וכיוצא. ואז הוא כדגן
מן הגרן לחייב העכל. אך בהיותה עדיין שיבולים
לא נתחייב:

ז"ר פ. יא:
ערוכין:
מ.
בראשית כז
כח:
ברכות פ. ז:

דגון. מדה מה ולא מצאתי פרושה נכונה ועל כן
אני אומר לא ידעתי: וצמח דוד מפרשו המקום
שיש בו שתי זוויות וזר:

זכ פ. י.

דגית היינו ספינה מה עיין בערך. דגה
והנמשך:

זכ פ. ה:

דגר. קורא דגר. ובקעה ודגרה צלה. לשון
אסיפה וקבינה. ואין עוד במקרא:
בשורש קבן:

מ.
ירמיה יז:
ישעיה לד:

דגר דגורא. גל אבנים תרגו. דגור אבנים.
קוצותין תלתלים. דגורין דגורין:

יהושע ז:
סיר. ה:

מעני חמרמרו. תרגו. מעני אידגרו:
ועל עפר תחמם. ועל ארעא תרגו:

איכה א:
איוב לו:

דגר. לשון חמם:
דגש. נקודה שמשמים תוך האות. לחזק
קריאתה. ולתוספת באור או לתשלום אות מ
מהשורש. או לרמוז הבנין:

דוגית. עיין בשורש דגה:
דר מדדים עבליס. האשה מדרה את בנה. שבת פ. יח:
לשון הילוך לאט לאט:

דר קטין עשה יב דר לכיור. פי כמין דרי יומא פ. ג:
אשה שמהם המים יוצאים לרחוץ ידי הכהנים:

דר חסרת. סיר לבשל התבשיל: דודיות של נדה פ. י:
ברזל: קדרת וסירים: ילמדנו:

דריבאות. מנכות גדולות:
דיריה. שלו. דירך שלך:

דירי. שלי. דירן. שלנו. דירן. של זה: ומשרת
כמו מס השימוש:

מורד. לשון הוראה:
דרא ביה כולא ביה. דלא דא ביה מה ביה: נדרים. פ. ד:

דרא קנימה חסר: דרא חסר מה ביה:
דרה. אדרה כל שנותני אדרם עד בית אלהים. מ.

חסר מהם ת. התפעל שכפי המשפט היה ראוי
אתדרם: לשון תנועה והילוך במתוס ולא נמצאה
כי אם הנזכרים:

בשורש נוע. נהג:
דריותא. פי השחורה. עיין בשורש דיו. וצדפס

כתוב דירותא ומתנות כהונה מפרשו שיטורה.
והכל שיביש מקומו יוכיח:

דרגים. שס מקום:
דררי. פי נשאו:

דרה.
דברי הימים: דברי הכל. דברי הנביאים או ה

החכמים:
דהא.
דהא אמרינן:

דהא. כמו מסס:
דהב. שבתה מרהבה: פתרונו זהב: והוא מ.

תרגומו: ועור צבל נקרא כן לרוב העשר שהיה
צה. או שכונו שהזהב הוא המשובח מכל המתכות

גם היא הייתה העיר היותר מהוללה מכל האחר:
ואם וכן אין לו במקרא:

בשורש זהב
דהבא. נריך לקמנאה. ועולימא לאלקאה: הזהב כן סיכא דף. ל:

נריך כתישה. כן הנער משבט המוסר:
דחך. לשון לעך:

דרהם. למה תהיה כאיש גדרהם. לשון צלה מ.
וצלול גדול באופן שלא יוכל להתחזק עצמו בעת ירמיה יר. ט:

נדה היותו אטום הלב: ואין לו חכר:
בשורש צהל:

דהעה.
דוד המלך עליו השלום:

דהפ.
דהכי פירש: דהכי פירושה:

חלופים עגיו עיין אע רשי ואחרים ותשתמש
H iiij

על המלאכה. אך זה הוא היותר ככון בעיני כו
הגוף והנפש נלחמים בתמידות. וזיל קרי ביה
לב:

בשורש: ריב. שפט: רי
אשה דני דני אין בו משום דרך האמורי: פי מין
לחם:

דן. מדינת הים. פי כל מה שחונה ארץ ישראל
נקרא כן: תרגו. מדינתא: בשורש מן:
בגדן ההוא. פי בענין או מעשה ההוא. והוא
שגור מאד:

דונא דון דונה. לשון נער ויגון: דן. דונא. פי
מתן: ברי. פי י:
דייני דחצתא פי דייני פשרה. ב. פי ח:

דועתא. זיעה:
דוף. ראה בשורש דפה:
דוף. ולפניו תרוץ דאבה. לשון משוש וגיל: ואין
לו חבר במקרא:

בשורש שמח: רי
תרגום שישו אתה משוש. דוצו. עמה דץ. והשם
דץ. ונמצא אודיעותא:
דוק. לשון חבטה. תרג. ממשון שבתו השמיא:

מן שמיא אודיק:
דוק. תרגו. ופרשיו לא ידקנו. ומפריחו
ית דוקא. לשון כתישה:
לשון עיון והוא שגר מאד באמרם דייק.
וכננו דוק. השם דייק דייקיות. כלם לשון עיון
והכנה ולימוד. ובהיות הספר בלי טעות או מובה
היטב אומרים ספר מדייק:

וקרוב לזה מורה השגחה. ממשון שבתו השמיא.
תרגו. אודיק. וכן משמים השקיף: תרגו. מן
שמיא אודיק: ודע שלשון דקדוק הוא משורש
דקק:

דייקון. פי המתקן וההוגה הספרים:
דוקא. ויש שקוראים דוקא בחולם. באומרים
דוקא כשהוא כן וכן: וכן לאו דוקא: כונתם
לומר אינו זה הדבר ממש בפיוון ובעיון אך קרוב
לזה או יותר מזה. כמו. ואש עשר נשים. לאו
דוקא עשר. אלא רוצה לומר הרבה נשים:

דוק. לשון אכילה:
דוק בבני ותשכח בנגרי: פי אכול הרבה ותמלא
בפסיעת שיחזק כחך:

דוקנים. הטמא שמדקק לכתוב מיושר נכ:
דור. מדור באהלי רשע. לשון גור: וכן דור
נכע ונבלה. ירצה מגורי בעולם הזה נכע ונבלה:
השם מדור:

פי לשון הנערה. דור מעצמים תחתיה. השם אגיל
המדורה:

שבת פי ו:

מ
חיות מא יד:

שעיה סו:

תלים:

שעיה כח:
לא:

תלים לב:

תלים יד:

מקרא כו:

שבת פי כב:

מנחות פי ג:

מ

תלים מדיאל:

מקראל כד:

ג. דור הולך ודור בא. הרבוי דורים. וכלשון קלית א. ד:
נקבה. דורות: זמן מיי האדם. ויש מפרשים
דורי נכע. הפול מלשון הזה. פלומר זמן מיי
ואינו ישר בעיני:

בשורש. חנה. שקף:
התרגו. דרא. דרה עלמא. תרגו. לדורות עלם: בראשית ח:
הרבוי. דריא: עיין בשורש דיר:
דור. כאב השנים:

לכפול חוטים הרבה יחד נקרא כן:
דירא. דורא. תלעת. מה מדרש רבה. פי ז:
דרא. קו ישר או דבר מסודר: ונמצא בסנהדרין
דורא מלשון הזה:

דור. חא דקביע דור במתא. חא דלא קביע שבת פק. ג:
דור במתא. פי שוטר:
איש ידוע וממונה לקבל כל האגרות. גם הוא
המשפיר ומשלח כל איגרת למי שמישרת אליו:

דיר. הוא המקום שמאספים שמה הצאן: עירובין פי ב:
דיר העגים. הוא לשכת הגזית ששם היו ג:
אוצרים כל עגי המערכה. והיא הייתה במקצוע
מזרחית צפונית של עזרת הנשים. ששם הארון
נבנו. שיאשיהו המלך גזזו למטה במעמוניות
עקומות ועקלקלות שבה שלמה המלך עה בזמן
שבה הבית שידע שסופו ליחרב. והיינו דכתיב
בדברי הימים ב. לה. ג. ויאמר ללויים תנו את
ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה: וכלי ועם
הארון נבנו מטה אהרן ונזננת המן וכלוחית של
שמן המשמח:

דירבון. דורבונא. פי פסולת של החטה כשנעשה
קמח כמו הסוכין:
דוריות. מתנות כמו דורון:
דרתא. כפר קטן:

דרש. אדרש ידושנו: ונמצא עם אלף תמורת מ
חא. כעגלה דשא. השם מרשתי וכן גרני: ואוסף
אחר. והשיב לכם דיש: לשון חבט כתש רמס
בארץ. והפסד: ורשתי את בשרכם:
ב. אקו ודישון. שם חיה. ולדעת אנקלום הוא
הראש:

בשורש. רמס:
דיוש. קרא וטעה. אבל פתח למען ירצו ויחבס
דיושיה נקיט. פי הילכו ומנהגו וסידורו נקט:
דורת. פי דבר מוקף בחיצות בארץ נקרא כן: צינה פי ג. ז:
דוח. פי בריכה. בור:

דוג. דוגא. דבר שסומכים עליו ולשון סמיכה הוא
דחה. דחה דחיתגי. השם את רגלי מדחי. מ
אוסף אחר מדחה: מלשון דחק:
ותא. לר. פגים. דחה. דחה. דחה. סחה:
מדחה. לשון מחסר ומחשיך:
דחי גודארמי. השלך עליו חומה: ילקוט דף עב:

דוח. קרא וטעה. אבל פתח למען ירצו ויחבס
דיושיה נקיט. פי הילכו ומנהגו וסידורו נקט:
דורת. פי דבר מוקף בחיצות בארץ נקרא כן: צינה פי ג. ז:
דוח. פי בריכה. בור:

דוג. דוגא. דבר שסומכים עליו ולשון סמיכה הוא
דחה. דחה דחיתגי. השם את רגלי מדחי. מ
אוסף אחר מדחה: מלשון דחק:
ותא. לר. פגים. דחה. דחה. דחה. סחה:
מדחה. לשון מחסר ומחשיך:
דחי גודארמי. השלך עליו חומה: ילקוט דף עב:

דחי גודארמי. השלך עליו חומה: ילקוט דף עב:

מקוואות פ"ח דחוחי לשון דופק' והם הוורדים שמנגענים תמיד:

דח' הריח ידיו במים טהורין לשון רחיצה:

על כל הממים טל' ימרח' מיטתו הרי זה משובח פ' שממהרים לקבורו:

ינא ראשו אין כוונתו פ' אין חרצום אותו אותו להניל חסם: שאין דוחין נפש מפני נפש' פ' אין הורגים את הוולד כדי להחיות את אמו:

דח' כמו נדח ונדף:

דחך' לשון לעב: דוחכה' נחוק ולנצות:

דחל' ברחלולי בעלמא' לשון יללה: תרגו' כי ירא אלהים אתה' ארי דחלא ה' ורחלולי הוא איזה נורות של עץ ונדאין כבני אדם להפחיד העופות: ונמנא דחלא' דחלחא דרך אחד להם:

תרגו' בנצים וכפרדים' ברחילון וכבודנון:

דחון' כלי שיר' ונמנא דחיו:

דחן' דחן וטסמין מין תבואה שיליוו בלעז:

ואינו מתפעל והוא יחיד במקרא: ד':

דחם על כבוד קונו' לשון הקפדה:

בשורש חוס:

דחמא' למרחמיה לכרעיה פ' להכביר רגלו בקרקע ולהדחיק: ענף עץ עבות' זו לאה' מה דחם זה דחוס בעלם אף לאה דחוסה בננים פ' דחוקה ארובה לסופרה:

דחף' הרגים ינאו דחופים' השם למרחפות:

ענין דחיה: בשורש דחא:

דחק' ואיש את אחיו לא ידחק' השם דחקיהם' לשון לחץ' ואין עוד במקרא' ר' המלך דחוק:

בשורש לחך:

כל הדוחק השעה' שעה דוחקתו:

דחינמא' דיוטנמא' ודיוטנמא' פ' דת וכתב:

דחילמסא' פ' תאות המשגל:

די' והריקותו ברכה עד בלי די' הלא יגנו דים' פ' יגנו ספקס' ודכס' ונמנאס חס כ"י וקף השימים' בדי גאלתו ויקרא כה' די חלב עוים' משלי כז' כלם לשון ספק ונודך:

כי מדי עברו יקח אתכם: מדי בא המלך' ענינם בכל עת וזמן:

ג' והיה מדי חדש בחדשו' כמו מחדש לחדש:

ד' מלת נוספת' גם מורה על הגדלת הדבר או התמדתו: בדי ארבה: ולאמים בדי אש: ורכים כאלה:

ועל הספוק תא' לו' פנים: די' דח' מסת' מצא' ספוק: רב:

די' כמו למען: ומלת אשר מתורב' די' ולפעמים לקצר משימין הדלת לכדה בראש תחלה במקום די' כמו שעושים בעברית ממש השימוש' אך היא

פ' מצות חלוצה: כי אמור: ויקרא רבה

מ' אסתר ג'

מ' ואל כ' ח: שופטים כ' יח:

מלכא ג' י'

עובדיה' א' י'

ישעיה כח:

לשם סו:

שופטים ו'

דמיה נא:

נקורה שוא' עשאל דחקלא' ולפעמים בחריק מפני שוא' דשמיא' כל הנשים דין שעתך פ' די כדה ערוך:

להן מה שנבעה באותה שעה טמא:

די' לשון פור:

דיבא' הרבי דיבוי' זאב זאבים:

דיה' לנדה בשעתא:

דין לעבד להיות כרבו:

דין בשורש דיה' ר'

דין דיוחא עוף מה:

דיוגו שבת של דיוגוי' הוא השבת שהיתה למשה ושבת להושע ונטלה רשות (השלטנות) ממשה ונתנה ליהושע:

דיה' למינה: הרבי דיוח' שם עוף מה:

ז' ואני כותב על הספר בדין' ידוע וזהו לכו נמנא:

ובמשנה' דיין נקראת: כתובות פ' נערה הכתפתה: בגמ'

דיוגוי' פ' זובות:

דיוטא' דיוטות' פ' עליה עליות זאת כגד זו ובניהם יש חצר:

דיוטני' דיוטני' פ' חדר: או בנין מקרשים:

דיוטנמא' פ' אגרת: ויש מקומות שמורה דת וחוק: שמות רבה פ':

דיוטנמאות' פ' נורות נאות: לשם:

דיולא' דיוול הממונה על המכס נקרא כן:

או על הבית: פק דיומא:

דיומר' דיומרין' פ' שנים עמודים:

דיומן' דבר שיש לו קננה: בילמדנו:

דיוטר' מערה כטלה' או מערה תחת מערה אחרת:

דיוטר' דיוטרין' שמות מכלים חשובים ונמנא:

דיוטרוטין' בר פ' כה' וט: ויש מפרשים אותו נד' או שני קננות: גם דל אבונים עניים:

דיבוי' פ' זה' או הוא:

דיולא' שמש דרבנן: דארא' שמו:

ז' שוטר המלך' יומא פ' א:

דיומן' לשון סיפוק:

דיין מדינין' לשון ריב וקטטה' דיין' פ' טען: ז' פ' ג': בשורש דין:

דין' כמו זה:

דיוסא' מין תבשיל עשוי מאטין כתשים:

דיוסטרודס' לשון נטוי:

דיוסטר' כל מה שהנשים משתמשות ממנו לתקן ילקוט דף רבה:

דיוסטר' דיוסטר' מ' שהוא פוסע על שתי הקעיפים' דל שאינו יודע הדרך או המעשה

כרכות פ' א:

לשם פ' ט:

מ'

מ'

דרכים וד' יב'

דמיה ל' יז:

עירובין פ' ח:

יא:

כר' פ' סח:

עירובין פ' ז:

כר' פ' ח:

כרכות פ' א:

ילקוט דף רבה:

משנים מי יקח או יעשה:

דיטרום: כלי זכוכית יקר:

זר פ: י:

דיוסום: מיני ציורים:

גיטין:

דיוספק: רגל מכסא מה:

דיסקוס: לשון מורה שמוות רבה פ: עו:

זן פ: ע:

דיוסקנא: שם שני שקים מחוברים יחד להניחם

על הכהמה אחד מכל צד: ונמצא דיופק:

זכוכת פ: א:

דיוסקוסנין לשון ציור וצורה:

דיסקוסין נאים: צורות: זר פ: י:

זיכרון:

דיופי: הוא כל מה שיש לה שני פיה ומכניסים

אחת לתוך החצית: ושואב בכל כוחו ומעלה היין

במקום מה: שמעם יונא לחוץ תוך כלי מוכן

לקבלו:

דיופרא: מין אילן שעושה פירות פעמים בשנה:

שמעית פ: ז:

דיופטא: מעיל מה: ויקרא רבה: פ: אמור:

דיופיטון: פ: מין נרות שיש בו נרות הרבה

שביעית פ:

סביב:

דיופלי: לשון שלוחים:

פ: סדר תענית

דיופלוטון: לשון היכלות שהם זה לפנים מזה:

דיוספק: רגל הכסא: מרכבה לשאת האדם:

דיופרא: אילן שעושה פירות פעמים בכל שנה:

זר פ: יח:

דופודין: פ: כתובה ונזוניה של אשה:

זר פ: ח:

דיופרצופין: שמו נורות דבוקות יחד: ונמצא

דיופרצופי:

דיופתין: כלי מה שיש לו שני נרות קטועות

ילקוט דף

לכל צד:

קטע:

דיצא לשון רכה ושמחה:

דיציפי: מקום מיוחד לבדל בני יונה: פ: אלו

טרפות: ויש אומרים מין עוף: או תור:

דיוקן הרבני דיוקנאות: נורות אדם מציירות

שבת פ: כב:

צבולת: שאינה בולטת:

זב:

דייקנתא: פ: אבן יקרה: זר ספ עט:

דידי: עטרה: מושב: עיין בשורש דוד:

דיירא זר דייקנתא: פ: גר בן גיורת: כפורות

פ: ד:

דייתיקי: שער נוואת שעושה החולה: עיין בילקוט

דף מט:

מועד קטן

שער ברירות שנעשה בין שני בעלי דיוס

לדון על טענותיהם:

פ: כ:

הוא מילה מורכבת: דא תהא למיקם: דל

המתנה הזאת תהיה קיומה: וגביס אותה בקרקע

פלנית: גם מורה האחריות שנעשה למי שהוא

חייב להבטיחו שעל דבר מה יוכל לבנות חוב:

ערוך:

דיית: תרגו: תחתיו שחחו עוזרי רחב: תחתיה

דייתן רשיעא:

דיית: לשון זיעה:

דייתא: כמו דאל: צמח דוד:

דייתק: תרגו: וכל טוב אדוניו בידו: תי דיייתיקא:

דיילא: פ: שוער המלך:

ימא: פ: א:

דיק ופנית עליה דיק: מגדל שבונים כגד העיר

מ:

ללכדהו ולכבשה: ואינו מתפעל:

יחזקאל ד: כ:

בשורש גדל:

ד:

דך לשון נקיון: ולפעמים לשון שער ופרשן ונמצא

דבותא:

דך: כמו זה: דיבי: כמו הלזה: דיבי: דך: כמו

ואת: תרגו דכו במדוכה: דנבי דאיד: דובתא: שמות יח:

מקום:

דכי: תרגו: ודוח נכאה: ודוח דביכתא: תרגו:

דכא דכרד:

דכא לארץ חיתו: השם תשכ אנוש עד דכא: תליט קעב:

לשפ: כ:

התארי: דכא ושפל רוח: ישעיה נז: ישנא דכו

משלי כו: והוא כמו דכא: עגין כלם השבר

והכתישה: ומורה כתישה יותר גסה משחקה:

ומזה העני נקרא דך: מב: בשורש דכח: ביתו:

בשורש ענח:

תרגו: לטהר אתכם: לרפאה יתטן: השם דכי: ויקרא יח:

דכי: פ: טהור: ובתרגום יונתן נמצא דביא:

טהורה: ויקרא: מתרבו: מרבינא: דבינא: כלם

לשון טהרה:

גידובין במדוך של עץ: לשון פתושט:

יומא פ: ה:

ארובתא פלני: מקום פלני:

טב רג: פ: ה:

מרביתא: מכתש:

דך דובנים: שם שדרה ושלטנות:

פ: המצוי:

דובא: חדר:

ירושלמי:

דכמה: דומה ולפעמים איכות הדבר:

דבן: תרגו: דרך בשני הגדרות: אורח קדם דובן:

במדבר לג:

גם מורה המקום מיוחד שהשליט ציבור עומד

להתפלל תפלה בקול רם: שגם הכהנים נכנסים

בטוב לבדך העם: תרגו: ובדרות: ורבין: ויש

מנחות פ: ח:

מהם שהוא גבוה מהארץ בנוי על ד' עמודים:

דבן: הוא:

דבן: לשון השמין:

דבסמן: הבאר נעשית לכל אוהל ואהל דבסמני:

פ: לשון מקבלת: כלומר שהייתה הולכת להם:

ונמצא: דייבסאים: ויפה תואר מפרשו לשון

ממשלה מקומו יוכיח:

דבסוסטום: דבר שנחלק לשנים: והוא הקלף מעריך:

שהוסר השער מהעור:

הבמה: כמו כמוהו: תרגו: כי אין כמוהו בארץ: איוב א:

ארום לית דבמיה:

והלימים לנקבה דלה דלות השם מדלת הארץ: שמואל ב' ג'
 מלכים א' כה הרבוי ומדלות העם: השפג ידל ישעיה יז'
 כבוד ישראל:
 ג' מדוע אתה ככה דל בן המלך: פתרונו חולה: שמואל ב' יג'
 וכן אשרי משכיל אל דל' כי על חלו עשאו:
 ד' דל' עני למרום לשון רוממות כמו רמו עני ישעיה לח'
 למרום:
 ה' ודלת ראשך כארגמן: פ' קוונות השער מהראש: שיר ז'
 ו' על דל שפתי תלים קנא' ג' פתח שפתי כמו
 פתחי פיך: וכמו הדלת תשוב על צידה עיון משלי כו' יד'
 רלצב: ורשי מפרשו שהיא שפה העליונה:
 צאורש' ענה' רום:
 כ' כנשה בעשירות' ערוך וכו' יונה ברלות: האיה כריתות פ' כ'
 בדלי דלות' לשון עני' גדול: ולא הרדיל ולא
 תבא לידי עוני: יבמות' פ' הבא על יבמתו בגי' פ' דסועה'
 דלילה' שילדלה את כחו שמשון דלדלה את לבו' גמ'
 דלדלה את מעשיו לשון חולשה:
 כ"ס המדל' פ' שערות מועטות: גם האיש פאה פ' כ"ג'
 שעוקק מהגפנים בהיותם ברבוי כד' שהשאר יתגדל לשם פ' ז' ה'
 וישרו יותר נקרא כן:
 ברלית וברקל בעל הבית מוריד ומחלק לעניים' פאה פ' ד'
 שכל עני ועני מה שמגיע לידו זוכה בו' כמו
 הדבר שהוא הפקר שכל הקודם זכה: מן הדליות כלאים פ' ז'
 אלא מן הרגלות: וכן דלית שעל גב פרסק' פ'
 כלם הגפן גדול שעולה על גבי האילנות או על
 קורות וכיוצא: ובמנחות פ' ח' ודליות' שהענבים
 ששוכבים על גבי ענבים נקראים כן:
 ד' דל' ודל' ציה' לשון הספר עיון צאורש' אגרי'
 פ' מי שערב לבמול חסד לשאת המתיס' יזכה שגם פ' אלו מגלחין
 הוא יקבר'
 ג' דל' דל' ודל' ציה' מי שאין מגביה עצמו אחרים
 מגביהים אותו והוא קרוץ לעניין הראשון: דלה
 פ' הגביה סוכה' פ' א' ד: וכן דליין כך מפרשו
 המתורגמן: גם לשון שאיבה:
 ד' חזן למיט דל' ועבדו' לשון דלה' ואולי הוא שפת דל' פ' יד'
 מחשורש ולהקל המעיין הביאתי הנח: ודרך משאלה
 דל' דולא ניפול לבו סתר פתרי' פ' בני אדם יבמות' פ' יא'
 שדלו החכמות עמוקות אשאל לכם פתרון דברים
 הסתומים:
 ה' דל ברל' פ' משמר הנכנס שנקראים באי
 השבת ויוצאי השבת: על שם הגפת וסגירת הדלתות
 נקראים כן:
 ו' אבר והבשר המדולדל' דל' דולין' יש אומרים חולין' פ' ט'
 התלתולין' פ' האבר או הבשר נתפרקו ממקומם
 ונשארים כמו תלויים:
 דל' היה דליל קשור ברבלי' פ' חבל או חוט: פ' כ' כ'
 דלא מקבלי מרותא' פ' שאין מכירין רבנן שום פ' ז'
 עופה שאדם עושה להם:

דכ' ואי איכא ארבעים מותבין ריש דובנא'
 א' אם הרב יש לא ארבעים תלמידים כריך ממנה
 תחתיו לסייעו ללמד הנערים: וכונתו ראש הישיבה
 גם מקום ישיבת הנערים:
 ד' דבון שיש בו בית קבול' הוא כלי מה שלמעלה
 משימים הקדרה ויש מקום מתחת חלל לשם האש:
 גם מורה כלי אחר כמין מכתשת של עץ:
 דובוס' דבסיה' דובסיה' שר ושלטי' או שדרה:
 איפרטס גדול ממנו' ואיסטרטליטים' גדול ממנו:
 תרגו' המה מלכות' ושמונה פלגשים' ותמניא
 דובסין' ופסוק ויספר להם המן את כבוד עשורו'
 והין איתמני עם דובסי מלכא:
 דבוסילתא' ריבדא דבוסילתא' פ' סימן
 הקזת דס:
 דבסמן' על מי מנוחות ינהלני אומר שהיתה
 הבאר נעשית לכל אהל ואהל דבסומיני' ולא היה
 אחד מהם מצטער לילך למלאות מים ממקום אחר
 ששכיל היה עושה המים והולך עד אהל: ולשון
 דרך ושכיל הוא:
 דכסן' שלמה כיון שהזקין חולי דובסן: ויש
 אומרים' ככול ובזיון שאדם יבזה עצמו:
 דבסוסטוס' קלף' תפילין על הקלף' מזוזה על
 דובסוסטוס: קלף' הוא מקום בשר רל הכר
 מהעור שנוגע הבשר' דובסוסטו' הוא מקום
 השיער' ויש דיעות הרבה על זה' ואין מהצורך
 דק מה שכתבתי למען לא נהיה כאומן שמכין
 כלים משקלם עשרת אלפים' לעשות מחט ברזל
 אחד:
 דבסוסנא' מקום מה מהעור והוא כמו ערוץ
 עיון צאורש': גם מורה פרשים' ודוכבי הסוסים
 לשמור העור:
 דכף' ואת הדוכיפת' תרגולא ברא: ר'
 דכיפת' מי שחודו כשף' ערוך:
 דכר' הנחו דכרי' תרגו' אילס חמשה' דוכרי'
 חמשא: תרגו' ויזכר' ודכר: גם זכר ונקבה'
 דכר ונקבה' וז' לקראת נחשים למשאל בדבורו:
 דוכרני' זונות ולפי שאין להם בושא לשמש לאור
 הנר נקראו כן והוא לשון זכר: ראה המעריך ותמנא
 כי כגיס דכריו:
 דכרין שלמין' איל שלם:
 דכת' תרגו' ובמקום גדולים אל תעמוד'
 ובדוכתא דכרבי לא תיקום:
 דל'
 די למבין:
 דל' דל' שני תאומים שלא יפרדו להקל
 המעיין:
 דל' ודל' לשון יובש וצדעון:
 ז' ואם דל הוא לשון עני' הרבוי הולכים:

כב צדק:
 כלים פ' ז':
 כ' פ' סה:
 כנהרין פ'
 יא:
 ולמדנו על פ'
 קח את המטה
 חוליס כ' כ':
 ולמדנו פ'
 ואברהם זקן:
 שנת פ' ח':
 מ'
 ויקרא יא'
 פ' מי
 שהוציאוהו
 גי':
 במדבר כד':
 כ' פ' ע':
 משלי כד':
 ג'
 מ'
 ישעיה יע':
 ויקרא יד':

ד'ה פ'ב:

דל'א בידל'יה לשון שאיבה והם תרגו' דלה:
דל'ב אם אינם מכירין ערמונו דל'בני תרגום
לח ולוז וערמוני ודל'ב:

מ':

דל'ג על כל הדולג על המפתח: השם דל'ג לשון
מקפץ: ותא' לי פנים דל'ג זנק בדבר נתר'
פוז פסח רצד רקד קפץ:

נפניה'א:

פסע דל'ג כאשר מי ומי שיספר דבר מה
ומסרם המעשה נכ:
דל'דל דל'דל לשון חולשה עיין לפנים מזה
בשורש דלל:

סוטה' פ'ג:

מ':

דל'ה לנו: השם כמד בדל'י ישעיה מ' לשון
שאיבה גם שם הכלי שזאבים:
ב' דל'וי שוקים מפסח לשון הגבה וכן ארומך
ה' כי דל'יתני רוממתני:

שמות' ב':

משלי' כג:

ב' בגל דל'ולתי תשכנה פ' ענפים הרמים
והגבוהים עיין בשורש דל:
בשורש סעף שאב:

תלמוד' ג':

חולין' פ'א:

דל'ויה' פ' לשון חבור לויה וחבורה:
דל'הן תרגו מכרה כיוס כיוס דל'הן ומשרת
כמו מהן ומהם ואז הוא משורש להן עיין
שורשו:

מ':

יחזקאל' ל'ב:

דל'ח והדל'ח מים בגלך: לשון דריסה ועכירת
המים יחד: ולא נמצא כי אם ציחוקאל:
בשורש רמס

תלמוד' כז:

לשם צא:

דל'ח כל לשון פחד תרגום ממי אפחד ממך
אדל'ח והשם לא תדחל בדלוחא תרגו לא תורא
מפחד בבא פחדם כד ייתי דלוחיא משלי א'
דלוחה: ונמצא דלוחיא ואחת הוא:

איוב' ח:

סנהדרין' פ':

דל'טו' לשון חנף ותקות חנף וסדר דל'טור:
דל'טור אבי וכן אמר דל'טוריא לטוראו לשון
רכילות ורכיל:

צ' פ' והנחש

היה'

דל'יוה לפלגא פ' מחל החזי:
דל'בח אמר החכם פ' שלכם גועין ערוך:
דלמאע

מעריך:

דע לפני מי אתה עומד:
דלמ'ה בכל שטר דברים שמתחיל בן טנתו
לומר אין זה מן חגמרא אלא דברים בעלמא'
ופ' המלה דא' זה:

בראשית' ג':

דברים' ז':

דלמ'ה' כמו בן וכן לו ישטמו יוסף דלמא
יטר לבא וכן כי תאמר בלבך דלמא תימר
בלבך כי הוא אחד מן ארבע לשונות של ב' שמא
אולי עיין בשורש ב':

דל'ניא דל'נאית' כמו דבר סתר לי אליך לשון
יחוד ויחידות:
ב'אם פ' ע' דל'ט'יקיון בתי רגלים הנקראים שוקים:

דל'נא' כמו שלנו:

דל'וס' פ' דופי פסחים כ"ב פ' ד:

דל'וסקמא' תיבה ילקוט דף ר"ב א'

דל'וסקמ'ה' שם אמתמות שמשימים בו השטרות
וגם לפעמים מורה הכלי עור שהזקנים מנניעים
שם כלי תשמישם: ובניטין פ' ג' משמש כמו
תיבה כך מפורש שם עיין ב':

דל'ע'ת הערוך מפרשו קיקיון והמעריך מפרשו
לענת ארוכה:

דל'מין פרי ועשב מה שאינה נאכלת עד שיטמן ב'אם פ'א'ב:
באפר חס' לפיכך קוראים אותו גם כן רמונה:
דל'ועים פ' תלשים: שבת פ' כ"ד ד':

דל'ועים קיקיון רמם: הלכות דעת פ' ד':

דל'ף ידל'וף הצית: השם דל'ף טורד מדיני מ'

אשה' הוא טפנוף המטר בבית: קהלת' ד' יח:

ב' אל אלוה דל'פה עני: לשון דמעה שהדמעת משלי ט' וי'

הן כעפה המטר שיוור טפה טפה ויא' לשון איוב י"ב כ':

הזלה וכן על דרך משל דל'פה נפשי ומהוב' אנהל מועד:

כמו במסכתרים תבכה נפשי: תלמוד קט'

והטפה תא' לר' פנים דל'ף רסיסים אנליים כח:

מר: בשורש נול:

תרגו דל'ף טורד מדני אשה והיך דל'פא דל'וף

תגרי אתתא:

דל'פא שגריני דשמא קאי משמשא וסימן

דל'פא:

דל'פא מי שעניו נוזלים תמיד:

דל'פא שם חבור:

דל'פן הדל'פנין פרין ורבים כבני אדם פ' אדם

של ים שיש בתוכה בריאות דומות לאדם:

דל'פניא בשעת אחרת כמו שיאמר לחברו בא מנחות פ' ג':

בשעת אחרת:

דל'פק השלחן והדל'פקי וכפ' כב' בכלים השלחן כלים פ' כה:

והדל'פקן פ' כלי עץ מה שמניחים בו כלים שמות רבה פ':

הצריכים לשתיה כמו כוסות ואשישות: ונמצא מ'ג:

דל'ופק והוא כעין שולחן לאכול עליו:

דל'ק ודל'קו בהם ואכלום: ענין הבערה ולק' עובדיה'א'יית:

חולי ששורף כמו הקדחת וקשה ממכה נקראת דלקת:

ב' כי דלקת אחריי בראשית: לא לשון דריפה: דברים כה'ל:

וכן יין ידל'קם לפי שאמר שר ירדופי ירצה ישעיה ה' יא:

שהם רצים אחר היין לכן היין ירדפם להפילם

לאכדון: ויוכל להיות מענין הראשון שהיין

יתחמם אותם:

בשורש דף שרף:

דל'ת תרגו המבער את הבערה דאדל'ליק ית שמות כב:

לשם ט:

דלקתא: והעלה את פרוחיה: והדליק ית ב
טזינהא: והוא נהוג במשנה בזה הענין: הדלקה
הנר: מסכת אבות:
תדוף באף: תרגו' תדלוקינון:
י. ילקח: שם התגשיל: פי יקח טוב טעם מדבר
של קדושה:
דלרא: דלרא: לשון כאב: ונמצא דולרא:
דלתה:

עלה ג' ד:

דלא תימא הי:

דלת: אל הדלת או אל המזוזה: הרצוי דלתות:
פתח: אך הדלת מורה הפתח שסוגר החללות: ופתח
מורה לפעמים זה ולפעמים זה: ושמים דלתות
לדלתות שמים מוסכות דלתות: שמים לדלת
אחת ושתי דלתות לאחרת: פירשו רבותינו
במסכת מדות ארבע דלתות היו לו שמים מבפנים
ושמים מבחוץ החיצונות נפתחות לתוך הפתח
לכסות עביו של כותל והפנימיות נפתחות לתוך
הבית לכסות אחר הדלתות: שכל הבית היה עומ
בזה חוץ מאחרי הדלתות וכו' כמו ששנויה שם:
דלתי פניו מי פתח: פי שפתיו שהם פמו דלת
לסגור ולפתוח:

מ:

שמות כא:

איוב מא:

מלכס טי יב:

פי ויקוב חר בדלתו: פי מבסא הארון:
ג. שלג דלתות ירמיה ל: פי דפין מחספר שהן
כמו פתחים ודלתות לפתוח ולסגור:
והשער תא: לב פנים דלת: פתח: שהר: ד
דלת: אין מגדלין דלת הנכעלת לא במהרה תפתח:
פי דלת הנכעלת: שכיון שלא נענה אדם בתפלתו
דאשונה לא במהרה נענה כדכתיב: גם כי אזעק
ואשוע סתם תפלתו: מר זוטר אומר: שכל מי
שבקשו לסומכו פעם אחת ולא נסמך ישוב לא
במהרה הוא נסמך: עיין בצמ סוף השוכר את
הפועל:
דלת: לשון לוח: דלת אלמנה הנגדרת: פי לוח
אחת לבדה: וכן דלת שבמוקנה:
דלת: עיין בשורש דלל:
דמי:

מ:

ויקרא יז:

דמ: דם יחשב לאיש ההוא: הרצוי אין לו דמים
שמות טב: כלומר אם יהרגוהו אין עליו עונש
להרגו:
ב. ויקר דמם בעיניו: ענין כופר וערך וכך והוא
שגור במשנה בלשון ערך הרבה: ראה דלק:
ג. ודם עגב: היין על שם ארמימות דמה אותו
לדם: ויא על שם שגורם לשפך דם: כמו שאמרנו על:
פסוק: אל תרא יין כי יתאדם: גורם שיתאדמו
ברציחה:
ובסינו את דמו: פי מתנו עיין רש:
והדם תא' ב פנים דם: גצח: ד

תלם עב יד:

דברים לז:

יושלי טב לא:

בראשית:

בכ פ' ג:

בריש כל מרעין אנא דם:
בראש כל מותא: אנא דם: שאין אדם מת אלא
על סבה דמו: בראש כל חיין אנא חומר: שהיין
מחייה כל שותנו במדה: ויא: בראש כל אסוון
חומר:
אדימיהוין: פי דמיהם:

דס נכבות: דמא נבות: מה בצע בדמיו מה ממון
באדמי: ויהי יקר דמס: ויהי יקר אדימיהוין:
אקנה אותם במחיר: אזכין מנד בדמין:
י. ויעש אפור ותפרים: תרגו' ועבד אפור ודמאין:
דמי: לשון מחשבה: ודמיון:

דדימא מעלמא: פי מדכנים עליה:
דמות עיריך עלתה בך: פי עין שלטה בך
שחושדין אותך: לפי שהאשה שדמיה מרובים: בניה
גב מרובים: ויתנו לך עין ויפסוק הדם ויזיקך:
דמים לו בין בחול בין בשבת: פי חיים לו דמיו
בתוכו: ויכלמונו: פי ויאמר משה לחובב: כי לדם
אעשך ודם ירפך: אם לא דם שנאת: בשביל כך
דם ירפך: וכי שונא היה עשו את הדם הרי אין
מעשיו אלא שפיכות דמים שנאמר ועל חרבך
תחיה: ומהו אם לא דם שנאת: זה דם המילה:
כשם שהיה שונא דם המילה ודם הקרבנות
ואוהב דם להרוג נפשות: כך אף דם ירפך:

כי זה לדמי: פי שמין את השדה: וכשיער דמי
אותה שדה: לל ממון וכסף שוויו: נהוג נשיאותך
בדמים: פי לא תזלזל נשיאותך בפי התלמידים
אלא תהיה יקר בעיניך הממון שהוא סגור ונוכסה
ויקר לבעלי:

לא תעמוד על המכר בשעת שאין לך דמים:
ממון לקנות: ולעבין זה אינו נמצא בלשון יחיד:

דמם: מעי רתחו ולא דימוי השם יקם שערה
לדממה: דומם ומשרת גם התארי: קול דממה
דקה: מלכס א: יע' דממה וקול אשמע: פי
לפעמים נמוך ולפעמים קול: ויא הקול שהייתי
שומע היה קול דממה דקה: לשון שתיקה ראה
בשורש דום:

ב. שמש בצבעון דום: לשון עמידה: דום לה' יהושע ח'
והתחולל לו: ענין שתיקה ויש מפרשים לשון
תחלת וזה וזה יכשר וכן אך לאלהים דימוי נפשי
בשורש דום: קוה:

דמאי דין מאי: פי דין דבר זה מה הוא: כלומר
מתקן או לא: ואם המעשר הוסר ממנו או לא:
הקלין שבדמאי: שנהנין מהן ואין צריך להפריש
מהן שבאין מההפקר:

דמה אלו ציפו: והיוצא: דמיתי בת ציון מ'
ירמיה: וי משל ודמיון: השם דמיון: דמיונו
באריה:

מלכס כא:

תלם עב:

שמואל טב:

שופטים יז:

ירמיה פ:

אלמנה לכהן:

סנהדרין ט:

סוטה: יחזקאל

לה: ג:

בראשית:

מ:

איוב ל:

תולדות כז:

איוב ד:

יהושע ח:

תולדות טב:

דמאי פ ד:

ילקוט:

רש דמאי:

מ:

יחזקאל לא:

תלם יז:

דנטיבא * הקפה עשה אסטטיבא ונתן דונטיבא
ללבונו: לשון מתנה ולשון לעז הוא אסטטיבא
אסטטיבא עם נדי לשון עמידה ונמצא הרטוי
דונטיבין ובלמדנו בריש פ' ואתחנן:
דניי חבית שלי:

פ' כהן גדול: דנך דנבית בחיוי חבל מדחיל ליה פ' הנשור
פעם אחת מנחש אם ירא חבל ירעש ויירא
ממנו וילקוט נביאים דף יט:
דנם דניסא מין תולעים ילקוט דף רע"א:
דינמים כח מדרש שיר מעריך:
דינון כמו דאי אינון פ' מאין הס' ולשון קלילא
הוא מעריך:

דנונקאף נורה כמו דיונקא:
דנסטם לאחד שהיה חייב לדנקטר: למי שלוח
משני דנקטין כיון שעשה גרונו ירדו שניהם
ותפשו אותה פ' לשון הלואה ומלוח: ובאתם אלכל
אני דנקטום ליתן לכם שכר פ' כלומר מוטל
עלי לתת לכם השכר: ילמדנו בפסוק ובצר לך:
דנקט דנקטום דנקטום דנקטום פ' גבאי המס
וכיוצא: מדרש רבה פ' ט: ונמצא דנקות דנקט:
דנקי ההוא דנקא פ' ההוא מנהג: גס לשון
קריאה דרך רוב:

דנקי ירש:
תרנוס ונקטותם בפניכם וחי' דנקקן: וכן האנק
תרנוס אידנק' לשון אכזה ונער ודאבה:
דינר דינרין דדחי' הוא מטבע מה של זהב
וזו הוא מטבע של כסף: ובמניע רב פרק הזהב
איסר אחד מארבעה ועשרים דינר של כסף
דינר של כסף אחד מחמשה ועשרים מדינר של
זהב וילקוט נביאים דף סט:
דינארא טריאנה פ' שם מטבע מאדריאנו:
דס

דברי סופרים:
דסטורין דאף על גב דנקיט ליה בדסטורין פ'
השלה או דבר מה שהוא אלכל באריסות:
דסקא מבין דין הגדול דיוסקי הוה חתום מן נד
הכתב: מין שטר ויא מין אברות:
דסקיא פ' שק גדול עין ישראל דף יז:
דסקים דוסקוס דוסקוס פ' שולחן: בר פ' יא:
דיוסקוסים מושל לאמבטי שהיתה מלאה מים והיו
בה שני: דיוסקוסים נאים כל זמן שהייתה
מלאה מים לה היתה מלאכת דיוסקוסים נראית
כיון שפסקה וניער המים נראת המלאכה הקיאי
פ' שולחנות יפות מצוירות: הוא מושל מעולם
העליון והתחתון קודם הקוות המים:
דסקופלך פ' תורה ומוסר ילמדנו סוף ויקרא:

דיסקרין תיבה קטנה יפה מעריך:
דסקרין וחדא סכין צוה ערוך מפרשו קערה:
דיסקרתא עיר עירובין פ' כינר מעברין:
מינים הרבה שדר להו דסתנא ריש גלותא: כמות פ' ו:
פ' חלק ומנה יפה: דסתן חלק:

דיסתקא בשר שיננא הוא התרנוס הננב אחד
הלהב: ויש מפרשים גוף:
דיסקרין קערה ויקרא רבה פ' ב:
דעה דועתא לשון זיעה:
דערין תרגום אם ינוע: אם ידערונוק והוא לשון
זוע שהזין מתחלפת בדלית כדרכה:
דעך דעכו כפזתה כבו: לשון כבוי והפליין מ'
בשורש כבה:

דערק תרגום והדוך: ולשון דק הוא:
דערקין לשון מיעוט:
דעה המודעת: שם מקום רחוק מירושלם טו חגגה:
מיל:
דער פ' חתך כרת:
דעץ לשון יב:
דעלך סני לחכך לא תעבד:
דעם כמו תהוה:

דפ
דו פרנשין:
דף של נחתום שקבעו בדלת: וכן המוכר את
בית מוכר את הדלת פ' נסר ולוח וטבלה גדולה
שחיא של נחתום שנותן עליה הלחם כשהן ככרות
בנק עד שיחמינו:
ד' וכן מטמא מפי הדפין פ' הוא דסר כמין מגדל
או שדה עשוין ליתן בהן כלים או ספרים והם
עשויים תחתונים שניים ושלישים:
ד' וכן הדפין והעשין והלכלבין מדיחין פ'
הנכרין שמניחים על העגבים:
ד' לכו דפא פ' בית הדב:

ד' וכן דעברה דפין דפין פ' עשה אותו מרובע:
ד' וכן שני דפין פ' חלוק שנראה ננע מזר אחד
מהם שקורא דף הנד מהחלוק שלפניו ומה שהוא
אחריו:
ד' דף פלגי של הספר הרטוי דפין פ' פויליאט:
הקריש דפוא קרשי דפין בכלל הפא דגושה
דפיה בבן אמר תתן דפין דבה דעה שמטיל
מוס והוא יחיד ואינו מתפעל:
בשורש מוס:
תרג' תתן דופי תהב דפוא:
דפיה שם מקום:
דפטראות גויל לכתוב עליו:
דפילא לשון ערוך דבר דבר אחר:

בילמדנו פ'
אשה יכ'
תריע

דברים ד' ל'

כא פ' ט:

יחזקאל כ:

כב פ' י'

בר פ' זכנו
השמים:

ד' פ' זכנו

דפּל לשן ערדף או כפלי דפּלון כפלי דר
 פ' יו:
 דיפּלומטרי פ' תיבה קטנה כפולה פי כן דרך
 לעשות לשמירה מעלה מעריך:
 דופן דר נלע כותל:
 דפני שם עיר קנה:
 דפס בדפים העשוי לו עיין רשי על פסוק
 את האדם בגלמו בראשית:
 ד' וכן נהוג בספרים הנעשים על ידי חקוק
 האותיות דפוס ומתפעל נדפס במקום פלוני גם
 בזנן הפעיל הדפס וכן תרג' ירושלמי ודס
 עגבים סותי מדמי לדפוס עננין:
 דפּק קול דודי דפּק לשון דחיה והכאה: כמו
 ועורקי לא ישכבון: בשורש נכה ר'
 דפּקא לשון הכאה:
 דפּק פ' דרי הקבר שמשיתים עליהם הכסוי שלא
 יכבד על המת:
 דפּק הוא מקום צדוע קרוב ליד שבתגלעת
 העורקים שיש בו הדפּא מכיר איכות המחלה:
 דפּקחא פ' כסלים:
 דופרת פרות שעושין ב' עגלים מדי שנה:
 דופורין אשתו מברשתו ונותנת לו דופורין פ'
 שתי כתובות וכן על הרב עלי מאד מוהר ומתן:
 תרג' פורנין ומתן כלומר כתובה ותוספת:
 דפרע קמליה מחריב ביתיה פ' הרונה לנקם
 מאויבו מחריב ביתו ילקוט נביאים דף ל': והיה
 ראוי להביאו בשורש פרע אך להקל המעיין הוא:
 דפראצופא פ' חלקום מכל נד:
 דפתר על הנייר ועל הדיפתר ובילמדנו בריש
 פרשה וארא הוציא דפתרא אל אלהות מין גבול
 או כתב כתוב עליו:
 דן ערש באהב דס צמדע כניס ערוב דבר
 שחין בדר ארצה חשך בטר:
 דין לא לידון איניש לוליבא בהושענא פ' לא
 יכעז: פ' דינא דבר שנוקב כמו מחט: בגמי
 פ' אין מתרפאין:
 דיצת הערביים כלים מה לפי דעת רשי:
 דין דיצה וחדות פ' לשון שמחה וגיל: גם לשון
 זמר:
 דוצת פ' יצן קטן ציור שששין לרינה
 ולשמחה:
 דקבן עד אשר דק לעפר ולפעמים עם קמץ
 צעבור האתנח ויטחן עד אשר דק התאר דק
 מחספס דק כבשור ויקרא יו: קול דממה דקה
 הרבוי דקות בשר: בראשית מא: לשון שחוקה
 ופתישה בדקות מאד:

מ.
שיר. ה.

מזיר פ' יו:

למאי פ' א:
בר פ' יח: יט:
בראשית

סנהדרין פ' יז:

בר מעריך:
מגלה ת' ב:

סוכה פ' י:

כלים פ' כד:

כלים פ' א:

מ'
שמות ב'
שמות כ'
מלכים א' יט

ב' חנוכה בדוק שמים ישעיה יו' פ' קרום או ויקרא בא:
 יריעה: וכן דק או תגלול צעמו שיש קרום
 צעמו שמונע ממנו הראות:
 ג' לשון רזה דקות שדופת קדים: ולפי דעת בראשית מא
 מנחה בלילה לל בעל קוצר הקומה הן איים כג:
 בדק יעול ישעיה מ' טו:
 צזורש כתש רמס:
 דק' ניקבו הדקים פ' צדי מעש הקטנים: מולין פ' ג:
 הדקים שכלי חרס הן וקרקעיתיהן ודפנותיהן
 פ' הכלים הקטנים אם נפחתו ונשתויר בשוליהן
 או בדפנותיהן:
 מה עבד לדקיה ולא ליסרוה פ' שאם יזרוק הרס
 קודם גילוח ראשו ויניח האמורים להקטיר עם
 הזבחים אי אפשר שלא יסריחו הדקים והמעוש:
 וישקף על פני סדום ת' ואודיק: וכן ותיבב אם
 סיסרא תרג' ומדיקא אמיה דסיסרא לשון ראה:
 עיר של יחיד אם יש שם דקה אין אוסרין זה על
 זה פ' מקום גבוה מן הארץ דקות רזון כחוש:
 דקה לשון עס פ' רדדים ופחים תרג' וירקע
 את פחי הזהב ורדדו עסי דהבא ויש שפטרין
 אותי באופן אחר עיין במעריך:
 דקיוץ פ' לשון עלבון ובזיון:
 דקבן צערי ספרות תרג' דקרוי דקיקותא: אסתר ט:
 ועיירים עשרה תרג' ולודין דקן עשרא:
 אשר בסערא יסופני תרג' דער חוטי צינא
 אמר דקן עמי: ואיש נבוב ילכב ובר נשא מפלג
 וזה הפועל שגור מאד במשנה כמו המרדק
 בינוניות וכן דקדוקי תורה וסופרים: וכן דקדוק
 הלשון פתרונו הוא כשהמעין או המתפעל
 בדבר מה שלא יניח דבר קטון וגדול שלא ישער
 בו וישכילו נקרא כ' או מורה כ' ולזה
 המרדקים דקדוק דיוק דייקות חסל הולך
 בדרך אחד:
 דקק לשון ויטח:
 דיקיקין תחות כורסיה פ' כבשים תחת
 המלך:
 דוקא מלבוש לל קליפה האטא:
 דקא מספר עשרה:
 דקא פ' כסא:
 דוקא כתם שצענים שמונע הראות: דוקא
 שם שיש לו הכתם:
 דיקיוץ פ' משפט כך מפרשו המעריך ואל תעה דר פ' ט:
 אוון לפרושים אחרים:
 דקל ריש תורא בדיקולא סליק לאיגרא ושדי
 דרגא מתותך פ' אם תראה שור בכלי אחד
 שאוכל בו ועוסק באכילתו אף על פי כן
 ברח לבג:

אסתר ט:
בראש ית' לב:
איוב ט'
לשם יא:

בר פ' סה:

פנה דרין בלג

1. הוא לימא ודיקולא שפיל פיהיא ישינה וקלחא מהלכת על פני המים כמו משל מאשת עצלנית שישה על שפת היאור וקלתה בצירה ובאו המים ושטט את קלתה ונשארה והיא לא ידעה: במקרא אומרי ובשפלות ידים ידלף הבית: פ' דיקולא פל קטן כעין של שהנשים משתמשות ממנו לשים מלאכתן:

משלי

3. איתו דיקולי לבבל אומנים שעושים קלחות למכרם:

ערוך:

4. דיקולא עצמה פ' יורה גדולה:

חולין פ' ז:

דיקולא רבה סל גדול: נדרים פ' ו:

5. דיקלר דסביל אחיה פ' כנון שנים דקלים סמוכים זה לזה ונטה אחד ונטמך בחבירו:

עירובין פ' ד: לשם

6. דיקלא דפריק מריה מכרבא פ' שפירותיו הן כל כך ברבוי שדי לפדוע האריות או המכס שבעלו מחוייב אם בדקלים אם בשדה:

דיקילא דקילין ימין חטה: דיקולא לשון רמיחה: דיקולי סלים עשויוש מדקל:

קידושין פ' א:

7. דקל נערה איכא בינייהו פ' דקל שמפיל פירותיו קודם שישלימו בישולם מלאון חנני נערותו נחמיה ה' יב:

נב' פ' ג:

8. ולא סליק לה דיקולא דמיא מאדבע רוחתה פ' דתיחת של מים אינה יכולה לעלות לה מאדבע רוחותיה: פ' דיקלא דמיא מרונת המים:

פסחים פ' ב:

תרב קומתך דנותה לתמר וקומתה בדיקלא עיר התמרים קרתא דדיקליא דברים ל':

שיר ז'

תרב ותשטח עליו חריטות ושטחת עלהי דקילין: דיקולגין פ' מלגים:

שמואל ב' יו:

דיקולקום פיקח שערך טענות מבעל דין:

ב' פ' סה:

דקן אשטדופא לדיקני פ' אדם גדול בעל זקן:

ב' פ' ג:

דקופר פ' צער:

ג' פ' מט:

דקור יתר גדול מברזל לחפור בו:

שביעית פ' ה' ז:

דקר והביטו אלי את אשר דקרו: השם במדברות חרב משלי יב יח: נענית החרב:

זכריה כ' י'

ותא לב פנים דקר טען:

שבת יד:

דקר השותה מים לצמאון אומר שהכל נהיה בדברו חוץ מימי דקרים שמברך ברוך שגרא מיני רפואות יש אומרים שהם מי דקלים על שם שיוצאים מבין שני דקלים והיה להם סגולה מה ונקראים דקרים שהם דוקרין את המרה ו ומתרפאים מחלתה:

דקרין פ' ראש חילות: איכה רבתי:

פ' דעמנין:

2. יחטר בדקר ויכסה כלי מה אמים בלשון הקדש ויא' יתר:

דקרטים: היה עומד כל זקוף היה עומד: ב' פ' לח:

פ' דסוכה:

דוקרני דקני פ' עקר הקנים שנתלשו ויש בהם

קנים אחרים דוקים בעיקרם:

3. דקוריא של נטרים פ' קבוצת עופות: ונמצא חולין ג':

דיקור:

דקירא קריאה והומיה מהנהר: 2. צד:

הנחש דיקרטים היה פ' ישר וזקוף:

דקרין לשון אורה:

דיקרין פ' מין קנים: ויקרא רבה כ יב:

במין תרין דקרנין סלקין לשון כי קרן עור פניו: ג' פ' כא:

ד' סניפין של זהב היו שם משפלים מראשיהם

במין דקרנין היי שסומכין בהן את לחם הפנים:

פ' כעין קנים מתפרדים מלמעלה:

דר:

דברי רבותינו: דברי רבי: דברי מאיר: דברים

רבה:

דר וסוחרת: הקדמונים אומרים שהיא אבן טובה אסתר א' ו:

ששמה דורה ומאירה הרבה: ולא נמצא כי אם זה: הגדה למעלה:

בשורש דר:

דרי דקמי הקב' פ' שורה של דריקים:

סוכה פ' ג:

דרדקי פ' בחור שלא הגיע לסברא:

שבת פ' כב:

תרב אשר גרשם די דר תמן: השם דירה תרב:

בראשית לה:

אל נוח קדשך לדירא דקודשך וכך נהוג דירה

נאה אחד מהדברים שמאריכים ימיו של אדם:

הרבו דירין:

דררא דממוץ הוא תרב ואת פרשת הכסף לשון אסתר ג:

עיקר הממוץ: עין צדוש דור:

דיר כמו זיר לשון עגרה וכתר:

דוריות מן ודורון:

דר דרא לשון פור:

דר המדייר שדהו פ' שמכנים כל בהמותיו

לשדה אחת כדי שתזדבל מהזבל היוצא מהן:

והוא קרוב מלאון דיר:

דרו שם עברי ירושלמי: פ' היה קורא:

פ' ד' גמ'

פ' כנשוא סבל מולך הסחורה הוא רץ מרואר

לשון ריצה:

לשון אחר פקיע מרורראת היא הרצועה שמשגת יומא פ' ב:

האדם ומכהו:

דרוי הוא לשון תורם ורוח תשאים: זרה הלכה פ' ג:

ת' דרי להלכה: תרגו ואזרם במורה דדרן

בבדדים:

גרגר מלא לדור שיני פ' לחול של שינים: עא שבת פ' ו:

עוקרן של שינים:

דרג

דרבנו גרשום:

אבוי דיייר גולפי רבא דיייר קנה פ' היה עושה קידושין פ' ד:

מחינה:

פ' עז:

דריה' פ' בן גל' ודומה לו:
דנא' תולעת:

דרכן בערך מלמד' תרג' ויסירו אצרי' ויעזו
דורבנא' פ' שרים כמו שהדרכן מנהיג הבהמה
כך השרים מנהיגים העם:
דבונ' ד' גרסי' פ' סוכין: ² שומרין:
דורון' לשון מנחה ומשאת:

אסתר' א:

דרכ' מלמד תיפוקות: תרג' מקטון ועד גדול
מדקדקיהון':

מ'
תלים פ':

דרד' קן לה' לשון חפשי:
ב' מר דרור' שמות' ל' הוא המור היותר
מעלה:

ב' בדרור' שם עוף' אידונרלא בלעז: ואינו
מתפעל:

בשורש' חפשי' טהר:

דירא' מין תולעת שאוכלת החטה: כמו דרנא':

מ'
ישעיה סו:

דרא' דראון לכל בשרי' פ' מיאוס גדוף וכליון:
ובלשון משנה דראון' הוא תולעת כמו שאומרים
הדרא דכנתא: ² מאיצרים פנמיים מה:
בשורש' תעב:

ש' פ' ה:

דוראות' שורות:

פסחים פ' ב:

דורא' סיר' ב' פ' השוכר את הפועלים: דורא'
הוא אישקומא בלעז:

דוראי' שם תעל: דוראי' שם התושבים צה:

דרב' בשורש דרבן מאותיו תארבעה עין אחר זה:

שקלים פ' ב:

דרבון' פ' שם מטבע שהיה שוה' ב' סלעים
ממלכי מדי' ויש שכתוב דרבון עם כ"ף:
² סוכין: ³ שומר הבית וכיוצא:

דרג

דרבנו גרסוס' דברי רבן גמליאל:

מ'
שיר' ב' יד:

דרג' בסתר המדרגה והרבו' ונפלו המדרגות'
יחזקאל' לחי' ב' ואין עדי' ואינו מתפעל' והוא
לשון מעלות ותא' לב' פנים' מדרגה' מעלות'
סלם:

דרג' בשורש' אמדלא:

שמעית' פ' ב'
שמות' ב':

דרג' המדרגה' החלול שמתת סלם ומעלות של
אבנים נקרא כן: תרג' ולא תעלה במעלות: ולא
תסיק בדרגין: ולשון סלם ומעלות לעלות לצית:

ב' פ' א'
דנה פ' ב'
תשא:

דרגון' טכשט מלכות:
דרגין' המלאכים שמסר הקנה לאדם מהלכין
לפניו בדרגין' שיתנו לו המזיקין כבוד' פ' כגנה
ומגן: ויש אומרים מנהיג:

דרגש' מטה' והמגן נוטל על המטה' תרג' גחין
על דרגשא: ויא' שהוא כעין מטה קטנה לעלות
ממנה לבדולה: ומכא' דרגישא' הרבו' דרגשין:

דרדר' דוריא דחמרא' פ' שמרים של יין: תרג' את סך תעניות:
שמריה ישתו' בדם דירדיהא:
תילים עה:

דרדוני' משחא' פ' יציקת שמן' כ"ף פ' הגאון: פק דכתובות:
דרדק' נער:

דרדקין' מלשון דדר:

² חרס הדרדי' הדרדקין' פ' אבית עבולה עשויה
לחנות לחנות: כלים' פ' עו:

דריוני' כלי שאנדריאכוס' קיסר' היה מגבל טיט' ילפט:
ביין ועושה ממנו כלים' ולא היה מנרץ כבשן'
ולעת הנורדך משימים אותם במים ונימוחין והטיט
שוקע למטה' והיה היין פשאר עם המים ונעשה
יין מזוב:

דוריות זה משלח כותבות' וזה משלח לזה דוריות'
פ' כתובות: תמרים לחים' דוריות' פ' תמרים
יבשים וקשים' פרשת ל"ג דורייא לעולם' פ' קיום
והעמדה:

דרוס' פ' ארץ ישראל' נקראת כן: מעריך:

הרונה שיחכים ידריב' ושיתעשר יצפין' וסימניך' ב' פ'
שלחן בצפון ומנורה בדרום' פ' ילך אצל חכמי
דרום וילמד חכמה מהם: ושיתעשר' שיכוין פניו
כנגד מזרחית' צפונית' מנשן זהב יאתה:

דרלמוס' למלך שקבע דרולמוס'א' שלו' דברי' ב' פ' ג'
דורמוסיות' הכל אחד:

² מקום של ארעה' היה מטולש כהדין דורמלטוי'

פ' רחבה גדולה' ונמצא דורמוס' ב' פ' ה':

דרדק' אמר ליה דרדקי קרעוה' פ' נערים: ז' פ' ה':

תרגום שחקו עלי נעירים' מגחכין עלי דרדקין':

פ' ילדים: מקרי דרדקין' פ' מלמד תיפוקות:

מדקדקיהון עד סביהון' מנעריהם ועד ז'
זקניהם:

כד הוינן זוטרי' לבברי' השתא דקשישא' לדרדקי' קדושין' פ' א'
פ' בהיותנו קטנים נחשבנו בבכרים עכשיו שהזקקנו
הננו שכלים כתיפוקות:

דורמסיות' מין חולי שעושה מורסא ויש אומרים
הדברי' בפסקא דויהי בחצי הלילה:

דרומוס' דרומילוס' פ' אהל ארוך לא עבול' ב' פ' א'
והערך מפרשו רחבה גדולה' והמערך אומר שאינו
כן והדין עמו' מקומו יוכיח:

דרמסקין' דרומסקין: פרי מה שמתחלה הוצאו
מדמסקין כן מפרש המריך: ויש אומרים' פ' דנא'
מין חיה:

דרמיתא' לשון' שיבה:

דריה' לעולם: הרי אתם נכנסין לארץ הוון זהירין' ב' פ' נד':
היות מעלין לי דוראשא' כלם לשון דרון' ונב' ט' תגא':
ומתן:

מִדְרֵיכָא כָּל לִנְיָה הַחֲמִישָׁה מִן הַקֶּשׁ וְכִינֹא:

דְּרִיכְתָּא לִשְׁוֹן זִקְנָה:

דְּרִיכָּה בַּהּ בְּבִינָן קַל עֹמֵד וּבַהֲפֹעִל יֹצֵא יִדְרָךְ עֹמִים בְּמִשְׁפָּט לֹא חֲדָרִיכְהוּ בְּנֵי שַׁחַץ אִיּוֹב כֹּה כְּלִמֵּר לֹא דִרְשׁוּ בַּהּ וְכֵן מִנּוּחָה הֲדָרִיכְהוּ יִנְיָה מִמִּנּוּחָה הֲדָרִיכְהוּ וְכֵן הִרְבָּה כְּמוֹהוּ: הַשֵּׁם דְּרִיכָּה הַמִּלְךְ נֶלֶךְ: לִשְׁוֹן אֹרֶחַ וְהִילֻךְ וּמִשְׁמַשׁ לִשְׁוֹן זִכָּר וְנִקְבָּה: **בִּי** דְּרִיכָּה גִבֹּר בַּעֲלָמָה כְּגִי לְתַשְׁמֵשׁ: כְּגִי שְׁאֵמֵר בַּהֲגֵרָה פְּרִישׁוֹת זֶה דְּרִיכָּה אֲרָץ: **בִּי** דְּרִיכָּה אֲרָץ נֹאמֵר עַל הַנְּהֻגַת הַמִּדְרֵיכִית בַּמִּדּוֹת טוֹבוֹת וּבַמּוֹסָר וְשִׁכְל טוֹב: וְכִנּוּשָׁא וְכִמְתָּה וְכִאֲמוֹנִית: כְּמוֹ שְׁאֵמֵר וְיִפֵּה תַלְמוּד תִּרְדֵּה עִם דְּרִיכָּה אֲרָץ:

בִּי לִשְׁוֹן מִיָּסָה וּדְרִיכָּה הַרְגֵּל בְּדִרְכָּה בְּתַת יִשְׁעָה: **כָּבִי** וְכֵן מִדְּרִיכָּה כָּף רְגֵל וְעַם מִלֵּךְ הַשִּׁמְשׁוֹת וּמוֹדֵגֵל מֵאֵל בַּמִּשְׁנָה:

דִּי לִשְׁוֹן מִנְהַגִּי כִי דְרִיכָּה נָשִׁים לִי פִי מִנְהַגִּי הַנָּשִׁים שֶׁהוּא הַנְּדוּת וְכֵן וּמִטְהוּ יִשָּׁא עֲלֶיךָ בְּדְרִיכָּה מִנְהַגִּי: לֵל מִנְהַגִּי הַמִּטָּה שֶׁהִטָּךְ בְּמִנְהַגִּי וְאֲחֵרִים כֹּאֲלֵה: הַרְבֵּי דְרִיכִים:

הִי וְכִבְדִּיתוּ מַעֲשֵׂי דְרִיכֵיךָ פִי חֲפִצִּיךָ כִי עֲבָקִי הָאֵדֵם וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ הַכֹּל נִקְרָא דְרִיכָּה הֵן לִטְבַּח הֵן לְבִישׁ גַּם הַמִּיתָה כֹּאֲמוֹר וְאִנְכִי הוֹלֵךְ בְּדְרִיכָּה כֹּל הָאֲרָץ: וְכֵן וְיִאֲחִז מִדִּיק דְּרִיכֵיךָ דְרִיכָּה רַעֲשִׁים תֵּאֲבֹד:

וִי הַשְׁלַכְתָּ אוֹ כְּעִיית הַחֵץ אוֹ תִקְוֹן עַל הַקֶּשֶׁת: דְּרִיכָּה קִשְׁתִּי אִיכָּה בִּי:

וְהִדְרִיכִים תֵּאֲלִי לִי פְּנִים דְּרִיכָּה אֲרָחוֹ נְחִיבִי שְׁבִילִי מִסְּלִיחָה בְּעִנְיָה בְּשִׁשְׁוֹל:

בַּשּׁוֹרֵשׁ מִשְׁךְ דְּמִם אֲרָח:

דְּרִיכָּה כְּרָמִים: דְּבָרוּ בֵּאֵן הַחֲכָמִים דְּרִיכָּה נִקְיָה וְאֲרָחִיב הַבִּיאֹר מַעַט שׁוֹכֵל הַמַּעֲשִׂיךְ לְהִבֵּן מִקֶּדֶם

הַמִּדְרָשׁ דַּע כִּי זֶרַע הָאֵשֶׁה אֹדֵם וְנִקְרָא יִיךְ אֵל תֵּרָא יִיךְ כִּי יִתְאַדֵּם: וְדוֹר הַמִּבּוֹל הָיוּ בָּאִים עַל

נִשְׁיָהם שֶׁלֹּא כִדְרָכָה וְזֶהוּא לֹא יִפְנֵה דְרִיכָּה כְּרָמִים שֶׁלֹּא הָיוּ רוֹנִים פְּרִי בָעֵץ: וְדְרִיכָּה כְּרָמִים מוֹרָה

הַחֲכָמִים אֲנָשִׁי אֲמַת עֵינִי גִישִׁי וּמַעֲרִיךְ:

יִרְמִיָּה אֲחִי הַעֲבִיר עָלִי אֶת הַדְּרִיכָּה פִי שֶׁסָּרַסוּ וְהַעֲבִיר מִנּוֹנוֹ דְרִיכָּה תִשְׁמִישׁ עַל דְּרִיכָּה דְרִיכָּה גִבֹּר

בַּעֲלָמָה:

תְּרוּמָה פִּי בִי מִן הַדְּרִיכּוֹת פִּי דוֹרְכִי עֲנֻכִּים לִפִּי שֶׁ

שְׁדוֹרְכִים הַעֲנֻכִּים נִקְרָאוּ כֵן:

דְּרִיכָּתִי לִשְׁוֹן הַמִּתְנָה: וְיִקְרָא רַבִּי פִי כֹז:

דְּרִיכּוֹת פִּי אֲבָנִים אוֹ מַצְעוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁהַשּׁוֹמְרִים

עוֹמְדִים שָׁם:

דְּרִיכָּה לִי חֲמֵרָא אֲבָבָא דְכִרְעִיָּה פִי דְרִיכָּה לִי

וְהִיכָהוּ:

דְּרִיכָּאוֹת פִּי מִדְּבָלִים:

מ.
דְּרִיכִים א:
תִּלְיָה כֹה.
שׁוֹפְטִים כִּי
בְּמִדְרָכִי כִי

דְּרִיכִים כִּי
בְּרִאשִׁית לֹא
יִשְׁעִי יִי

מִלְכִים אִי בִי

כִּי פִי נִחַ
מִשְׁלִי:

אִיּוֹב כִּי יִחַ:

פִּי דִינִי
מִיּוֹנוֹת:

תְּרוּמָה פִּי בִי

יִוְמָא פִּי יִחַ

שְׁנַת גַּם פִּי
שְׂרָטִים:

מִכְלָתָא:

דְּרִיכָּה מִנְרִשְׁתֵּן שְׁקִלִים דְּרִיכּוֹת מִפְּנֵי מִשְׁוֵי הַדְּרִיכָּה שְׁקִלִים פִּי בִי:
פִּי מִפְּנֵי מִשְׁאֵל וְהַדְּרִיכָּה הַתִּירוֹ לְגִרְפֵּן וְלִחְלָפֵן בְּמִטְבַּע
זִכָּר: וְכִנּוּשָׁא דְרִיכּוֹת הַרְבֵּי דְרִיכּוֹתִים:

דְּרִיכּוֹת שְׁמִטָּה לְכִרְעִיָּה פִי הַנִּחַשׁ הַשְּׁמִיט לִקְוֹת נִכּוּאִים
עֲמָנוּ בְּפִי הַטְּבַעֲתָ שֶׁלִּי:

דְּרִיכּוֹת דְּרִיכּוֹתִים נִיתָן לֵהָן דְּרִיכּוֹתִים פִּי כִּי פִי לִי:
כֹּלִם דְּבִר כְּבֹד מֵאֵל:

דְּרִיכִים יִם וְדִרְוֹם יִרְשָׁה הוּא כִּי תִימָן וְהוּא מִי
הַנִּגְבִּ: וְתֵאֲלִי לִי פְּנִים דְּרִיכִים יִמִּין נִגְבִּי דְּרִיכִים לִי:

דְּרִיכִים שֶׁם הָאִישׁ הַמִּמּוֹנָה לְבָבוֹת הַתְּרוּמָה: תְּרוּמָה פִּי בִי
דְּרִיכּוֹתִים פִּי תְּרוּמָה:

דְּרִיכּוֹתִים מִקֶּדֶם שֶׁל אֲבָרָהָם אֲבִינוּ מִשְׁלָשׁ הֵיךְ כִּי פִי מִטָּה:
כְּהִדִּין דְּרִיכּוֹתִים וְכִקְדוּשִׁין פִּי הָאוֹמֵר לְחִבְרִין:

בְּדִרְוֹם פִּי רַחֲמָה גְּדוּלָּה: וְהַמַּעֲרִיךְ מִפְּרִשׁוֹ דְרִיכָּה
וְלִפִּי דַעֲתִי הַדִּין עֲמוֹ:

דְּרִיכּוֹתִים רַחֲמָה גְּדוּלָּה שֶׁל עִיר: דְּרִיכּוֹתִים שׁוֹךְ כִּי פִי מִחַ:
רַחֲמָה:

דְּרִיכּוֹתִים מִיָּד עֲשִׂים: כְּרִיכָּה פִּי וִי:

דְּרִיכּוֹתִים הוּא הַתְּרוּמָה לְמִשְׁכָּה:

דְּרִיכּוֹתִים פְּרִי מִחַ הַנִּקְרָא פְּרִיכָּה בְּלַעַז: כְּרִיכָּה פִּי וִי:

דְּרִיכּוֹתִים שֶׁם אֲמוּנָה: כִּי פִי פִי:

דְּרִיכָּה שְׁכַל כִּי דְרִיכָּה פִּי תוֹלַעַת שְׁבִירָא הַנְּהֻמָּה: חוֹלִין כְּנִי פִי:

לִשְׁוֹן מִנְחָה וּמִתְנָה תְּרוּמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבִי תִלְיָה עֵבֶר:

דְּרִיכָּה יִקְרִיבִי: כֹּל מִנְחוֹתֶיךָ כֹּל דְּרִיכּוֹתֶיךָ: לִשְׁוֹן כִּי:

דְּרִיכָּה פִּי אֲזוּרִי פִי אִין מַעֲמִידִין:

דְּרִיכִים הַשּׁוֹחֵט מִן הַעֲדוּף מִפְּנֵי שֶׁהוּא דוֹרֵם פִּי פִי חוֹלִין גַּמִּי:

שְׁמַל יִדְרִיכֵי חֲתָכָה דְּבִר מִחַ בְּלִיתִי מוֹלִיךְ וּמִבִּיא כְּהִדְרִין לִי:

הַסִּיכִין דִּק דְּחִיקָה הַסִּיכִין בַּעֲלָמָה וְשִׁחִיטָה כֹּאֲת פִּי יֵא:

אֹסֵר הַזְּבָחָה לֹאכְלָה:

כִּי הַנּוֹתֵן מִתְנָה לְכֹהֵן עִם הָאֲרָץ כֹּאֲלֵה נִוְתָּנָה

לְפָנֵי אֲדָמָה מִחַ אֲדָמָה סֶפֶק דוֹרֵם וְאוֹכֵל סֶפֶק אִינוֹ

דוֹרֵם וְאוֹכֵל: לִשְׁוֹן עֲרָף:

בְּגִידֵי עִם הָאֲרָץ מִדְּרִיכֵי לְפָנֵי פִי הַפְּרִשׁוֹת נִדֵּה פִי וִי:

חֹשֶׁבֶן אֶת בְּגִידֵי עִם הָאֲרָץ כֹּאֲלֵה הֵן עֲמָאִים וְאִין

מִשְׁתַּמְשִׁין בִּהֵן:

אִם דְּרִיכִים עֲמָא עֲלִיָּה פִי דְרִיכָּה עֲלִיָּה:

שְׁכִינָה הַשּׁוֹרֵף פְּרָה וּפְרִים וְהַמִּשְׁלַח אֶת הַשְּׁעִיר

מִטְמֵא בְּגִידִים פְּרָה וּפְרִים וְשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח עֲמָן

אִינוֹן מִטְמֵאִין בְּגִידִים הֵי זֶה אֹמֵר מִטְמֵאִין לֹא

טִימְאֻנוֹ וְאִתָּה עֲמָתִי: צִדִּיק לִדְעָתִי כִי אֲלֵהִינוּ

זֶה שְׁשׂוֹרֵף אֶת הַפְּרָה יִכְבֵּם בְּגִידוֹ בְּמִים וְרִחַץ

אֶת בְּשָׂרוֹ וְכֵן אֲמַר עַל פִּי וְשְׁעִיר הַנִּשְׂרָפִין

וְהַשּׁוֹרֵף אֹתָם יִכְבֵּם בְּגִידוֹ בְּמִים וְרִחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ:

וְכֵן אֲמַר עַל פִּי וְשְׁעִיר הַנִּשְׂרָפִין וְהַשּׁוֹרֵף אֹתָם

כִּבֵּשׁ בְּגִידוֹ וְעוֹד כְּתוּב וְהַמִּשְׁלַח אֶת הַשְּׁעִיר

יִכְבֵּם בְּגִידוֹ הֵי יִדְעוּ שְׁחִיבִין כֹּלִם לְכַבֵּם

בְּגִידֵיהֶן: וְאִנְחֵנוּ יוֹדְעִין כִּי בְּגִידִים שְׁאִינוֹן

אל השורף אותם אם יגעו בפרה ושעורי הנשרפים ובשעיר המשתלח אינם מטמאים ואינם צריכין כיבוס אבל בגדים שעל השורף צריכין כיבוס אף על גב שלא נגעו בפרה ולא בפר ושעור ולא בשעיר המשתלח וכיון שנעמאו בגדים שעל השורף חזרו וטימאו את השורף. ואלו לא היו על השורף בגדים לא היה מטמא. על כן אין לתמוה ולומר אם שורש טומאה בגדי השורף היה הפרה והפר והשעיר מדוע לא יטמאו הם בגדים אחרים בנגעם. כך נשיבהו ונאמר לו כי זה אשר טמא בגדי השורף לא מפגי נגיעה טימאו אלא מפני שריפתם. ראיה לדב' שהם נגע איש בהם ולא שרף אותם אינו מטמא לא הוא ולא בגדיו: הוב מטמא את המשכב בה' דברים לטמא אדם ולטמא בגדים. עומד יושב שוכב ונתלה ונשען: ומשכב את האדם בשבעת דרכים עומד יושב שוכב נתלה נשען במשא ובמגע: ורנו חכמים לקצר הדברים ומנאו דיבור שתחתיו עמידה ושכיבה וישיבה ותליה ושעונה. והוא מדרם בשביל שנשא רוב גופו של טמא על המשכב או רוב גופו של טהור על המרכב ומכאן למדנו שכל מקום שבמשנה טמא מדרם הוא משכב ומושב ומטמא אחרים: חמור מטמא המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולם מטמאין שאם אפילו עבר הטהור או הכנים ראשו באהל שבו המת או אם נכנס המת נטמא האהל וכל אשר באהל: עוין בערוך:

מננה פ' א'

כלים פ' ב'

מננה פ' א' דרוסה פ' אשה בעולה: מדרם שם אב הטומאה: מין מטה ששוכבים עליו במלחמה והוא נקל לשאת אנה ואנה:

שני פ' פ' ד' דרוסיות פ' בני יונה מהבית ולכ על שם שהורדום התחיל לבדל אותם בהיכל:

כ"פ פ' י'

דיסקס פ' צורה:

כ"פ פ' ל'

דמקיות שולחן נאה:

כ"פ פ' א'

דיסקסגין פ' צייד במיני ציור וצורה:

כ"פ פ' ע'

דיסקרין פ' קערה:

דרע

דברי רבי אליעזר:

דרע זרוע הרטי דרעין תרגו בומע עוך:

כלים פ' ע'

בתקוף אדרע: ולשון זרע:

דרפתקין או דרפתקא נדתק וכן נשתק גיז:

פתרון אחד להם:

דרפתקין ערמנים: כ"פ לשון המעט:

שני פ' ו'

דרעין פ' מין עני שממנו הוא ואדום קנילאה:

בלעו: ונמצא דרעיו:

דרקא דמלכא פ' חיל של מלך: דרקי תרגו ויזקנו עפרי ודרקון עפרא: דרקה שם מקום ילקוט דף קח: ממשפחה דורקטו אני שאין לוים לא דם נדה ולא דם בתולים ואינם יולדות לשון קטע: לשון חרבן כמו ואשיתו בתה: והיא מלה נדה פ' ט. מורכבת דור קטוע:

דרקון מי שבענו נפוח ככ:

דרקון נחש מה:

דררא דממונא דררא דטומאה פ' כלם עיקר:

כ"פ חזקת הבתים בגמ: שורש ויסוד:

דרריא כאב ונער:

דרריא פ' חפזית:

דרש משה לדרוש הדבר עורא יי השם

מדרש היבוא עדו לשון בקשה ויש אומרים

שהספר שכתוב בו דברי המלכים והנביאים נקרא

מדרש ונהוג לומר מדרש עם סגול כמו בית

המדרש גם כל פירוש שאינו על דרך פשוטו נקרא

מדרש אברהם או מדרש רבתינו ובעל המדרש

נקרא דרשן כמו רבי משה הדקדקן: תשבי:

בי דרשתי ללא שאלו ישעיה קהי נמצאתי

ונודמתי: וכן דרושים לכל חפזים מזומנים

ונמצאים לכל החפזים בהם:

דרוש הדבר שעלו נבנה הויכוח או ההלכה:

דרת תרגו ורומח החצר ופתיא דדרתא שמות כו:

ובסמיכות דרת משכנא: לשון היכל:

חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עבד: ממש פ' ו:

דרתנא לשון תלכה או המתלכן ולשון

הרע:

דש

דורש שלמך:

דש בעירו הוי פ' ידוע ומפורסם היה: הכי מנלה פ' ב':

מילתא חדתי אבל הא דשן בה פ' נהגנו בה:

דש התנאה הפועל דשין פ' מפרק האוכל מן

הפסולת:

דשו בעקבי לשון פריעה ורמיסה: תרגו שמע

וחכמו ואל תפרעו ולא תדישו: תרגו כהתעט

שכור בקיאו דמדשדש רויא: וכן נספק מואב

בקיאו וידרשון מואב:

דש טוביה לדשמע ואדיש חלפא בישתא מאה סנהדרין פ' א:

מניה פ' אשרי מי ששמע והאדיש חלפו ועברו

ממנו מאה רעות: כי השומע חרפתו ושותק או

דברים קשים ונושא הרעה עוברת ממנו:

סבא סבא אכול ואדיש דלביא אכלין וברשין:

פ' זקן זקן אטל ואל תדבר שכן הכלבים אובלים

ושותקים: עד קובל דבר פן תשמע דברים:

דש מצפנים וזורה מבחון פ' משמש מצפנים
 וזורה הזרע מבחון: רשי בראשית לח ט:
 דש דשש דרש דיש דשרש: לשון דיש את
 בנר: תרג' דישא ודשתי את בשרכס אדוש:
 דלכי נפשי עז דושישת נפשי ואשחקס כעפרי:
 ודששתנין היך בורגשתא גס לשון חבט:
 דושישת לשון דבה ומירוף ובזיון:
 דשא דשאו נאות מדבר: השם דשא דברים
 לב: העשב בעת שמתחיל לגאת נקרא קי וכאיגדל
 נקרא עשב:
 תרג' והדלת סגר אחריו ודשא אחיד: ושמים
 דלתות לרלעות: תרג' ומרתין אמהן לרשיא:
 דיש דשיא חטה:
 דשן בבנין פועל דשנת בשמן ראשי השם
 בדשן נפשכס: התאר דשן ושמן תולים נב
 לשון שומן ובריות:
 ב אל שפך הדשן והפעל ודשנו את המזבח
 במדבר ד' פ' יסירו הדשן מעל המזבח: ועלתך
 ירשנה סלה פ' ישימה דשן ירנה שהאש מן
 השמים ירד עליו לקבלה ברצון ותשרף אותה באופן
 שתחזור דשן ואפר: והדשן תא לב פנים
 דשן אפר עפר:
 בשורש שמן:
 מ' מ' דשן מ' מסיר הדשן:
 סנהדרין פ' הא דישנא להאי פרדישנא פ' מנחה זו דיו
 לשלם לזה הנדיק שחוקיה לפי שעה האמת בא
 אליו סנחריב: והוא דרך תימה:
 דשף דעתיה פ' נעקרה ממנו דעתי ונשתנה:
 דישרא מן חטה אספיתא בלעז:
 תרג' חור כרפס ותכלת: דשרין סלגלין דכסף:
 קורות בתינו ארזים דבשוריהי יהוין מן ארזא
 דשרש לשון ספק: ולשון דך ודרך וכעת:

שופטים ה:
 תלים יח:

מ'
 יואל ב:

בראשית ט:
 יחזקאל מא:

מ'
 תלים כב:
 ישעיה נה:

ירמיה לא:
 תלים כ:

יומא פ' ב:
 סנהדרין פ' הא דישנא להאי פרדישנא פ' מנחה זו דיו
 יא:

נמ' פ' ה:
 פסחים פ' ב:
 אסתר א:

דת

דשתנא לשון דרך נשים לנה נקראת דשתנא: עז פ:
 דשתן גב' פ' כגר יש לנו כדי להויתא בכל השנה ירושלמי:
 ואין לנו נדיבין עוד נדקה: פיה:

דת

דברי תורה:
 דת ודין הרבוי דתיהם לשון חוק ותורה:
 בשורש ירה:
 דתא דת:
 דתא דשא תרג' בנאות דשא בחניית תלים כב:
 דאיתאין:
 דיתאה עשב מגלה פ' בני העיר בג"מ:
 דתבר לשון שלטון דתבריא:
 דתן לשון השמין:
 דתקע:

דברי הימים תולים קהלת עזרא:
 בני ד' אותיות:
 דמשק בפאת מטה ובדמשק פ' ערשי פאה מ'
 מה ואינו מתפעל וכן ואח אין לו: בי שם מקום עמוס ב' יב:
 צופה פני דמשק בשורש פן:
 דרבן דברי חכמים בדרבנות המהט התקוע קהלת יב:
 בעץ שטוענים בו השוורים המהט יקרא דרבן:
 והעץ יקרא מלמד וכן אמרו במשנה מלמד
 שכלע את הדרבן כלומר שהמהט נכנס מכל וכל
 תוך העץ:
 ותא לב פנים דרבן מחג מלמד ר:

דתקע

דברי הימים תולים קהלת עזרא:
 דדרר מין קוז קדרון בלעז:
 בשורש קוז:
 בן א אותיות:
 דרבמן דרבמנים שם מטבע מה:
 דרבונים בשורש אורכן שם ביתו:
 דתקע:

בראשית כ:

עזרא כ:





ה

ה' יחידה לל יהוה השם :
 חמשה או חמישי :

שמושי ההא הם יב' :

א תשמש לדיעת הדבר ונקראת ה' הידיעה בראשית מב' :
 כמו ויפתח האחד את שקו מפיל הקורה סלכ' כ' י'
 ולפעמים תבוא על המתואר ולא על התאר כמו
 סורי הגפן ככריה ולפעמים תבא על התאר ולא ירמס כ' :
 על המתואר כמו חנר המטרה ותקטר תחת שם לב' :
 אותיות כלל כי בבית לבית בבית הם כמו
 בהבית להבית בהבית ותתגלה לפעמים כמו
 ה בהשמים חסדך ונקדמה פתח ודגש אחריה כמו תלם לו :
 ארון הברית הכרוב האחד ולפעמים ישמטו יהושע ג' :
 הדגש להקל על הלשון כמו המעשקה בתולת בת ישעיה כב' :
 ציון על היאור וכן כל הלויים שבמקרא וכן
 כל העפררעים הישועה היקום הילדים כלם
 רשעים וכן המלמד ידי לקרב אכן בשמות ב' ת' קמרה :
 שמתלמדים יוד היווד תמיד דגשה אחד הא' היריעה
 היחורים ביענים במדבר ועל אותיות אע" :
 תבא בקמץ כמו האל בית אל העבד העברי בראש' לא
 הראש א' האמנם באה הא' העורים בפתח בראש' לו
 והא' העברים בקמץ ובמסורת נתנו סימן שמואל א' יג'
 סמאין פקחין ויהודאין קמחין ועל הא' תבא
 לפעמים נקודה בפתח כמו ההלך קדמת אשור בראשית ב' :
 ולפעמים בסגול כמו ההרותיה בקע ועל מלה ב' טו' :
 ועירא תבא הא' בקמץ העי ההר הרד ועל ויקרא יו' :
 חית מן החור בפתח וכן על ראש השעיר החי
 ואם הח' קמוצה מפני הספ אז ההא בסגול והקריב
 את השעיר החי :
 ב תשמש ההא במקום אשר הוא כמו היוצא דברים יד' :
 השדה אשר הוא יוצא וכן ההלכו אתו כמו אשר שמואל
 הם הלכו ועל השמות את השוק והעליה ההא א' ט' :
 בסגול לפני אמהע :
 ג תשמש ההא על שאלה או תמיהה ואז תנקד בראשית יח' :
 בחטף פתח כמו השופט כל הארץ הבבלי אין שמות יד' :
 קברים ועל אות גרונית פעמים בפתח כמו
 הארה שלם תשמור ופעמים בסגול האגבי איוב יב'
 הריתי ותבא על מלת אם להפליג השאלה או במדבר יא' :
 התמיהה האם תמנו לבוע האם אין ע שסו איוב ג' :
 יוצרתי ב' :

אופן כתיבה הוא לכתוב
 נורת ד' ואחר רגל אחד
 למטה כעין ו' ושניהם
 יחד כזה דו' עלים
 עשרה :

נוטריקון הוא אחד :
 אחד הוא :



הטה לזנוך ושמע דברי ר' עקיבא מה שאומר
 באותיותיו :

ה' אין ה' אלא שמו של הקנה המפורש שבו
 נברא השלם כלו שנא' אלה תולדות השמים
 והארץ בהבראם אלתקרי בהבראם אלא בהא
 בראם ומנין שאף שמים וארץ שעתידים ל
 להתחדש אין נבראים אלא בהא שנאמר השמים
 החדשים והארץ החדשה וכו' עוד לרמוז שבזמן
 עמל ועורר בראם כי מה נשתנה ה' מכל
 האותיות מפני שכל האותיות בשעת שהאדם
 מוניאן מפיו הוא מרגיש בהן בשפתיו ובלשונו
 ובשאר כלי המבטא אבל ה' בלתי הרגשה וכלא
 טורח בשפתיו ובלשונו :

ודוק אמרם ש' אין לה בן זוג כשם שאין לה' :
 זוג עיין גינת אגוז פ' שבהתחבר אותיות האחד
 על זה האופן א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'
 מכל לעשות סך עשרה כזה : ט' : ב' : ג' : ד' :
 ה' : אך ההא נשארת יחידה :

ל' שההא אין לה זוג לעשות סך עשרה כי אם
 בהכפל עצמה ובעצמותה כזה ה' ה' ה' עשרה :
 מספרה חמשה : הוא מספר שהפך ביה והפוך ביה
 תבה ה' פעמים ה' הם כה וכן חוזר חלילה ולק'
 היא היתה אחת מאותיות הש' המיוחד ודוק סוד
 הנך יפה רעיתי שיר א' ולא לחנם התורה
 נחלקת לה ספרים גם ספר המשורה כנף הכחב
 ה' אמות וקרבן הנשיאים לחנכת המזבח אילים
 חמשה עתידים חמשה כבשים בני שנה ה' וכן ד'
 יסודות עם הגשם הטלל אותם ומניע אותם הם
 ה' וחשי הם חמשה :

ה' לא יתפרדו זה שמו ב' ז' ח' ט' כל אם אתה
 עושה כן לחנן דלים הש' זן אותך חן אותך
 טוב ומטיב לך : ונותן לך ירדשה לל ארץ
 החיים :

בשורש אוי: ר
הה דרמוני: מין תולעת שמתליען הרימונים שנת: פ: ט:
בהיותם מחוברות לקרקע:
הא:

היה אמינה:

הא לבס זרע: הא דרכ: יחזקאל יו: מב: לשון מ:
הנה: בלבד: ואין עוד: והוא תרגו: של הנה: בראשית: מז:
ושגור במשנה: הא למדת: כמו הנה: למדת: כג:
ולפעמים כמו זה כגון הא שלפניך: הא בהא
תליא מלתא:

בשורש: הנה: ר:

האי מאן דאפשר ליה למיכל נחמא דשערי ואכל שנת: פ: ט:
חיתו: קא עבר משום כל תשחית: ומאי דאפשר
למישתי שברא ושתא חמרא עובר משום כל
תשחית:

האי גברא: כמו זה: ואין הפרש ביניהם:

האהל:

המלה אשר הונחה להורות:

הואיל והזכירו ספר בשבחו: וכן הואיל וכן רשי לפי נח:
הוא: פי מאחר שהדבר הוא כך: והוא כמו בין:
עיון בשורש יאל כי שם ביתו ולהקל המעיון
הביאותיו הנה: גם משרת כמו אחריען: והנה:
דושה:

האלל: בשר מת ושורשו אלל:

חולקן פי: ט:

האן: איה: תרגו: איה בית נדיב: האן בית איוב יע:
טרכנא:

האיתא: חמאה:

האע:

החכם אבן עזרא:

הבבת:

עיון: בבת:

הב: תרגו: שתי בנות הב: הב: תרתין בנן
סהבהבן: וכל שאר לשון של כתיבה תמצא בשורש
יהב:

אל תאכלו ממנו נא: תו לא תוכלון מיניה

מהבהב: לשון שריפה כמו: זכאי הבהבי: עיון קושע ח: יד:

רשי: ותרגמן: בשורש יהב ביתו:

מהבהב: פי נענע בראשו:

הבהבה: פי חירור ראש הפתילה כדי שידליק יותר ברכות פ: ה:
מהרה:

לשון קוצים: הקוטפים מלח תרגו: דתלשין שנת פ: כ: ג:
הובאי:

הבאי: בדברי משנה: דברה תורה כלשון

הבאי: ירצה לשון גזומא: פי כשארס מעמיק

ומגזיל הדבר: יותר מדי: ותשבי אומר: שלשון

הבאי הוא: כי כמו שהקוצים אינם נחשבים לשאר

ההא תשמע לקריאה ותנקד בפתח כמו הקהל
חקה אחת: הדור אתם ראו ודומיהם:

הא התמורה: תמורת אלף: וכיד דוד עברי
הושיע את עמי: תמורת ויו את קול העם ברעה:
תמורת יוד ולא ישמע עוד קול מלאכה: דינו
מלאכי:

הא נוספת: מאין הטבות: כמו טבות: נגדה
נא: שמעה תפילתי ה:

הא הכנוי שארה בסותה ועונתה: ואישא וקן:
ובלא מפיק ושערה לא הפך לבן:

הא סימן שם הנקבה גדלה גבורה: ונפעלים
זכרה ירושלים:

הא סימן הכין: הפעיל: התפעל:

הא החסרון מזה בידך כמו מה זה: ולפעמים

תחסר הא השאלה והתמיהה כמו אתה זה בני

עשו: ענינו האתה זה: יקומו ויעורכם כמו

היקומו: יהי עליכם כתר: יהיה עוד עכ"ס לכם

מחסה ומסתור: וכן ואף אמנם שניתי אתי תלון

משוגתי: כלומ' אפי' אם יונח ששגיתי האתי

תלון משוגתי עד שאל אם ראית תח שעבר עברה

ביום אל תהדרה אחריו בלילה וכו' ולפעמים

תחסר הא למד הפעל: כמו ויבן עיר וירא ישראל

ותכל כל עבודת ודומיהן: וכל אלה הההן ה

החסרות אין דבר מורה עליהן: אמנם יש ההין

חסדות שתנועתן מורה עליהן כמו הא חסרה

אחר אותיות כלב ה בהשמים חסדך: אל אל

בשגית: שתבא בבית תנועת הפתח הראויה בהא:

וכן הא ההפעל בחסרונה תבא תנועתה באות

הקודמת לה: כמו ולי יהושיע יהושיע ה והדומים

לה: ונמצא הא חסרה ברבים מנחי הלמד ש

שלמדיהם הא בפעלים ובשמות: בפעלים מן גלה

כלה: גלו כלו: ובשמות מן מנה מנות ולפעמים

יבא בשלמות ובחלוק הא ביוד בפעלים דליו שוקים:

ובשמות מניות הלים: ולפעמים באלף מנאות

התורה שענינו המנות אשר לכהנים מחקי ה

התורה:

הא בסוף תבה במקום למד בתחלתם וילך

שמשון עזתה: לעזה: ותגתה תמיד מלעל:

הא ההאמתה הבאה לקיום דבר: העלה

עליתי הראה אתה מה הם עושים: הכמכת מכהו

הכהו לפי רשי' כלו' הלא ראיתם שבמכת מכהו

הכהו: הוא השליך הילדים ביאור והוא טבע

במנולת:

ה:

הה ליום: ולפעמים עם: אי נוספת בראש אהה

ה אלהים: והיא מלה קריאה על יגון ונער:

במדר טו:

ירמיה ב:

סמואל ב: ג:

שמות לב:

נחום ב:

איכה ב: תלים

קו' שם לטו:

שמות כא:

ויקרא יב:

איכה א:

שמות ד:

בראשית נו:

דברים לב:

איוב יע:

שופטים א:

שמות לו:

תליו איכה:

תלים קיו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

שופטים יו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

שופטים יו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

שופטים יו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

שופטים יו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

שופטים יו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

שופטים יו:

סמואל א: ב:

ישעיה כו:

משלי כו:

ענים • כך דברי גזמות אינם למשכים שאין בהם
אמיתות כפי משמעותו:

הבה •

עיון הקבה:

הובר מוברא • בשורש אבר:

הבטה • תוספת שעשים חוץ לבתל לשם
הקורה בו ועליו:

הבל • וילכו אחרי ההבל ויחבלו: השם אחרי
ההבל • ואופן אחר חבל הבלים • והוא דבר
שאין ממש וקיום: וכך ר' אומרים אין העולם
מתקיים אלא בהבל פיו של תימקוץ: כל האיר
ועשן שיוצא מפיסה • בעת שלמים:

בשורש ריק:

הבילור יתחממו ויעלו עשן כי היכי דתופיק הבלא
ממנו: הבל בשדה • פ' לאלתר ותקף:

תרבו: חבל הכלם אחר קהלת: הבל הבליא:

הבילא • קרכים מה מהכחמה:

הבן • קרנות שן והבנים • פ' עגס חיה מה
או מין עץ: ואין לו חדר במקרא:

הבעל •

הבא עלינו לעובה:

הבר הברי שמים • הם שיוצאים חכמת הככבים
ואינו מתפעל • ויחיד הוא:

בשורש ראה:

קול הברה שמע • פ' שזומע הקול אך אינו מבין
בדבר אלא קול בעלמא: על דרך קול דממה דקה
ועוד אמרו ינא קול הברה בעיר על פלגיו ירנו
קול ושמייה שאינה ודאי: גם הנקודות נקראו

הברה בפי המדקדקים:

תרבו • דרך רשעים באפלה • אורחא דרשעי
בהירא: וכן חשך וחלקקות • חשוכא והברייא •

וכן קודר שחית • הביר שחית:

הובריא • סעודה ראשונה שעשים האכלים ככ:

הג •

הפי גרסינו:

הג • פתר ופירש • ולמנא הגה • הגה:

הגה •

הגהת המחבר: או הכותב:

הגה • והגיתי בכל פעם: הגו מלב דברי שקר
מקור: ישעיה נט: השם והגה מפיו ינא • אופן
אחר והגיון לבי לפניך • בינה הגיוני • והגות
לבי תגלות • כלם לשון דבור הומייה ופזוף • אך
בסתם מורה הגיון בלב עיון רשי בפירושו על
תלים • ויש אומרים שאין בו לשון קריאה ודבור
רק ענין צפוף שיופיע הדברים על פיו • על דרך
וביונים הגה נהגא • ישעיה נט • יא:

כי • הגו סוגים מכסף: לשון הסרה • וכך כאשר שמואל כ"ב:
הוגה מן המסלה:

בשורש • סוד • דבר • נעץ:

הגהה • מי שמתקן הטעויות הספר או מהדפוס
קורין אות כגיה • ופעלת נקראת הגהה • מלשון

נוגה ואורה • ולזה תמונא פעמים רבות תוך רמז
ואחרים • הגהות לל ביאור:

ההוגה את השם באותיותיו • שקורא ומבטא אותו כדעת פ' ל:
בשפתו כמו שהוא כתוב:

מנעו בניכם מן ההגיון • פ' מפתרון פסוק פ' חלק:

כדורתו:

לוגיקאה • ונמנא הגיוני:

הגיון • חלק ראשון מהפלוסופיא • שמורה לדבר
דבור על אופניו: לוגיקא בלעז: הגיוני:

היג • פ' מיני קונים • ויא • ההגין • מין אילן • פ' הגזל:
עירובין פ' ג' נוסחא אמרית • הגתא • היגיתא •

הגא היגי • כלם לשון קונים: תרבו • והגית בה
יומם • ותלי הגי בה:

הגמון • הגמונא • קורין כן לכהנים שהם במעלה שנת פ' טב:
בדולה • שאין למעלה ממעלתם רק הגמון • ומה

שתחת ידם נקרא הגמונא: וכריש גיטין מ
מהגמוניא להגמונים • ובלמדנו • פ' יתרו • אמרו
להגמוניות שעליהן • עשו עמנו מדת רחמים • פ'

שלמונים:

הגן והגון • פ' כלי מה של הספינה • ונמנא כל פ' יט:
הוגין:

גמלים קטנים:

הגן • בפני הגדרת הגינה • פ' נטעה וישרה ראוי מ'
ונכון: ואין עוד: והוא שגור מאד במשנה • דבר יחזקאל מבי':

הגן וכיוצא: השם: הוגן אם אראה פני שכינה
ממתנת להם אני יודע שהן הגונים • ואם אראה
חולקים כבוד זה לזה אני יודע שהן הוגנסין: לשון כר פ' מט:

מוסר ויחס • ונכבדות: עגה הגונה • עגה ראוייה
וישרה: וכן • השיב בהוגן וכדומה:

הוגנא • פ' קושי:

הוגני • נפשי גמלי סבי • דעוני משכי דהוגני • סנהדרין פ' יז:

הרבה גמלים זקנים טעונים עזרת הגמלים
קטנים שעדיין יונקים ומתו והוא משל: תרג:

בכרי מדין • הוגני מדין: וכן בקרה קלה • תרג:
לינכא קלילה: וכן מרכיבין אותם על שני הוגני
והיו רגליהם שפופות על הארץ • כלם לשון נעדרות

וקטנות בשנים:

לשון כלים:

הוגנסין • מיוחס • ופה תאר מפרשו טכסיקי כר פ' ק:
מלכות • המבין יבין ממקומו שטועה הוא:

הגרני • הוגני נדעי • פ' חובר וקושר נדעי ראשו • נדעים פ' י'
כלומר שהיה חושש בראשו • וקושר ראשו להקל רג':
הכאב:

הה

חוזק היק שמה מסכת ראש:
הגזרם שם אדם:

הד

היבני דמי: הוא דרך: הוא דאמרי: היינו ד
דכתיב:

הודאה בשורש ירה: ואזל לשון הודאה גם ודוי
עין בשורש ירה:

הדר הדר הידר השכנו: הדר הרים יחזקאל
ז: קול שמערת לשמחה ואזל שורש בפי

הדורכים כרי לורו ענמם ויש אומרים שהוא הבת
קול היוצא מההרים: פאשר האדם מגביה קולו

בהם והקול ענמו שם לאחור:
הר הידי לשון זה: או איזה ולפעמים שמו

מלת הי דין עין בשורש הי:
הדא

הינו דאמרי אנשי:

הדה

הוא דאמר הכתיב: או הנפיל:

הרב בשורש הרמן:

הדברוהי הדברי לשון שרים המנהיגים את
המלך:

הדה גמול ידו הדה פ: ששע: והוא יחיד ואינו
כהוב: בשורש ישע:

הודה בשורש ידה:

הרו היהפך טשי ערו: תרג: האפשר דישנא
הנדאה משכח: וכן תרג: מוש ומעולם מהרו

ומעולם: הודו: עש מה אינדואה בלעו:
הדיך הרבה להם בדיעה והרבה להם בהדיובין

פי טובות:

הדיב שם מקום רב הונא נח כפשיה פתאום
ותגלוהו זוגא דמן הדיב פ: שסימן דע: אך אם

הגיע לבחנות זו הולאמת נשיקה בבחנות לל
שמונים שנים כמו שכתוב ואם בבחנות שמונים

שנה וכו':
להדר ימא יפה תאר מפרשו כמו לזאת הים

ומעריך מפרשו לאותו ים:
הדר לקומיך פ: לבי לבעליך:

הדיט תרג: אין זה כי אם בית: לית דין אתר
הדיוט: וכן תי רש ונקלה מסק והדיוט:

כהן הדיוט פ: כהן פשוט: לל שאינו כהן
גדול:

הדיא בהדיא כתיב פ: הוא כתיב בגיור:
בהדיא כמו בגיור:

הדיה לשון יופי:
בר הדיא שם אדם שמפרש החלומות עין בית
ישראל:

ה

הא

קי

הדר והדרך לשעם תחתם: לשון רמיסה ואין
ל חכר:

בשורש רמס:
הדיך פ: טוב:

הדס הדום רגלי: הוא שרפרף הכסא: רי
הדומי הדמי לשון נתחים: וכן תרג: וישקעהו

בשקע הגדי: והדמיה כמה דמהרמין גדיא: וכן
וינתמיה: והדמה: הודמין או הורמין שם שר

הוא: ב פ: ה:
הדס ועץ שמן מין עץ ידוע:

תרגו: וענף עץ עבות: והדסין ויקרא ב: וכן
וארזים: אע הדסין: בין ההדסים: תרג: בין

אלני הדסיא: בבל וארד: תי בגלא והדס: מ
מהדס מרקד: ולשון מהירות: ספר ראשון ממורה

בטבים:
הדף בלא אינא הדפו: לשון דמה: השם

דחיה בשורש דחה:
וינש גמול להדפה: נתן ידו בשור יופיה פ: בין

דדיה: פק: דברכות בגמ:
הדפה שם מקום: גם כמו נדף:

הדק פ: חכר:
והדרת פני זקן: השם חוד והדר לפניו: מ

תולס נ: אופן אחר הדר מלכות: ועם ה הכקבה
הדרה תולס כט: התאר פריעץ הדר ויקרא

ב: לשון שכן ויושי והראות פנים מאירים
ושמחים:

צ והדורים אישר: ישעיה מה:
ג: לשון עקום ומקולקל: פ: הוא אחרוב: סוכה

פ: ג: בשורש יפה:
הדר חור: ב פ: עט: ובמדכה רבה פ: ט

לשון מזרה ועגולים המוזרים חללה:
המהדרין פ: אנשים שמכבדים המצוות עין שבת פ: ב: ב:

בשורש דרי:
הדור מהדורי מילי ומסמרטוטי קלמי פ:

דוכלים המחזירים למטר בפתחי בני אדם ודובס
עשויים למטר לנשים בפתחיהן מיני תכשיטין

לא תמצא בהן אלא דברים הרבה: ומבלא בגדים
שחן סמרעוטי פ: לא תמצא בהן אלא בגים פ: זה

עלא בעל דברים הוא כמו הדוכלים:
הדורא דבנתא פ: הדורא אלו הדקים מבגי

מעם שהם מעוקלים ומסובבים סביב סביב: ערמ שערא
בנתא פ: הוא השומן שהדקים נאחזים בו:

הדרא קושיא לרובתא פ: הקושיה במקומה
עומדת: כל לשון הדר שבתורה תרג: הדר כמו:

לא תהדר פני גדול: ולא תהדר אפי רבא: ואותם
שהם בגדיאם תרג: זיו: לא ק בכתבים: וההדר

מ

ישעיה יא:

מ

ישעיה יא:

צ

פ: י:

תולס

ב:

צ

פ: ה:

מאשית

כח:

שמאל יח:

הדיא

בהדיא

כמו בגיור:

הדיה

לשון יופי:

בר הדיא

שם אדם שמפרש החלומות עין בית

ישראל:

למלך שמיא דניאל פי הידור פי מים:

הדר לשון חזרה וליקד מלכותי הדרי וכך מורגל במשנה בסוף כל פרק הדרן על פי חזון בך והעין לתפארת:

פת הדראה פי פת סוגין ילקוט דף קנ"ד: הדרנינא טרינינא מטבע מה מהקיסר אדריינוס: ונמנא הדרוולוס:

עו:

הדרבולין שם גדולה:

כרפ"ה:

הדרבון מין נחש זכר ועבילה הנקבה יותג דע מהזכר עיין במעריך:

כרפ"ה:

הדרניקים מי שהוא גדול הקומה:

הדרם בית הלל אומרים בפירוטה וי מעה כסף דינר ב' הדרים למעה ב' הנינין להדרם ב' שמינין להנץ ב' פירוטה לשומן: והדרם מטבע מה מהורדוס המלך:

פ"ק דקדושין:

הדרוקן שלשה מתים בהיותם מספרים ואילו הן חיה וחלו מעים והדרקון:

ערכין פ"ד ל"ג:

הדרוקן בשבת פ' ב' בגמ' על שלשה עבירות יש שלשה מיני הדרוקן של עברה פי ניאוף היא עבה של רעב תפוח של כשפים דק: רבי שמעון בן במליאל אומר עמוד החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן פי עמוד של נואה שהתחיל לגלות חוז לטבעת ונעמד ולא הפילו לחוץ וחזר בתוך בטנו וחולו הדרוקן הוא ניפוח בטן: וחלי מעים עד שימות: פירון החוזר פי ההשתנה או מי רגלים שהתחילו לגלות ונעמדו בפנים גורם לו שיבא לידי ירוקן:

פי הראיה פ"ג:

הה

הוא הדין: הינו הק: הוא הדבר: האיש הגדול: הנער הגדול: האיש הגדול: הלוא הוא:

ההד

היינו הק דאיתמר: או דאמר: הדא היא דכתיב:

ההמכ

האיש הגדול מנחותו כבוד:

ההר

החכם הגדול רבי:

הו הוי קריאת לגער או אכל:

מ':

בשורש אוי:

עמוס'ה י"ב:

הוא הדבר כנוי לנסתרי וכאשר נמצא על זה הדרך כמו הוא עזרא מורה דקיות גדול וקיום בעמידה לטוב וכן לבגאי הוא אחשוורוש רשע בתכלית ומתמיד בו עיין בספר תפארת ישראל דף ע"ב:

דברים י"ח:

הוב עיין בשורש הב:

הובין של שפיכה יפה תואר מפרשו אנקורא והמעריך אומר שהוא הטיבואן והמשכה הלשון מורה שההובין הוא דבר מה מעץ עיין בו:

כרפ"ה:

הוד והדר לבשת: הוי אדון והוי הודיה פי כח והלול ויופי: בשורש חזק יפה: תרגו מעבר לנהרי כוש דמיעבר לנהרי הודו: וכן מהודו ועד כוש מן הגדיא דבא ועד כוש: עיין בשורש הנדק:

הודה להם למלך נחמיה וי הנה גביר לאחיק: מ' בראשית כו: שם יהוא קהלת יא: כפי משפט הלשון היה ראוי יהוא והאלף תמורת הא כמו היה: ב' הנה על הנה וכן בהותו והות רשעים יהדף משלי וי הרצוי הוות בקרבה תלים נה הם והדומים להם שבר עוות ומקרה רע ורי סעדיה פי יעזו בהותו תלים נב בכחו וששורו: ויש חומרים: תהותו על איש תלים סב: שהוא מזה השורש שהוא לשון מחשבה ותרמית: ויש מפרשין מלשון אריכות עיין רש"י בשורש הון: שבר:

עיין בשורש היכח:

ר' שיתא אלפיה דוד עלמא וחד מריב: מוסר על פסוק בראשית א' ב' אלפים תוהו על פסוק והארץ הייתה תוהו וכו' שיש בו ב' אלף ל' אלפים:

ב' תודע למען תהיה תורת ה' בפיך שיש בו ב' אלף:

ב' אלפים ימות המשיח אומרי לבפן עירה שיש בו ב' אלף מב דף א' ע' ב:

הודה כמו היה תרגויהי אור והנה נהורא ומרגו יהיו תהיו יהוון תהוון:

היותא פי עצמות:

הוונא היינו: הוונא פי מי שיש תבונה להבין: ויש אומרים שהערוך הביאו ולא מנאתו תוך העריך: ואומר שהוא לשון קושי וחדש הוא בעיני: ולא ראיתו גם הוא מסופק בעיני יען שלא הביא מקומו איה:

הויא דאבי ורבא פי הקושיות שהיו נושאים סב' הויא ונותנין בהן אבי ורבא פשוטות וסדורות פארה:

ומכוונות היו ביד רבן יוחנן בן זכאי: רב כי הנה אתי לבי דינא אמר הכי: ברעות נפשי לקטל: פי שברצון נפשו הולך לישא עון: ונבי ביתו לית הוא עבד: פי דרכי ביתו: וריקן לביתו פי הלואי שתהא ביאה כינאה כל זה מורה גודל חומרה הדיין: סנהדרין פ' א':

הוי אחי מלה מורה קריאה של גער ואכל והספר:

מ' ירמיה כ"ג: זכריה כ':

ב' ויש קצת שאינו מורה גער כמו הוי הוי וכוסו מארץ נפון: בשורש אוי:

הויה פי תולדה:

הול יהולו ינאו:

שביעות:

הולר פי מדה האפה:

פ' א' ח':

הום בשורש המס:

מ':

הון

הו

מ' **הוֹן** יקר ונעים • הרבוי הוֹנִיךָ יחזקאלסו • עשר
 וקנין רב ואינו מתפעל • ותא' לא פגים • הוֹן
 און • המון • הוֹת • בצע • חים • נפסים • רכוש •
 סאד • שוע • בבורה •
 מ' **הוֹן** • תרגו • גיד חסד לב • שליטא חסיד הוֹנֵא •
 ויש נוסחאות שכתוב הוֹנֵא • וכן דדיה ידוך בכל
 בכל עה: הוֹנֵא אלהך בכל מזמן: וישכח מחוקק •
 ותעני הוֹנֵךְ • וחוא שגיד במשנה • גם עש הכנויים
 הוֹנֵךְ הוֹנו וכוֹנֵא •
 הוֹרֵד • פ' שונא •

הו

הוֹנו זה: הרי זה:
 מ' **הוֹוָה** • הוֹוִים שוכבים • לשון שינה • ויש מפרשים
 שהוא האנשים שמדברים בהיותם ישנים •
 בשורש יסן •
 הוֹוִילך • סימן כוטרקון •
הוֹוִי לך •
 האזינו • זכור • ירכבו • וירא • לו חכמו • כי ידון:
 מ' **הוֹם** • חבלי קש הגי הומי והיני מסכתן בהן • פי
 הוֹמִי • סנה: הי' • פי קונים עיין בשורשו •
 מ' **הוֹמֵה** • ותחת שעורה באשה • וחלף סעורתא הוֹמֵה:
 הוֹמֵת • פי אלמה של שכולים •
 הוֹזִין • פי שר החיל שמות רבה • פי ל:
 הוֹזִיק • הרעו בשורש נזק: ומורגלים לקרא הוֹזִיק •
 הם הוֹזק וטעות הוא •
 הוֹזֵר • מיה דהיזדא • וכמנא חזירא צח"ת • מים
 ששרו גם סוכין עיין בשורש הוֹזר •
הוֹהֵר •

החכס רבו:

מ' **הוֹטֵה** • מוֹהֲטִין את הפתולה ביום טוב • פי להסיר
 ראשו מהפתולה העשוי כפחם כדי שידליק יפה:
 מ' **הוֹטֵב** • הוֹטֵבִי מִן מַנְעֵלִים •
 מ' **הוֹטֵחַ** • דברים • פי דבר והשיב בעזות פנים וכויון:
 מ' **הוֹטֵלִים** • פי בועט מרוב טובה:
 מ' **הוֹטֵלִים** • ואתה יושב לך הטלילים • פי יחידים:
 וכמנא הטלילים •
 מ' **הוֹטֵן** • נפיק בההטני • פי מנעלים מה:
 הוֹטֵנוּ רבות שהחולין אוכלין בהן • פי קרי
 ולעש קטנים • ויא קטנית רבות:
הוֹ •

השם יתגדך:

מ' **הוֹיָאךְ** • כמו אֵיךְ והיא שגורה מאד במשנה •
 נראשית ניי: עיין רשי על פבוק ויצו אל יוסף • והיאך אני
 לבדי אוכל להרע לכם: עיין בשורש הוֹיָךְ
 והיכרח •

מ' **הוֹי** • קינים והפא והי לשון אצלית ומספר:
 כ' בשורש ספר •

ה

הב

קט

מ' **הוֹי** • רין • כמו איזה • תרגו • איזה הדרך ישכון איוב לה:
 אור • היין אורחא יתפלג כהורא • עיין בשורש
 אור • תרג • אז אמרתי • היין אמרתי: כי כל אז
 שענינו לאמת ולחזק הדבר מתרגם היין:
 הדי בהדי • או בהדי • זה כזה: ולפעמים
 בהדין • כזה • או כמוהו:

מ' **הוֹיָה** • גבור ניד: הנה יד הוֹיָה • שמות ט' ידוע: מ.
 ב' לשון שברון • ושני אנשים שרי גדודים היו בן
 שאל • כלומר שברו והמיתו אותי • וכן תאזה
 גוֹיָה תערב לגפשי • פי רללג תאות האיש הנהיה
 ונחלה • פי שלא נמשך אליה • תערב לגפשי המשכלת:
 כשהיא גברה על הכפש המתאזה • וזה בעינו הוא
 דבר נמאס ונתעב לכסילים • לפשתועבת הכסילים
 קור מרע • עיין בו: וכן וחלתי והייתי כאחד
 האדם • לל למות: ולשון חולשה כמו שמתרגם
 מתרגם: ועל ההויה תא' לב' פגים • הוֹיָה •
 הוֹיָה:

בשורש • שבר •
 הניא • פי לשון מהירות:
 כולי האי • כל כך • ולשון בוזמא הוא:
 מ' **הוֹיָךְ** • יופל עבד זה • וכן היך אביא אלך ארון מ'
 האלהים • ההא תמורה אלך והוא כמו אֵיךְ:
 בשורש • אֵיךְ • אֵיךְ •

מ' **הוֹיָנוּ** • מלת שגורה מאד במשנה • באמרס הוֹיָנוּ
 כך וכך: והיא נגזרת מן הוֹיָה • ונוסף בו כוֹן בחולם
 לכנוי הנסתר על משקל ישנו • ורל כמו • הדי
 הוא • ועל הרוב עם דלת דהוֹיָנוּ • במקום שִׁין •
 ויש שנוהגין לקרא אותה עם כבול כהֵא הוֹיָנוּ:
 הוֹיָנוּ • לשון סתימה • ברכות פי הרואה:
 הוֹיָנוּ • פי מלקחים • לאחוז ולהריק הטר שיש
 בו הכסף וזה הנימס:
הוֹבֵא • פה:

וכמו • היך סימא • הוא התרגו • והיך תגחמוני איוב כ':
 הכל: וכן משרת כפי וכמו • היך סימא והיך משלי כ':
 טומיאס • תרגו • ככסף וכמעמונים • הדין • פי
 פה או באופן זה:

הבדא:

היכמא דאמר:
 היכדין • כמו אֵיךְ • וכאשר תרגו • אֵיךְ תאמר: ת' יא:
 וכן אֵיךְ נשיר • כלם והדומים לשון אֵיךְ והוא
 מורכב מין היך ודין • כלומר אֵיךְ זה: וכן הינו
 הלא הוא • או הוא הדבר או הענין: הגי • זה •
 היך דאמר: הוא מה שאמר: אֵיךְ • כמו הוא האֵיךְ
 וכדומה:

איוב ד :
תלים סח :

היבמא כמו כאשר תרגו כאשר ראית חורשי און
היבמא דחמיתוי ויש מקומות שנמצא היבמא כמו
בהדוף עשן תרגו היבמא דישקיף היבן במקום
איה והוא מורגל במשנה מהיבן הביאו ראיה
אולמדהו וכן רשי על ויקרא למשה ולאהרן ללח
היבן משה שריו וכו' והנשבי אומר שהוא מורגל
מן היבאן שבתרגום ירושלמי יפרש כמו איזה
ואם על דרך אי מזה באת עיין בשורש הידין
היבן פי באיזה מקום :

שמות יב :

היבא כמו לא פן תרגו לא כן הרשעים היבא
רשיעי וכן מורה כמו באיזה אופן :

מ

הים בשורש המס והמה :

מ

הין ותהינו לעלות ההרה פי רנן וחפן :

לכנים א :
במדבר עו :

בי מדה מה ההין והמדה שהיתה בעת ההוא
גדולה שנים עשר לב והלוג ששה בנים והיתה
משרשת למדוד הדבר לא בשורש רמה יר
הין כן :

שמות כג :

תרגו רביעית ההין רבעות הינא :

הך כמו זה ומשרת בלשון זכר ונקבה כמו
הך כתיבתא הך מלתא :

תירגון :

הך כאשר חפשתי למלא הפרש בלשנא הליכה
שלפעמים מתרגם בלשון אזילה ולפעמים בלשון
הליכה ולפעמים בלשון היכא לבד זו מנחת יגדולה
היא אלי בידוע כי בלשון הליכה שני שרשים הליך
וילך והפך רוב מה שבה במקרא משרש הליך
מתרגמים בלשון אזילה וכתיבין פשרש אזל אבל
בבנין התפעל כלם מתרגמים בלשון הליכה עיין
בשרש הליך ויש בהם מעשים המתרגמים בלשון
היכא והם קצת העובדים הבאים עם ויו ההפוך כמו
והלכתם אחרינו ותהכון והלכו עמים רבי ויהטון
וכן בלשון עתיד נמצאים מעשים משרש ילך אבל
משרש הליך רק אחד מנאחי וסוף ולא יהלכו
ולא מהטון אבל משרש ילך נמצאים רבים כמו
ואלכה לאדוני ואיך לרבוני לא ילכו עוד ולא
יהטון עוד וכדומה :

והשיב ג :
ישעיה ז :

תלים קט :

ראשית כד :

הבא כמו הנה ופה תרגו מה לך פה מה
מה לך הבא וכן ישונו הנה יתבונן הבא :

בראשית יט :
לשי עו :

הבאה כמו מכה משורש נכד
הבי מלה משרשת כמו שכן הוא אפילו הבי
אפילו שכן הוא והוא כמו מכל מקום עיין בשורש
מקום וכתרגום ירושלמי ויעש כן ועבר הבי
הברי שם חסם :

חולק פי ט :

היכל

היכל ה היכל ה היכל אהמה לשון ארמון ובית
גדול : שינה שלשה פעמים להודות על שלשה
מקדשים כזכר בגמי פי בית שמאי ויש אומרים על
שלשה בתים לל אולם היכל דביר וכלם מובנים
בשם היכל כמו אשר יסד היכל בשורש בית י

מ
דמיה ז ד :
מגי כ :

הכל יודעין כלה למה כנסה לחופה אלא פי
המכלל פיו אפילו חותמין עליו גזר דין של שבעין
שנה לטובה הופכין עליו לרעה :

היכלא בידיו הוא פי בשבעה ידועות הן בידיו : רג דעשרה
הבר לא תבשוו הדבר לי לשון תמיהה ופלא מ
ויש פותרין לשון עזות בגים וכן הברת פניהם : איוב יט ג :
עיין רשי ודרך ויש אומרים שהוא משורש נכד : ישעיה ג ע :

הל

הורה ליה ועם לי הוה לי למימר או לכתוב
היה לו למר : ומנא עם שין השימוש בראש
ופרשה כמו אשר :

הלל רשע על תאות ואינו מורגל בבנין קל
השם הלולי קודש הלולים ועם ת האמנותי
תהלה לדוד ומנא עם ת במקום הא עיר תהלה
דמיה מט הרבוי יושב תהלות ישראל תולים
כב ועם מס האמנותי איש לפי מוזללו כלם
והדומים לשון שבת והודאה להתהלל עם נחלתך
תולים קוי יש שפותרים אותו לשון שמחה :

מ
תלים קט :
תיקרא יט :
תלים קמה :
משלי כו :

בי כי קנאתי בהוללים השם הוללות ונכלות
קהלת א : אופן אחר הוללות רעה קהלת י
והוא יחיד עיין במסורת היחיד הוללה : אופן אחר
ישים תהלה לשון שבעין ומסרון דעת ולפעמים
מובן המשתבע מרוב שמחה :

גי בהללו נרו עלי ראשי מקור וכן אור פי יהל
השם וההלתו מללה הארץ חכוקי גי ויש מפרשין לשם כו
מלשון הזה עד ירח לא יאחיל לשון אורה לשם לא י
והירד :

איוב ד :
לשם כו :

די שם טפס נוגה הילל כן שחר ישעיה יד
הלל הוא השבח היותר משונע ודוק חללויה
בשורש אור סכל שבת
הללו כמו אלו אלה :

עדמא שער
לע :

תרגו ועת לרקוד ועידך בחיר לטפוא בהלולא : קהלת ג :
וכן לא יכה ולא ירוץ תר לא יהלי ולא ילאי ישעיה מז ד :
יש נוסחאות שכתוב ילהי וטעות הוא : וכן לשם סה כד :
לא יגע לריק לא יהלון לריקנו המעט מכס לשם ז יג :
הלאות אנשים כי תלאו גם את אלהי תר
הזער לבן דאתון פהלן ית נפיל ארי תהלון
אף יש פתגמי אלהי :

הילול הלולא לשון תהלה והודאה
מהולתא פי נפה שמעבירין הקמח בר על
פסוק קום עלה בית אל עיין בשורש טרש :

הלא מהלאה למשק וכן גם הלאה ויקרא
כב כלומר סוד ממקום הזה ורחק מזה כי היה
מורה על ריחוק המקום והזמן ובבנין נפעל
והנהלאה לבני עגוס פי הרחוקה והנדרה עיין
המפרשים ויש מפרשים הפסוק בזה האופן איש
את הנולעה לשארית ירצה שגאן שאין לה כח ללכת
אני אחזק אותה גם הנהלאה הרצון ההולכת

מ
עמוס ו :
בראשית יט :
מיכה ד :

סנהדרין פ'
בב' גמ':

הלם ואדוניו בן חבית מתגשאל לומר אני אמלך
אמר ר' יהודה שביקש להולמו ולא הולמתי פ'
ומפורש בעו פ' כל העלמין בגמ' דבי יוסי אומר
ויתנו עליו את הנזר ואת הערות נזר פ' כלילא
עדות חיל לפית דוד שכל הראוי למלכות העטרה
הולמתי וכל שאינו ראוי למלכות לא הולמתי
ואמרו שם שאדוניה ביקש שתמלא ראשו חלל
העטרה ותתושב חלל העטרה של מלכות על ראשו
ולא נתושתה בו כהוגן ונמנאל הולמתי פ' דבר
שאינו הגון:

הלן פ' טרח:

הלן להלן הוא אומר כך וכך לשון הפתרון
שם או שמה ותשבי אומר שאין ראוי לשמש
ממנו כי אם עם ל' וכן מנאמי שהוא שגור בכל
הספרים אשר ראיתי:

הלני אילני שם אשה:

הלני פ' במהרה:

הלן אפיא כסיית פ' אל העלמים ואלוהות
כסייתי אמרו שאשת פוטיפר הכניסה יוסף מחדר
לחדר עד שהעמידה אותו לפני מטה וחייתה עו
למעלה הימנה הלכה וכסתי אמר לה יוסף הלן
אינס דואיס אך מי שכתוב עליו עני ה' משוטטות
בכל הארץ על אחת כמה וכמה הלן כמו אלו:
הלמון אין מעמידין הלמון מבחון והלמון
מבפנים פ' אודם מהבינה תרג' בריר חלמות
הלמון ציעתא והלמונא: ובכל נוסחאות כתוב עם
חית ואולי טעות הוא:

הלנשוש לשון נביעה והכאה:

הלקט הלקיטי קטנה מלשון תל המתלקט והוא
כמין קיר שחוצץ בין ב' בתים:

מהלקטים את המילה ואם לא הלקט עבד
כרת פ' לחסיר ציץ המעבדין את המילה:

פירוש אחר מלשון ילקוט לפי שבתוכו העטרה
וצריך לחתוך הילקוט כולו לבנות העטרה ואם
לא חתט כאלו לא מל וכפי דברי ר' מאיר הציץ
ענמן נקראים הלקטיין ונעילתן אפשר שנקרא
הלקוט: עיין בפק דפזיר ובתוספא דמעשר
לשון: עיין בשורש לקט:

הם:

הני מלי הכי מאי:

הם ינאלו את העיר ובתוספת הא המה הגבורים:
ולפעמים נכפל לתוספת הגריעות ופחיתות ולא
מהמהם וכלם כנוי לגססורים: יחזקאל ז':

ותא לב פנים הם להו:

ה"מ:

הני מלי הכי מאי: ובהקדם להן אי הכי למימר:

והם גבל וכן אכלי המפני ירמיה נא וכן

ישעיה כח:

דברים ז' וכן חיותה מהומת מות שמואל א' ה' שזות נב':
לשון שגר ואברה:

ב' לשון המיה נעקה ושאון: ובבב' נפעל ויהוה מות א':
כל העיר בשורש שגר:

המם לא תתגודדו תר' לא תהוממו: וכן דברים יד':
והתשוטטנה בגדרות תר' ואיתתהממו בסיען: ירמיה מז':
כלם לשון המיה וקיבוץ:

ת' וטאטיתקה במטאטא השמר: ואיתתהממה ישעיה יד':
כמה דמהממין במכילא והם קרובים מענין
הראשון:

המתא שם מקום והוא תרג' הזוזים בהם: בבאשית יד':

המא נהמא נהימנא תר' הגה יגה: וכן כלם
הומות כלהון מנהימין:

המדא:

היך מה דאמר או היבמה היינו מה דאמר היך
מה דאת אומר:

המרור שר משנה למלך והוא כמו דוק בלעז:

המה עלכן המו מעו כלם דומות יחזקאל ז' מ':

יהמו ככלב תלים נט' חסם ברחבות ימים ירמיה לא':

אופן אחר המית נבלך: וכן המון שיריך: ישעיה מז':

עמוס ה' כפי דעת רד"ק וכן ואל המיתו אל תשא
נפשך משלי יט: כלומר יסר בך ואם יהמה ויבכה

אל תשית לבך לו ולא תשים לנעקתו נפשך לרסם

עליו: וכלם לשון הומיה ונעקה: ד'

כל מי שהומה ומהמה אחר התורה ואין לו ת

תלמידים מה הנאה יש לו: לשון הומיה: ויקרא

דב' פ' אחרי מות:

המו כמו הם המון אותם:

המיון מוציאו בהמיינו אבננו תרג' ואת

האבננו אית המיינא: גם משרת: כמו באופן אחר:

הימד פ' שלך:

המל קול המלה לקול המולה ירמיה וא' מ':

לשון רעש ורעם ואין עוד בשורש נעק: ד' יחזקאל א':

המלטא פ' תקרת החלון זיש אומרים חתיות

של קורות שרגילים לשים במקום הראוי לשים

הקורה בזמל כדי לעזור לשאת הקורה:

המלקא מולב כלימה שנהוג בשולחן שיש בו שלים:

המלחא מין פירי מה מפלטים גיגיא נברו בלעז פ' יום הכפור:

המם חתך המפת חתוך:

המון המון גוים נתתך ומי אוהב בהמון יען מ':

המנכס מן הגוים יחזקאל ה' כלומר שאתם המון בבאשית מז':

רב והוא שם ויהיה הכונה שאני הרביתי לתת לכם

טובה מן שאר העמים ועם כל זה לא הלכתם אחרי:

קול המון הגשם ענין כלם אסיה קבוץ ורבו עם

וקול המון הרבוי המונים: הנם בכל המון ישראל לשם:

דבנו הסוסים שנשארו בשומרון עיין רש"י לרנב: ירמיה נב':

ונמנאל עם אלף במקום אל ואת יתר האמון: עיין

בשורש אמן: בשורש עם נעק: ד'

ר'

שמות כה : **המין** תר מנפת ואבנט מנפתא והמין: וכן
 וחשכ אפרתו: והמין תיקוניה: עיין בשורש המין
 והמה: הימן כמו אמן: מהימן נאמן:
 הימנותא אמונה:
² **המון** פי אותם דניאל: גי הימנו ממנו
 הימנה ממנה: הימני פי האמנתי: צב פי ה:
 המניא שם עור קידושין פי ח:
 משלי יא : **המנהג** רגב וענקים לגברותיך: והמניכא לנוריד:
 עיין בשורש מנהג:
 צר פי יו : **המנון** שירה: ובתנחומא דל שור עיין ילקוט פי
 בשלח:
 גמ פי כ : **המנהג** הימנה כלי של מתכת שהפרסיים נוהגים
 לאכול בו:
² **המנהג** כלי שיש בו שני ראשים ופתרון זה אינו
 נמצא רק לעניין לולב עיין רב דבוכה פי לולב
 הגזול:
המניא לשון המון:
המניא שם מקום: בהלכה קמא דקידושין פי
 עשרה יוחסין:
 ויקרא רבה פ' מנות חיים : **המוניא** לשון שדרה והומיה אנשים:
 מ י **המנייבא**:
 ישעיה כד : **המס**: בקרח אש המסים קש יבש ויש שמתים
 אש חזק הממס כל דבר: ויש אומרים שהיא
 נוספת והוא משורש מסס:
 המעון הזה לשון שבעה הוא ילקוט דף קנ"ב
 חולק פ' ג : **היכצא** פ' חלבה שכל היותה מהכבר על הכני
 מעים:
המיצא כלי מה שהוא אדום:
 מ' **המבר** במהמרות כל יקומו פי שוחות ע
 תליס קמ' עמוקות והוא יחיד במקרא:
המר לשון שנוי:
המר מרגלית ותכשיט יקר:
המת המתין: המתא שם מקום:
הנ:
הבי נבי:
 מ' **הן** אני כפיד לאל לשון אמינות הדבר:
 איוב לב : **הן** לשאלה הן נזבח כמו אס נזבח: גם כי תבא
 שמות ח : **השאלה** בלא מלת אס ובלא הא השאלה כמו אתה
 בראשית: זה בני עשו והדומים לו: הן עם לבדד ישכון
 הוא כמו הנה כלומר אמת הוא: אותיות הן אין
 להם זוג: צערך אטבח: מ"ב קנ"ו:
 לשם כח : **הן** ויבא עם תוספת הא והנה אנכי עמך: גם עם
 לשם יו : **הכנויים** הנה הרה וכדומה: הגני הגני הגנו:
 לשם כ : **הגנו** לך לעבדים לשון להיות מוכן ומזומן:
 לשם : **הן** כי לא שלם עון האמרי עד הנה דל עד עתה
 ויש שמתרים אשר המה ענה לשון עד הנה עיין
 בשורש ער: והמלה הזאת מורה על הזמן הנה: אך
 יש מהם שמשרת להורות המקום כמו לא אתם

שלחתם אותי הנה ויכה את המים ויחצו הנה
 והנה מלכים ב' ב' גם משרת לכנוי הנקבות כי
 טובות הנה בראשית ו' וכן כל היוצא בהנה
 ירצה מן הערים האלו: ירמיה ה' ונמצא שמשרת י"ב דף קס"ו:
 צד הזכרים הלהן תשברנה: ותהינו לעלות דברים א' מא:
 הרהר הרצון בו אמרתם הן כמו אפונה מן
 פן ואע אומר שהוא כמו ותאמרו הן לא תתמה
 איך יבא פעל נגזר ממלה מדבקת עיין ב' גם רש"י:
 והכנת הנה תא לב פטים הנה הא:
 והוראת קירוב המקום תא לו פגים הנה פה:
 הלום כה זה אנה:
 בשורש עת:
 הן הוא תרגם של הם ושל המה שבכתובים:
² **תרב** ירושלמי אתגלה לאטי אדבר להוני: בראשית לב:
 וכן פן יבלע למלך: דילמא איתיהני למלכא לשון
 בלאט והסתר: שמואל ב' יח:
 בריש פי ודקתך אלהים עד מרום ויקרא רבה ספ
 אמור אל הכהנים כיון שלא עשו תשובה בא
 לזקן עליהם ולקעקע ביצתם אמר לו הקנה
 גבריאל להונך להונך יש בהן בני אדם שעושין
 נדקה אלו עם אלו פי בנחת בנחת:
 וכן הן ולהוני לשון נחת ולאט:
³ **מה** בצע תרגם מה ממון איתיהני: וכן לא יועילו בראשית לו:
 לא יהגון וכן ואהנאה לא יהגון הוא תרגם
 והועיל לא יועילו: וכן ושנתי ערבה לי תרגם
 ושנתי הנהגי ירמיה לב:
הנאה ממון לשון שמורגל מאד להורות תועלת
 או עידון או דבר שמישב דעתו של אדם ומשמחו:
 ונמצא הנא פעל אהנא פהגינא:
 וכן בנאות דשא בהנוות דתאין:
הן פי קלקל ואבר: ולשון תועלת כפי מקומו:
הן רב הן מעט כמו בין יהיה יחיד או יהיה
 רבים תורת אחת להם וכן בין יהיה דבר כף
 בין יהיה דבר כך: ולפעמים שמשו כזה בת בת
 אחר אחר עשיר אחד עני פי הכל אחד יהיה
 כמו שיהיה עשיר או עני:
הנגר תרגם והגרים מואב והונגראי: שם מדינה תליס פג:
אונגריאה:
הונא חרף:
הגריא תרגם מהודו ועד כוש מן הגריא רבה
 ועד כוש תרגם מהודו ועד כוש מן הגריא וכן
 על פסוק עשיתי לי בגות תרגם דאיתא לי לטלמי
 ומזיקי מן הגריא: וכן וישכנו מחוילא תרגם
 ירושלמי ושכון מן היכדיקא:
באתרא דלא בהגריא אבל באתרא דבהגריא פי געין פ' ה:
 מקום המשווים המדה ומודין: והוא תיבה שפתרונו
 הוא לכל מי שמשוה מעשה ומפלג דרכו קורין לו
 בהגריא או בהגרים שזין וקמך מתהלפים כמו
 K ii j

ועליו יעלם : וכן כל מדה ודבר שהוא ש
שוה ככ :
מהנדרים : מעשרים הדבר ומעריכים אותו :
הנדר הנדר : אומן וחורש שעל פיו המלאכה
נעשית :
הנדר : שם מקום מוילה : הנדרין : פ' תשבי המקום
ההוא ככ :
הנדרין : מלכוש : ויש נוסחאות הנדרין עם בית :
הנדרין : כמו הנדרי : מדרש קהלת : פ' עשיתו לי :
היני הנד : שם מקום : הא חיטי בהיני הא חיטי
בשילי : שם מקום :
הני מלי : פ' אלה הדברים ושנתם כמו מה : והוא
שגור וקדוב לעניין במה דברים אמורים עיין
בפוסקים :
הנייתי : כמו הנאתי : פ' מציאה אשה :
הנבייה : פ' הפסד וזנז : ברכות ירושלמי :
הנל :

יומא פ' ג :
במ פ' ה :

הנזכר לעלה :
הנמא : שינאת בהינופא : פ' מוין הכתולות : וכן
מאי הינופא : פ' מה הוא המנהג וחוק ופימס :
הינוניתא : שם מקום : בשרש : חן :
הנ :
הנזכר לעיל : או למעלה :
הנף יום הנפת : פ' יום העומר שהוא יום שני
של פסח :
הנפק : שטר מה מקוים : ונקרא כן לפי שכתוב
כי שטרא דנן נפק לקדמנא ואשרנוהו וקיימוהו :
הנץ שני הניצין : פ' מטבעת ערוך :
הנץ : נובה : עם הפז חממה : פ' כשהחמה מתחלת
להאיר מלשון צין :
הנקי : פ' הוציא רוחך מנופך ותשאר הנוף נקי בלא
כפש : והיא מלה שיש לה שתי פנים לשון ברכה
וקללה : כמו אם לא שכת איש אותך : ואם לא שטית
טומאה וכו' שמשמעותו שאל תהיה נקייה תראה
זרע או תמות ובופה תהיה נקייה מכפשה : והוא
נהוג באמרם פלוני ינא נקי מכפסיו עיין בשורש
בקה :

במכות פ' ב :
בבב פ' ו :

קדושין פ' ג :

הנר

הנעלה רבי :
הנרשא אשה נריך שיבדוק באחיה :
הנתך : תרגם את הבית גביסית ביתא בהנחובין :
הנחונים : פ' קורות : או מקום חלולים :
הסה : הם כל בשר : לאמר הסו לשון שתוקה :
בשורש : שתק :
הסם : או הסם : לשון ספק :
הסם : חזייה דהוא קא מהסם : פ' ראהו שהיה
מדקדק על עצמו : גם מורה לשון יראה כמו שחושש
לעשות דבר מה עיין בחולין : פ' אלו טרפות :
הסת : לשון עוררות :

בב פ' ה :
מלכס : ז :
מ :
זכריה ב :

שבעת בטוי יען שכתוב לבטא בשמות : הורות
פ' אין חייבים : ושבע הסת כגון שאחין :
צדי כלם פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו
שבעת הסת מלרענן : פירוש גאון : לשון כבדות
שהסת נטוית כבדות שהכבדו עליו לשבע : ופירוש
עוד מה בין שבעה דאורייתא לשבעה דרבנן ואי
זו שבעה דאורייתא שבעת השומריין ובעדות
עד אחד ובהודאה במקצת הטענה : ושבעת הסת
אנו מחייבין על כל טענת ממון אף על פי שאין
בה אחת מכל אלו : כדבר נחמן והיכא דמחוייב
שבעה דאורייתא נותבין ספר תורה בידו בשעה
ששבע דאמר לאנקוטוי חפנא בידיה : ואמר נמי
שבעת עם חארץ מעומד תלמיד חכם מיושב ואם
היה חכם אינו נשבע ואינו מקבל חרם עליו
ותלמיד חכם מיושב בספר תורה תלמיד חכם
לכתחילה בתפילין : וכן המנהג עדין בתלמיד חכם
כשמשביעין אותו חולץ את תפיליו ואוחז בידו
תחת ספר תורה ומביאין מטה שפושאין עליה מתים
ומניחים אותו באמצע ונודות נפוחו שמכביעין אותו
או מתירין אותו בשעת השבעה כדי שתנא הרוח
ונרות דולקין שמכבין אותו בשעה השבעה ואמר
מקלה משור ושקי מוטלין באמצע ועומד שליח
בי דין בפני הנשבע וסודר הטענה והכפירה ואומר
לנשבע אתה פלוני בן פלוני אם יש עליך כלום
לפלוני זה הכל הטענה שטען עליך בשמתא דישר
ליהוי ההוא גברא בחדס בית דין העליון ובחדס
בית דין התחתון וכל דברים האלה ותוקעין בשופר
עם האלה והוא שונה אמן ומקבל על עצמו כי
על דעת בית דין נשבע ולא על דעתו ועל דברים
שכלב בד ולא על דברים שכלבו : ואף על פי שאנו
אומרים לעבדין שבע דיינין היכי משבעונך ליה
אמר רב יהודה בשבעה האמורה בתורה ואשביעך
בה אלהי השמים הא אקשינן פמאן כרבי חנינה
בר אידי דאמר עד דאידיכר שם המיוחד ושרקינן
אפילו תימה רבנן לאנקוטוי חפנא בידיה וגם מאז
כן כתוב כי יחטא איש לרעהו ונשא בו אלה מלכס : אל :

ושבעת היסת כן סדורה מוציאין ספר תורה לבית
דין ומניחין על גבי הכסא כמנהג או שנושאו
שליח בית דין בידו וסודר את הטענות ואומר אם
יש לפלוני על פלוני זה כלום מן הטענה הזאת
בשמתא דישאל להוי ושאר כל האלל והוא אומר
אמן ומקבל המושבע על עצמו כי שבעתו על
דעת בית דין : ובזו ובזו אנו מוכיחין אותו טרם
ישבע כדרך ששנו חכמים אומר לו הוי יודע שכל
העלם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקבה לא
תשא : וכל דברי המשנה המפורשים בגמרא ו'
דשפועות הדיינין ועוד דברים מוספין כל אחד

הפ

ה

הר

קיה

כפי חכמתו וכפי צורך השעה וכפס שמוכיחין את הנשבעין כד מוכיחין את המשביע שאם הוא מתאזהר בטענתו כדי לפגום את בעל דינו האלה חוזרת עליו דכתיב שבעת ה' תהיה בין שניהם אינה יוצאה מכלל שניהם על הנשבע אם הוא נשבע לשקר ועל המשביע אם הוא טוען שוא וקורין זה הפסוק הוצאתיה פאם ה' וצאה אל בית הגב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ואחר כך שאלין המשביע התשביע אותי ואם אמר הין שאלין הנתבע ה התשבע כמו שאמרו חכמים אמר איני נשבע שטרין אותו מיד אמר הריני נשבע העומדין שם אומרים זה לזה סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה כלומר אחד מהן רשע או זה טוען לשוא או זה כיפר באמת ובזמן שמשביעין את האשה מנעינין אותה לפי כבודה ואין מבזין אותה בקהל כי דבר זה לא נתן אלא לענין סוטה דתנן כל הרוצה לראות יבא ויראה דכתיב ונסורו כל הפסים ובומר ואומר לך כה אמר ה' אלהים העלה עליהן קהל ונתן אתהן לזוה ולבזי אבל בשבועה ממון מנעינין אותה:

העבה העהזי

ענין בשורש ע:

הערר הערר פ' כל מה שנכרס יחסר על דרך שאומרים כל היה נפסד גם המיתה נקראת כן:

ענין בשורש ערר:

עפיין מין דב:

הפיסו פ' הטילו גורל בין הבאים מי ישא כתונת יוסף לאביו:

הפיא דעבד כי הפיא פ' העלה שהם נזד הלולב כשהם נחתכין מן השדרה נקרא כן והוא קרוב מלשון שדירה: ויש שפותרים אותו כשהעלים הם לאבדוה אחת אז הוא דאוי לטאט הבית:

ללא שתי הופיא הוא מלשון רתיחה וקנף: והוא הזוהמה שבה על שפת הקדרה כשהיא דותחת אישקומא בלעז:

הפך איש מעל מרכבתו ולהפך ולרגל הארץ:

יש קצת מהם שעבדים וקצת עומדים ויוכר לו לפי המשכת הלשון והנכתי השם מתוך ההפכה אופן אחר להפך יחזקאל יו' כך הפך מן הנשים לשם ועם ת' השמוש תהפכות המה כהפכת כלל לשון שינוי מדבר לדבר אם במדות אם במעשה וכיוצא:

וכן הפכך דרך איש תאר לדרך האיש ומעשהו לכן אל המהפכת ואל הנינוק ירמיה פט' לשון מאסר וסופר:

בשורש סהר רי

הפך אשה מזונה מתהפכת פ' לאתער היא

שמות כ"י

זכריה ה' ד

יחזקאל: כג

יחזקאל: כד

פ' לולב הגזול

חולין פ' ח

מ' מלכות ב' ה

ד' א' יט'

צראשית א'

דברים לב'

ירמיה כ'

מזלי כא'

נפשות סג

פ' ב'

מתהפכת לאוסף מה כדי שלא תתעצר: ונמצא ההפכה הפיכהא' וכלל לשון הפכות:

הפך פ' נגד טונתו חזרו וכיוצא:

הפסד אינה במקרא גם בתרג' כי אם ופסדתיו ונחל לשון אבדה והוא שגור במשנה הרבה אך לא בלי ההא' לכן הביאותיו הנה ומתפעל בלשון הפעיל הפסיד:

הפקן הופקנא' לשון כפוף ודי:

היפע בשורש יפה:

הפקר ענין בשורש פקר:

הפרך מס על הארץ ואין הים תרג' כרגא על אסתר י'

הפריכי ימא:

היפתיקא אונזי ת':

הזי האי הוצא דירקא' פ' סגל עשוי מעלים של פ' ר' אליעזר הל' לב:

הוצא חצונה מחיצה שנעשית מעליה של דקל: פ' יוס:

גם מורה גר עשויות מקוצים או לולבים שבת הכתרים:

פ' המוציא: גם מורה העלים שהם חדים מאד כמו עלי הלולב:

הצה לשון נער תנחומא ילקוטי פז:

הנל בני כנישתא דהוצל ובני כנישתא דשף ויתב גהרעא: פ' בבלות יכניה וסיעתו כאשר באו לנהרדעא בנו בית הכנסת ויסדוה באבנים ועפר שהביאו עמם מבית המקדש והיו קוראים אותו כי רבו עבדיך את אבניה תולס' וקראו אותו שף ותיב כלומר שנסע מקדש וישב שם והיה שכינת עמהם כמו שאומרים בבבל היבא שריא שכינה רב אמר בכנישתא דהוצל ושמואל אמר בכנישתא דשף יתב: והוא דהוצל רל הבית הכנסת שבה עזרא קראוהו הוצל על שם שהעלה שבה על ידו: ענין בפי בני העיר במגלה:

הנן הין רכב' כל זין מה' ויש אומרים שהוא כמו הוצן לשון חיל ועוז: ובעלות וברדת שמויים אין מספר ומה שהוא היוגר קרוב לשוב המקרא כתבתי ענין במפרשים והוא יחיד במקרא:

בשורש חוזן:

דוק

האי קשה: הכי קאמר: האי קרא: הלכות קמא:

הקבה

הקדוש ברוך הוא:

הקל

הקורם לבא:

הקמל

ענין בשורש קמל:

הקר

הקדוש רבי:

הקנינים בשורש בהר:

דוקא לשון הקריב הקף שתי דגלי' פ' הקדש:

קיו

הר

市

דבר

היה זהו יום טוב ויום שבת.

על צרכות הור' ולא יקרא גם כן הורה לפי
 שנותן ההריון: עיין המפרשים איוב ב' הורה
 גבר: בשורש אב: רי
 הרה: עיר ואת כלל תרג: דקרתא וית הרה:
 הרה: התנוונות שהורהנה באשקלן: פי הונחו
 במשכך:
 הרהוץ: כלי להשתקן:
 הרהר' פ' לשון מחשבה: השם הרהור: והוא מורגל
 מאד במשנה בבבלי פיעל: תרג: בחלום לילה:
 בחלמא הרהור ליל:
 הרה: מהרה בניתא הוא ואיתתיה: פי' כלאו
 בחדר: לשון סוהר: ויש נוסחאות שכתוב מהרהר:
 הרף הרפא' לשון: לוש העסה: ויש שפיתים
 כלי מה של בדיל:
 הרנק: בית שער הפתוח למגר וצמים פתחים
 לבית שער: ר' בגישה ראשונה שיש בבית: גם
 מורה הסוהר:
 הרהוץ: כלי מה:
 הרי' כמו הנה: ושגור במשנה: הרי זה משוכח:
 הרי אני: וכן כלם כמו הנה אנו וכיוצא:
 הרי' שם עיר:
 הרך: חלון של החנות או הכניסה:
 הרבין: לשון נטייה נעביעת: עיין בשורש רבן:
 הרמין: מפלג לעלא דהורמין: ואהורמין
 פי' ברא הפה הנקבים העעגנים היפים וחמשקים
 הנקיים וכיוצא: ברא למטה הנקבים המשמשים
 להניח הרע והשתק וכיוצא: ויש שפיתו אותו:
 שיר: ולא ידעתי מאין מקומו יוכיח:
 2. שמות מובהקין כגון הורמין וכו' פי' שם איש
 חשוב ידוע שמתרחק מדבר שקר וקבלת שוחד
 וכו' עיין בשורש הורמין:
 הרמין: פי' שם מקום:
 הרמין: הרמין דמלכא עבדי: פי' צווי רשות או
 צואת המלך עשה תרג: ויצא השטן מאת פני ה'
 ונפק שטנא בהרמין מן קדם ה': 2. ההרמוניה
 תרג: הורמין רבתא ארמיניא בלעז:
 הרמין: הרמין: צואת וצווי: הרמין: ארון:
 הורמנותא דמלכא: האגילית נקראים כן:
 הרמוןא: מין עוף: 2. גומא שגל סביב הסנה:
 הרני: מין עשב שעלה עגולה וכשהחמה זורחת
 היא נוטה פניה למול החמה ומתעגלת עונה עד
 ששוקעת החמה:
 הרני: כמו הנה אני:
 הרמוןא: מין גומא: גם מורה שם עוף:
 הרם בעבדתי: השם עיר החרם: אופן אחד:
 וארץ הריסותך וכן הריסותיו אקים: עמוס: ט'
 וכלם לשון שבר ונפילה: ב' אל יהרסו לעלית אל

בראשית: ו
 פסחים פ' ב
 ג' פ' מ'
 ישעיה כג'
 ג' פ' כ'
 פסחים פ' ב
 מנחות פ' ג
 פסחים פ' י
 סנהדרין ס'
 פ' א'
 פ' ק' ל' עיין
 חולין פ' ג
 איוב א'
 מעריך:
 פ' אלו ערסות:
 שנת: ב' ס'
 מ'
 ישעיה מט'
 איוב ב'
 לשם:

ה' הרנק ט שלא להעביר ולהרוס הסדר והמערכה:
 עיין המפרשים:
 בשורש: שבר:
 הרם: לשון ריב ומחירות: מורה נבוכים ספר
 ראשון: פ' ה:
 הרסנא: תבשיל מה שנעשה עם דגים קטנים ג' פ' ה:
 מלחים וקמח וחומץ: הרסנא: פי' דגים קטנים:
 הרף לשון תנועה: וצאמרס בהרף עין: ידנו זמן כ' פ' סא:
 מועט מאד: מרפף בעינו: רל סוגר ופותח סוגר
 ופתח: והוא שיעור הרף עין:
 הרפתק: תרג: נטון למועדי רגל: מכון להרפתק: איוב יב:
 זמנא: וכן תשימון קנני למלך: תרג: תשון
 הרפתק: למלא:
 הרק: הריקא: לשון מקום ודבר שעומד פ' אף על פי:
 במקום דבר אחר:
 הרקיה: לשון כנוי הוא:
 הרר:
 הרב רבי:
 הרשאה: פי' כח ויכולת לעשות דבר מה בעד אחר:
 עיין בשורש רשה:
 הרת: הוא הרחם של אשה או של תרנגולין:
 השי:
 השם יתברך:
 השני: מין פשמן שלא נעבד:
 השעגא: לא לידוך אינך לוליבא ברושענא: פי' סוטה: פ' לולב:
 לא יבנים אדם לולב בערבה: ויא' שלא יגזז הערבה:
 ומורה הרם וערבה עם הלולב: להיות שבוים
 הושעבא רבה דברים האלה נהוגים ולזה נקראו
 על שמו:
 השתא תרג: מעתה ועד עולם: מהשתא ועד תולס קינ:
 עלם:
 החה: התיו לאכלה: הוא משורש אתה: כפי מ'
 דעת מי ומי ושם ביתו: ופתרונו באו: ולהקל ישעיה כא'
 המעוין הבאתי זכרוננו פה:
 החת: עד אנא תהותחו על אישי: פי' תאריכו תולס: סכ' ד:
 לשונכם על בני אדם ברע: ויש מפרשים מלשון
 הוות ומי שחושב מחשבות און: ואין לו חבר
 במקרא:
 החור: לשון ממעט:
 התל ב' התאר: לב הותל: ישעיה: מה: השם בראשית: לא:
 התלים עמדי: איוב יז: לשון השקר ורמיה:
 בשורש: לעב:
 החול: לעב: התליתים: אנשים שמתאבקים
 להפיל אחד את חברו:
 התם: שם:
 התנה: עשה ברית: השם תנאי:
 היתר: אזורי מתניהם התירו: קשרי כתפותיהם פ' פ' ק:

פ' פ' איוב
 מעמידים:

פ' דסוטה:
 סוטה: פ' לולב:
 הגזול:

ימחיו כ"ז ק"ז כל שמה שיעשה עם כלל דינו
אינו רק דרך אונס ופדומה: ומורגל מאד בהלכות
ממוק בפרט:

התיר: נתן פח ורשות:

דחת: נתן רשות:

התר ואסור: פי' דבר שיש רשות לעשות וכיוצא
אסור: דבר שאין רשות:

הבהב: זבחי הבהב לזון חרוך: והוא שגור הושע' ח'
במשנה: גם הדבר נלי נקרא ק': וכן ואח און לו:

התירו: בעל יסא תאר סתב שהוא דרך אכלות
התיר האזור: גם התרת קשרי כתפותיהם וצא
לומר שהלכו חלוצי כתף: ועתה דע פי' דרך
הערביים להגביה בגדיהם באזור בשעת מלאכה
ולכן אלו שללו בגדיהם לכבודו: גם מנהגם לעשות
בתו ידים רחבים וארוכים מאד: ובשעת מלאכה
מעבהין אותם וקושרים זו בזו באחורי כתפותיהן:
ועתה התירום ושלשלום לכבודו: עיין במעריך:
התראה: הודעה למי ומי שאם יעשה דבר פלוני



1

ויקרא אל משה ביום השביעי: ואל החרות וההלל
שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם: שש
ערי מקלט תהינה לכם: ואל המלכות שש
מעלות לכם: ואל הנזירות שש כנפים לאחד
ואל הקשות והיושי ששה חדשי' בשמן המלי' וששה
חדשי' בבשמי':

ששה דברים אחרים נזהר רבינו הקדוש את בניו
אל תדור בשבועה עם הלוצים: ואל תשב על
אדרת שער: ואל תדור בעיר שראשה תח: ואל
תעמוד בפני השור בשעה שהוא עולה מן האבם
מפני שהשטן מרקד בין קרניו: ואל תבדית מן
המבס: שמה תפסיד הכל:

ששה דברים כאמרו בעמי הארץ אין מקבלין
ממנו עדות: ואין מוסרין לו סוד: ואין מוסרין
לו עדות: ואין מכריזין על אבדתו: ואין מתלוצ' עמו
בדרך: ואין עושין מהן אשטרופוס: ששה דברים
בגאי הם לתחמחשיך בדרך: והיוצא לשוק כשהוא
מבזס: והנכנס אחרונה לכה: והיוצא במנעלי'
המטולאים: והמסב בשיבה של עמי הארץ ו
בחבורתם: והמפסיע פגיעה גסה: וההולך בקומה
זקופה:

ששה בחורים המות מחיים ואלו הן: ימות אדם
ואל יהרב המיתה משונה: ימות ואל יבלה ממקומו:
ימות ואל ימותו בגיו בחייו: ימות ואל ישב בחשך:
ימות ואל ינערך לבריות: ימות ואל ישתבח בן
תלמודו: ואל ימות ואל יפול ביד אשתו ובניו: ששה
מלאכים ממיתים גבריאל אל המלכים: קנפיאל על
הבחורים: משרית על החיות: משחית על הקטנים:
ואף וחמה על האדם והבהמה:

אופן לתיבתה הוא י'
למעלה: ולמטה: כנורת
עמוד עם גלגל על ראשה
והוא העמוד שהבית
נכון עליו עיין בספר
הקבלה ומשם חיד' אורכל
יטעם לו: גם אע' בספר



שמות: ב' טו:

המשכה עיין באות הא:

מספרה ששה:

וסגלתו היא שכל ח' מהחלקים אשר מהם
יתחבר שהם אבג' הוא חלק שלם מכלל היינו האחד
הוא חלק ששי ממנו והשני' הוא חלק שלישי
והשלשה הוא מחציתו: וכל חלקיו אלה הם שוים
לכלו כי אבג' עולים ששה לבן קראו אותו מספר
נערך: ואמרו הראשונים כי תנאות הכנן הם
ממספר הששה וקראו אותו ג' מספר עבוליי' מפני
היותו שומר עצמו במרבעו ובמעקצו פמו שזכרנו
במספר ה' וזה כי ופו הם לו וופ' לו הם ר"ו
וכן כלם: ומודע כי הנורה המעגלת אין לה ראש
ואין לה סוף לכן היתה ה' גם היא ח' מאותו
שמו חדרול צה והיה המספר הזה והקודם לו
הנורה על השלמות: אשר על זה אמר אלישע
ליואש מלך ישראל להכות חמש או שש פעמים
אז הכית את ארס עד ללה: ולמעלות המספר
הזה היו ימי הבריאה ששה: והיו במנורה ששה
קנים רומזים ששה הדרי משנה: והיה המספר
הזה הכנה לכל הדברים הדורכים דרך השלמות
בזו אל הקדושה כענין ויכסהו העץ ששת ימים

מלפס: ב'

בנחשית רנה כל מִכ חל ויהי משמע נרה והיה משמע שמהה:

ג' ויו הנוספת כמו ואלה גבי נבעון ואיה וענה בראשית לו נדרם ורפב וקום ותשכ תמר ושוממה ביום וישא תלם ענ' שמאל יג אברהם את עיניו:

ד' ויו במקום או כמו ופכה אביו ואמו עיניו שמות כא' או אמו' וכן יערוך אותו אהרן ובניו' או-בניו:

ה' ויו החסרה כמו ראוב' שמעון פ' ראוב' שם א' ישע' ושמעון כסום עבד' שהם כסום ועבד' קשת גטורים:קשת ובטורים ובמו ואת החלב אשר עליהן שמאל כ' ויקרא ד' אשר על הכסלים משפטו ואשר על הכסלים וכן ויקרא ד'

נשמת רוח חיי' ורות חיים ומבצר משגב חומותך בראשית ז' מבצר ומשגב מספר מספר העם ומפקד' כהרי ישעיה כח' פחל דבש' כמו ונחל' ודוניהם: איג כ'

ו' ויו שמורה הזמן אשר קודם פעלה אחרת' כמו איג יד' ובגר ימות ויחלש' והוא לדרם ויעף וירם תולעים שופטים ד' ויבאש' שירוש כפר חלש' כפר יעף כפר באש: שמות יו'

ז' ויו ההשוואה כמו מים קרים על נפש עיפה משלי כה: ושמועה טובה מארץ מרחק איש תהטות ישלח מרון ורגלן מפדיר אלוף ובמקום שאין הויו כמו שם יו:

ח' כוס זהב באף חזיר אשה יפה וגו' והדומי' לו הם משלי יא: חסרי כף הדמיון למן נפתלי אילה שלוחה כאילה: בראשית כ' דנים יחלו פגי נדיב וכל הרע לאיש מתן ורבים משלי יע:

ח' ויו במקום אעפ' כמו הפמלים עם לא עז משלי ל: ויבנו בקיץ לחמם' מלך אין לארבה ויבא חנן בלו: שם:

ט' ויו לתשובה התגא' כמו אם בחקותי תלבו ויקרא כג: ונתתי בשמיכם בעתם' ואם נקבה תלד וטמאה שם יב ירמיה שטעים ואם תסיר שקוידך מפני ולא תגוד: ד:

י' ויו במקום אצל' כמו לא אדוני ועבדיך באו' שמות יזכ: עיניו אצל עבדיך באו' בן חכם ישמח אב וכן כסיל משלי עו: תוגת אמו:

יא' ויו במקום בית העזר' כמו האלהים שלמי ישעיה ריח: ורוחו שהוא כמו ברוחו ה' וכלי זעמו' כמו בבלי שם יג: זעמו:

יב' ויהי-האלה' כמו ולא יותן לא לעבדיך: מלכים ב' ו' י' ויו במקו' עם כמו און ועגרה' שהוא כמו און ישעיה א' עם עגרה' כי היה ארון האלקים ביום ההוא ובני שמאל א' יד: ישראל' כמו עם בני ישראל:

יד' ויו התמורה' תמורת הא' ושלי עולם ששרשו יחזקאל ע: שלח' שלש אמות משו ושלוש אמות משו: תמורת יוד אילנה וילד וחילת חסד שרשו יסד' וכן אדרע בראשית יא: ידעו:

טו' ויו הסבה' רק לא ירבה לו סוסים ולא יסור דברים יז: לטבו:

יז' ויו המשך' דובר משלים אידוף אשיג: ישעיה לב: יז' ויו הכנוי' פקדו' שורו וחונור: שמות חו: יח' ויו במקום עם' כי כמו כי נטה אחרי אדוניוהו מלכים יח ב:

עלה ודברים נאמרו כדדים שלש צני אדם אובלים וזמנים כבני אדם ופרים ודכים ומתים' וב' כמה יש להם כפשים ומהלפץ מסוף העולם ועד סופ' ויודען מה שהיה ומה שהיה ומה שצמחים ונארו:

ר' דברים נאמרו בעם הארץ' אין מוסרין לו ערות: ואין מקבלים עדות ממנו' ואין מגלים לו סוד: ואין ממנים אותו אפסרופס על היתומים: ולא על קופה של נדקה: ואין מתלחשים עמו בדרך: ויש אומרים אין מפריון על אבריו:

שמושי דהיו הם עשרים

א' ויו החכור אם שם לשם כמו לוי ויהודה' ואם פעל לפעל כמו ושמרת ועשית: וקראו אותה לוי העשף ותקדק בדרך על אות שפאית כח חלב ודבש' וכן על כמף ובגדים ומשה ופרצת' ועל יוד בחירת ויחקר' ועל אחהע כפתח ועבד' או בגבול ואמת והשיבך' ואם יהיה טעם אחר הוא אז על הרוב תקדק בקמץ' כמו חלב ודשן' כבאת גלוש:

ב' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ג' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ד' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ה' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ו' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ז' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ח' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

ט' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

י' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

יא' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

יב' ויו המהפכת עבר לעתיד ועתיד לעבר' כמו והנר לך ושמעת' ודרשת היטב' ויהי בימי אמרפל ותקדק בויו החטור' וצא אמנס תשמש גם לחטור כי ק דרך הויו לשמש שני שמושים יחד:

שמות פ' א'

שמות א'

דברים יו'

תלם שג' ראשית מב'

דברים יז' בראשית יד'

בראשית א'

איוב למ' שמות כ'

שמות לב'

דברים יז' דמיה שם'

ואחרי אבשלום לא נטה:

יט ויו במקום שין אשר כמו דבר אל בני ישראל

ויקרו לו תרומה:

כ ויו במקום אם ויצמית והלכת אל הכלים אם

צמיר:

ואלי פ כמו אינו ראוי והגון:

י לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום:

י דשלום קטיעה פ קטנה ללמד שאין הברית

לכהן אלא כשהוא שלם בלא מום אבל אם חסר

פסול: קדושין סג פ ג:

יוס בן חוני מפני מה נקוד על י התונה

ובקוסה האמור על הכירה: ללמד שבשכחה לא

ידע ובקומה ידע למה שהיה שטר מאמש אבל

בלילה שב יינו והרגיש בה: נזיר ברג פ ג:

י דכתב אאופתא פ אות וו שכתבה אל

עיקר חרות של דקל:

ואש

ואלה שמות:

וילון פ שמים והוא אחד משבעה שמו שנקרא

בו וילתא כמו צעיף:

ואני עד כהר ואני שם מקום וכן ברי פיו עברת

כהר ואני:

ואנו פ ואן הוא: הוריות דף מז מעריך:

ואשר

ואלה שמות רבה:

והאר

והא אמר רבי:

והמב

והוא מוכן בנקל:

ווי לה לאלפא דאולא בלא מכסא:

ווי לדין כד קום דין:

ווי כמו הוי וכלם ראויים להיות עם שני וויס

כדי שלא להטעות:

ווי העמודים הם היתדות שהיו יוצאים בעמודים

עשויים כגדרת י כדי להפשיט הקרבתות שם והיו

למין מסמדות ותא לב פגים וויס שפתים: רי

ווי כמו אוי הוי אהה: ה:

וורד תרג ולקוט שושנים דמגב ורדים:

הוורדים הם כמו הסמפונות שהם עומד בתוכם:

ודאי אמת ומורה דבר וענין שאין צו ספק:

סור דליתווס בית השחיטה איתווס מניה

דמתווס לשון כלם גיעל ומנוף: בן פ ב רב:

ודה לשון וידוי ושורשו ידה וכשנא בבנין

התפעל היוד תתהפך ליו ותרגו והעודה וידי:

שמות כה:

כתא:

במדבר

כה יב:

קידושין כב

פ ד

מ

שמות לח:

שבת פז סג

ייקרא יי

ודיי אטריטון ודיאטריטון: כלי של זכסית:

וה לשון שמחה בן זכאי אמר וי אמר ליה למה

אמרת ווי אמר ליה זה אמרתי ר יוחנן פ וי

לשון צער וזה לשון שמחה:

תרג אוי לך מואב ווי לטון מואב וכן תרג אהה

כי קרא ווי ארי זמין: וכן הה לויס יחזקאל ל יואל א

והב בסופה שם מקום ונמצא בספרים אחרים

מלת אחת ובמקרא יש ב מלת את והב: ואין במדבר טא

לה חדר: רי עוי

וטיב כועץ עשר אנבעט בקרקע עד שימות שבעת פ א

וטיב פ עד שימות האבר מקושו ויחזור לאחור:

ויטרי לשון חזור לאחור: גם שם עיר ומקום ותאר

לאדם חכם מה:

ולא ירפאו למלא ניתנו בשקלים דף כ כתיב

ונרפאו זאת אמרת ולא ירפאו ומשני מקום הוא

ששמו לא ירפאו פ דע שכל זה הלשון הוא על ו

של חיבה ולא היקשה להם והוא פוגת וביאור

דבריהם כשתענין בו:

ולד כמו ילד עיין בשורש ילד:

וולדא רחם מהאם:

וית

ויונתן תירגם:

ולמר

ולמאן דאמר:

ולמל

ולא מצי למימר:

וילס שם אדם:

ולכאלש

ולכל אשר לו שלום:

ולתניא פ גידן:

וילון עמא מפמ שהשמש מתחמם בו כמו שכת פ יב רב:

יריעה או מסך קלעים לחצר תרג וילון לדתא

ונמצא ויליון פ וילון אינו משמש כלום פ

הרקיע שלפני כל הרקיעים שהוא כוילון לפני

הפתחים חגיגה פ ב רב:

ויקר

ויקרא רבה:

וסת כל אשה שיש לה וסת מנהג ונדוי הנשים: סנהדרין פ

זינן וקת תחילת חולי מעים פ שנוי מאכל יא חולין פט

גורם חולי מעים:

וער בית ועד להכמים פ קטן וחברת אם מסכת אבות

עובים או רשעים:

ועודות מדה מה עירובין רב פ ה:

ופגין

ועיר גדל ישכנו נחש:

וצע

וצריך עיין:

שבת פ' ד'

וירד : שכן וירד לע גט מסתיוק : ונהדר ליה
כליל דורדא סומקא : כלם מורה השושנה מה :
עיון בשורש בתל : תרג' שושנת העמקים ועברי
ואין בורדא דבמזג גימטאל דעין : ללקוט
ששנים : כבדל דמלב ורדן :

שיר ז'

ע : עד שיסחוק את הורדן : גם השמשנות ו
ומקומות שהם עומד ורץ בהן : ולמנא בורדן
הן החוטין שהם מלאים דם בגוף ובפרט מוכן
מאותם שהן סביב הנזיר :

חולק פ' ב'

ברכות פ' ד'

וכיום השביע שבת וינפשי רל' וחי למאבדים
כפשי הם שתי מלות : והוא רמז שאוי למי שלא ה
הציג בעולם הזה במעשיו הטובים כדי לשבת ביום
השביע שהוא יום השבת : רל' עולם הבא שהוא רמז
בשבת עד מי שלא טרח בערב שבת מה יאכל
בשבת :

שמות לא יו'

בנה סימן ג'

ורדנא : שם מקום שאנשיה הם צרי עין ומקפדין
זה לזה בדבר מועט וקל שאין ראוי להקפיד :
ובשבת פ' במה אשה : רל סנה :

פ' ד' ע"ה

גמ'

ורשפי : יש שמרשים מרגליות : ור' גרשם שרש
מנפחת שנותנים על הפחת שקורין פרוגטאל
בלט : ויש שתריץ דנועה :

פ' ד' קדושין

רשפי : שמו את הרשפי : ונמנא רשפי הוא הדרך
שהמאכל נכנס בו ויורד לאסטומכא : ברשט מתחלת
המקום : רמזם הלבנת שחיטה פ' אי' ה' עיון בו
בשורש פ' טירי :

חולק

רשפי

וטלס טלס :

ותא : שם שוף תרג' הדאה : ותא : וק' חסידה
ברושם ציתה : ותא בראתי בית מדוניה : ת
מילס קו' :

ויקרא יא'

ותן : ביד שדיו ישרנו : תרג' ויתנא דפחדו
משששין : ונמנא ווחן :

וחת : פ' תבך ומיד :

ותק : ותיקון היו גמריין : וכן בניס ותיקון פ' ד' נדרות

ונמנא לשעמים ותיק : פי אנשים שהם זרזים

ומחכבין המנוות : והתקבר אומר שראה בספרים

מה שכתב גם כן זה השם ל' וקראוהו ותיק :

ותלמיד חכמים כב' :

אוחזין ותק : פ' חולצה :

ותיקא : תבשיל העשוי ממלח ושמן וקמח :

ותרן : הייתי בנמוני : וכן מוותרא : מוותרין כלם

לפון נדבות יותר מהראוי : גם שלא להיות חף על

טבדו ולבטת חוב וכדומה : גם נקרא שוע ומורה

יתד כבד ומשנח מהנדיב : והוותרן כבד כלם :

תניא שאלו תלמידיו את רבי נהויא בן הקנה

במה הארכת ימים אמר להם מימי לא נתבדדתי

בקלון חברי ולא עלתה עמי קללת חברי על מטתי

וותרן הייתי בממהני : מעמד יום' אי' :

ותש' : שיעור מה' :

וותרנותא : נדיבות :

ותר : כל האומר הקנה וותרן הוא יתוחרון מעשי

וחי' : אלא מאריך אשה וגבי ידידיה : פ' שעבר

אל פשע ומוחל אותו מכל וכל אף על פי שלא עשה

תשובה קרוב ממה שנא' ונקה לא ינקה :

הפותר : על דברי נביא' פ' שאומר שיש בדבריו

יתור וכדומה :

וחר : פ' מי שמפזר מעותיו שלא כראוי ויותר מ

מהראוי כוהנן לקרא אותו ותרן ומתפעל בבנין

פעל וחר : והוא הפך שוע שמורה אדם נכבד

והוא הפך הבילי : ולפלו לא יאמר שוע :

ישעיה לב' :



אופן כתיבתה והנמלה ממנה עין באותיות ד' עקיבא ותדע כי טוב ה'

קיואו : פרוש מדונה : פרוש מה חובתו ואעשה : סוטה פ' ג'
פרוש מאהבה : פרוש מיראה : פ' אשכמי זה
העשה מעשה שנא' רל שמו' שלא לשם שמים אף
זה עושה מעשיו שלא לשם שמים : ג' קפ' פ'
האנקף את רגליו מהלך בשפלות עקב בגד גודל
שאינו מרים רגליו מהארץ ומתוך כך נוקף את
אצבעות רגליו באצבעים : קיואי' אמר רב נחמן בר
ינאק זה המקיז דם בבתלים רל עשה עגמו
כעצם עינוי שלא יסתכל בגשים ומתוך כך מכה

שבעה דברים מוטלים
מבני אדם : יום המיתה :
ויום הנחמה : ועומק
הדין : ואין אדם יודע במה
משתכר : ואינו יודע מה
שכלבו חכירו : ומלכות
בית דוד מתן תחזור
למקומה : והחטאים מתי יכלו :
ז' פרושים הם : פרוש שמי : פרוש נקפי : פרוש

פסחים פ' ד'

ראשו בטתל והדס יונא: מדרבה פי דמשפח כ
 כמדרבה כלי שעשו כמקבת וראשו כפוף: מה
 חובתי ואעשה פי הא מעלותא היא אם אינו
 בקי באיסור ובדקדוקי המצוות יבא ללמוד: רל
 מה עלי לעשות ולא עשיתי ומראה עצמו כאלו
 קיים את הכל: מאהבה פי מאהבת שכל מצוות
 ולא מאהבת בוראו: מיראה פי של עונשין אלא
 מה על אדם לעשות מאהבת יונרו לבד כאשר נזכו
 הי אלהי וסוף השכר לבא: ועם כל זה אמר רב
 יהודה לעולם יעבוק אדם בתורה ובמצוות אף על
 פי שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה מעשה
 רשע לקיש יוכיח:

בר פרשת
 כשא

אמר ר' שמעון בר נחמן בשעה שברא הקב"ה
 את העולם נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים כשם
 שיש לו בעליונים ברא את האדם ונזוהו מכל עץ
 הגן וכו' ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו
 וכו' ועבד על זוויו כך הייתי מתאוה שיהא לי
 דירה בתחתונים ודבר אחד נזיתי אותך ולא
 שמרתי סלק הקב"ה שכינתו לרקיע הראשון עמד
 קין והרב להבל סלק שכינתו לרקיע השני עמד
 דורו של אנוש והיו עבדי ע"א ש"ל אז הוחל לקרוא
 בשם ה' וסלק שכינתו לרקיע השלישי עמד דור
 המבול ש"ל בהם ויאמרו לאל סור ממנו ודעת
 דרכך לא חפגנו סלק שכינתו לרביעי עמד דור
 הפלגה ואמרו הבה נבנה עיר וכו' מה עשה
 הפיצת וסלק שכינתו לחמישי עמדו הקדומים
 ש"ל בהם ואנשי סדום רעים וחטאים לה מאד
 וסלק שכינתו לששי עמד אמרם וחיברו ו
 והכניסוהו סלק שכינתו לרקיע השביעי ואמר מי
 יקום לי עם מרעים מי יתנב לי עם שועלי און
 מה עשה הקדוש ברוך הוא קבל את כל הדורות
 הראשונים והעמיד את אברהם וסגל מעשיו ירד
 משביעי לששי עמד יחזק ופשט צוארו על המזבח
 ירד מששי לחמישי עמד יעקב וירד מחמישי
 לרביעי עמד שבע לוי וירד מרביעי לשלישי עמד
 קהת וירד משלישי לשני עמד עמרם וירד משני
 לראשון עמד משה והורירו לארץ שנאמר וירד ה'
 על הר סיני ה"ד באתי לבני אחותי כלה:

שיר

זי מצות נח: הם ברכת השם עבודה זרה: גיל
 עריות: שפיטת דמים: גול: אבר מן החי אף על
 הדם: סנהדרין פי ז:

זי קבלו את כל העולם מתושלח ראה אדם: שם ג' פ' מ
 ראה מתושלח: יעקב ראה את שם: עמרם ראה
 יעקב: אחיה השילוני ראה את עמרם: אליהו ראה
 את אחיה השילוני ועדיין הוא קיים:

מספר ה' הוא מספר נכבד וחשוב מאד וזה מ
 מפני שכל המספרים עד העשרה הם מולידים או
 נולדים ובכך יש להם יחס והצטרפות עם זולתם
 ה' הוא מוליד כל המספרים כאשר אמרנו והב'
 מוליד הד' והג' ה' והט': והד' ה' וההא היוד'
 ה' נולד מהג' והה' מהד' והט' גם הוא מהג'
 והי' מההא' כאשר ה' שאינו מוליד ואינו נולד
 וא"כ אין לו יחס עם קודם או מאוחר לו כדמיון
 האל ית' אשר על זה בחר בשביעיות וקדש את
 יום השבת שביעי לימים שאנו מכבדים אותו ב
 בשביעיות יין וכשר ודג שכל א' מהם שולה ז'
 במספר קטן ואותיות ראשונות של כל א' מ
 מהם עולות שבעה וכן השניות וכן השלישיות
 וכמו כן אנו מכבדים אותו בבר ששולה ש
 שבעה:

החבמים הקדמונים גלו לנו סוד השבעה היכלות
 עצמו ריחניים מתבוננים לבמה מיני חשמלים
 חיות ואופנים אשר עבודת הקדש עליהם ו
 וכנגדם ז' היכלות העומא שהם עצמים ח'
 חשוכים מתבונני לבמה מיני מלאכי חבלה ומזיקין
 להעביש החוטאים כי גם את זה לעמת זה עשה
 האלהים:

גם תורתנו הקדושה חזרה עמודיה שבעה
 כמאן דעביד מרישיה דוידבר עד ויהי בגסוע
 הארון חד' ומן ויהי בגסות הארון עד ובגומה
 יאמר חד' ומן ובגומה עד סיפיה דספרא חד'
 הרי שבעה ודרכיה דרכי נעם סובב' על מספר
 זה שבעת ימי בראשית שבעת ימי המשתה
 ושבע ברכות לחתן וכלה שבעת ימי אכלת' ש
 שבעת ימי המלוואים שבע שנים לשמטה שבע
 שמטות ליוכל שבעת ימי הפסח שבעת ימי החג'
 שבעת ימי ספירה לנדה לטהרתה וישראל שנעמאו
 בגלגל מצרים ושמעו לצרם שבע שמות נקראו
 לו ועליהם אמר הנביא כעמאת הנדה היתה ד
 דרכם לפני הוצרכו לטהרתם שבעה שבעות אחד
 לכל א' משמות ינהל' או מפני שעבדו במצרים
 לשבעה כבדי לכת הוצרכו שבע של טהרה לכל

יסוקאל לו

רשעי ישועיה יא' ד:

זכרון ד

א. מהם וזה מעשה המנורה בצבעה נדחתה ע
 עליה שבעה אלה עוני ה' המה משוטטים בכל
 הארץ וזה עגן כגור של מקדש של שבע פימץ כי
 סוד כמון אלל המשכילים במספר השבעה אשר
 ממנו יודע טעם מרונח המספר הזה בכתבי
 הקדש גם בבלעם את שבעת המזבחות ערכתי
 וביהושע שבעה כהנים ישאו שבעה שופרות ה
 היוכלי יבנך הצית ויבנהו שבע שטים ובאחשוורש
 שזבעת הסריסים וגו' ואת שבע הנערות וגו' גם
 העולם נחלק לשבע איקלמים קולות המוסיקה
 שבעה כי השמיני חוזר לאחד החכמות החפשיות
 אשר בשלל העונוי הן שבע ונקראו ז' ארטי
 לטוראלל אם מפני שעל ידיהן יהיה שכל האדם
 חפשי ממאסר הספקות או מפני שנתנו לחפשים
 כי קדמוני הרומיים אשרו אותה לעבדים והן
 הגראמטיקה הרטוריקה הלוגיקה והן
 האריטמטיקה המוסיקה הגיאומטריקה ו
 והאטרולוגיאה גם המלאכות מיקאלקי אשר
 בשלל המעשי הן שבע מלאכת הנמר מלאכת
 כלי זק מלאכת הנהגת הספינה מלאכת עבודת
 האדמה מלאכת הנידה מלאכת הרשאה
 ומלאכת החוק ונקראו מיקאניקי אשר ב
 בלשונם מלה זו עוזב פעלתו העגמית שהיא
 ההשכלה לזנות אחריהן וטורה גב על הנעשה
 בידים:

במדבר כב
 יהושע מלכס
 א"י
 אשתר א"ש כ

החיים בככבים המה ראו מעלה במספר הז'
 כי אמרו ששנות חיי הדם משועבדים למספר
 הז' היינו הז' שנים ראשונות הן תחת הלגנה
 והז' שנים השניות הן לכבד והשלישיות לגנה
 והז' הרביעיות לחמה והז' החמשיות למאדים והז'
 הששיות לגדק והז' השביעיות לשבתאי
 חבמי ההנדסה אמרו כי בשבע שנים ראשונות
 מחיי האדם יפקח עיניו על הטוב והרע וכו' ה
 השמיני יתחיל להזריע זרע וזה מכוון לאמרס זל
 שבוזרות הראשונים היו מולידים מבן ח' וע' שנה
 וכו' השלישיות יהיו ימי צמיחתו וגדולו בארך
 בורח וכו' הרביעיות יהיו ימי צמיחתו בעומק
 וכו' החמשיות תשלם צמיחתו וכו' הששיות יהיו
 ימי העמידה וכו' השביעיות יהיו ימי הירידה
 הפילוסופים והרופאים בטאם לחקור על מ
 מרונת חיי האדם מצד מזגו כשתמשו ממספר הז'
 כי ראו כי השתנות בימים ובחדשים ובשנים
 כל זה הגיע למספר השבעה מספר שכל אומר
 כטור בכל אשר יפנה והכל הולך אל מקום א'
 שבעה ימים כוכבים ארץ ישראל ימא רבא ימא

קב

זא

דעברה: ימא דסמך: ימא דמלחא: ימא ד
 דחולתא: ימא דשליית: ימא דאספמיא: ירושלמי
 מסכת פלגים על פסוק ועל נהרות יכונה תלים
 כה ז:
 זי לא זו משם לשון תנועה והסרה ממקומו
 ולפיק החיות נקראים וזו שדי:
 זו בשורש זו:

תלים נ

זאב ולביא

זטר את בוראך והננע לטת צית ה' אלהיך:
 זאב עם כבש הרבני בזאבים טרשי טרף: מ
 יחזקאל כ"ט שם חיה ידועה:
 זאדי ולא עדה עליו שחל תרגי ולא זיאר עלהי אונכ כח:
 ליתא לשון העברה:
 זאזא ועשה קציר כמו נטע תרגי ועבר זאזא אונכ יכוח
 היך נבא וק ימולל קצירו תרגי יתמולל זאזיה
 מבין עפאים מצינו זאזא: יא שם עץ:
 זאר פ' נטה או פנה לדרך או לגד מה:
 זבב ישרוק לזבוב אשר בקנה הרטי וזבובים מ
 זבובי מות יבאיש קהלת יי בעל זבוב אלהי ע ישיה ז'
 עקרון שם נלם זכר שהיו עבדים: עין בשורש מלכס ב"א י'
 זוכ:
 זאם פ' משמיע קול:
 זב:

זמן במה:
 זב דמי ליה בזב פ' זכ סימן הוא לל זמן זכאים פ' א'
 במה לל שמה שנות מהקרנ פסול בזמן וחוז גמ:
 לזמן פסול בזמן לאשקי חוז למקומו שאז אק
 פסול בזמן אלא פסול מקום: במה פ' חוז ל
 למקומו וכו' וכד דמי ליה במקדש גם זה סימן
 הוא מחשבה קנח דם שלישי וכו':
 זבר זברני אלהים אותי זבר טוב לפי המשכת מ
 הלשון ירנה מתן וחלק טוב והוא לבדו במקרא: בראשית יע:
 בשורש חלק:
 זכר ירושלמי מפרשו זכרתי ה זכרון טובים כמות פ' י'
 שהוא לשון פרנסה כמו זורדאי קליל ואזרח ר
 רחיקא: ואנקלם פירשו לשון חלק:
 זבוגי אחאנא תגרי אובוגי מיכדקי פ' אחינו מ' פ' אל
 כוחרים הם אל קיניהן כדקין כלומר שבמקום
 שהם נושאים ונותנים הם בדוקים ונכרים אם הם
 כאמנים או לא כמו שאמר בשלמה דברים אדם
 כיכר בטסו בכיסו בכעמו:
 ז' הני זבוגי פי שרנים יבשים:
 זבוגי פ' מין שרן שתיבש: ז' אונר: ז'
 נדה פ' ז גמ:

מלכס א' כ' שנות כד' לשם ל'

זבח לה' השם ויזבח יעקוב זבח בחר' ב' בראשית' לא' הרבוי זבחים שלמים וזבחו נקבה וזבחה הרבוי וזבחות ויטעו מזבחותם חושע' ד' לשון קרבן ומיתה : והמקום שנעשה שם הזבח קרוי מזבח ועשית מזבח מקשר שם שלא היו מקריבים עליו זבחים נקרא ק' כי לא היה משרת רק בעבור הקטורת : הזבחה תא' לב' פנים זבח טבח :

מלכס סנהדרין פ' ו'

המזבח תא' לב' פנים מזבח אריאל במה : זבח חודה וכדנני פ' כל הזבח יצרו מסד אותי יענה ובעה :

מ' בראשית ל' מלכס פ' ג' מלכס פ' ו' ידמיה ט' כב :

זבח דמעולה וזחי שלמי זכור פ' אותם המזבחים בעצרת ראה פ' אמור אל הכהנים : זבל' הפעם יזבלי אישי לשון דירה שהפית נקרא בול' כמו בנה בניתי בית זבול לך : ד' זבל' ורובע הקב דביונים ורבעת קבא דזבל' מפקת יונה וכן תרג' כדומן על פני האדמה כזבל מזכר על אש חקלא לשון אשפה וידוע הוא :

שביעית פ' כ :

זבל' מזבליק ומעדין במקשאות פ' משליכון זבל' בזה או בעיקר האילן פ' מעדיין חושדין : מייבלין פ' מעדיין את היבולת כטמר אם יש לאילן יבולת יסירה ממנו וירפא' והוא דבר מה שמזיק להם פוריאב בלעט : מפרקין בעלים פ' משברים העלים היבשים מהאילן : מעשנין פ' עושין עשן מה תחת האילן להמית התולעים : פסקלין פ' מסירים האברים שהם סביב האילן מקרסין פ' חותך הענפים מהאילן שיצאו : מורדין פ' טרמים הפרחים העולים בצורח האילן : ויש אומרים שחומכים קצת מן הענפים הלחים ומניח קצת למען יבולו יותר :

צדקת פ' א' :

מפסלין פ' שנוטלים הפסולת שם : או שנוטלים קצת למען שהשאר תתעבה יותר : מזהמין פ' גומגין זבל' ומים בעיקרין : קושמין פ' שובר הראשים וסבך את הפנין פ' לפי שלא נתבשל סבך אותם שמן ומיד מתבשלים : ליעזי איגש רחמי אשילי עד זיבולא בתריפתא שלמא פ' הכף שמעליכים בה העפר על הקבר פאלא בלעט : שנחך לאדם להתפלל על השלום עד נקודה אחת שיהיה תוך ה הקבר :

הני זבילי דחומשי פ' המסגרת שעשין סביב הספר מעור לשומרו או המכסה : והוא מלשון מדר כפי פירושו הראשון מזבלין לשון חיבור ואסיפה כמו יזבלי אישי אלי : לפני איריחן פ' א' :

זבלין כהן שיש בדיו מומין אמר רב חונא פ' הקדוש זבלין לא ישא את כפיו פ' מי שיש לו לשלף את המעלה בעיניו דל' וזמא' או שריח יורד מפיו : זבינהו פ' נכחם בחכמתו : זבן' נפגם הזובן והערוה של נקבה פ' האבר בטומת פ' ו' הזכר שמימיו יזובו משם : בזבינה דמיו על אפיה פ' סחורה שאינה עובדא אלא על ידי הרחק :

רזבין דיניה פ' יקנה המריבות וכו' והמלה ה' צ' ג' ל' ה' הזאת משרתת לשון קניין ולשון מכירה ואינם יכריס אלא לפי הענין הם נכדלים והאמת פי על הרוח בלשון מכירה או הושס' ל' בתחילתה לא ק' בלשון קנייה גס על הרוח לשון מכירה הוא בענין שעל לא ק' לשון קנייה לבד אביא ראשונה לשון קניין ואחר כך לשון מכירה : איניש דזבין מהכא' ומזבין להכא הוא ספסרי שקונה פה ומוכר להלן נקרא סרסור או סירסור על דרך שאומרים עיניה ולבא תרי סרסוריא ד דחטאה : תרג' הקונה אל ישמח והמוכר אל יתאבל : יחזקאל ו' זביני לא יחדי ומזבנגא לא ידוה : אשר קנה א' אברהם דזבן אברהם : קנה לך תרג' זבון לך : השם זבין : זבינחוי כמו לאברהם למקנה : מלשון מכירה מכר לו תרג' זבין ליה : וימכר ויקרא ל' את בטרותי חבין ית בטרותיה וכן וישטר ל' בראשית ל' למנרים חבין למנראי : השם ממכרת עבד זבון עבדן : בשרש' ארחלא :

מאי רעות ונחת' אמר רב שנעשו נרות זו לזו ונרא' כהן זיבולא ועקרנא פ' שעקוהו זיבולא ועקרב ביחד' כי לעקיצת עקרב יועיל החמימות לרשאה : ולעקיצת זיבולא יועיל הקריחת וחילופא ס סכנתא' נמצא המועיל לאחר מזהק לאחר לך הן נחת זו לזו והוא כמו משל' ולפי מקומו יוק' פ' זיבולא דבורה שמוליד הדבש : זבורית' הוא השדה שאינו מביא פירות הדבה פ' כ' ג' ג' : שאינו מן המצחר : העביל כדרכו דרך פיו בלא זיבורית' פ' שלא פ' אחרון : עלתה לו בטבילה ההיא נקיות וטהרה : זבר' סטנו כדברים : תרג' אקיש היך ז' מלכס כח : זיבוריתא :

זבוריתא פ' חולרה הנביאה נקראת ק' ולקוט כדאים ראשונים דף' ט :

זג' במדבר ו' ד' קליפת העגבים : למזגי לבנא טבתיה פ' ללכא :

מ' למדנו פ' כ' תנא :

זאת וזאת על אפרחא הוא תרג' ועיש על אינן למ:
בניה:

מוכר שבעשות היא תרגולת' אמר אנימרי צמ פ' א'
זאת אוכמי בדפטימתא דמשתתחא ביני עגרי לשם פ' ז'
לא מצא קניא פ' תרגולת שחורה המטוטמת
המנויה בין היקבים ואינה יכולה לפסוע הקנה
מרב שמנה:

זר' תרג' ריש ומדון' בתחרותא ובדונא' השם חנקוק א'
זר' וניא ובדניאל ורוחיה תקפת להורא:
מזריחנותא לשון גאזה וזון:

זר' בשורש זור' ולשון בשול הוא:
זר' פ' ערב ועסק דבר חוץ מענינו:

זר' יהו' הוא לסימן' טפחים' ורחב' ד' טפחים' מנחות פ' יא:
וקרנותיהן ד' אנבעות' והיינו זר': לחם הפנים
ארכו י' טפחים' ורחבו ה' טפחים' וקרנותיו ז'
אנבעות' והיינו יהו':

זר' סיני מלה מורה וכאמרת על דבר ידוע או
שאלם מורה באצבע כונו' זה ינחמונו:

ז' בזה ואלתם פ' בזה המקום' שמואל א' יד:
וכן מזה וכו' ולפעמים יחסר ה'ת' השימוש' שמות יז:
עלו זה כנגד פ' בזה הדרך' במדבר יג:
ג' וכן זה ידעת כי אלהים לי פ' בדבר הזה
אני מכיר שה' עמי:

ד' מודיע הזמן' זה ימים רבים' יהושע כב:
ה' ויש מהם שמשרת כמו אשר זה אהבתי נהפכו
לי פ' אשר אהבתי: וכן מקום זה אשר יסדת
להם פ' אשר יסדת' הר ציון זה שכנת בו' אשר
יש אומרים שהם כמשמעות הראשון וזה וזה
יכשר: גם כמצאים על הזוננת הזמנה' ואז יתחבר
עמו מלת הנה' ומורה מהירות הפעולה בזמנה:
קול דודי הנה זה בא' והדומים:

ו' משבעתך הזה' כיון מדבר שבעתך הזה: ועם
חולם זה ראיתי: זה מתת אלהים' לשון נקבה: ועם:

ו' במקום הא' זו אלמדם' תלים קלב: וגמצאים
עם שורק ואז הוא לשון זכר ונקבה עם זו יצרתי

לי והדומים הרבה' ויש שמפרשים קצתה מהם
צמקום אשר' והמשכת הענין ידון זה: וגמצאים
לנקבה עם א' ת' זאות האשה:

זה זיהיה הוא דעבר' פ' זיוו ואורו הוא ש'
שמתראה:

ז' משרבו זהוהי הלכ רבו מחליקות בישאל:
פ' לשון גבהות ובאזה: וכן אין מזהוהי: וכן ת'

שפכו לפניו לבבכם' גדו קומי זהוהי לבכון' פ'
גובה' ונמצא זהא' כמו זוהרא:

ז' שלכן מלא חוללות רעות מלשון מחול: רבו

זג פעמון זהב' תרג' זגא דדהבא' אך מה ש'
שפירושו' צמד תמצאם בשורש זוב:

זוג של בהמה' החינוך נקרא זוג והפנימי נקרא
עגבול: מנחה בגולה:

זוגי' זהב וזכוכית תרג' דהב וזוגותא' ויש מ'
ספרים שכתוב וזכוכיתא:

קבא דזוגותא' פ' מדה קב של זכוכית חשוב
ויקר: וכן זוג זוגין פתרון אחד להם' זוגי' העישה
מלככה הזכוכית נכ:

בני מלכים בזוגין' פ' מלכשיהם' הלבוש החינוך
נקרא זוג והפנימי נקרא עגבול: דהוה קאים

ולביש' זוגי' הערוך הביאולא פירשי' וימ' מלכשיי'
אחרים' פ' מנעלו והכל שטש שהרי כל אדם לביש
דברים כאלה והאמת כי גם הנזכר משופשת היא
שכזמנה לערוך ואני מנחת' כתיבת יד זיג' והוא
הנכון כי ע' הארמון היו עומדים בבטחון:

זוג בא מרקת' פ' שני תלמידי חכמים שבו מ'
נוטריא' שנקראת רקת' עיין במגלה' ותפשן

נשר' פ' המלך עיכבן פ' המלך נקרא נשר דרך
השאלה: כדכתיב הנשר הגדול' ועמוסי ירוכי נ

נחשון' פ' נשיאי בני דוד המיוחסין מזרע נחשון
שהוא משכנ' יהודה: ולא הכינון אדומי' פ' זה שר

אדום המושל עליהם: בעלי אסופות' פ' החכמים
לקבוע נציב אחד יפה חדש העיבור: וזהו תורף

המאמר: זוג בא מרקת' ותפשן נשר' ופירס דברים
הנעשים בלז' פ' תכלת וניצית: וכזכרתא יצא שלם

בעולם: פ' נטר: ועמוסי יריכי נחשון' ולא הכינון
אדומי' וכו':

כדי לקרוץ בזוג' פ' לחתוך במספדיים: וכן חבל
זוג של ספרים סב' פ' המוקבל:

שיתא זוגין תרג' ששה נעדים: בערך זוג' ב
ביתו:

למיןא עליהו' דזנא עליה' לשון סמיכה והיכנה:
לא הוה זוג כולי האי' פ' לא היה צלול וזך כאשר

יהיה מן הראוי' ונמצא דויג עם' ד:
ורחנת קרבו' תרג' ותשוג בני גוה: רחן בנימי'

ת' שזב בני א':

זנדרום' פ' זוג דום' הכל מורה מספר שנים' כמו
ב עינים וכיוצא: פ' שעינו אחת ישר כראוי ו

והאחד נשונה ואיש כזה נקרא כן עיין פ' ז'
בבבירות:

ונמצא זוגדות' ורל מי שיש לו שינוי באיבריו פמי
שעינו אחת קטן ביותר' או מנבע שעין האחד

אינו כמוהו נכ:
זגוהי' פ' מלכשיי' ונמצא זוגין אגוזות' ויקרא
דבה' פ' יג: עיין בשורש זגב:

קרא יתהוה זהו יתהוה הללו שמדליח אלגז לעולם
 פ' שמחים בכל עת: ויקרא רבה רפ אחרי מות:
זהב וכסף ידוע והוא המבחר מכל המתכות:
 ולכן כל הדבר נחמד וזך או יקר יבנה בו כמו
 זהב מנשן יאתה: וכן טעם זהב בכל ביד הי'
 ירנה היין הוד והנקי: וכן המדריקים מעליהם
 הזהב: פ' השמן הוד והמעלה ואינו מתפעל
 ותא' לו פנים זהב: בגד חריץ פז: כתם סגור:
 דהב: בשורש עהור:

מ'
 שמות כה:
 איוב לו:
 ירמיה כא:

זהבי האומן שאומנותו בזהב נקרא כן:
 מאמתי כשרין מש' זהביו: פ' מאז שהיו מאירים
 ומנהילים כזהב: זהב מנהיל ומאיר והוא שגור
 מאד אם בשם או בפועל:
 זהב פ' נעשה כעין של זהב:
זהל ציב

ג' פ' פר:
 חולין פ' גמ:

זה השער לה' נדיקים יצאו בו:
זהם חרבתו חיתו: פ' תחשוב נפשו המאכל
 לזוהמא ומורה כל דבר תעוב ומאוס שיוצא
 מהגוף אם דרך זיעה או מכה וכיוצא: וכן מובן
 דבר שאינו נקי ושגור לאמר בידים מזוהמות:
 פ' שלא רחץ ושטף אותם במים גם משתמשים
 בעד נקיות עוון ופשע: כאומרים ישראל שעמדו
 על הר סיני פסקה זוהמתן כל עון נחש הקדמוני:
 ותא' לב פנים זוהמא חלאת:
 זהם תרג' שור אוכל עשב: תורא דאכיל עשבא
 ומזדהם: וכן ויתננו כמו לבוש ויתעטרו היך
 כסו זהים לשון טנוף: זהם לשון שאב וגעה
 כמו השור גם לשון חיפוש:
מזהמין משימים אי זה שמן רע שנהוג לשים
 באילנות להרחיק מהם התולעים שמדגילים לדור
 בהם:

מ'
 איוב לב:

תולס עמ'
 איוב יא:

שכינות פ'
 ב' ד:

חולין פ' ח' ד:

זוהר פ' ג':

מ'
 יחזקאל לב:
 דניאל יב:

מזהמין משימים אי זה שמן רע שנהוג לשים
 באילנות להרחיק מהם התולעים שמדגילים לדור
 בהם:
 אין כותלין בחמין מפני שהחמין מפעפעין את
 הידים ואין מעבירין את הזוהמא: פ' אין כ
 כותלים את הידים במים חמים: התא' מזוהם
 לזקן לחולה ולמזוהם: כתובות: פ' המדיר: והזיע
 והטנוף נקרא זוהמא התא' מזוהם תרג' חלאתה
 בה דזיהמותא ביה:
זוהמא ליסטרין פ' הכף שמשדת לקערה ל
 להעביר הזוהמה:
זיהמתא פ' קליפה גם לשון טנוף ולכלוך:
זהר והזהיר את העם כלם לשון הודעה והתראה
 כדי שישמר מדבר מה: ב' והמשכילים יזהירו
 בזהר הרקיע: וכן כמראה זהר יחזקאל א' כלם
 לשון נוגה והארה:
 בשורש אור:

זהר והנה השמש והירח תרג' ירושלמי: והא
 שמיאם וזיהורא: ומרגו שלנו סיהרא: והכל אחד
 ר'

כי אזהרתי: לאזהרא כמו הזהיר: ודוב לשון
 שמירה שכתובים מתרגם אותם בלשון אזהרה:
זהרתי לשון הפאה דרך מוכר:
 בזהרית שבין עיניו: פ' הוא לשון של זהרית
 שתולק לבוס צין עביו לנו: וכן כיומא ברג' לשון
 של זהרית מלבין: וכן אם היה מרוקס ושני ירטתיו
 כשני וחוטין על זהרית: וכן חוטא דזהריתא
 חופת של חתנים זהרית מוזהבת כלם לשון נבע
 אדום: או נמר מצבע אדום:
 והוא זהרורי מעין שופריה דר' יוחנן: לשון נמ פ' ז'
 אורה ויופי:
 אמר ר' פנחס בן יאירי זהירות מביאה לרי'
 זריזות: פ' להיות נשמר ממנוות הש' מציא האדם
 לירי זריזות:
זהררי פ' הממוני' מן המלכות זהררי דזבן ארעא
 לטסקא: פ' לקבל המס הקבוע על הקרקעות
 לזת מס למלך:
זהרא נפקא פ' ארס שיש לו יוצא: יזהרדיה נדה פ' ז':
 ארס שלה:

זהרתיא זהרתיא פ' לשון ריב קטטה וענש:
 זו עם זו יצרתי לי מפני רשעים זו שדוני תילים
 יו' לשון אשר וכן דרך זו אלך דרך אשר אלך:
 עיין ר' יונה אף יש שמפרשים אותם כמו זה'
 ואומרים שהיו במקום הא וזה וזה יכזר כש'
 משמעות הלשון:
 בשורש זה:

זרב ויזוובו מים: ואשה כי יזוב זרב: ויקרא טו'
 ענין כטיפה וחלה: עיין בשורש זרב:
זרב בשורש גב:
זרב מושיב יחידים ביתה תרג' די מזוג זוגין
 יחידאין לכר זוגא בחדא: השם ועדד בגדים וזוג
 לבושין צמד חמורים וזוג חמרין: אך כל צמד
 הסמוך לבקר מתרגם פרגין או פרך: והרבי ששה
 צעדים תרג' שתא זוגין: ובתי זכר ונקבה ברא
 אותם דבר ובר זוגיה: וכל לשון זג בלשון פעמון
 כתיב בשורש זג:

רבע שקל כסף תרג' זוזא חד דכספא: והוא כמו
 הדינר של זהב: וארבע זוזים הם סלע:
 זוג פ' חכר:

זוגתא פטינתא פ' תרנגולת המטומת בבית:
 זוגת בבית זוגיתא תרג' בימים ההם כשבת פ'
 בית המרחץ:
מזוגא מי שיש לו ב' זוגות נכ':
זוג המזוג פ' כותף העל על נואר שור וממור:
 תרג' שז עבלות נכ' עגל מזוג:
זור בדבר אשר זור: כי אל ה' זרה ירמיה:
 זוגות ית:

שבת פ' ו' ד:

נדה פ' ג':

נמ פ' ז':

על פ' ד':

נכ פ' ג':

נדה פ' ז':

מ'

ישעיה מג':

תילים קטג':

מ'

תילים עמ':

מ'

תילים סה':

שופטים מ':

מלכים יא':

שמואל ב' יו':

נמ פ' ז':

אסתר א':

במדבר זג':

כלאים:

מ'

שמות ית:

תולים קבר: כ: התאר זר יהיר לן שמו משל פא: הרטי
 זרים: אופן אחר המים הזרונים: השם בא זרח
 תולים יע: ויבא קלון משל יא: ויש שפתרים אותו תאר
 יכנה בא איש זרח: וכן וכשל זרח: וכן גם
 שמות כח: מזרים חשך עבדך: לל מהזרונות פלטני שלא
 ימשל בי: ומתפעל גם בבגין הפעיל הזיר
 עליהם: והוא שגור מאד במשנה: והעשה דבר
 בדרך לל שידע בוראו ומטבון למרוד בו קוראים
 אותו מזיר בעשותו העברה ברגון ובשאת ו
 ובנפש:
 בשורש רשע:
 צראשית מה: זור: נדה לדרך: זורדין לאורחא: וכן ומזון לאביו:
 תרג: וזורדין לאביו: גם העבך תענך לי תרג:
 ירושלמי מזורא תזורדין ליה: וכן וינטידו
 ואזרחו: יהושע ט:
 כחצות פ: זורדים קלילא ואורחא רחיקא: פ: נדה מעוטה
 ו: רב: והדרך רחוק:
 מ: זור: בזירות מזבח: בנותינו בזירות: תולים
 קמר: אופן אחר בזירגו מלאים: לשון נד ופכה
 ופאה:
 בשורש פ: ד:
 שמות כה: תרג: ארבע הפאות: ארבע זויתא: וכן ארבע
 לשם כו: פעמותיו: ארבע זויתיה: וכן תעשה למקצעות:
 מלשם ד: תעביר לזוית וכן אל ארבע פינות: תרג לארבע
 זיוין: וכן ושער הפנים: תרגא זויתא: ירמיה:
 לו: ומנחא זוי לקביל זוי: פאה לעומת פאה:
 עז קב: זוי: אפילו זוא דסרכלי: פי שני סרכלים לל בגד
 פ: המדיר: העליון: נמצא תרי זוי: רבי יוחנן ורבי יהושע
 בן לוי זוא חד: פי ר' אלעזר ורבי יוסי: פי
 כנו זוג: איתי זוא מביתה: פי זוג של ספרים
 פק דמגלה: דקאי נאדים בזוי: פי יוס ג:
 זוא: שם ארס: נדה: רב:
 זוי: נד וקנה: ומנחא זוא: זויתא או זויתא:
 והכל דרך אחד להם:
 זורדא: פי תכריכין:
 זורדא דאורדי: פי שק שמימים בו כל דבר:
 זור: מזוה: וכתבתם על מזוזות ביתך: פי לחי
 מעמודי השער שהמסקוף נשען עליהן: ויוכתן
 מ: תרג: מזוזות היכל ה' שער סיפא דהיכלא דה:
 דברים י: אותיות: מזוזות זו מות: פי שלזכות מנות הזכרת
 שמות אל: א: מנות השם ושמו ית מסיר המות נפשי: עיין
 מנחה בלילה דף קעו:
 שבת ק"ג פ: זוא חזירא: פי זח של כסף: תרג: רבע שקל
 כסף: זוא חד בכסףא: פי שקל של תורה הוא
 של סלע ויש בו ארבעה דינרין: ודינר זח אחד
 הן שקל מדרבנן: הוא חצי סלע ויש בו ב' דינרין

קס
 עיין ב"מ רב פרח הוהב: זחי לעללא לא שכיח: פגעה מ"ג
 לתולתא שכיח: והוא כמו משל הדיוט: זחי לקנות
 תבואה אינו מצוי: אך לגוי שתלן אותו והנוגשים
 הוא מצוי:
 חטרי: שפת השכבה שהוא נד מאד: שבו הדגים
 הנלקחים עומדים ואינם יכולים לנחת:
 זור: הזלים זהב מכוס: לשון יזל מים עיין ר"י מ:
 ב: לשון זור: פי דבר שערטו דבר מועט והוא הסך
 היוקר: והוא שגור מאוד בלשון משנה: מעות איכה א:
 בזול ופירות ביוקר:
 ג: וקרוכ לזה הלשון כל מכרדיה הזולות: לשון
 בזיון:
 בשורש בזה: ד:
 זור: לא יערכנה זהב וזכוכית: תרג: לית אפשר איוב כח:
 דתשתכח בזולותא: לשון זול כזכר לעיל:
 זור: תהא ליה חקנקניה: פי לך ואנסה אותו אם
 יש בו חומץ או יין: פי אם יש לו חכמה מפארה: פס יומא:
 והוא כעין משל:
 זור: לית לי מילתא בהדך: פי לך כי אין לי יומא:
 עסק עמך:
 זון: מפיקים מזן אל זן: כנוי לכל דבר הנאכל
 שהוא מזון: כמו החטה וכיוצא: השם בר ולחם
 צראשית מה: יהושע ו:
 ובזון:
 ב: רחב הזונה: יש שפתרים לשון אושפזיה: ו
 ואחרים אומרים לשון זכות עיין המפרשים: ויתן
 את הילד בזונה יואל ד: מענגן זכות: וראוי ל
 להביאו בשורש זנה: בשמים ונגים מדוקחים כמו: דה ב: יין
 עיין ד"ק:
 ג: לך על אונגד: מין בלי זין: ר"י:
 דברים כב: וכן והזונות רחצו: פי בלי הזיין רחצו שם מן ה
 מלכים א:
 הדס: ויא שאיזבל אשתו עשתה במדכבתו כדמות
 כב: לה:
 שתי זונות ונתלכלט בדמו: עיין ר"ש:
 ועל המזון תא' לח' פנים: מזון: ציר: שאר:
 שרף: חיות: מאכל: לחם: ד:
 זון: תרג: ישק כל עמי: יתון כל עמי: וכן
 צראשית מ"ב: זאבלבל אותך: ואזון יתך: וכן הדועה אותו
 תרג: דון יתי: וכן וינהלם בלחם ויניעון בלחמא
 לשם מו:
 וכל לשון מין בשורש זנה ביתי: וכל בלי זין:
 בשורש זן:
 זרע: ביום שינעו: שמורי הבית: וכן ולא קם ולא מ:
 זע ממנו: אסתר: ה: השם: והיה רק זועה: לשון
 קהלת יב:
 נע ונד: עיין בשורש זעה: זעוע: הניח:
 בשורש נוע: ד:
 זוע תרג: ומקת כף ירך: זע פתו ירכא: ויחרד
 כל העם: תרג: זע כל עמא: וינע לבבו: זע לביה
 שמות יע:
 ישעיה ז: וכן רבו ואל תחטאו: זעו ולא תחטו:
 תולים ח: י: וכן לא אמוט: לא אמות וכן ונתחלחל
 אסתר ד:

הביאו ולא פירשו והמעריך מפרשו עני המחזר
ואמר שהוא לשון יון שלל עני: אך בקשתיו בר פ:
לא ויהי כל הארץ שפה אחת ויפה תאר מפרשו
אותו שם לשון מסולק מהחיים והדין עמו כפי
המשכת והכנת הלשון: שהוא ששאלו כתר מוכל
בני אשת דוד בפלטי בן ליש ודך דוד היותו כמת
ונעדר מהחיים ואוזן מלך יבחר:

שמאל א:

זיטבא פ: שקר:
זטר: תרג: נעור אנכי: זוטא: חיות קטנות
חזותא זוטא: ויש ספרם שכתוב ועזרתא:
זי:

תלם קיע:
לשם קר:

זרע ישדאל: זרע יהודה:
זית: פ: גלגל ונהוב:
זיר: בחדש זיו: הוא חדש אייר ונקרא כן שיש
זהר ובה לאלמות שויו בלשון תלמוד לל זיר: ופק
דלה שבו נולדו זייתני עולם: פ: אורות בשורש
יפה:

מ:
מלכס א: ו:

זיר: עור פניו תרג: זיר יקרא דאפוהי: והארבעי
ואנהר זיר סבר אסר: והמתרגמן אומר שכל
אפיר שבספר תלם מתרגם זיר: וכן יש מהם
שמורה פטר עין בשורש יקר: וכן מזיו כבודה
תרג: מהדור זיר יקרא: נובה לוי יקריה: הדר
לי: זינא ליה מהודך עליו מזיו יקרך עלהי: וכן
כזית הדור: תרג: בזיו מכורה קודשא זיורהו אך
בדניאל זיורדי וזיור אל ישתגון כלם שהם לשון רבים
שב אל הפנים כך דעת המתרגמן: ואת הזוים
בהם: תרג: ירושלמי: וית זייתני די בהון:
בהם: פ: בהם: לל היפס שכם: פ: העשירים
ונכבדים כך הוא דעת יפה תאר לפי עניות דעתי
עיון ט פ: מנ: דף רבא עמוד ב: בימק יי והמתרגמן
הביאו ולא פירשו:

שמות לר:
תלם פ: ד:
ישעיה סו:
במדבר כ:
הושע יד:

זיר: פ: ען או האבן הטלט מהטתל: ערוצין
פ: י: ד:

נהדרק פ: זיר: לרזיו ליה: פ: משה רעה: שנאמר ט כי קרן
עור פניו: וכן בכל ביתי נאמן הוא:

נראשיתיה:

בני זייתני: פ: בני בעלי זיר: והדר: וכמנא
זייתניא:

כתובות פ:
אעפ:

זיין: תבין של אותיות הנקרא תבין או ע
עגרה:

מנחות תג:

זיר: בזיו כבודה: כמו אורו וזוהר:
זי: וזיו שדי עמדי: תלם כ: וכן חזו שדי ירעה:
שם כלל לכל חית השדה: וזר אומר שהוא עוף
גדול ויש ט כל מיני טעמים ויקרא רבה ספאחרי
מות בשורש יפה:

מ:
ישעיה סו:
תלם פ:

זיו או זינא פ: תבין או דלר שקושר:
זי: שלטיהו: פ: כגון הלח שיונא מכותל ראובן

ערעין פ:
אחרון:

על חדר ראובן כזי לתלות ט או להשתמש ממנו
כחפזו:

זי: משתמש בטתליה וזיזיה: הן הקורות היוצאין
מן הכותל לחוץ: ובאהולות: פ: יד: מפרש ואומר
אזוהו הזיו היוצא מן הכותל שראשו כשף ושנה
למטה: ובזוטרא: הוא היוצא גם כן מן הכותל אך
ראשו נשואה ושנה למעלה: זינא: לשון נד וזיו:

זי: להוציא את הזיון שבעשין: פ: תולעים
ששם כ:

זיטא: פ: וולד הכולל מן חודשים כר פ: יד:
זוטא: קסן:

זוטא: לשון עקרות כר פ: לל פה תאר:
זוטא לשון שקרות: כר פ: ד:

זיין: לשון בזיון: זינא זינא הוא: בזיון על מנחות לג:
בזיון עיון:

בשורש אבב:
זי: אס זינא: ערך ספרך כאן: פ: אף על פי שכלי כב פ: א: לג:

זיין: ערך כמלכס ומדמה אתה בעגמך שאתה
מלך הרי ספר יחוסך כאן וממנו נדע שאתה עבד עיון באות
בן עבד: ולא כך בן כר: וזה נאמר מהורודוס:
החלנו תרג: ירושלמי: אודינו: כך מלך: פ: עיון
בשורש דכא ודך:

זין לשון פאה ושנה: עיון בשורש זזה:
בשרש אי:

זין: על אזיניך תרג: על זינך: וכל לשון נשק דברים כג:
מתורגם בלשון זינא כמו על נשק בית היער: על
זיין טית מקדשא: וכן רוב לשון אשפה: נושא אשפה:

נלט זיין: כל שלטי הבטורים: כל מאני זינן:
כלי מות: זיני דמותא דלא לימטו ליה זינא: פ: מעריך:

הפסד:
דקוה אזיין בהו: פ: השירים היו לשלמה ככלי זין
להגן עליו: במדבר רבה פ: יא:

זין בולע זין: פ: ברזל משחית ברזל: ואל תטה מעריך:
אזיניך לחלמי חלם:

זינא: פ: סוחר:
זינקי: פ: מטבע טוב שעבר בן הסוחרים:

זיין: זינא: פ: כוכב: זינא: שקר סנהדרין: פ: פק דעז:
יא: גם הכיין מטבע על מלך או שטר וכיוצא נכ:

השם זיין התאר זינן: כל דבר שינא מקו היוסף
נקרא כ:

זיין: בשורש: אורז:
זיין: מאזי זינקות: פ: נצונות האש: עיון בשורש מי

זקק:
זיין: דינרי זינקי: פ: מטבע טוב:

זיין: פ: אד:
זיין: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:

זיין: זיין: פ: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:
זיין: זיין: פ: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:

זיין: זיין: פ: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:
זיין: זיין: פ: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:

זיין: זיין: פ: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:
זיין: זיין: פ: בסיכוי זיין: פ: בידות מה הוציא המשי שנת פ: יד:

חולין פכפכ:

פ: ח:

דברים כג:

ישעיה כג:

לשם:

תלם ז:

ישעיה כ:

כתובות פ: י:

שבת דף קכב: ויארר: הם כל עין שחטבם מכה ט את הנגדים
על האבן כדי שיתלכנו היטב:

זיונקי: פי מטבע טוב:

מ: זית רענן: ארץ זית שמן: דברים ח: פי העץ
שמפדיו יונא השמן: וכי תרגי אנקלס: ארעא

דברים כח:

דויתקא עבדין משחא: הרטי ותיים יהיו לך: רי

בראשית ח:

תרגי עלי זית: שמן זית: כלן מתרג: ויתא: אך
הר הזיתים כלן מתורגמים ויתא: זכריה

שמואל כו:

ז: ג:

זיותן: לשון אזורה ואור: ונמלא זיוותנא: תי
בראשית:

מ:

זך: או זכר: והזבותי בטר כפי התאר: שמן
זית זך: שמות: כו: אם זך וישר אתה: ולבנה

איוב ט:

זכה: שמות: ל ולרבים זבים: וכו מזידיה משלב
לשון טהרה ונקיות: ולזה הזכיות לש שהיה זכה

לשם ח:

נקראת ק: לא יערבנה זה הזכיות איוב: כח
והיא הלבנה היקרה מזהב:

איכה ד:

בשורש: טהר:

ר:

זכר: רוב לשון נדק אם פעל אם שם מתורגם
בלשון זכות כמולא נדקת תרגי לא זכית: וכיוצא:

איוב לב:

וכן לשון נקיון: כמו הנקה תנקה: תרגי דמזבא
תזבח: התאר: איש נדיק: גבר זכאי: דס נקי:

יחזקיה כה:

דס זכאי: וכן זך אני בלי פשע: איוב לב: זכאי
אנא: ואופן אחר: להמית נדיק עם רשע: תרגי

לשם יח:

למקטל זכאה עם חיבא: אך כל לשון נדיק שבספר
איוב תלום: מתורגם בלשון נדק ממש: לא כן

ישעיה ה:

בשאר הספרים: ונדקת נדיקים: וזכות זכאי
השם: משפט ונדקה: דין קשוע וזכו: לו לנדקה:

שמואל ב: ח:

תרגי ליה לזכו: ארץ ענקיון כפי: אקדיש בכותל
איירי: אופן אחר ובנקיון כפי עשיתי זאת:

תלום כו:

ובזבאות ידי: בראשית: ל: וכן ועלתה פי נדקתי
ותסוד בי זבאותי: נדקת ה עשה: זבון קדם ה

דברים לב:

עבד:

זך לא זכיתי: פי לא מצאתי בשום מקום:
זכינו: שאין טומאת ידים במקדש: פי נזכנו:

פס דבריות:

פי בא סימן:

מאן דזכאי זכאי: פי שמכר הקרקע:

במק פק:

זכאי: תרגי איש נדיק: גבר זכאי הרטי זכאים
השם זכות: זכותא: וכן לזכו: כמו לנדקה:

בראשית ו:

מ: זכה: ומה יזכה ילד אשה: הוא כמו זך: ולשון
נקיון:

מ:

מ: זכר שר המשקים: ה זכרנו יבדך: תלום קטוי: פי
ה אשר הוא בשני תמיד לזכרון הוא יבדך אותנו

בראשית מ:

מחב טוב וחולתו: ויש מפרשים: יבדך הזכרים
ואחר כך באומרו יבדך את בית ישראל: ורצה

איוב כה:

הנקבות: שהם נקראים בית: ראה בשורש בית:
השם זכרון לכי ישראל: אופן אחר: אין זכרון

שמות לו:

לראשונים הרטי ספר הזכרונות אכתרי ו: ונמלא קהלת א:
פשוט: את זכר עמלק דברים כה: וכתוספתא:

מזכרת עין במדבר: ה: ובגין הפעל עכר

והזכרתני: אל שרעה: והוא מזכיר עין: יחזקאל בראשית מ:
כא:

ב: זכר ונקבה בראש: בראשית: מ: ושם הטל שמות: לה:
ידאה כל זכורד: ומתפעל בגין נפעל: וכל מקנך

תזכר: לל הזכרים ממנה:

ג: לשון קרבן ודיוח וקבלת הדבר בעין יפה: כמו: הושע יד:
זכרו כיין לבנון: פי ריח: קרבן: והיתה ללחם

לא זכרה: אזכרתה לל: האלף תמורת הא כנהוג: וקרא: כל: ו:
ומתפעל מזכירה דודיד מין: שיר: א: מזכיר

לטובה: ויש חילופ דעת על זה אך הכאתי מה
שהוא היותר מתניש המקרא: ד: יהושפט בן

אחילוד המזכיר: תרגי ממנא על דברנא:

בשורש: זכר:

זכר: אוב או ידענו: בידך או זכור: ומופן בין
בלשון יחיד בין בלשון רבים בל הפרש בתרגום:

אך בתי ידענו: תרגי זכורין: וכן כל אוב ואובות
תרגי אובא אובין:

זכר למקדש כהילל בפסחים נפרק ערבי פסחים
בבמלא הכיאו לפגיו: פי בזמן שנית המקדש קיים

היה הילל מנדרד במנה על אכילת מנה: ועל המזרח
על אכילת מזרח: וטורד מנה ומזרח ואוכל בבית

אחת: כיון דשניהן מן התורה אין זה מבטל את
זה: אבל בזמן הזה דמנה דאורייתא דפתיב בערב

תאכלו מצות: ומזרח דרבנן דכתיב על מצות
ומזרחים יאכלוהו בזמן דאיכא פסח אין ליכא פסח

לא כמשורש בסוף פרק ערבי פסחים אסור לאוכל
בבית אחת דאתי דרבנן ומבטל דאורייתא: הלכך

אוכל זה בעצמו וזה בעצמו: ואחר כך אוכל בבית
אחת זכר כשהיה בית המקדש קיים כיון דשניהן

מדאורייתא: שנותר לעשות ק כהילל: וכיון שפבר
ברבנו: וזו אכילה לזכרון בעלמא לא מברכין

עלה: ובבראשית רבה אמר רבי ינחם כל המזכיר אשלי:
את הנדיק ואינו מברכ שער בעשה מאי עמאל

זכר: נדיק לברכה: וכל המזכיר את הרשע ואינו לשם:
מקללו עובר בעשה מאי עמאל: ושם רשעים ידקבי

אמר רבי שמואל בר נחמני מצינו בהקדש מזכיר
את ישראל ומברך שנאמר ה זכרנו יבדך: תלום:

לחולין: פי ראשית הבז בבמלא חומר בורח מסתבר
ממעשר הוה ליה למילף שכן זכרים עמלים מחבי

מרחם אדם פשוט: לפגי הדבור: פי הכטר זכר
והמעשר וראשית הבז בן זכרים בין נקטת: בטר

אפילו בהמה של כהנים קדוש בבטרה: אבל במעשר
בהמה ובראשית הבז פטורין והכטר כוהב בין
בהמה טהורה בין בבהמה טמאה: אבל המעשר

וראשית הנו אף כוהנך אלא בזהמה פחורח בל
 מעשר וראשית הנו מעש והבטר מהדכ כי הכטר
 מפל בהמה נקבה והמעשר אחד מעשרה הכטר
 קדושתו מרחם והמעשר וראשית הנו פשוטים
 לאטקי בכור ולא פשוט הוא נתחייב ישראל בכטר
 קודם מתן תורה לאטקי מעשר וראשית הנו ולא
 הוזהרו בהן קודם מתן תורה דתנן הכטר נאכל
 לבהנים והמעשר בכל העיר לכל אדם הכטר קדוש
 מרחם אמו וראשות הנו אף צריך לקדושת קדוש
 לאטקי מעשר שצריך לקדושת קדוש כדי שיתקדש
 שנאמר העשירי יהיה קדש לה ותנן היונא עשירי
 סוקרו בסיקרא ואומר הרי זה מעשר:
 בא זכר בא שלם לשלם שנאמר שלחו כר מושל
 ארץ מכלע מדברה ואמר רבי יצחק רבי רבי
 אמי זכר זה בכור עמו כלומר סעודתו עמו
 דכתיב ויכרה להם כירה גדולה נקבה נקיייה
 באה דאין עמה כלם דהיא אומרת תן לי שנאמר
 נקבה שצריך עלי ואתנה וצבא קמא פרק שור
 שנגח את פרה בגמרא החופר צור ברשות היחיד
 ובסוף פרי אחרון דיבמות אמר להן זכר של רחלים
 כוזמן לו וזקן אחד וכו' פירוש זכר של רחלים
 אינו של יצחק וזקן אחד אברהם בסנהדרין:
 בפרק ארבע מיטו בגמרא בעל אוב תנו רבנן
 בתוספתא סנהדרין וסיפרי בפרשת שופטים בעל
 אוב זה המדבר מבין הפרקים וכו' ואיתא נמי
 בסיפרי בסוף קדושים תהיו ודורש אל המתים תנו
 רבנן אחד המעלה בזכורו ואחד המעלה בגלגולת
 מה בין מעלה בזכורו לגשאל בגלגולת מעלה
 בזכורו אף בא כדרכו ואינו עולה בשבת נשאל
 בגלגולת עולה כדרכו ועולה בשבת להיכא סליק
 הא קמיה מנח אלא אימא עונה כדרכו ועונה
 בשבת בתוספתא שבת ובסיפרי בפרשת שופטים
 תנן מעונן זה המעביר ז' מיני זכור על העין
 וחכמים אומרים זה האוחז את העינים ורבי עקיבה
 אומר זה המחשב עיתים ושעות ואומר היום יפה
 לצאת למחר יפה ליקח וייקרא רבה בראש אמור
 אל הכהנים ג' דברים נאמרו במעלה בזכורו המעלה
 רואהו ולא שומע שצריך לו שומע ואינו רואהו
 שאינו צריך לו לא שומעו ולא רואהו כך שמואל
 אשה שהעלתהו ראתהו ולא שמעתו שאלו שצריך לו
 שמע קולו ולא ראהו אברהם ויעקב שאלו היו צריכים
 לו לא שמעוהו ולא רואהו:
 ר' קוראים לשמות הקדושים אזכרות וכן במדרש
 עא אזכרות מן בראשית עד ויגרש את האדם כנגד

ועיניו י:

סנהדרין גדולה וכן אמרו אחאב מלך ישראל מחק
 את האזכרות וכתב תחתיך שם העל ובעל
 המוסרת חלפו ז' ברית כמורגל ואומרים
 אדכרות:
 אמר ר' יצחק אל אמי כיון שבא זכר בשלם לא נדה פ' ג'
 שלם בשלם:
 זל:
 זכרוננו לברכה או זכרוננו לברכה זכור לטוב זה
 לשונו:
 זלל זולל וסובא בזוללי בשר למוי משלי כב: מ'
 האכילה בשר יותר מהאי יקרא זולל כמו שקוראים ד' ריש' כא:
 סובא השומה ברבוי:
 ב' אס תוניא יקר מזולל כי הייתי זולל להשם איכה א':
 כרוס זלות לבני אדם תלמידי לבן בזיון וקלות:
 בשורש בזה:
 זולל הן קלותי תרג' הא איזרלדליית: טוב אינו לע:
 נקלה עב הוא זולל א' משלי יב: כל מטביה אינה א':
 הזולה כל דמיקרין לה מלקדמין נהגו בה
 זילוחא עיין בשורש זול:
 ז' זולל וסובא תרג' זולל בשר וסבי חמר ויש ד' ריש' כא:
 נוסחאות שכתוב לזלזולי:
 זולל אגב מזליהו פ' אגב הליכתי:
 זלח קפוז קני פ' סחורה שהיא בזול קפוז ותמחר
 לקנות אותה מניקה דאכלה חדרל הוו לה בני
 זלזלי: כמו זוללים פ' אף על פי:
 זול דבר שערט מעט ונקל להמנא בדמים מועטים
 והוא שגור מאד באומדן המשת בזול עיין בשורש
 זול:
 זלזול לשון בזיון והתאר מזולל: וכמנא
 זללאית:
 זלג והמזלג שלם השנים הרבי מזלבות: הוא כלי מ'
 מה שיש בו שנים אי שלשה שנים כדי להסיר הכשר
 מהקערה:
 זלג עיני דאבה תרג' עיני דלגת: עיני נגדה תלמי פח:
 זלגת עיני: עיני עיני יורדה מים תרג' תרין עיני איכה א':
 זלגין דמעתיא:
 בעת שאלה הקבה לאדם הראשון ואכלת את עשב
 השדה זלגו עיניו דמשת לזון נטפו והוא נהוג
 מאד במשנה:
 זלרקן פ' דל זקן וכן קורטמן מ' שאין שער סנהדרין פ'
 זקנו עב אלא מפוזר דחוקין אל מאלו הוא יא' גמ'
 קורטמן כלומר ערוס מ' שהוא עברקן סבסבן
 פ' עב זקן פ' שזקנו ענה הוא סבים פ' שועה
 כדאמר כל בר בר חנה סבסא:

פזמים פ' כ'
 סג:
 סג דנדרות:

זכרנו לחיי העולם הבא:

זלזלנו לשון ציון וקלון התאר בזלזל:

זלזלנו תרגו ויחזק יעדות וזלזלנו חיות חורשא:

זלזלנו מים זלזלנו מים: פרץ נחל מעט גר תרג:

מקוק נחל מן אתרא דמזלזל מרזבא: מכני

נהרות תרג מן זלזלנו נהרוא: מור עבר זלזלנו

טעמין:

זלזלנו זלזלנו דאיתו קמי הקבה פי ויקא שמכבר

את המקום: זלזלנו היינו מטר שמרצין: וכשבת

סוף תוספת: אין מזלזל את הבית בכל מיני

זלזלנו פי אין מכבדים את הבית עם שטף מים:

ולא שהוא לשון מטאטי שמעפרים בהם הבית:

זלזלנו זלזלנו דרגא פי בקבוק דרגא וכן הלך וקנית

בקבוק: תרג איזיל ותבין זלזלנו ירמיה יח:

ויש מפרשים כמו קיקיון:

זלזלנו זלזלנו יצוק עמדי וטיבור זלזלנו עמי: יזוקו

מטר זלזלנו מטר: וכן נגרות טוס אפי תרג:

מזלזלנו ציומא דרובויה:

זלזלנו זלזלנו ובג דררכו פי כותנו על בגי בית

הבד וסוחטו לבמדי: כל מידי דסוף קרי זלזלנו:

זלזלנו זלזלנו זלזלנו את המים כינר יעשה זלזלנו

עד שהוא מביע לטובא פי ישפך המים עד שיגיע

למשק:

זלזלנו מין קרין ארטינאה בלעו:

זלזלנו מרחצין זלזלנו שופך: מועד קטן פי ב:

זלזלנו ועל שפתיו כאש נרצת: תרג ועל שפותיה

יהבה זלזלנו לשון שריפה ולטקה כי הזין והללת

אותיות מתחלפות בתרגום:

זלזלנו פי נער גס אדם פחות:

זלזלנו זלזלנו דלת העם: ולפעמים זלזלנו יוד

זלזלנו בלבי דברים א: ולפעמים היוד כנוי למדבר

בעניו כמו ואלהים זלזלנו לא תרג: כלומר חזן

ממני:

זלזלנו זלזלנו ארטינאה ואמרי ליה זלזלנו אמרי לבי

מקד פי קופה מלאה טיט או ארז וסל:

זלזלנו:

זלזלנו זלזלנו:

זלזלנו זלזלנו: כאשר חש פי כאשר חש:

זלזלנו זלזלנו עשה מכאן אמר הרב אלת חזק על

פיהם אינם נהרגים עייך רשי: ופתי כל יעטר פי:

השם זלזלנו אל תפק תלם קמ: ואופן אחד זלזלנו

זלזלנו חטאת ירצה שהמחשבה בדבר זלזלנו יסיתו

לעצירה: ולא עשית את הזפה ויחזקאל י: פי לא

לתת את לבך ולא חשבת מה עשית: ויש עם מם

השימוש מציפה תשומר כלם פתרון אחד ללא אף

בסתם יוכן מחשבה לרעה:

זלזלנו המזלזלנו הרבים: ענין מטעם וטעם מנוחה

זלזלנו חש:

זלזלנו תרג במתב ורסן: בזממא ופרחמיתא: תלם לב:

לפי מחסוס: לשוני זממא: ומתב: בשפתותך: לשם לב:

תרג חמם בספותך: יעניה לב: תרג אברו

עשנותו: הוכדו זמניו:

זמם: אלא קטרא דממא גופיה פי נוקמים שבת פטות

האף לגמלים ומציאך יתד וקושרים בו אפסרא נראשית:

זממא פי רסן קטן: תרג ויפתח את הגמלים תי

זממא זמני גמליא:

לא זמם את הבהמה פי לא חוסס פי הבהמה:

פי הזרוע:

זממא לנא מין עץ ארז:

זממא פי זו מה היא בספרו כוף פי קדושים וצפי

החולץ: בגמא איש שרא על נשים הרבה ואינו יודע

על אי זו מהן בא: וכן היא שרא עליה אנשים

הרבה ואינו יודעת איזה מהם בא עליה: נמצא

אב נוסא בתו ואח נוסא אחותו: ונמצא כל

העולם ממזדות: ועל זה נאמר שם: ומלאה הארץ

זממה ורבה אמר לך הם קאמר: זו מה

היא:

זממא פי חלילך וכלי שיר:

זממא נפוז מיל מתרתו זממא דסורא פי ינא

מים משני נחיריו כמני נהרות של המקום שנקרא

סורא:

זממא ומזימות עלו תחמוסו תרג: ומזימן דעלי איוב כא:

תחמלן: מחשבת המין: תרג זממא דהמן: הרטוי

מזימתו:

זממא אל אומרינו תנו זממא: ואל אומרינו

פסין: ואל מבקשין ארסות ואל מבקשים גלגליות

וביקרא רבה פי אל תנו ולזמיות: כלם לשון מס

למלך וכיוצא:

ריבו חזא בחילמיה בריש שתא דבני אחתיה

מזממין פי לשון דינרין ומשת: ויקרא רבה ספ

אשרי משכיל:

זממא מין ארז:

זממא זממא: זממא לטרוח: זממא לטרוח: שבת פטות:

זממא זממא: כלם מורים כלי של מתבת ראשו אחד

מזל: וראשו השני עשוי כמו קף שמעלן בו המרק

מן היורה ומהמזלג מושפך הכשר מהיורה:

זממא לתרוץ דין עבד תנן: כלומר זה הכלי עשה

שנים מלאכות שמעביר גם את הזוהמא:

זממא וישלמי: לכל זמן קהלת ג: הרטוי זמנים:

בזמניהם: אסתר ט: ומתפעל בפעל לעתים

מזמנים: בעתם מזמנות: נחמיה יב: לשון עת

והכנה:

ועל הזמן תא' לוי פנים זמן: עת: מועד: עונה

הזר:

תלם לב:

לשם קמר:

איוב כא:

שיר ב:

חולץ פי ג:

מלכים יד:

איוב כט:

לשם לב:

במק פי ב:

נשלי יז:

משלי יז:

מלכים ב: כד:

הושע יב:

יבמות פי ד:

גמ:

מ:

דברים יט:

תלם יז:

משלי כד:

לשם ב:

ירמיה יא:

נחמיה ב:

שיר י: